

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка
Дніпропетровський регіональний інститут державного
управління Національної академії державного управління
при Президентові України
Інститут підготовки кадрів державної служби
зайнятості України
Тернопільський національний економічний університет
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України
Херсонський національний технічний університет
Хмельницький університет управління та права
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
Чернігівський національний технологічний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

**Матеріали VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції
23 квітня 2019 року**

Полтава
2019

УДК 35.073:34(477)

О64

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка заборонено

Редакційна колегія:

М. І. Лахижа, д. держ. упр., професор;

В. М. Божко, д.ю.н., доцент;

І. О. Кульчій, к. держ. упр., доцент.

Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 23 квітня 2019 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2019. – 256 с.

У збірнику матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції розглядаються теоретичні та правові аспекти модернізації публічного управління України з урахуванням іноземного досвіду, шляхи та методи оптимізації діяльності органів влади на регіональному рівні, іноземний досвід впровадження сучасних систем та методів управління в діяльність органів влади, організаційні та фінансові аспекти забезпечення діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, розвиток лідерства в публічному управлінні, підготовка та підвищення кваліфікації кадрів державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

Розрахований на фахівців державного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 35.073:34(477)

*Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів
відповідають автори.*

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО- ПРАВОВІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

<i>Бондаренко Катерина Сергіївна</i> ПЕРЕВАГИ ТА ЙМОВІРНІ НЕДОЛІКИ МОЖЛИВОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	12
<i>Бородін Євгеній Євгенович,</i> ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ	14
<i>Боцва Марина Олександрівна</i> ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ У БОРОТБІ З КОРУПЦІЄЮ	16
<i>Брезицька Марія Сергіївна</i> СУЧАСНИЙ СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ І СВІТІ	17
<i>Брідня Наталія Валерівна</i> УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ.....	19
<i>Братішко Людмила Олександрівна</i> ОПЛАТА ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК СКЛАДНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ.....	22
<i>Брюшкова Наталія Олексіївна</i> <i>Остроконь Світлана Михайлівна</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РЕФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	24
<i>Брюшкова Наталія Олексіївна,</i> <i>Туренко Яна Олексіївна</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ В УКРАЇНІ	26
<i>Воронянський Роман Сергійович</i> ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНИЙ (НЕЗАКОННИЙ) МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ	27
<i>Гавриленко Жанна Миколаївна</i> ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ ПАПЕРОВОГО ТА ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБИГУ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ	30
<i>Гавриленко Олександр Сергійович</i> ПРИНЦИП ЄДИНОНАЧАЛЬНОСТІ У ПОЄДНАННІ З КОЛЕКТИВНИМ СПОСОБОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕРЖАВНОГО БІУРО РОЗСЛІДУВАНЬ	33
<i>Ганжуров Юрій Семенович</i> ПРОБЛЕМА ЯКОСТІ ЕЛІТИ ЯК СУБ'ЄКТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	35

Дурман Микола Олександрович ВИКОРИСТАННЯ ОН-ЛАЙН ІНСТРУМЕНТІВ ОЦІНКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ.....	37
Дурман Олена Леонідівна ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ГАЛУЗІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	39
Жуковська Аліна Юрївна ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ (E-GOVERNMENT) ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	41
Зайцева Зінаїда Ігорівна РЕФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	43
Іванченко Леся Олексіївна КОНТРОЛЬ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	46
Іщенко Микола Павлович РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ ГУМАНІЗМУ І ДЕМОКРАТІЇ В НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	48
Євсєєв Мирослав Сергійович ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ АТО.....	50
Калайда Валерія Олександрівна Свириденко Валерія Олександрівна ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ФАКТОР І СТИМУЛЯТОР МОДЕРНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА.....	52
Калініченко Богдан Михайлович МЕХАНІЗМ ВПЛИВУ ВЛАДИ ЗМІ НА ОСОБИСТІТЬ І ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО.....	54
Кармазін Вадим Миколайович ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	57
Кац Валентина Володимирівна ДЕРЖАВНА КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ.....	58
Кобець Ігор Анатолійович МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....	60
Коваленко Світлана Василівна, Храмова Людмила Михайлівна ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.....	61
Костецький Дмитро Миколайович РОБОТА СЛУЖБ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.....	64

Кульчій Інна Олексіївна ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІВ ВЛАДИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	65
Кульчій Олег Олександрович ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ГАЛУЗІ ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ	67
Кравченко Мілена В'ячеславівна КОМУНІКАЦІЙНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	69
Лазор Оксана Дмитрівна, Лазор Олег Ярославович ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ ІНДИКАТОРІВ «ДОБРОГО ВРЯДУВАННЯ»	71
Лахижа Микола Іванович ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У ПОСТКОМУНІСТИЧНИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ: ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ	75
Литвин Ганна Павлівна, Сахно Ірина Дмитрівна ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ	77
Литовченко Оксана Леонідівна МЕДИЧНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ	78
Макаренко Ірина Олегівна, Кардаш Карина Олександрівна, ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	81
Макогон Наталія Анатоліївна АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ	83
Матвієць Юлія Олександрівна ЩОДО ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ	85
Матьоха Альона Володимирівна ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	87
Мосора Лариса Степанівна ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДКРИТОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	89
Морозюк Ярослав Володимирович ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПОВНОВАЖЕНЬ СТРУКТУР АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ	91
Неділько Аліна Іванівна ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНИХ МОДЕЛЕЙ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	93

Овчаренко Анжеліка Олександрівна РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	95
Овчаренко Олена Петрівна АНАЛІЗ ДОСВІДУ ЗЕМЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В США	97
Пісклова Тетяна Миколаївна ВИБОРЧЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ.....	99
Понякіна Ірина Анатоліївна АНАЛІЗ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	101
Романенко Марина Олександрівна ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	103
Семеніхіна Юлія Вікторівна ГРОМАДСЬКА ЕКСПЕРТИЗА, ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА.....	105
Сніжченко Сергій Костянтинович ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ НАФТОГАЗОВОЇ ТА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	107
Субота Марина Олегівна ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА КОНТРОЛЮ ЗА НАРКОТИКАМИ У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	109
Циганенко Сергій Юрійович УДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОЦЕСАХ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ..	112
Цимбалюк Віталій Степанович ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-ОСВІТНЬОЮ СФЕРОЮ	114
Чаюн Анна Михайлівна НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СПОЖИВЧОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	116
Черненко Юлія Сергіївна МЕДИЧНА РЕФОРМА: РЕАЛІЇ УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	118
Шарий В'ячеслав Іванович СУВЕРЕННІ ФОНДИ ДОБРОБУТУ ЯК ІНСТРУМЕНТИ НОВОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВ.....	121
Шевцов Віталій Григорович СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ АЛЬТЕРНАТИВ	123

Юрченко Юлія Вікторівна
ВПЛИВ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНІ ФІНАНСОВІ ГАРАНТІЇ
МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ» НА ЗАПРОВАДЖЕННЯ
ЗАГАЛЬНООБОВ’ЯЗКОВОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ
В УКРАЇНІ..... 125

Ясак Тетяна Іванівна
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМ
ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ..... 128

СЕКЦІЯ 2. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Бондаренко Олена Григорівна
ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ..... 130

Валко Оксана Леонідівна
СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА МІСТА 132

Глушко Максим Сергійович
ПРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ОБ’ЄДНОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ..... 135

Гончарук Наталія Трохимівна
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД В УКРАЇНІ..... 137

Задворкін Дмитро Юрійович
КОМУНІКАТИВНА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ З ІНСТИТУЦІЯМИ
ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА 140

Задорожний Володимир Петрович
ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ Й РОЗВИТКУ КОМУНАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ..... 142

Зубань Сергій Станіславович
УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ МІСТА..... 143

**Мужайло Василь Дмитрович,
Седіков Денис Вадимович**
РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА
ОРГАНІЗАЦІЇ АКТИВНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ..... 146

Муза Олег Валентинович
ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗА
ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ..... 148

Капустін Олег Володимирович
ЗМІСТ ТА СКЛАДОВІ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ
РОЗВИТКУ ОБ’ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД:
ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ 150

Колодяжна Анна Сергіївна ТУРИЗМ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	152
Кришень Олена Вікторівна СОЦІАЛЬНИЙ КОНТЕНТ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	154
Куц Юрій Олексійович ІНСТИТУТ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ.....	156
Підлісна Тетяна Володимирівна ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	159
Попова Юлія Михайлівна, Свистун Людмила Анатоліївна, Трайно Микола Анатолійович ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СУБВЕНЦІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	165
Попова Юлія Михайлівна, Свистун Людмила Анатоліївна, Філоненко Вікторія Юріївна ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ МІЖМУНІЦИПАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	167
Прокopenко Леонід Львович СОЛЕЦТВА У ПОЛЬЩІ: ЗАВДАННЯ ТА КОМПЕТЕНЦІЯ	169
Романенко Олександр Петрович РОЗВИТКОК ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ РЕГІОНУ	171
Сахарова Катерина Олександрівна, ОЦІНКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГРОМАДИ ЯК СКЛАДОВА ОЦІНКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ.....	173
Скороденко Олександр Леонідович ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	175
Терентій Христина Миколаївна ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ...	176
Толуб'як Віталій Семенович КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ... ..	179
Чечель Анна Олександрівна СУСПІЛЬНА ВАРТІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ЯК КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ВЛАДИ	181

Шпекторенко Ігор Валентинович ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД УКРАЇНИ З ПОЗИЦІЇ ПРОФЕСІОЛОГІІ.....	183
---	-----

**СЕКЦІЯ 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ
ТА ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСТВА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ**

Богатирчук Марія Олегівна, Євтушенко Ольга Костянтинівна КОНКУРСНИЙ ВІДБІР КАДРІВ НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД....	187
Глебова Алла Олександрівна, Маховка Вікторія Михайлівна СУЧАСНІ ОНЛАЙН- СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.....	189
Демченко Володимир Миколайович МОВЛЕННЯ УПРАВЛІНЦЯ ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	190
Калантиря Валерій Іванович ОСОБЛИВОСТІ ЛІДЕРСТВА В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ.....	192
Кокошвілі Софія Леонідівна, Пузир Денис Олегович ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ ТА ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСТВА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	194
Лопушинський Іван Петрович МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД У ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	195
Маланчій Микола Олександрович ІНДИКАТОРИ ОЦІНЮВАННЯ ЗДАТНОСТІ ПРИЙМАТИ РІШЕННЯ КЕРІВНИКАМИ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	197
Михайленко Ірина Юрївна ЩОДО ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	199
Руденко Ігор Михайлович, РОЛЬ ЛІДЕРСТВА У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	201
Скороденко Ольга Олександрівна УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	203
Ситник Аліна Олександрівна, Рицар Анна Олександрівна ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ.....	207

<i>Трегубенко Галина Петрівна</i> СТВОРЕННЯ СПІЛЬНОТ ПРАКТИКІВ ЯК ІННОВАЦІЙНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	208
<i>Хорішко Андрій Михайлович</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ	210

СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

<i>Бойко Валентина Вячеславівна</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ДЕРЖАВНОЮ АУДИТОРСЬКОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ	213
<i>Божко Володимир Миколайович, Александрова Єлизавета Юрївна</i> ДОСЛІДЖЕННЯ МАТЕРІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ	215
<i>Бочкарьова Дарія Дмитрівна, Третяк Карина Олександрівна</i> СУЧАСНИЙ СТАН РЕЙДЕРСТВА В УКРАЇНІ	218
<i>Волошин Олексій Анатолійович</i> ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	220
<i>Гавриленко Олександр Олександрович</i> ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	223
<i>Голець Юлія Олександрівна, Грунько Анастасія Ігорівна</i> ВПЛИВ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ	225
<i>Жигилій Руслан Сергійович</i> СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК СТИМУЛЮЮЧИЙ ФАКТОР СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	227
<i>Капустіна Катерина Василівна</i> ЕКОНОМІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ	229
<i>Коваленко Олена Олександрівна</i> МІЖНАРОДНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПРАВА НА ПРАЦЮ: ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО ВИЗНАННЯ ТА ДОТРИМАННЯ В УКРАЇНІ	231

Кривошапка Влада Ігорівна, Росіко Василь Петрович ДО ПИТАННЯ ПРО АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	233
Островий Олексій Володимирович ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРНЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ	235
Pasichna Iryna FEATURES OF TAX LEGAL RELATIONS.....	237
Петренко Тарас Сергійович, Кононенко Костянтин Геннадійович ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	238
Попова Юлія Михайлівна, Свистун Людмила Анатоліївна, Чепя Тетяна Олександрівна, СУЧАСНА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	240
Рохман Владислав Володимирович РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ДЕРЖАВНИЙ ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ.....	243
Скрильник Олена Олександрівна, Скрильник Андрій Сергійович ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	245
Смаглюк Вікторія Валеріївна ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ	248
Усик Антоніна Вікторівна РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ	250
Хмельницька Вероніка Володимирівна ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ: ПОНЯТТЯ ТА СКЛАДОВІ	252
Ясинська Мирослава Євгенівна СИСТЕМА ПОДАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ЗВІТНОСТІ РОЗПОРЯДНИКАМИ ТА ОДЕРЖУВАЧАМИ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ І ДЕРЖАВНИМИ ЦІЛЬОВИМИ ФОНДАМИ.....	254

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Бондаренко Катерина Сергіївна
ПЮІ НЮУ ім. Ярослава Мудрого,
студентка 5 курсу групи фарм-1
Науковий керівник: д.ю.н., доцент Божко В. М.

ПЕРЕВАГИ ТА ЙМОВІРНІ НЕДОЛІКИ МОЖЛИВОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Будь-які новації та перетворення у такій важливій для життєдіяльності людини сфері, як охорона здоров'я, повинні бути належно спланованими, щоб дати позитивний результат. Адже потенціал радянської чи «семашківської» національної системи охорони здоров'я почав вичерпуватися в Україні за сучасних ринкових реалій.

Специфіка ринкових відносин в сфері охорони здоров'я та розвиток сектора платних послуг потребують переходу до медичного страхування як одного з ключових заходів щодо реформування медичної галузі.

На даний момент у Верховній Раді України зареєстровані три законопроекти народних депутатів України Людмили Денісової (№ 4981), Ольги Богомолець (№ 4981-1) та Олега Мусія (№ 4981-2), які є подібними за змістом та спрямовані на створення оптимальної моделі медичного страхування в Україні. Дана модель страхування ґрунтується на роботі Фонду медичного страхування з охопленням всіх верств населення, а не лише працюючих чи пенсіонерів.

Зазначені законопроекти відрізняються суб'єктом, що має акумулювати кошти. Так, Олег Мусій пропонує дану функцією надати державному фонду за типом пенсійного. Людмила Денісова вважає за доцільне всі зібрані кошти для страхування направляти у приватні форми власності. Згідно проекту Ольги Богомолець відповідні функції мають бути під контролем держави, але з можливістю їх використання приватними структурами. Тобто окрім фонду можуть діяти приватні страхові компанії.

За сучасних умов медичне страхування має значний потенціал запобігання або мінімізації впливу непередбачених обставин, які можуть виникнути в житті людини та погіршити стан її здоров'я, шляхом повного чи часткового відновлення працездатності.

Створення системи медичного страхування спрямоване на зміцнення економічної основи системи охорони здоров'я в Україні шляхом цільового залучення на страхових принципах як коштів роботодавців, так і особистих накопичень громадян, що дозволить розширити джерела видатків, підвищити якість медичних послуг, спеціалізованість, ступінь державних гарантій в отриманні окремих видів медичної допомоги.

У випадку, якщо підприємства оберуть пряму, а не опосередковану участь у формуванні страхових фондів, підприємці матеріально зацікавлені у створенні належних умов праці, припиненню роботи екологічно шкідливих виробництв та технологій, бо це неминуче призведе до додаткових витрат та більш вагомої участі фірм у фінансуванні медичної допомоги. Поліпшення умов праці та реалізація екологічних проектів, запобігання виробничому травматизму робітників стають засобом економії за іншими статтями витрат – фінансування медичного страхування.

При запровадженні вітчизняної системи медичного страхування цілком реальним є використання вже існуючих моделей у галузі страхової медицини, що дозволяє використовувати накопичений досвід економічно розвинутих країн та уникнути ймовірних помилок.

Одночасно ефективність системи медичного страхування, її функціональна спроможність може зазнати викликів внаслідок обмеженості ресурсної бази. Знижуватиме її потенціал низький рівень зарплат українців та прибутків суб'єктів господарювання, мінімізація роботодавців, які не бажають сплачувати податки за працівників. З цим також взаємопов'язана негативна тенденція до відтік трудових ресурсів за кордон, що набуває загрозливих масштабів.

Медичне страхування не є панацеєю і практично жодна з країн Центральної Європи не відмовилася остаточно від фінансування видатків на охорону здоров'я за рахунок бюджетних коштів. Також запровадження медичного страхування не має суперечити конституційному припису про безоплатність надання медичної допомоги та потрібне синхронізоване обґрунтування правових підстав для досягнення балансу між обсягом фінансування сфери охорони здоров'я та обсягом державних гарантій надання безоплатної медичної допомоги.

На даний час наявний досвід банкрутств приватних страхових установ залишає реальність загрози використання коштів на медицину не за призначенням, тобто існує певний ризик віддавати кошти державного медичного страхування приватним компаніям.

Дієва співпраця центральних та місцевих органів влади, а також органів місцевого самоврядування щодо удосконалення порядку надання медичної допомоги за кошти державного та місцевих бюджетів виступає чинником успішності впровадження медичного страхування. Сучасний стан незавершеності адміністративно-територіальної реформи може нести також ряд викликів у зазначеній сфері.

Таким чином медичне страхування має бути забезпечено належною нормативно-правовою базою, удосконаленням податкової політики, обранням оптимальної моделі з урахуванням економічних, демографічних факторів, які визначають загальний стан здоров'я та існуючий рівень медичного обслуговування українців, розробкою дієвого поетапного механізму запровадження, підвищенням фінансової надійності страховиків, страхової культури населення тощо.

*Бородін Євгеній Євгенович,
Дніпропетровський регіональний інститут державного
управління НАДУ при Президентіві України,
аспірант*

ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

На основі аналізу міжнародного та вітчизняного законодавства, що регулює медіацію, можна виділити її основні сфери застосування у публічному управлінні.

Міжнародних правових актів, що регулюють питання медіації, порівняно небагато. Можна назвати лише Європейську конвенцію про здійснення прав дітей від 25 січня 1996 р. (ст. 13), Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила), прийняті Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 40/33 від 29 листопада 1985 р., Декларацію основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою, прийняту Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 40/34 від 29 листопада 1985 р. Слід також виділити ряд документів Комісії Організації Об'єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ), включаючи Типовий закон ЮНСІТРАЛ від 19 листопада 2002 р. про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру (ст. 1 (3)); Погоджувальний регламент ЮНСІТРАЛ від 4 грудня 1980 р.

Зазначимо також Європейський кодекс поведінки для медіаторів від 2 червня 2004 р. і Вашингтонську Конвенцію про врегулювання інвестиційних спорів між державами та фізичними або юридичними особами інших держав від 18 березня 1965 р. та можливо, ще кілька документів такого ж плану.

Разом з тим, питання медіації, медіативних технологій і механізмів переважно отримали відображення і розвиток в документах так званого «м'якого міжнародного права», наприклад, в нижченаведених: документи Європейського Парламенту та Ради, в тому числі такі: Директива Європейського Парламенту та Ради № 2008/5 2 / ЄС від 21 травня 2008 «Про деякі аспекти медіації в цивільних і комерційних справах»; Директива Європейського Парламенту № 2011/2026 (INI) від 13 вересня 2011 року щодо медіації в державах-членах; документи Ради Європи, в тому числі такі: Рекомендація Комітету міністрів Ради

Європи № R (85) 11 від 28 червня 1985 р. державам-членам про становище потерпілого в сфері кримінального права та процесу; Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (87) 18 від 17 вересня 1987 р. державам-членам про спрощення кримінального правосуддя; Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (87) 20 від 17 вересня 1987 р. державам-членам про реакцію громадськості на правопорушення неповнолітніх; Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (87) 21 від 17 вересня 1987 р. державам-членам про підтримку потерпілих і про попередження віктимізації; Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (92) 16 від 19 жовтня 1992 р. державам-членам про Європейські правила застосування санкцій та інших заходів в місцевій громаді; Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (95) 12 від 11 вересня 1995 р. державам-членам про управління кримінальним правосуддям; Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (98) 1 від 21 січня 1998 р. державам-членам про сімейну медіацію; Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (99) 19 від 15 вересня 1999 р. державам-членам про медіацію в кримінальних справах; Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи № Rec (2001) від 5 вересня 2001 р. державам-членам про альтернативні судові розгляди в механізмах вирішення спорів між адміністративними органами влади та приватними особами; Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № Rec (2002) від 18 вересня 2002 р. державам-членам про медіацію в цивільних справах; документи Економічної і соціальної ради ООН, в тому числі такі: Резолюція Економічної і соціальної ради ООН № 2002/12 від 24 липня 2002 р. «Основні принципи застосування програм реституційного правосуддя в питаннях кримінального правосуддя»; Резолюція Економічної і соціальної ради ООН № 1999/26 від 28 липня 1999 р. «Розробка та здійснення заходів посередництва і реституційного правосуддя в галузі кримінального правосуддя»; Резолюція Економічної і соціальної ради ООН № 2000/14 від 27 липня 2000 «Основні принципи застосування програм реституційного правосуддя в питаннях кримінального правосуддя». Зрозуміло, що відображення питання медіації в зазначених вище документах різняться. На відміну від документів, повністю присвячених питанням медіації (Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи № R (98) від 21 січня 1998 р., № R (99) від 15 вересня 1999 р., № Rec (2001) від 5 вересня 2001 р., № Rec (2002) від 18 вересня 2002 р.) більшість зазначених документів лише певною мірою стосуються питання медіації.

Аналіз змісту зазначених міжнародних документів і документів міжнародних організацій, в тому числі в частині закріплених в них визначень поняття «медіація» і механізмів стимулювання інтеграції медіації в національні законодавства держав, підтвердив високе значення, що надається на міжнародному рівні медіації – як механізму, що має істотний потенціал скорочення кількості конфліктних ситуацій і робочого навантаження на судові інстанції, скорочення тривалості, зниження фінансових витрат і полегшення процедур вирішення спорів

і врегулювання конфліктів в різних сферах суспільних відносин (цивільний і арбітражний процеси, кримінальний процес, адміністративний процес, міжнародні відносини, сімейні та трудові суперечки тощо).

Боцва Марина Олександрівна
Управління Північно-східного офісу Держаудитслужби
в Полтавській області, заступник начальника
юридичного відділу

ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ У БОРОТЬБІ З КОРУПЦІЄЮ

Розпочнемо з того, що в межах даної держави існує анонімна гаряча лінія на котру можна зателефонувати та повідомити про відомі особі факти корупції, економічні злочини.

Основним інститутом через який в Німеччині здійснюється протидія корупції – поліція, яка пов'язана з місцевими департаментами карного розшуку. В Гамбурзі у Міністерстві внутрішніх справ функціонує спеціальний відділ в якому здійснюють розробку заходів боротьби з корумпованістю. В деяких куточках Німеччини функціонує уповноважена особа, яка може надати консультацію з питань корупції. У Франкфурті є Центр по боротьбі з корупцією у сфері охорони здоров'я – в межах головного управління міської прокуратури. Загалом по всій державі проводять програми підвищення рівня компетенції в питаннях корупції. В Німеччині активна протидія корупції починається з місцевого рівня [2, с. 39].

Особливо слід виділити обов'язок банківських установ надавати правоохоронним органам інформацію про операції зі значними сумами грошей за умов, що цю інформацію буде використано лише для розслідування [1, с. 170]. В Німеччині також існує реєстр фірм корупціонерів. Таку фірму в майбутньому позбавляють можливості виконувати державні замовлення, правоохоронні органи в свою чергу більше уваги приділяють нагляду за цією компанією. В Німеччині державний службовець, який хоче отримати ще іншу роботу повинен отримати відповідний дозвіл від вищої службової інстанції [1, с. 111].

Досвід Німеччини свідчить, що система заходів запобігання корупції має базуватись на принципах законності, гласності, прозорості, невідворотності покарання винних осіб, у вчиненні корупційних злочинів. Звичайно покарання має бути спів мірним з вчиненим злочином, проте відповідальність має стати суворою, адже чиновник беручи хабар, лобіюючи чийсь інтереси, порушує чітко встановлені норми, і як наслідок впливає на глобальні процеси в економіці нашої держави.

Корупція становить загрозу правам та свободам громадян та гостро відчутна в суспільстві, уповільнює розвиток економіки. Успішна боротьба з корумпованістю має підвищити довіру населення до влади та загалом покращити життя людей в Україні. Головними напрямками антикорупційної політики є формування спеціалізованих антикоруп-

ційних органів, які повинні запобігати корупції та активізацію антикорупційної діяльності державних органів.

Як висновок можна виокремити ряд пропозицій: 1) задля кардинального покращення ситуації в протидії корупції потрібно повернути довіру народу до влади; 2) узгодити діяльність правоохоронних органів у цій сфері; 3) поліпшити відносини нашої держави з міжнародним співтовариством; 4) закріпити на законодавчому рівні чіткі механізми втілення в життя антикорупційної стратегії; 5) необхідність здійснювати щорічні звіти перед парламентом та народом про здійснені розслідування та покарання.

Література:

1. Мельник М.І. Німеччина на шляху боротьби з корупцією / М.І. Мельник // Право України. – 1997. – № 11. – С. 111–115.

2. Турчинов К. О. Політична корупція. Причини виникнення та правові механізми її подолання / К. О. Турчинов // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2017. – № 3. – С. 19-23.

Брезицька Марія Сергіївна

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрант спеціальності «Публічне
управління та адміністрування»*

СУЧАСНИЙ СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ І СВІТІ

Стан охорони праці є показником економічного благополуччя та рівня соціального захисту в країні. В умовах стрімкого науково-технічного прогресу, починаючи з початку переходу суспільства в індустріальне, людство активно працює над питанням: як же мінімізувати шкідливі фактори на робочому місці та забезпечити такий рівень безпеки, аби гарантувати збереження життя та здоров'я працівника на роботі. Це питання є актуальним як для працівників, так і безпосередньо для працедавців, адже аварійні ситуації на виробництві призводять до зупинки роботи, матеріальної шкоди і втрати авторитету. Міжнародний досвід засвідчує, що організація праці, яка ігнорує вимоги гігієни і безпеки праці, підриває економічну ефективність підприємств і не може бути основою для сталої стратегії їхнього розвитку. В концепції ООН про «сталий людський розвиток» безпека праці розглядається як одна із основних (базових) потреб людини.

Попри активну роботу в цьому напрямку, щорічно в світі реєструється близько 270 млн. нещасних випадків виробничого характеру та 160 млн. професійних захворювань. При цьому близько 2,0 млн. чоловіків і жінок гинуть, а економічні збитки досягають 4% від світового валового внутрішнього продукту (ВВП).

В Україні щорічно травмується близько 30 тис. людей, з яких приблизно 1,3 тис. – гине, близько 10 тис. – стають інвалідами, а більш 7 тис. людей одержують профзахворювання [3].

Величезні втрати робочого часу через непрацездатність потерпілих, що обумовлена умовами праці і обчислюється мільйонами «людино-днів».

Відповідно до Конституції України йдеться: життя людини є найвищою цінністю у нашій країні. Збереження життя і здоров'я фактично є пріоритетним напрямком розвитку будь-якої держави і головним гарантом її ефективного функціонування. Україні в даному питанні, на жаль, відстає, тому корисним заходом для покращення стандартів охорони праці в нашій країні є вивчення та запозичення вдалого міжнародного досвіду

Державна політика з питань охорони праці в Україні регулюється законодавчими та нормативно-правовими актами, зокрема Законом України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р. Цей Закон визначає основні положення щодо реалізації конституційного права громадян про охорону їх життя і здоров'я в процесі трудової діяльності, регулює за участі відповідних державних органів відносини між власником підприємства, установи й організації або уповноваженим ним органом і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні [2].

Головною метою державної політики України у сфері охорони праці є збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності. Об'єктивно оцінюючи охорону праці в Україні, на жаль, слід констатувати, що сучасний її стан не може задовольнити потреби нашого суспільства. Для того, щоб детально проаналізувати стан охорони праці в Україні, необхідно розглянути показники щодо виробничого травматизму та професійних захворювань. Одним із основних показників стану охорони праці є рівень виробничого травматизму та професійної захворюваності.

За даним Федерації профспілок України негативному стану охорони праці сприяють [1]: відсутність ефективної державної політики у сфері охорони праці та здоров'я працівників; порушення вертикалі державного управління охороною праці; відсутності Національного плану дій щодо вирішення проблемних питань з охорони праці та попередження виробничих ризиків; нехтування виконанням своїх обов'язків у цій сфері, починаючи від Уряду, центральних та місцевих органів виконавчої влади до суб'єктів господарювання; відсутність державної системи управління охороною праці в окремих галузях економіки та у регіонах (адміністративно-територіальних одиницях України; відсутність економічних методів стимулювання роботодавців щодо попередження настання нещасних випадків на виробництві; явно недостатнє фінансування профілактичних заходів і засобів з охорони

праці з Державного та місцевих бюджетів, Фондів соціального страхування та роботодавців.

В період переходу до ринкової економіки, зміною форм власності, суттєвим зменшенням державного сектору економіки, непродуманою політикою приватизації, яка супроводжувалась масовою «гіннізацією» і порушенням законодавства, зубожінням більшості верств населення, ростом інфляції та іншими негативними явищами увага до проблем охорони праці значно зменшилася. Держава, по суті, залишила за собою дві функції – нагляд за станом охорони праці і фіскальні функції до порушників діючого законодавства.

Тому, для запобігання виробничому травмуванню та професійним захворюванням, підвищення рівня безпеки виробництва роботодавцям необхідно: забезпечити функціонування на підприємстві системи управління охороною праці; своєчасно виявляти чинники виникнення небезпечних ситуацій на виробництві; усувати причини, що призводять до нещасних випадків; забезпечити навчання та перевірку знань з питань охорони праці працівників; здійснювати контроль за дотриманням працівниками вимог законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці. Отже, роботодавець повинен більше уваги приділяти саме профілактичній роботі з охорони праці.

Література:

1. Горюк О. Травматизм в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confcv.at.ua/forum/68-700-1>.

2. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. №49. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>

3. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України – [Режим доступу]: <http://www.social.org.ua/activity/profilactika>.

Брідня Наталія Валерівна

*Управління Північно-східного офісу Держаудитслужби в
Полтавській області, головний державний аудитор*

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Публічні закупівлі як інструмент макроекономічного регулювання є однією з форм ринкової діяльності держави, функцією якої є задоволення суспільних потреб, зменшення державних видатків, ведення ділового партнерства з бізнесом. Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про Стратегію реформування системи державних закупівель («дорожню карту»)» до 2022 р. передбачено основні напрями реформування системи державних закупівель України: гармонізація національного законодавства з правилами Європейського Союзу шляхом імплементації положень директив ЄС до національного законодавства;

розвиток інституційної структури та вдосконалення і оптимізація функцій контролюючих органів; міжнародне співробітництво у сфері державних закупівель; розвиток електронних закупівель; навчання та професіоналізація у сфері державних закупівель [1].

Використання електронних засобів на кожному етапі закупівельного процесу – від визначення вимог, подання пропозицій до здійснення платежів та потенційного управління контрактами. Фактично це передбачає використання Інтернету та інтерактивних веб-додатків.

Тому для досягнення позитивного балансу, за яким обсяг переваг дійсно перевищуватиме обсяг ризиків, при впровадженні е-закупівель слід дуже ретельно і послідовно пропрацьовувати кожну з переваг та ризиків.

Електронні аукціони в країнах ЄС є суттєвим фактором прозорості, зниження операційних витрат замовників і постачальників, простішого управління закупівельним процесом через автоматизацію [2].

В Україні електронні публічні закупівлі у 2016 р. стають обов'язковими, що зумовлено вимогами Закону України «Про публічні закупівлі», в якому вводиться обов'язкова вимога застосування електронних закупівель через авторизовані електронні майданчики з 1 квітня 2016 р. для центральних органів виконавчої влади і монополістів та з 1 серпня 2016 р. для всіх замовників (розпорядників, одержувачів бюджетних коштів) [3].

Електронні аукціони в Україні проводяться у формі відкритих торгів, конкурентного діалогу; переговорної процедури закупівлі, що дозволяє постачальникам-учасникам торгів зменшувати ціну поданої пропозиції в період її електронного розкриття. Під час аукціону інформація про назву постачальників розголошується тільки після остаточної автоматичної оцінки.

Принципами здійснення електронних закупівель в Україні є добросовісна конкуренція серед учасників; максимальна економія та ефективність; відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель; недискримінація учасників; об'єктивна та неупереджена оцінка тендерних пропозицій; запобігання корупційним діям і зловживанням.

Головний принцип системи Prozorro – «всі бачать все». Перше фінансування системи відбулося за рахунок технічної допомоги від міжнародних фондів GIZ і WNIEF. Подальша підтримка системи відбувається за рахунок плати за подання комерційної пропозиції, що сплачують учасники (частину цієї суми електронні майданчики перераховують Державному підприємству «Прозорро»). Для забезпечення ефективного реформування сфери публічних закупівель, зокрема в частині електронізації закупівельного процесу, Міністерством економічного розвитку і торгівлі (далі – Мінекономрозвитку) було запропоновано поступову розробку та запровадження системи електронних закупівель.

Автономна система електронних торгів «ProZorro» (www.prozorro.org) є майбуть найбільш стрімкою та інформаційно

відомою ініціативою на сьогодні, яка може застосовуватися для закупівель, вартість яких не перевищує встановлених порогових значень закупівлі для товарів та послуг – так званих допорогових закупівель.

Право власності на електронну систему публічних закупівель «ProZorro» належить «Transparency International Україна», яка планує безкоштовно передати її у власність держави. На початку впровадження електронної системи публічних закупівель профінансували її комерційні електронні торговельні майданчики та міжнародні донорські організації (EBRD, WNISEF, GIZ).

Розробники модуля електронних аукціонів та організація «Трансперенсі Інтернешнл Україна» підписали меморандум з метою гарантування передачі останній (на безоплатній основі) програмного модуля, використаного в пілотному проєкті, а в подальшому – у разі підтвердження ефективності, продуктивності та життєздатності цієї системи – планується передати систему українському уряду, що очевидно потребувати певних правових кроків. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 травня 2015 р. № 501-р «Про реалізацію пілотного проєкту щодо впровадження процедури електронних закупівель товарів» (у якому хоча і номінально не зазначена саме система «ProZorro», проте за відсутності наразі іншої відомої системи з характеристиками, визначеними у розпорядженні, саме вона мається на увазі) замовники самостійно приймають рішення щодо участі в пілотному проєкті. Поряд з цим, на одному з засідань Національної ради реформ було прийнято рішення про необхідність підключення всіх міністерств та інших центральних органів виконавчої влади до системи «ProZorro» для здійснення допорогових закупівель.

Система «ProZorro» загалом складається з єдиної бази даних, яка використовує відкритий код NOSQL, та єдиної централізованої системи електронних аукціонів, доступ до якої здійснюється через окремі комерційні майданчики, які отримують дохід за рахунок зборів, які сплачують суб'єкти господарювання-учасники аукціонів.

Успішне функціонування електронних закупівель можливе лише за умови готовності замовників і підприємницького сектора в Україні до запровадження нових технологій. Іншими словами, замовники та суб'єкти господарювання на всій території України повинні вміти користуватися відповідними новими технічними засобами. Зокрема це означає, що більшість малих та середніх підприємств і замовників місцевого значення в Україні повинні мати певне комп'ютерне обладнання зі ширококутовим доступом до мережі Інтернет. Раптовий перехід до (в тій чи іншій мірі) обов'язковості електронних процедур закупівель до моменту, коли такі підприємства і замовники досягнуть достатнього рівня вміння і технічних потужностей, матиме, скоріш за все, негативний ефект та може позбавити їх можливості брати участь у закупівельному процесі.

Отже, можна стверджувати, про ефективність функціонування електронної системи публічних закупівель порівняно її із «паперовою»

системою. Однією з найбільших переваг є відкритість даних системи, що дозволяє відновити довіру бізнесу до публічних закупівель, а також зменшення корупційних ризиків при здійсненні процедур закупівель. Перспективами розвитку та удосконалення у сфері публічних закупівель є такі напрямки: професіоналізація усіх суб'єктів публічних закупівель, підвищення прозорості процесу публічних закупівель, удосконалення діючого контролю у сфері, а також збільшення рівня довіри бізнесу до публічних закупівель, підвищення рівня середньої кількості учасників на торгах (конкуренція).

Основні напрями удосконалення роботи в системі закупівель ProZorro вважаю: удосконалення законодавства на рівні держави, з рівними умовами для всіх учасників процесу; додати до електронної бази даних учасників несумлінних виконавців; відслідковувати виконання договорів.

Література:

1. Про Стратегію реформування системи публічних закупівель («дорожню карту»): Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 175-р // zakon.rada.gov.ua.

2. Шатковський О.П., Файвеш Г. Електронні державні закупівлі: пошук українського шляху / Портал проекту ЄС «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС»// eublicprocurement.org.ua.

3. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII // zakon.rada.gov.ua.

Братішко Людмила Олександрівна

Полтавська районна державна адміністрація, головний спеціаліст служби у справах дітей

ОПЛАТА ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК СКЛАДНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Оплата праці є складною соціально – економічною категорією, яка відбиває різнобічні інтереси сторін суспільно-трудових відносин та відіграє одну з ключових ролей у добробуті працівників та економічному розвитку держави. В Україні, в сучасних умовах, існують різні чинники впливу на систему формування фонду оплати праці державних службовців (нестабільність доходної частини державного бюджету, інфляція, складна та непостійна система оподаткування, занедбаність нормування праці), тому питома вага посадових окладів в заробітній платі в середньому складає 40% - 50% , що є одним і з вивів кризових явищ в організації праці.

Джерелом формування фонду оплати праці державних службовців, згідно із Законом України «Про державну службу» є Державний бюджет України та інші джерела, визначені для цієї мети положення-

ми про органи державної виконавчої влади, затвердженими Указами Президента України та постановами Кабінету Міністрів України [1].

Законодавством України встановлено спеціальні умови оплати праці державних службовців. Закріплення таких умов на законодавчому рівні спрямоване на досягнення таких цілей: забезпечення достатніх матеріальних умов для незалежного виконання покладених на державних службовців обов'язків; сприяння укомплектуванню апарату державних органів компетентними і досвідченими кадрами; стимулювання їх сумлінної та ініціативної праці. Заробітна плата державних службовців складається з посадових окладів, премій, доплати за ранги, надбавки за вислугу років на державній службі та інших надбавок, передбачених законом. Розмір посадових окладів державних службовців знаходиться в пропорційній залежності від двох характеристик виконуваних державним службовцем обов'язків, а саме: складності та рівня відповідальності службових обов'язків. Доплата за ранг проводиться відповідно до рангу, присвоєного державному службовцю. Надбавка за вислугу років виплачується в відсотковому розмірі до посадового окладу за кожен рік перебування на державній службі.

Відповідно до норм чинного законодавства, державним службовцям також можуть встановлюватися надбавки, доплати та допомоги: надбавки за високі досягнення у праці та виконання особливо важливої роботи; доплати за виконання обов'язків тимчасово відсутніх працівників; інші надбавки і доплати; грошова винагорода при виході у відпустку та матеріальна допомога для вирішення соціально-побутових питань.

Отже, удосконалення системи оплати праці, соціального забезпечення та захисту державних службовців сприятиме залученню до державної служби найбільш кваліфікованих спеціалістів, підвищенню привабливості державної служби та забезпеченню її конкурентоспроможності на ринку праці, а також запобіганню проявам корупції. Стратегією реформування державної служби визначено основні напрями удосконалення заробітної плати державних службовців, зокрема це підвищення зацікавленості державних службовців у ефективній роботі, підвищення престижу державної служби, запобігання проявам корупції та іншим правопорушенням.

Тому, оплата праці відповідно до своєї сутності та функцій повинна сприяти мотивації працівників до ефективної та результативної праці, забезпечувати відтворення робочої сили, врегульовувати вартість робочої сили на ринку шляхом врівноваження, визначати соціальний статус працівників. Нажаль, на сьогодні оплата праці державних службовців не вирішує вказані проблеми. Так як для простого працівника заробітна плата в першу чергу забезпечує добробут, а вже потім асоціюється з визнанням авторитету працівника та прямо впливає на його соціальний статус. Саме тому, підвищення оплати праці у структурі сукупного доходу працівника призводить до підвищення його мотиваційного ефекту.

Література:

1. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. Редакція від 01.01.2019. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

Брюшкова Наталія Олексіївна

*Одеська національна академія харчових технологій,
доцент, к.е.н.*

Остроконь Світлана Михайлівна

Одеська національна академія харчових технологій, магістрант

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РЕФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Сучасний стан нашої держави можна схарактеризувати, як складний демократичний перехід до відповідального суспільства нової якості, що є політично-організованим та в якому існує на високому рівні забезпечення прав і свобод, формується нова структура соціального простору. Тому на даному етапі розвитку України, модернізація державної служби є одним із визначальних пріоритетів реформування системи держави загалом. Так як саме вона стає основою для становлення України як незалежної, демократичної та правової держави.

Дослідженню питання реформування державної служби, в світлі європейського досвіду, присвячені публікації таких науковців, як: К. Ващенко, А. Вишневецького, Т. Мотренка, О. Музи, Т. Пахомової та ін. Але загалом в цій проблемі ще є невисвітлені питання, а тому вона залишається недостатньо дослідженою.

Державна служба є основою державного управління, а тому модернізація державної служби та управління людськими ресурсами, створення професійної державної служби має для нашої країни на сучасному етапі розвитку виключне значення. Станом на перше січня 2018 р. на державній службі працювало 207028 осіб, що на 27728 осіб менше, ніж у 2017 році (було 234756 державних службовців), у тому числі 587 осіб категорії А, 63656 осіб категорії Б, 177785 осіб категорії В [1].

Варто зазначити, основною причиною реформування та модернізації державної служби стала її недостатня здатність ефективно виконувати свої обов'язки перед громадянами України. При цьому відмічалася як низька якість публічних послуг громадянам України, так і низька якість самої державної служби. Україна посіла 85 місце серед 138 країн, за показниками рейтингу Індексу глобальної конкурентоспроможності 2016-2017 років, а також за показником «державні установи» 132 місце. Що свідчить про явні проблеми в роботі державної служби України [2].

В той же час в Україні приймаються стратегії реформування державного управління України на 2016-2020 роки, Концепції запровадження посад фахівців із питань реформ, Концепції впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами в державних органах, Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади.

Варто виділити Стратегії реформування державного управління України на 2016-2020 роки, оскільки вони актуальними в даний час. Ці стратегії сформульовані відповідно до європейських стандартів SIGMA «Принципи державного управління», а також належних практик держав-членів ЄС, що є одним із основних напрямів реформування визначено модернізацію державної служби та управління людськими ресурсами. Дана стратегія модернізації державної служби спрямована на розв'язання проблем, що стоять перед державним управлінням, а саме: нестача на керівних та інших посадах державної служби висококваліфікованих кадрів, що є основою для розроблення та проведення національних реформ і здатні долати виклики реформування у різних галузях, недостатній рівень управління ресурсами в міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади, відсутність автоматизованої системи управління, високий рівень корупції в системі державної служби, що становить перешкоди для ефективності та результативності державного управління; гендерний дисбаланс людськими [3].

Таким чином, під модернізацією державної служби варто розуміти створення професійної, стабільної, політично неупередженої, високоєфективної, авторитетної, відповідальної і престижної державної служби, здатної надавати якісні публічні послуги громадянам. Зазначена мета не може бути реалізована без удосконалення управління людськими ресурсами на державній службі, оскільки професійність державної служби забезпечується належними управлінськими стандартами і методами управління людськими ресурсами.

Література:

1. Пахомова Т. І. Державна служба: система і особистість: монографія / Т. І. Пахомова. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2002. – 410 с.
2. План модернізації державного управління: пропозиції щодо приведення державного управління та державної служби України у відповідність із принципами і практиками демократичного урядування / В. Афанасьєва, А. Вишневський (кер. авт. колективу), Р. Гекалок та ін.; Під заг. ред. Т. Мотренка. – Київ : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2010. – 320 с.
3. Розпорядження про схвалення Кабінету Міністрів України від 27 груд. 2017 р. № 1013-р Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: kmu.gov.ua.

*Брюшкова Наталія Олексіївна,
Одеська національна академія харчових технологій,
доцент, к.е.н.*

*Туренко Яна Олексіївна
Одеська національна академія харчових технологій, магістрант*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ В УКРАЇНІ

Соціальна реклама в сучасності – це досить новітній напрям у сфері суспільних комунікацій, яка почала тісно контактувати з суспільством. Вона почала розвиватися в Україні не так давно й досі не набрала необхідних обертів. Тому вивчення цієї теми є надзвичайно актуальним та необхідним для сучасної системи зв'язку з населенням. Вона націлена не просто на привернення уваги до проблеми, вона одночасно надає варіанти вирішення проблеми.

Соціальна реклама є складним і неоднозначним інструментом впливу на думку та погляд суспільства. Зокрема, для України, як і для інших країн молодій демократії, найгострішим моментом в цьому плані є чітке розмежування соціальної реклами від політичної та комерційної реклами.

Нажаль, законодавчі преференції соціальної реклами створюють передумови її недобросовісного використання в якості елемента прихованої пропаганди або прихованої комерційної реклами. Нецільове використання соціальної реклами залишається в Україні серйозною проблемою. Її використання у політичних або комерційних цілях за великим рахунком дискредитує саму ідею такої реклами, несе в собі загрозу для розвитку в Україні громадянського відкритого суспільства [1].

До проблем розвитку сфери соціальної реклами в Україні спеціалісти, які досліджують дане питання відносять: недофінансування соціальної реклами; використання соціальної реклами у комерційних або політичних цілях; відсутність законодавчої та нормативно-правової бази; недосконалість законодавства; відсутність координувальної структури, яка б контролювала додержання стандартів у створенні соціальної реклами, а також координувала зусилля розробників та рекламодавців [2].

Статус соціальної реклами в Україні встановлює лише Закон України «Про рекламу». Саме цей закон і має низку недоліків, які створюють проблеми у розвитку соціальної реклами. У статті 12 цього закону наведено не чітко визначення «соціальної рекламної інформації», тому її часто сприймають як політичну рекламу, або ж комерційну. У законі не чітко визначені способи розповсюдження соціальної реклами та відсутня ідентифікація реклами на телебаченні. Проблемою розвитку соціальної реклами в нашій країні є інформаційний простір,

який складається переважно із недержавних засобів масової інформації, які розвивають пропагандування на високому рівні [3].

Соціальна реклама в Україні й досі не набула достатнього розвитку. Але свідомість українців змінюється і соціальна реклама відіграє в цьому важливу роль. Соціальну рекламу можна віднести до потужних інструментів впливу на суспільство, навіть до інструменту соціального управління. Саме тому сферу соціальної реклами потрібно удосконалювати, шляхом вдосконалення чинного профільного законодавства та створенням стандартів у сфері соціальної реклами.

Література:

1. Сучасна соціальна реклама: проблеми відповідальності та етики [Електронний ресурс]. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: <https://polityka.in.ua/info/273.htm>

2. Михайлов М. Законодавчі новації у сфері соціальної реклами / М. Михайлов // Юридичний вісник України. – 2008. – №12. – С. 7.

3. Чала Ю. В. Соціальна реклама як інструмент усвідомленого впливу на соціум / Ю. В. Чала. // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_84

Воронянський Роман Сергійович

*Шевченківська районна у м. Полтаві рада, головний спеціаліст
відділу ведення Державного реєстру виборців
виконавчого комітету*

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНОЇ (НЕЗАКОННОЇ) МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Нелегальна міграція є однією з найбільших проблем сучасної міжнародної міграції. Не випадково серед багатьох інших нагальних завдань, що стоять перед міжнародною спільнотою, помітну роль відіграє потреба у координації зусиль щодо вироблення таких міжнародно-правових норм, котрі б дозволили надійно запобігти та протидіяти нелегальній міграції шляхом узгодження підходів усіх держав до удосконалення засобів подолання цього загрозового явища.

Нелегальна міграція характеризується тим, що її суб'єкти залишають країну свого постійного проживання і опиняються на території інших держав без офіційного дозволу. Слід відзначити, що останнім часом, термін «нелегальна міграція» почав активно використовуватися у нормативних джерелах (як національних, так і міжнародних), наукових дослідженнях, причому в різних галузях права, засобах масової інформації, на наукових заходах. Але, як видається, чіткого визначення та погодження з характерними ознаками цього явища не існує.

Виходячи із цього, ми вважаємо за доцільне зупинитися, саме на цьому моменті. Термін «нелегальна міграція» – загальноприйняте поняття на визначення руху людей через державні кордони з пору-

шенням правових норм. Терміни «нелегальна міграція та «незаконна міграція» вживають як слова синоніми. Однак термін «незаконна міграція» найчастіше використовують в офіційних документах, тим часом як поняття «нелегальна міграція» більш властиве науковим дослідженням і публіцистичним текстам.

Відповідно до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «нелегальний мігрант – іноземець або особа без громадянства, які перетнули державний кордон поза пунктами пропуску або в пунктах пропуску, але з уникненням прикордонного контролю і невідкладно не звернулися із заявою про надання статусу біженця чи отримання притулку в Україні, а також іноземець або особа без громадянства, які законно прибули в Україну, але після закінчення визначеного їм терміну перебування втратили підстави для подальшого перебування та ухиляються від виїзду з України» [2].

В той же час слід зазначити, що нелегальне переправлення мігрантів є лише частиною більш загального процесу нелегальної міграції, і тому було б корисним розрізняти дії, що набирають форми організованого нелегального переправлення мігрантів, та більш прості засоби нелегального в'їзду, якому сприяють різні окремі випадкові особи [3, с. 22-28].

Впливаючи з цього, було застосовано поняття «нелегального переправлення мігрантів» як діяльності, спрямованої на навмисне сприяння іноземцям у перетині кордону або проживанні на території держави на умовах, що суперечать правилам та умовам, прийнятним у цій державі. Особливо цікавими є ознаки, які трактують як обтяжуючі у процесі перевезення нелегальних мігрантів. До них відносять: 1) переміщення іноземців з метою фінансової винагороди та/або в організованій формі; 2) підробка документів; 3) експлуатація у формі проституції або в інших формах; 4) спонукання нелегальних мігрантів до нелегальної діяльності та відмивання грошей [1, с. 35-48].

Враховуючи основні аспекти та ознаки вищезазначених формулювань, вважаємо за доцільне запропонувати власний альтернативний варіант поняття «нелегальної міграції».

На наш погляд, під нелегальною міграцією слід розуміти переміщення через державний кордон України осіб, що не є її громадянами або не мешкають постійно на її території, без дотримання ними вимог для законного в'їзду, а також перебування таких осіб на території країни без офіційного дозволу або з порушенням правил перебування.

На підставі аналізу ознак нелегальної міграції визначено поняття нелегального мігранта як іноземця або особи без громадянства, що у будь-який спосіб незаконно перетнув державний кордон, або ж законно прибув в Україну, але після закінчення визначеного строку перебування втратив підстави для подальшого перебування та ухиляється від виїзду з України, або який самовільно змінив свій статус під час перебування в Україні.

Зміст державної політики у сфері протидії нелегальній міграції розкривається через визначення її мети, завдань, напрямів, об'єкту та суб'єктів.

Метою державної політики у сфері протидії нелегальній міграції є забезпечення встановленого порядку перетину іноземцями державного кордону України, транзитного проїзду її територією та перебування на її території.

Завданнями державної політики у сфері протидії нелегальній міграції є: з'ясування основних соціальних передумов, причин нелегальної міграції; формування державної міграційної політики, а на її підставі визначення стратегії і тактики протидії нелегальній міграції; визначення суб'єктів протидії нелегальній міграції, їх компетенції; розробка та практична реалізація програм протидії нелегальній міграції, які б включали відповідні соціально-економічні, політичні, правові, організаційно-управлінські, правоохоронні та інші заходи; формування системи міграційного законодавства, у тому числі вдосконалення законодавства про відповідальність за порушення міграційного законодавства; використання позитивного досвіду протидії нелегальній міграції інших державах і міжнародної спільноти в цілому.

Об'єктом державної політики у сфері протидії нелегальній міграції є нелегальна міграція як соціальне явище, у тому числі її конкретні прояви, міграційні відносини та їх суб'єкти, фактори, що зумовлюють нелегальну міграцію.

Як будь-який інший вид діяльності в сфері соціального управління протидія нелегальній міграції потребує відповідної координації та здійснення за нею контролю з боку держави та суспільства. Крім того, ефективна протидія нелегальній міграції можлива за умови створення та реалізації належної системи забезпечення цієї діяльності. Система забезпечення протидії нелегальній міграції – це комплекс узгоджених і взаємопов'язаних заходів кадрового, інформаційно-аналітичного, науково-методичного, просвітницького, матеріально-технічного та іншого характеру, спрямованих на належне забезпечення практичної реалізації стратегічних завдань у сфері протидії нелегальній міграції.

Література:

1. Конференція міністрів з питань запобігання нелегальній міграції // Проблеми міграції. – 1998. – № 1 (4). – С. 35–48.
2. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
3. Серова І. Теоретико-концептуальні проблеми міжнародно-правового визначення нелегальної міграції та механізмів протидії даному явищу / І. Серова // Юридичний журнал. – № 3. – 2016. – С. 22–28.

Гавриленко Жанна Миколаївна
Головне управління статистики у Полтавській області,
головний спеціаліст-економіст відділу аналізу даних соціальної
статистики управління аналізу даних демографічної та
соціальної статистики

ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ ПАПЕРОВОГО ТА ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ

Останнім часом все стрімкіше розвиваються інформаційні технології та постає питання їх ефективного впровадження у роботу підприємств та установ. Впродовж тривалого часу опрацьовувалися схеми паперового документообігу, але сьогодні в епоху розвитку інформаційних технологій вони замінюються електронними.

На підприємствах та в установах продовжує впроваджуватися електронний документообіг, який розкриває можливості удосконалення, довготривалого збереження документів, управління електронним архівом, враховуючи процедури списання та ліквідації документів.

В Україні регулювання та застосування електронного документообігу на підприємствах та установах визначається Законами України «Про електронні документи та електронний документообіг» прийнятий 22 травня 2003 року (набрав чинності 1 січня 2004 року) [1] та «Про електронні довірчі послуги» прийнятий 05 жовтня 2017 року (набрав чинності 07 листопада 2018 року) [2], який запроваджує, замість електронного цифрового підпису, нові сертифікати та електронні підписи. Електронний цифровий підпис та посилений сертифікат відкритого ключа, які надавались до 07.11.2018 р., можна використовувати до закінчення строку їх дії, але не пізніше 07.11.2020 р. Також низкою підзаконних нормативно-правових актів, прийнятих до їх виконання [6].

Цими актами, зокрема, встановлюються основні організаційно-правові засади документообігу, використання електронних документів, визначається правовий статус кваліфікованого цифрового підпису (КЦП) та регулюються відносини, що виникають при використанні кваліфікованого цифрового підпису. Мета законів полягає у наданні електронним документам юридичної сили, рівної паперовим. При цьому кваліфікований цифровий підпис є тим інструментом, що дає змогу створити правові основи для електронного документообігу (у тому числі в мережі Інтернет), здійснювати різні трансакції тощо.

Ефективність управління підприємств та установ у сучасних умовах значною мірою залежить від вирішення завдань оперативного створення електронних документів, контролю за їх виконання, від організації збереження, а також пошуку і використання. Електронний документообіг дозволяє суттєво підвищити ефективність роботи та скоротити часові витрати на розв'язання задач, пов'язаних із діяльністю підприємств та установ.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» [1], електронний документообіг (обіг електронних документів) – сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів. У свою чергу, електронний документ (ЕД) – документ, створений за допомогою засобів комп’ютерної обробки інформації, підписаний кваліфікованим цифровим підписом (КЦП) – удосконалений електронний підпис, який створюється з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа[2], і збережений на машинному носії у вигляді файлу відповідного формату[3].

Система електронного документообігу (СЕД) – організаційно-технічна система, що забезпечує процес створення, управління доступом і поширенням електронних документів у комп’ютерних мережах, а також забезпечує контроль за потоками документів в організації.

Згідно із законодавством, СЕД повинна відповідати вимогам нормативно-правових актів у сфері захисту інформації. Зокрема, це стосується положень Закону України «Про захист інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах» [4] та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах» [5].

Електронний документообіг має ряд переваг перед паперовими, зокрема:

- економія часу: працівники витрачають менше часу на пошук паперових документів. Завдяки центральній базі даних, регулярно створюються резервні копії файлів, завдяки чому виключається можливість того, що документ буде безповоротно втрачено;

- підвищення прозорості внутрішньої роботи підприємства: система електронного документообігу дозволяє керівництву спостерігати за статусом документа, протягом усіх етапів його погодження та затвердження;

- більше гнучкості щодо фізичного місцезнаходження співробітників: завдяки можливостям електронного доступу і комунікацій, працівники отримують можливість працювати віддалено;

- підвищення безпеки інформації та документів: центральна база даних дозволяє робити резервні копії документів, завдяки чому знижується ризик випадкової чи навмисної втрати файлів;

- більш адекватне використання фізичного простору і техніки: залежно від статусу і активності інформації, документи та файли можуть безпечно видалятися після закінчення терміну їх збереження. Управління даними не тільки допомагає відповідати корпоративним нормам, але і сприяє більш адекватному використанню місця для збереження;

– ведення історії кожного файлу та супутньої документації: система електронного документообігу дозволяє централізовано керувати взаємовідносинами з клієнтами та постачальниками;

– підвищення рівня задоволеності працівників і керівників: оптимізація щоденних завдань дозволяє співробітникам отримувати більше задоволення від робочого процесу;

– зменшення витрат на друк, поштові марки, конверти та пересилку: паперові документи, які пересилаються між відділами або постачальниками, можуть пересилатися в електронному вигляді [7].

Відповідно до думки галузевих аналітиків (таких думок, що відрізняються в певних моментах одна від одної, існує досить велика кількість), вигоди для корпоративних користувачів при впровадженні СЕД досить різноманітні. Наприклад, за даними Siemens Business Services, при використанні СЕД:

– продуктивність праці персоналу збільшується на 20-25%;

– вартість архівного зберігання електронних документів на 80% ижче в порівнянні з вартістю збереження паперових архівів.

Таким чином дослідження показали, що переваг у електронного документообігу значно більше ніж у паперового, тому необхідно впроваджувати та удосконалювати програмне забезпечення для оптимізації документообігу на підприємствах та установах.

Література:

1. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс]: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15>

2. Про електронні довірчі послуги [Електронний ресурс]: Закон України від 05.11.2017 р. № 2155-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19/ed20171005#n31>

3. Електронний документообіг (загальне діловодство) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.viaduk.com/viaduk/web5ua.nsf/0/ACC6E5C6C0A30BD9C225726F0051E265>

4. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах [Електронний ресурс]: Закон України від 05.07.1994 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80/ed20140202>

5. Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2006 р. № 373. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/373-2006-%D0%BF>

6. Деякі питання документування управлінської діяльності [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 січня № 55. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF/page>

7. Гаркуша С.А. Організація внутрішнього електронного докумен-тообігу підприємства / С.А. Гаркуша // Вісник Сумського національно-го аграрного університету. – Сер. «Економіка та менеджмент» / Сум-ський національний аграрний університет. – 2015

Гавриленко Олександр Сергійович
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрант спеціальності «Публічне
управління та адміністрування»

ПРИНЦИП ЄДИНОНАЧАЛЬНОСТІ У ПОЄДНАННІ З КОЛЕКТИВНИМ СПОСОБОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Проведення судово-правової реформи в Україні тісно пов'язане з визначенням ролі, місця, статусу, функцій і повноважень органів в державному правоохоронному механізмі.

Таким принципово новим органом стало Державне бюро розслідувань, правове регулювання організації діяльності якого визначено Законом України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року № 794-VIII 9 (далі – Закон). Закон визначає Державне бюро розслідувань (далі – ДБР) як центральний орган виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції [1].

В теорії управління засада єдиноначальності означає, що керівник здійснює управління на основі єдиноначального прийняття рішень і контролю за процесом та несе повну відповідальність за діяльність відповідного органу або організації. Принцип єдиноначальності базується на безпосередньому підпорядкуванні підлеглого керівнику, точному та своєчасному виконанні підлеглим наказів та розпоряджень у межах дотримання принципу законності [3, с. 27].

У свою чергу, колегіальність як принцип управління полягає у колективному способу прийняття рішень з урахуванням різних точок зору, який підвищує ступінь їх обґрунтованості, передбачає використання досвіду і знань колег, підвищує відповідальність колективу в процесі виконання вироблених і прийнятих управлінських рішень. Реалізація даного принципу спрямована на подолання суб'єктивності та авторитаризму в управлінні [4, с.11]. Таким чином, постає питання, які саме окремі повноваження ДБР доцільно реалізовувати у колективний спосіб, а які – не потребують його застосування.

Повноваження Директора ДБР встановлено ст. 12 Закону, яка передбачає, що низка повноважень здійснюється Директором ДБР за погодженням із першим заступником та заступником Директора ДБР. Крім того, колегіальність впливає й з положень ч.3 ст. 12 Закону, якою передбачено, що рішення з питань діяльності територіальних органів,

зокрема, затвердження структури та штатної чисельності центрального апарату та територіальних органів ДБР, визначення відповідно до законодавства в межах граничної чисельності переліків посад у територіальних органах ДБР, що підлягають заміщенню особами рядового та начальницького складу, граничних спеціальних звань за цими посадами, Директор ДБР реалізовує за поданням директорів територіальних органів ДБР.

Отже, більшість повноважень керівника ДБР, перелічених у ст. 12 Закону, здійснюється у колегіальний спосіб. Такий підхід законодавця є нетиповим, виходячи з положень законодавства України, що регулює діяльність правоохоронних органів. Так, наприклад, привертає на себе увагу встановлення принципу колегіальності щодо організації роботи ДБР та визначення обов'язків першого заступника і заступників ДБР. Виходячи зі змісту ч.2 ст. 12 Закону, перший заступник та заступник Директора ДБР приймають участь у визначенні їхніх повноважень та формально можуть й не погодитися з колом своїх обов'язків, а рішення з питань організації роботи ДБР приймаються Директором ДБР разом із заступниками. Така ситуація з точки зору теорії управління виглядає незбалансованою. Очевидно, що вища посадова особа у ДБР – Директор, який має бути наділений повноваженнями щодо розподілу обов'язків між своїми заступниками та вирішувати організаційні питання. По аналогії з п.2 ч.1 ст. 8 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України»[2], керівник ДБР має бути наділений зазначеними повноваженнями одноособово, так само, як Директор Національного антикорупційного бюро України. Дію принципу єдиноначальності доцільно розповсюдити й на інші повноваження Директора ДБР. Єдиноначальність і колегіальність в управлінні – це прояв єдності протилежностей. Колегіальність пріоритетна на етапі обговорення і прийняття рішень, а єдиноначальність необхідна при реалізації прийнятих рішень. При визначенні тактичних дій більш ефективною виглядає єдиноначальність, при розробці стратегічних – колегіальність. Застосування колегіальності в діяльності ДБР має отримати своє втілення в діяльності колегій, комісій, рад, робочих груп, у всіх випадках, де необхідний колективний пошук при прийнятті рішення.

Таким чином, враховуючи специфіку завдань та функцій ДБР, можна дійти висновку, що засада єдиноначальності має переважати над колегіальним підходом до прийняття рішень та є важливим засобом забезпечення оперативності дій по їх виконанню.

Література:

1. Про Державне бюро розслідувань [Електронний ресурс]: Закон України від 12.11.2015, із змін., внес. згідно із законами України.– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>

2. Про національне антикорупційне бюро [Електронний ресурс]: Закон України від 14.10.2014, із змін., внес. згідно із законами України.– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>

3. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: монография. М.: ОМЕГА-Л, 2005. 584 с

4. Андрієнко М.В. Проблема визначення загальних принципів державного управління. Теоретичні та прикладні питання державотворення. 2015. Вип. 16. С. 5–19.

Ганжуров Юрій Семенович

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,

завідувач кафедри менеджменту видавничо-поліграфічної

галузі, доктор політичних наук, професор

ПРОБЛЕМА ЯКОСТІ ЕЛІТИ ЯК СУБ'ЄКТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Роль еліт у публічному управлінні, їхня структура, класифікатори, принципи ідентифікації, відповідні засади формування методології дослідження та інші питання зазначеного дискурсу перебувають передовсім у компетенції спеціалістів у галузі державного управління та прикладної політології. Ними зроблений чималий внесок у розбудову теоретичних засад тлумачення понять «політична еліта», «лідерство», «публічне управління». Таким чином школа галузевого дослідження збагачувалася відповідним науково-політичним апаратом, який в принципі мав відповідати тим реальним механізмам функціонування політичної еліти, яка почала формуватися на пострадянському просторі. Усталена історична пам'ять зберігає часопис становлення українського олігархату за часів утвердження Л. Кучми на посаді Президента України. Саме в той час академік П. Толочко зазначив, що «політична еліта ідеальною ніде й ніколи не буває. Беручи участь у черговому перерозподілі власності, вона не упускає свого шансу. Українська не є винятком з цього правила» [1, с. 13]. Якщо взяти думку академіка як базисну для характеристики можновладців першого десятиліття незалежності, то можна класифікувати ієрархію багатства як основу ідентифікації еліт. У результаті епоха широкої та непрозорої приватизації сформувала клас олігархії. Про визначальний вплив її носіїв на характер публічного управління в Україні написано як на рівні наукових, так й енциклопедичних видань [2, с. 375]. Щоправда відкритим залишається питання про з'ясування так званих атрибутивних ознак «українізації» олігархізації управлінсько-політичної еліти. Йдеться про важливість ілюстрації теоретичних постулатів конкретними фактами українського походження. Навіть в окремих країнах Латинської Америки, з якими у нас часто-густо вибудовуються невтішні паралелі щодо функціонування політичної системи, оприлюднюються факти негідної поведінки топ-чиновників, за якими слідує покарання, скандальні відставки президентів тощо. В українських реаліях критичний ресурс негідної політичної еліти сконцентрований переважно на особі

В. Януковича та його найближчому оточенні. І це багато у чому зрозуміло, якщо проаналізувати діяльність українських судів у даному напрямі. В принципі конфігурація передовсім судової гілки влади в політико-правовому просторі України, вектор її інтересів визначає рівень відповідальності політико-управлінської еліти та її майбутнє. Для цього достатньо згадати рішення Конституційного суду про другий (третій) термін президентства для Л. Кучми, про фактичну відміну Конституції України на угоду диктаторським амбіціям В. Януковича, про скасування статті Кримінального кодексу України про незаконне збагачення на радість хабарників і казнокрадів. Отже, досвід українського державотворення вчить: вітчизняний істеблішмент має усталений конфлікт інтересів із громадянським суспільством.

Таким чином актуалізується питання про пошук соціальних форм оновлення політичних еліт, оскільки державно-інституціональні механізми її очищення не спрацьовують. Свідченням цього є переважання форм громадського контролю, передовсім за допомогою ЗМІ, коли журналістське розслідування є чи не єдиним засобом викриття корупційних дій можновладців. Отже незважаючи на кількісні зміни в елітарному середовищі його якість залишається усталеною. Це пояснюється тим, що процедура формування управлінської еліти й надалі ґрунтується на принципах непотизму. Домінування клановості в українському істеблішменті не просто конфліктує із одвічними потребами соціальної справедливості, а деформує модель управлінської комунікації, оскільки принцип професіоналізму кадрів у даному випадку не є визначальним та обов'язковим. Відомо, що «дослідники майже однозначно визначають сутність політичних еліт, якою є влада» [3, с. 117].

Саме тому веберська теорія патримоніального панування, адаптована до українського сьогодення, дає можливість окреслити типологію та ролі бюрократичного суб'єктивізму політичних еліт у публічному управлінні. Через це всі спроби постреволюційної люстрації чиновництва не вплинули на мотивацію еліт. На такому тлі в масовій свідомості простежуються тенденції до зміни систем цінностей щодо оцінки змісту діяльності еліт у сфері управління та розподілу матеріальних благ. Надії на дотримання моральних норм суспільної поведінки та на невідворотність покарання за корупційні діяння частіше пов'язують не з силою закону, а із законом сили.

Саме така риторика переважає у передвиборчих програмах із розрахунку на електоральні симпатії. Традиційно очікування «месії» для наведення ладу пов'язується із ідеологією «вождизму», яка дискримінує демократичні процедури. При цьому моделювання харизматичного лідера із елітарного середовища часто протиставляється філософії панівного класу, що може призвести до кадрової ротації у середині еліти, проте не змінить її сутність.

Таким чином оцінка якості еліт у публічному управлінні державою не дає підстави для оптимістичних прогнозів щодо їх позитивної еволюції у найближчій перспективі.

Література:

1. Толочко П. Політична еліта і народ у новій Україні // Голос України. 31 травня 1997. № 94. С. 13.
2. Олігархія // Іщенко М. П., Іщенко О. М. Соціально-політична енциклопедія: наукове видання / за ред. д-ра філос. наук, проф. М.П. Іщенка. Черкаси : «ІнтролігаТОР», 2012. 636 с.
3. Мандзій Л. Методологія дослідження політичної еліти // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2012. Вип. 2. С. 115–121.

*Дурман Микола Олександрович
Херсонський національний технічний університет,
кандидат технічних наук, доцент,
заслужений працівник освіти України*

ВИКОРИСТАННЯ ОН-ЛАЙН ІНСТРУМЕНТІВ ОЦІНКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

З моменту прийняття у 2004 році Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [1] для органів влади повністю змінилася процедура прийняття нормативно-правових актів (НПА), о регулюють господарську діяльність. Крім обов'язкового складання щорічних планів з підготовки НПА, від них почали вимагати оприлюднення їх проектів, збір зауважень та пропозицій, проведення консультацій із зацікавленими сторонами у вигляді громадських слухань та громадських обговорень, звіт про відстеження результативності тощо.

Проте не це виявилось найскладнішим. Самим важким для органів державної влади та органів місцевого самоврядування стало складання аналізу регуляторного впливу (АРВ) – документу, який містить обґрунтування необхідності державного регулювання шляхом прийняття регуляторного акта, аналіз впливу, який справлятиме регуляторний акт на ринкове середовище, забезпечення прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян та держави, а також обґрунтування відповідності проекту регуляторного акта принципам державної регуляторної політики.

Цей документ складається з декількох частин, в яких необхідно оцінити вплив НПА не тільки загальними фразами або у якісних показниках, але й навести кількісні розрахунки, підкріпивши їх даними з офіційних джерел або результатами наукових досліджень.

У Верховній Раді України, в центральних органах виконавчої влади та їх територіальних підрозділах є більш-менш підготовані фахівці,

що можуть провести відповідні розрахунки і підготувати якісний документ, що покаже реальний вплив НПА на господарську діяльність суб'єктів господарювання [2].

Інша ситуація складається в місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування (особливо в об'єднаних територіальних громадах), де дуже часто відчувається нехватка кваліфікованих кадрів, що можуть швидко і якісно провести роботу з підготовки АРВ. Виходом з цієї ситуації повинно стати застосування інформаційно-аналітичних систем при оцінці регуляторних впливів у сфері державного управління [3].

Державна регуляторна служба, як уповноважений орган щодо здійснення державної регуляторної політики [4], здійснює методичне забезпечення діяльності регуляторних органів, пов'язаної з реалізацією державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності.

Тому ще в 2008 році було випущено посібник «Регуляторна діяльність в Україні: планування, обґрунтування, обговорення, відстеження» [5], а після запровадження обов'язкового проведення М-тесту – відповідний посібник з його виконання.

Проте, для полегшення розрахунків АРВ та проведення М-тесту, Державна регуляторна служба разом з європейським партнером у сфері розвитку малого та середнього бізнесу – Офісом ефективного регулювання (BRDO) – розробили он-лайн інструменти для підготовки якісного АРВ та проведення М-тесту.

Використання цих он-лайн інструментів регуляторними органами спрощує для них підготовку АРВ. А ще вони суттєво посилюють спроможність громадянського суспільства, зокрема бізнес-спільноти, впливати на ухвалення таких регуляторних рішень органами влади різних рівнів та підпорядкування.

Таким чином, АРВ перетворюється на доказовий документ, що дозволяє обрати найкраще із запропонованих альтернативних рішень.

Застосування сучасних інформаційно-аналітичних інструментів суб'єктам господарювання та їх об'єднанням обґрунтувати варіанти пом'якшення адміністративного навантаження на малий і середній бізнес, а органам влади – приймати якісні та ефективні документи, що регулюють господарську діяльність.

Література:

1. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України // Відомості Верховної Ради України від 27.02.2004 – 2004 р., № 9, стаття 79

2. Дурман М.О. Регуляторна діяльність Верховної Ради України: історія та перспективи./ М.О. Дурман// Актуальні проблеми державного управління, педагогіки і психології. Випуск 1(4). 2011. – Херсон, с. 141-149

3. Дурман М.О., Дурман О.Л. Застосування інформаційно-аналітичних систем при оцінці регуляторних впливів у сфері держав-

ного управління./ Актуальні проблеми державного управління, педагогіки і психології. Випуск 1(2). 2010. – Херсон, с. 21-23.

4. Деякі питання Державної регуляторної служби України : постанов Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2014 р. № 724. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drs.gov.ua/polozhennya-pro-sluzhbu/>

5. Регуляторна діяльність в Україні: планування, обґрунтування, обговорення, відстеження / Посібник // Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва. Київ, 2008, с. 156

Дурман Олена Леонідівна

*Херсонський національний технічний університет,
старший викладач кафедри державного управління і
місцевого самоврядування*

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ГАЛУЗІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Освітню галузь України як підсистему державного управління очолює Міністерство освіти і науки України (МОН України), до складу якого входять департаменти різних напрямів, які керують дошкільною та загальною середньою, вищою освітою, науковою, міжнародною діяльністю тощо. Оскільки нас цікавить гілка вищої освіти, тому вертикальна структура, яку ми досліджуємо, почнеться із МОН України і закінчиться закладом вищої освіти.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630 «Про затвердження положення про Міністерство освіти і науки України» (далі – Положення) МОН України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України [1].

Управлінські відносини в державному управлінні взагалі і в Міністерстві освіти і науки України зокрема будуються на засадах владної субординації, тобто розуміється як «розпорядження – виконання» в системі суб'єкт управління – об'єкт управління.

Зв'язки розподіляються на суб'єктно-об'єктні (прямі), об'єктно-суб'єктні (зворотні), а також суб'єктно-суб'єктно та об'єктні-об'єктні. Зважаючи на те що успіх управлінської діяльності певною мірою залежить від дотримання системного принципу зворотного зв'язку інформаційних потоків, його сутність полягає у зв'язку між отриманим ефектом та управлінським впливом [2].

За ситуації, яку ми спостерігаємо в плані об'єкт-суб'єктних відносин, можна стверджувати, що на рівні відносин «Міністр – ректор» зворотний зв'язок ще діє, а ось на рівні «Міністр – викладач» або, навіть «ректор – викладач» механізму забезпечення об'єктивною, достовірною і своєчасною інформацією фактично не існує. Серед основних причин цього становища – відсутність єдиної інформаційно-

комунікаційної платформи освітньої галузі, яка б автоматизувала і полегшила зв'язок між МОН України та ЗВО в контексті державного управління.

Певні кроки в цьому напрямку вже здійснюються, проте вони, здебільшого, стосуються власне внутрішньої роботи МОН України. Наприклад, починаючи з травня 2016 року в межах Проекту USAID «Альянс сприяння прозорому управлінню освітою в Україні – УТЕМА» МОН України впроваджується електронний документообіг. Проектом передбачений поетапний перехід до системи електронного управління і документообігу – спочатку в рамках Міністерства, а згодом – в інших установах освітньої сфери [3]. Технічну базу для цього надають Американські ради в межах проекту міжнародної технічної допомоги USAID, а основу для програмного забезпечення – Адміністрація Президента України. Наразі відбувається технологічне налаштування такої системи під потреби Міносвіти [4].

Крім того, у червні 2016 року Кабінетом Міністрів України було затверджено Стратегію реформування державного управління України на 2016-2020 роки [5]. Стратегія передбачає вдосконалення державної системи управління згідно з європейськими стандартами, прописаними в програмі SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management – Програма підтримки вдосконалення врядування та менеджменту), що є спільною ініціативою ОЕСР та Євросоюзу [6].

В управлінських процесах, пов'язаних з інформаційно-комунікаційним забезпеченням державного управління освітньою галуззю, виявлені певні недоліки. Основним із них можна вважати затримку при формуванні та обміні інформаційними потоками між рівнями управління, наприклад Міністр ↔ ректор ↔ кафедра (відділ) ↔ викладач (фахівець), що призводить до оперування в управлінській діяльності застарілою, неповною та неточною інформацією, що, своєю чергою, знижує ефективність управління в цілому.

Саме тому існує потреба формування ефективної комунікації між керівництвом та структурними підрозділами ЗВО, що дасть змогу створити новий механізм управління інформаційно-комунікативним простором ЗВО через використання адаптованих взаємозалежних технологічних інновацій.

Література:

1. Про затвердження положення про Міністерство освіти і науки України: постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630 URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF>
2. Новак В.О. Основи теорії управління: Навч. посіб. К.: НАУ, 2001. 236 с.
3. Реформа «згори»: як МОН переходить на е-врядування і чому це стосується кожного. URL: <https://saiup.org.ua/nashi-novyny/reforma-zgory-yak-mon-perehodyt-na-e-vryaduvannya-chomu-tse-stosuyetsya-kozhnogo/>

4. Електронне врядування-2017: досягнення і перспективи URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2018/01/9/7167821/>

5. Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80>

6. SIGMA URL: <http://www.center.gov.ua/pro-tsentr/proekti/sigma>

Жуковська Аліна Юрївна

Тернопільський національний економічний університет

кандидат економічних наук, доцент

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ (E-GOVERNMENT) ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Концепція інклюзивного розвитку економіки – це новий підхід до забезпечення ефективного функціонування держави, який виник у ХХІ столітті. Дана концепція передбачає, що кожна людина є важливою, унікальною, цінною для суспільства і заслуговує на задоволення своїх потреб. Вона ґрунтується на забезпеченні справедливих можливостей та рівноправ'ї для всіх учасників процесу публічного управління, що супроводжується вигодами, принесеними кожному сектору економіки та різним верствам суспільства.

Концепція інклюзивного розвитку поширюється на всі сфери взаємодії суспільства, в тому числі і на взаємодію із державою. Найбільш перспективним способом такої взаємодії є електронне врядування (e-government).

Електронне врядування (e-government) як форма організації публічного управління є одним із інструментів досягнення його інклюзивності, який забезпечує підвищення ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів публічної влади. Такий спосіб організації публічного управління дозволяє громадянам, юридичним особам та неурядовим організаціям звертатися до органів публічної влади у віддалений спосіб та в режимі реального часу, а отже суттєво спрощує процес комунікації суб'єктів та об'єктів публічного управління. Спрощення комунікації досягається, зокрема, за допомогою використання глобальної та локальних інформаційних мереж, що забезпечує відносну доступність та оперативність спілкування з органами публічної влади. Таким чином, розвиток електронного врядування сприяє формуванню держави сучасного типу, яка орієнтована на забезпечення вільної реалізації прав та свобод своїх громадян.

Однак, електронний уряд не обмежується взаємовідносинами держави з громадянами або бізнесом. Він також має і внутрішній про-яв: всередині системи влади різні рівні (центральний, регіональний та місцевий) та різні гілки (виконавча, законодавча, судова) також повин-

ні взаємодіяти з використанням електронних технологій в процесі надання публічних послуг.

Функціональна діяльність електронного уряду має чотири напрями:

G2G (government to government), держава для держави: надання органами публічної влади послуг для інших адміністративних органів (проекти створення міжвідомчих мереж, корпоративних і державних баз даних, реєстрів введення електронного документообігу);

G2C (government to citizens), держава для громадян: надання публічних послуг для населення (проекти надання відомостей про вільні робочі місця, видача свідоцтв про народження, реєстрацію та голосування виборців, референдуми, медична інформація тощо);

G2B (government to business), держава для бізнесу: надання публічних послуг для господарюючих суб'єктів (проекти проведення державних закупівель, видача ліцензій і дозволів);

G2E (government-to-employees), держава для державних службовців: надання публічних послуг для публічних службовців [1].

До основних інструментів досягнення інклюзивності публічного управління належать:

Електронні послуги (e-services), які передбачають надання в електронній формі урядової інформації, програм, стратегій і послуг, а також надання послуг в електронній формі, електронна адміністрація та такі нововведення, як універсальне бюро послуг і доступ до різноманітних служб через «єдине вікно».

Електронне управління (e-management), яке стосується внутрішніх інформаційних систем, що підтримують управлінсько-адміністративні функції публічних установ, в тому числі управління даними та інформацією, ведення електронних записів та потоки інформації між структурними підрозділами органів публічної влади.

Електронна демократія (e-democracy), яка передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій в якості інструменту, що допомагає встановлювати порядок денний та пріоритети державної політики, виробляти політичні заходи та брати участь у їх впровадженні в консультативній формі (наприклад, шляхом електронних консультацій або електронного голосування).

Електронна комерція (e-commerce), яка припускає обмін грошей на урядові товари або послуги через інтернет. Наприклад, громадяни можуть сплачувати податки або рахунки за житлово-комунальні послуги, продовжувати реєстрацію транспортних засобів або платити за програми відпочинку, а уряд може закупити канцелярське приладдя (через електронні державні закупівлі) [1].

Отже, електронне урядування дозволяє забезпечити інклюзивність публічного управління шляхом покращення взаємодії між громадянами, урядовими та громадськими організаціями. Особливу увагу при його розвитку необхідно приділяти електронній демократії, зокрема підвищенню ступеня громадської участі, он-лайн голосуванню, питан-

ням етики, безпеки та недоторканності приватного життя, нерозповсюдження персональних даних, а також підвищення рівня прозорості діяльності органів публічної влади.

Література:

1. Local government and public service reform initiative open society institute. URL: <http://www.prostir.ua/category/library/>

Зайцева Зінаїда Ігорівна

*Черкаський національний університет імені Богдана
Хмельницького, слухач магістратури
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»*

РЕФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Говорячи про модель державно-політичного устрою в сучасній Україні, йдеться про лад, де парламент приймає закони, Президент є главою держави, Прем'єр-міністр і його Кабінет Міністрів здійснюють виконавчу владу. Головним у ній є верховенство закону в усіх сферах громадського життя. Йдеться про правову демократичну державу та громадянське суспільство. Наявна ж модель політичної системи України діє неефективно. Сучасний етап перехідного періоду характеризується перманентною кризовою ситуацією, яка охоплює політичну, економічну, соціальну та духовну сфери [4].

У політичній сфері зростає недовіра людей до діяльності владних структур: надії на оптимізацію і стабілізацію суспільно-політичного та економічного життя після президентських (2014 р.) та останніх парламентських (2014 р.) виборів не виправдалися. Законодавча влада діє в умовах недосконалого законодавства із «нечітким трактуванням важливих моментів» правового простору, виконавча – все ще не має чіткої програми економічних і соціальних реформ, судова влада не позбулася залежності від владних структур, «четверта влада» – ЗМІ, як правило, виконує державні замовлення.

Негативні процеси спостерігалися до останнього часу й у розвитку економіки України: по суті зруйноване державне управління економічними процесами. За роки незалежності Україна втратила майже дві третини свого промислового й сільськогосподарського потенціалу [3], систематично зменшуються виробництво товарів, національний прибуток, зростають зовнішні борги. Існуюча фінансово-кредитна система не сприяє стимулюванню розвитку виробництва. Через неузгоджену діяльність законодавчих і виконавчих владних структур, тривалу відсутність стратегії ринкових реформ, країні, багатій на природні ресурси з великою кількістю промислових об'єктів, потужним сільським господарством і кваліфікованими кадрами загрожує небезпека дефолту.

Знецінено фактори, які гарантують соціальну стабільність. Значна частина професіоналів, насамперед науково-технічної галузі, емігрують у пошуках держави яка забезпечить їм гідний рівень життя. Спостерігається ріст майнової нерівності, зuboжіння переважної частини населення. Для соціально незахищених верств населення дедалі гострішою стає проблема фізичного виживання. Середньодушовий ВВП (внутрішній валовий продукт) України становить нині 2991.63 доларів [6] проти 4095 за 2008 рік [5].

Зростаюча бідність (до категорії бідних в Україні належить 28,6 відсотка) [1], зниження реальних можливостей охорони здоров'я і критичний стан екології не можуть не чинити негативного впливу на суспільство загалом і на його демографічні показники зокрема. Держава, покликана суспільством виконувати функції захисту й управління, з ними впоратися не може.

Найглибшою і найнебезпечнішою для суспільства є криза в духовній сфері. Саме тут спостерігаємо невпевненість переважної більшості населення, особливо молоді, в завтрашньому дні, втрата політичних і соціальних орієнтирів, ідеалів. До цього слід додати деструктивний вплив на духовну сферу, який спричиняє наростання ідеологічного авторитаризму, монополізація владними структурами преси, радіо, телебачення, поява заборонених зон для критики, а також обмеженість, збідненість інформаційної сфери. В умовах соціальної нестабільності суспільства масова свідомість шукає винуватців такого стану. Серед них, насамперед, називають ділків тіншової економіки, на другому місці – працівників колишньої та нинішньої владної номенклатури, яких небезпідставно підозрюють у корупції.

Причинами такого становища можуть бути такі проблеми:

1. Не спрацьовує визначений Конституцією України механізм стримувань і противаг функціонування владних структур, які діють неефективно й втратили довіру більшості громадян. Не вдається запровадити верховенство закону в усі сфери громадського життя.

2. Політична еліта України, яка виросла в умовах союзної держави, не сформувалась як справжня еліта, а тому виявилася неспроможною вирішувати загальнодержавні завдання. В сучасній Україні політичну еліту представляють колишні партійні, профспілкові й комсомольські функціонери, а також представники національно-демократично налаштованих верств. Перші, прийшовши до влади за відсутності досконалих законів, здебільшого почали задовольняти власні інтереси. Другі, не маючи професійних умінь і навичок управління, виявляють безпорадність при розв'язанні складних соціальних і економічних проблем, що не заважає їм також самостійно збагачуватися.

3. Поза політичним процесом опинився середній клас, який міг би виступити противагою олігархізації суспільства. За дослідженнями, в Україні лише 12 відсотків населення відповідає критеріям сере-

днього класу, ще 40–50 відсотків може стати ним (у розвинутих країнах Заходу середній клас становить 60–70 відсотків) [2].

Першочерговою передумовою ефективної діяльності владних органів є визначення стратегії демократичного облаштування. Суть проблеми полягає в практичному втіленні в життя відомого демократичного принципу, відповідно до якого, за визначенням Авраама Лінкольна, йдеться про владу народу, владу, здійснювану народом, і владу в інтересах народу. Владні органи мають бути під реальним, а не уявним контролем народу й спиратись у своїй діяльності на його довіру та підтримку. Владні структури слід обирати не для того, щоб їм підкорялися (підкорятися необхідно праву й закону), а для того, щоб вони служили громадянам [4].

Отже, йдеться про побудову справді демократичної, правової, соціальної держави з авторитетним Президентом, парламентом, що ефективно діє, професійним висококваліфікованим урядом, незалежними судовими органами. Для цього слід:

- розширити повноваження і підвищити відповідальність Верховної Ради України за формування професійного дієздатного Уряду і здійснення ним Програми діяльності;

- зосередити зусилля Президента України на визначенні та здійсненні стратегічних завдань розвитку держави, зміцненні її економічної та національної безпеки.

- наділити Уряд відповідними повноваженнями та підвищити його відповідальність за стан справ в економічній, соціальній та гуманітарній сферах.

Література:

1. Звіт про результати аналізу виконання заходів з реалізації Стратегії подолання бідності Рахункової палати/ Рішення № 23-3 від 11.09.2018 р. : Київ, 2018.

2. Звіт про результати виконання першого етапу проекту «Середній клас в Україні: життєві цінності, готовність до асоціації і просування демократичних стандартів» / Бібліотека Центру Разумкова: Київ, 2014.

3. Промисловий потенціал України: проблеми та перспективи структурно-інноваційних трансформацій / Відпов. ред. канд. екон. наук Ю.В. Кіндзерський. – К. : Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2007. 408 с.

4. Рудич Ф.М. Політологія: підручник / Ф.М. Рудич. – К. : Либідь, 2006. 486 с.

5. Khoema.ru [Електронний ресурс] – Електронні дані – Режим доступу: <https://khoema.ru/atlas>.

6. Take-profit.org [Електронний ресурс] – Електронні дані – Режим доступу: <https://take-profit.org/statistics/gdp-per-capita>.

Іванченко Леся Олексіївна
Дніпропетровський регіональний інститут державного
управління Національної академії державного управління при
президентові України, аспірант

КОНТРОЛЬ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

У нинішніх умовах євроінтеграційних перспектив актуальність дослідження проблем контролю в державному (публічному) управлінні набуває нового змісту.

Оскільки контроль є однією з найважливіших функцій державного управління зростання ролі публічності та персональної відповідальності (підзвітності) управлінців є базовим критерієм організації ефективної та результативної діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Саме тому запровадження системи публічного контролю з боку громадськості за діяльністю державних органів стане реалізацією такого критерію.

Чим складніше вибудована система органів виконавчої влади, зв'язки з іншими державними і недержавними структурами, громадянами, тим більша має бути увага до функції контролю, яка спрямована на перевірку виконання поставлених завдань, виявлення факторів, що негативно впливають на їх виконання, та відповідне реагування на виявлені правопорушення.

Важливим напрямком при реформуванні системи державного управління є дерегуляція контролюючих органів, а також зміна об'єкту, предмету та змісту діяльності контролюючих органів. Акцент в розвитку контрольних функцій потрібно змістити у бік контролю посадових та службових осіб апарату держави на предмет корупції, законності їх діяльності та відповідності «критеріям доброчесності». Сенс цих змін полягає у тому, що публічна влада одночасно є суб'єктом контролю за суспільством та його об'єктом.

Разом з тим потрібно пам'ятати, що контроль – це функція управління. Складовою частиною завдань і владних повноважень органів та осіб, покликаних управляти, є організація та застосування контролю, підвищення його ефективності в інтересах поліпшення роботи підконтрольного об'єкта. Контроль є найважливішою умовою забезпечення правильного та своєчасного виконання поставлених цілей і завдань, необхідною складовою для забезпечення законності та ефективності державного управління.

Сьогодні, питання «контроль в публічному управлінні» розглядається як «публічний контроль у сучасній державі», і в такому контексті до публічного контролю необхідно віднести: державний контроль, громадський та міжнародний контроль.

Державний контроль включає контролюючі дії усіх без винятку державних структур та поглинає в себе контроль у сфері державного

управління. Його основною метою виступає дослідження взаємовідносин суб'єктів державного управління з тим, щоб підтримати законність та дисципліну в державному управлінні [1, с. 108].

Первинними видами державного контролю є парламентський контроль та президентський контроль, вторинними – контроль органів виконавчої влади та судовий контроль.

Сучасні суспільні тенденції актуалізують здійснення системного діалогу влади та громадянського суспільства. Публічний контроль розглядається як інструмент демократизації. Така концепція контролю передбачає, крім державного контролю, здійснення громадського та міжнародного контролю, що має забезпечити рівновагу державних та суспільних інститутів, запобігти перевищенню і зловживанню владними повноваженнями, не завдаючи шкоди їх ефективній роботі.

Міжнародний досвід організації контролю з боку громадськості свідчить про варіативність форм та механізмів публічного контролю, що зумовлено різними факторами, зокрема формою правління, формою державного устрою, формою політичного режиму, моделлю місцевого самоврядування країни тощо. До основних видів громадського контролю можна віднести: контроль громадських організацій, профспілок; публічний контроль засобів масової інформації; контроль опозиційних політичних партій тощо.

Також поширеним видом громадського контролю вважаються звернення громадян, за допомогою яких вони в режимі зворотного зв'язку повідомляють органи влади про неналежне виконання ними або підвідомчими їм органами та установами своїх повноважень і обов'язків та вимагають вжиття відповідних заходів [2, с. 13-14].

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що публічний контроль, як важливий інструмент демократичного суспільства, покликаний оптимізувати систему органів державної влади в сучасних умовах суспільно-політичного розвитку.

Література:

1. Коломєць Т.О. Адміністративне право України: підручник/ за заг. ред. д.ю.н., проф. Т.О. Коломєць. – К.: Істина, 2008. – 457 с.
2. Сківський І.О. Громадський контроль за публічним управлінням у зарубіжних країнах: загальні засади організації та здійснення / І.О. Сківський // Європейські перспективи. – №7. – 2013. – С. 11-17.

Ищенко Микола Павлович
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
доктор філософських наук, професор

РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ ГУМАНІЗМУ І ДЕМОКРАТІЇ В НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Дослідження досвіду реформування публічного управління в країнах Європейського Союзу і світової цивілізації переконує у високій ефективності гуманістичних і демократичних цінностей та принципів у процесі модернізації публічного управління. Ця істина підтверджується тим, що у Договорі про Європейський Союз, підписаному в Маастрихті 7 лютого 1992 р., в якому прийнято рішення про заснування Європейського Союзу, а саме в статті 6, записано: «Союз ґрунтується на принципах свободи, демократії, поваги до прав людини та засадничих свобод, верховенства права, що є спільними для всіх держав-членів» [1, с. 212].

У такому контексті актуалізується реалізація розробленої автором системної теорії та методології філософії гуманізму і демократії, викладеної у книзі «Науковці України – еліта держави» [2, с. 89]. Авторська філософія гуманізму і демократії аргументує і включає такі основні цінності та ціннісні установки: соціально-гуманістичні, ліберально-демократичні цінності, зокрема гуманізм, демократія, права особи, свобода, рівність, справедливість, гідність кожної людини та визнання їх найвищими цінностями всього людства; захист миру, миролюбність і людинолюбство; національний патріотизм і захист суверенітету держави та її територіальної цілісності; людиноцентризм і його демократичний характер; свобода людської життєдіяльності; честь і незалежність особистості; свобода самостійного вибору смислу і форм життя; вселюдська рівність (всі народжені рівними); відмова від агресивних насильницьких методів боротьби та від розпалювання міжнародної, міжрасової та міжцивілізаційної ворожнечі; запобігання війнам, політика нейтралітету; підтримання миру, матеріальне і духовно-культурне забезпечення гідного рівня життєдіяльності людей;

Впровадження цінностей філософії гуманізму і демократії в систему публічного управління в науково-методологічному аспекті відіграє визначальну роль в її модернізації, перш за все, у плані подолання негуманних, недемократичних форм, методів, способів, механізмів і засобів публічного управління, а також забезпечує перехід до сучасних міжцивілізаційних вимог дотримання цінностей філософії гуманізму і демократії в діяльності всіх суб'єктів публічного управління.

Методологія модернізації публічного управління вимагає першочергово подбати про виконання його основного завдання: захист, посилення суверенітету, статусу і положення країни в структурі міжна-

родних відносин, у світовій системі держав, на світових ринках, а також підвищення матеріального і духовного добробуту українського народу. Відповідно до цих завдань модернізація спрямовується на всебічну гуманізацію і демократизацію всіх сфер соціально-політичного життя, всіх політико-правових та економічних інститутів, способу життя людей, технологій, способів і засобів публічного управління.

Конкретизацію і здійснення методологічних завдань необхідно починати з самих категорій, структури, логічної організації, способів і методів модернізаційної та управлінської діяльності. У цій програмі методологічне забезпечення модернізації управління охоплює всю організаційну структуру публічного управління. А вона обумовлена суспільно-політичною природою, соціально-функціональною роллю, цілями і змістом публічного управління. До її складу входить організація і модернізація взаємодії всіх суб'єктів публічного управління: державного управління, місцевого самоврядування, приватного менеджменту, а також соціально-економічних, людських, техніко-технологічних та інших засобів.

У здійсненні завдань модернізації системи публічного управління основними суб'єктами впровадження цінностей філософії гуманізму і демократії виступають держава і громадянське суспільство, різні інститути їхньої управлінської системи. Відповідній модернізації підлягають всі складові системи публічного управління. Функціональні складові оновлюють її як структуру, яка виконує гуманістичні та демократичні функції держави. Соціальні цінності гуманізують і демократизують її як управлінський колектив згідно із суспільним поділом праці.

Юридичні складники наділяють суб'єкти управління необхідними гуманістичними і демократичними компетенціями, сукупністю законодавчо закріплених державно-владних функцій і повноважень. Організаційні інституції зосереджуються на приналежності суб'єктів управлінської структури до публічного управління та на її внутрішній модернізації на основі гуманних і демократичних взаємовідносин.

Висновок: філософія гуманізму і демократії відіграє визначальну роль і є найефективнішою науково-методологічною основою модернізації системи публічного управління та практичним інструментарієм політико-правового регулювання всіх підсистем публічного управління: державного управління, місцевого самоврядування та приватного менеджменту.

Література:

1. Договір про Європейський Союз // Конституція для Європи. Конституційні акти Європейського Союзу. К. : Видавнича організація «Юстініан», 2008. 520 с. С. 208–233.
2. Наукова школа філософії гуманізму і демократії М. П. Іщенка. // Науковці України – еліта держави. Том V. К. : ВИДАВНИЦТВО ЛОГОС Україна, 2017. 300 с.

Євсєєв Мирослав Сергійович
Шевченківська районна у місті Полтаві рада, головний
спеціаліст юридичного відділу виконавчого комітету

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ АТО

Події, що виникли у квітні 2014 року на східній території України, змусили розширити правову сферу дії системи соціального захисту населення. Нормативно-правове регулювання соціального захисту учасників АТО спрямоване на формування ефективної системи забезпечення їхніх соціальних прав та свобод, зокрема щодо психологічної підтримки, матеріальної допомоги, санаторно-курортного лікування, гарантій щодо освіти, здійснення протезування в разі втрати функціональних властивостей кінцівок, забезпечення автотранспортом, пільг у сплаті певних видів послуг, пенсійного забезпечення, забезпечення житлом та земельними ділянками, дотримання трудових прав, зокрема щодо збереження місця роботи й середнього заробітку під час участі в АТО тощо. Гостро постала проблема вирішення питань соціальної підтримки учасників антитерористичної операції та їх сімей.

Метою дослідження є проведення системного аналізу сучасного стану вирішення проблем забезпечення соціального захисту учасників АТО та вироблення пропозицій щодо усунення недоліків та врахування прогалин у чинному законодавстві України з даного питання.

Особи, які вступають сьогодні на військову службу, мають відчуття впевненість у тому, що захищаючи Вітчизну, вони та їх сім'ї будуть захищені державою. За час проведення АТО та ООС, станом на 25.03.2019, бойові безповоротні втрати складають 2525 військовослужбовців Збройних Сил України (у 2014 році – 1236 осіб, у 2015 році – 717 осіб, у 2016 році – 226 осіб, у 2017 році – 208 осіб, у 2018 році – 120 осіб, у 2019 році – 18 осіб) [4].

Тисячі отримали травми поранення та контузії. Внесенням змін до статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» учасників АТО віднесено до категорії учасників бойових дій, що надає їм право користуватися гарантіями соціального захисту ветеранів війни [2].

Проблема соціального захисту учасників АТО у комплексі прав та гарантій, які передбачені законодавством України для таких категорій осіб, детально не вивчена, але різносторонньо описана у роботах О. Більовського, В. Горбуліна, М. Кравченко, В. Малишевського. Актуальність вивчення даного питання полягає у тому, щоб побудувати єдину та зрозумілу систему здійснення соціального захисту ветеранів війни та учасників АТО, і для вирішення існуючих проблем у цій сфері потрібно: здійснити детальний аналіз нормативно-правової бази чинного законодавства, що регулює питання соціального захисту учасників бойових та переглянути аспекти надання соціального захисту в

умовах сучасного розвитку держави; внести зміни до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» в частині спрощення процедури надання статусу учасника бойових дій особам які брали безпосередню участь в АТО, але в подальшому не були включені до складу ЗСУ, МВС, Національної гвардії, тобто тих учасників бойових дій, які самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України у вигляді добровольчих батальйонів та угруповань [1]; забезпечити контроль над виконанням умов законопроекту, який врегулює питання житлового забезпечення військовослужбовців рядового, сержантського і старшинського складу військової служби за контрактом, які не забезпечені житловими приміщеннями, шляхом виплати їм грошової компенсації за винаймання жилого приміщення за місцем проходження ними військової служби; потребує системного вирішення проблема полегшення адаптації учасників АТО до процесів мирного життя. У першу чергу це стосується відновлення здоров'я та працевлаштування. Для цього необхідно запровадити відповідні програми соціально-психологічної реабілітації на обов'язковій основі, не залежно від віку, місця перебування і тривалості несення служби у зоні АТО; забезпечити збереження робочого місця і заробітку найманим працівникам. Відповідно до ст. 119 КЗпП України з 18.03.2014 року за працівниками, призваними на строкову військову службу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше 18 місяців, зберігаються місце роботи, посада і середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, а також у фізичних осіб – приватних підприємців у яких вони працювали на час призову [3].

З метою адекватного фінансування потреб учасників АТО та надання їм відповідних до чинного законодавства пільг, потрібно: 1) вести електронну реєстрацію системи пільг і компенсацій, що спростить процедуру надання і скасування допомоги та її розміру учаснику бойових дій або членам його сім'ї; 2) урегулювати питання надання знижки на сплату житлово-комунальних послуг, у перерахуванні на підвищення або зниження тарифів; 3) спрощення системи надання путівок на санаторно-курортне лікування та оздоровлення, забезпечення ліками та протезами, у разі необхідності; 4) підвищення розміру одноразової грошової виплати відповідно до рівня інфляції.

Безпека та цілісність України залежить від громадян які відповідально несуть службу у зонах бойових дій, і як ніхто потребують підтримки та допомоги від держави. Урегулювання надання соціального захисту учасникам АТО і ООС забезпечить: вмотивованість до несення військової служби; підвищення рівня патріотизму, впевненість у доброті та державному захисті родини військовослужбовця.

Література:

1. Аналітична доповідь до Щорічного Посилання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2015 році». – К.: НІСД, 2015. – 684с.

2. Закон України «Про внесення змін до статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

3. Кодекс законів про працю Української РСР від 10 грудня 1971 року//Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1971. – №50. – ст. 375.

4. Лист з кадрового резерву ЗСУ, щодо кількості загиблих, поранених, заручників (військовополонених) та зниклих безвісти військовослужбовців Збройних Сил України за час проведення АТО [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://dostup.pravda.com.ua/request/47518/response/112005/attach/3/273%2025.03.2019.doc>

*Калайда Валерія Олександрівна
Свириденко Валерія Олександрівна
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, студентки*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ФАКТОР І СТИМУЛЯТОР МОДЕРНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

На сьогодні існує багато визначень поняття «публічне управління», вважаємо, що у загальному розумінні його можна трактувати як певний вплив держави на суспільство, який має за мету збереження або ж його впорядкування використовуючи владну силу.

Публічне управління здійснюється в реальних соціально-економічних, культурних та політичних умовах. Воно перебуває у тісному взаємозв'язку із суспільством, тому не може бути ізольованим від нього.

З огляду на положення Конституції України та норми Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», в нашій державі поряд із державним управлінням здійснюється також муніципальне управління.

Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1].

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування збігаються між собою за змістовими характеристиками, проте їхня юридична природа є різною. На сьогодні управлінська діяльність здійснюється приватними особами. Цей висновок впливає зі статті 38 Основного Закону України, згідно якої громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів дер-

жавної влади та органів місцевого самоврядування [2]. Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування.

Адміністративна реформа повинна забезпечити проведення економічних та соціальних змін, відновити завдані нашому суспільству втрати у державотворчих процесах, найперше – повернути довіру населення до держави, її інституцій, усім гілкам влади надати чіткі соціальні орієнтири та ідеологію державності, засновану на загальнолюдських цінностях та національній ідеї.

Разом з тим адміністративна реформа передбачає розробку і прийняття ще цілого ряду законодавчих і нормативних актів, які регулюватимуть діяльність органів влади та їх взаємовідносини.

Бернар Гурне говорив, що «лише за сильною і стабільною політичною владою може успішно функціонувати апарат державного управління, тим більше така влада необхідна для подолання всіх перешкод, які постають на шляху реформи апарату державного управління».

У Концепції адміністративної реформи в Україні серед принципових засад функціонування виконавчої влади, на яких мають ґрунтуватися заходи реформування, визначено здійснення внутрішнього та зовнішнього контролю за діяльністю органів виконавчої влади та їхніх посадовців. Сфера публічного управління та суб'єкти її здійснення перебувають під контролем.

Отже, в класичному розумінні публічне управління розглядають як вплив суб'єкта, тобто того який володіє публічною владою, управління на об'єкт – суспільство. Публічне управління не може здійснюватися безконтрольно, адже це може призвести до небезпечних наслідків, тому був розроблений механізм контролю публічного управління, за яким воно виступає як об'єкт загального та громадського контролю. Згідно результатів проведення адміністративної реформи суспільство повинно активно підключатися до неї.

Література:

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. Редакція від 11.01.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97>

2. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Редакція від 21.02.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

Калініченко Богдан Михайлович
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького, кандидат політичних наук

МЕХАНІЗМ ВПЛИВУ ВЛАДИ ЗМІ НА ОСОБИСТІСТЬ І ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Вплив влади ЗМІ на окремі етнічні групи, територіальні громади і в цілому на громадянське суспільство обумовлюється наявністю потужного семантичного поля, що отримало в науці назву ноосфери. Це окультурене семантичне утворення в умовах планетарного існування світової спільноти сьогодні є посередником у становленні глобального громадянського суспільства, що протистоїть національним державам і вимагає їх скасування на свою користь. Політичні процеси, що сьогодні відбуваються на європейській і світовій арені – найкращий цьому приклад.

Підключеність людини до нього виявляється через здібність розпаковувати смисли, або, іншими словами, розуміти та кодифікувати певним чином інформацію, отриману внаслідок діяльності людської свідомості. Тому виникає можливість розглядати людину як селективний, вірогіднісно заданий прояв семантичного поля [1; 2], що відіграє роль того середовища, через яке відбувається взаємодія людини та світу смислів за допомогою слів чи символів та їх розуміння.

Тож у такому контексті смисли розуміються як інформація, що міститься у знаках чи символах, де вона являє собою єдність континуальності (тобто семантики, змісту) та дискретності (тобто знаків, форми). Тому природа смислів може бути вираженою, як вважає В. Налімов, тріадою «смісл – текст – мова».

За таких обставин є сенс припустити, що в дискурсі досліджуваної проблеми або в медіапросторі, ця тріада працює, швидше за все, у зворотному напрямі, а саме: мова ЗМІ, Інтернету та інших медіаджерел – текст, що постійно реінтерпретується і є особистістю – сенс, що закладений в інформаційні концепти медіаджерел трансформується в мотив поведінки людини. Зміна смислових акцентів (тобто важливості смислів) стає умовою виникнення нових текстів [1, с. 154]. Так, коли йдеться, наприклад, про біосферу, текстами можуть бути окремі живі істоти, види тварин тощо. Коли ж розглядається ноосфера як сфера людського розуму, то текстом стає як свідомість окремої людини, так і колективна свідомість [1; 2].

Процес розпаковування смислів на цьому рівні підпорядковується дії Бейєсового силогізму, згідно з яким зміна тексту – його еволюція – пов'язана із спонтанним виникненням у визначеній ситуації семантичного фільтру, який зміщується з минулим за мультиплікативним ефектом. Наслідком цього є обов'язковість виходу із двох посилок тексту з новою семантикою. При цьому обидва посилення мають вірогідно розмитий характер, і хоча б одне з них має умовний (тобто обумовле-

ний ситуацією), а не категоричний характер [2, с. 109]. Це означає, що зміна ситуації викликає виникнення й іншого семантичного фільтру, тобто іншого принципу відбору інформації.

Вплив влади ЗМІ на інших учасників політичного процесу стає принципово важливим завдяки наявності посередника між ними. Цю роль виконує система саморегуляції соціального світу, що має три рівні і три типи регуляторів: на рівні підсвідомості – архетипи, міфи, символи та інше, що залучаються до дії механізмами навіювання; на рівні свідомості – правові, моральні і релігійні норми, що впроваджуються в дію примусом; на рівні надсвідомості – знакові системи, мови, що реалізуються механізмами смислотворчості, смисловиробництва і смислопродукування.

Влада ЗМІ принципово може знаходитись, як у структурі громадянського суспільства, так і у структурі держави. У першому випадку вона спирається переважно на підсвідомий і надсвідомий рівні саморегуляції і використовує механізми психологічного навіювання і смислопродукування, а в другому – на рівень свідомості людини, оскільки використовує або має використовувати інструмент законів, тобто забезпечувати нормативну регуляцію. Її провідником і інтегратором є наявність двох видів інформації: генотипної і фенотипної, що по-різному впливають на мислення і поведінку людини: генотипна зберігає її гомеостаз, а фенотипна, навпаки, провокує до зміни і розвитку.

На основі взаємозалежності між двома видами інформаційного потоку виникає два види поведінки учасників інформаційної взаємодії: узалежнення і впорядкування. У дискурсі узалежнення відображаються взаємні намагання цих суб'єктів актуалізувати і реалізувати мотиваційно-афективні складники їхньої психіки, що втілюються, насамперед, у різного роду емоційних особистісних залежностях, а дискурс упорядкування означає прагнення учасників взаємодії до оптимального регулювання їхніх когнітивних і поведінкових сфер відповідно до раціонально окресленої доцільності.

Специфікою прояву влади ЗМІ є те, що командування в цьому випадку замінюється на психологічне навіювання і, як наслідок, проявляється на практиці безслівною покорою особистості телеглядача або маси населення закладам з боку медіаджерел. Влада ЗМІ над особистістю, що підпадає під її вплив, реалізується завдяки властивостям фенотипічного потенціалу тексту, що закладений у повідомлення і закладає власний ідеал у підсвідомість людини.

Алгоритм дії влади ЗМІ у структурі людини відтворюється низкою переходів, а саме: мова ЗМІ – текст, що постійно реінтерпретується і є особистістю – сенс, що закладений в повідомлення ЗМІ трансформується у мотив поведінки людини.

Особистість захищається від агресії ЗМІ шляхом активізації внутрішньоособистісної системи семантичних фільтрів, до яких входять: так звані імпрінти, виникнення яких стає можливим навіть під впливом одного враження, внаслідок чого формується особистий тунель свідо-

мости, і які пов'язують нейрони в рефлексивні мережі, що залишаються на усе життя; особливий тип індивідуальних фільтрів, що формується шляхом набуття особистістю власного життєвого досвіду в політичній сфері і тривалого навчання політичним наукам.

На громадянське суспільство влада ЗМІ впливає завдяки формуванню так званого штучного семантичного поля – ноосфери, що з наступом інформаційної доби розвитку світової спільноти сформувалось і нині потребує посилення саме політологічної складової, оскільки колізії з розбудовою територіальних одиниць, наприклад, Об'єднаної Європи пов'язані саме з відсутністю розбудованого політологічного сегменту, що потерпає від суперечностей між національними державами і глобальним громадянським суспільством.

Література:

1. Налимов В. В. Реальность нереального. Вероятностная модель бессознательного (Бессознательное как проявление Семантической Вселенной) / В.В. Налимов, Ж.А. Дрогалина. – М. : Изд-во «Мир идей», АО АКРОН, 1995. – 432 с.

2. Налимов В. В. Спонтанность сознания / В.В. Налимов. – М. : Прометей, 1989. – 287 с.

3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про телебачення і радіомовлення» від 22 жовтня 1997 року // Відомості Верховної Ради. – 1998. – № 2. – С. 6. 71. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. // Закони України. – К. : Книга, 1996. – Т. 4. – С. 72-88.

4. Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» // Нормативно-правові акти з питань регулювання телерадіопростору України. – К. : Національна Рада України з питань телебачення і радіомовлення, 2000. – С. 33-34.

5. Інформаційне законодавство України: науково-практичний коментар / [за ред. Ю.С. Шемчученка, І.С. Чижа]. – К. : ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2006. – 232 с.

6. Калініченко М.М. Влада громадянського суспільства: [монографія] / М. Калініченко. – Суми : Університетська книга, 2006. – 175 с.

7. Дмитренко М. А. Політична система України: розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції [Текст] / М.А. Дмитренко; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Ін-т операт. діяльн. та держ. безпеки. – К. : Знання України, 2008. – 544 с.

Кармазін Вадим Миколайович
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрант спеціальності «Публічне
управління та адміністрування»

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Український та світовий інформаційний простір, потребують посилення ролі держави у процесі забезпечення доступу громадян України до оперативної, об'єктивної інформації, гарантування захисту національного інформаційного простору від негативних інформаційних впливів.

Тобто державна інформаційна політика направлена на з'ясування проблем, що існують у інформаційній сфері та вироблення шляхів і способів їх подолання, визначення перспектив та цілей її розвитку, встановлення конкретних завдань та напрямків реалізації державної політики на цьому шляху, прогнозування результатів та передбачення можливих негативних наслідків її проведення, визначення системи суб'єктів та вироблення конкретних форм, методів, способів і заходів здійснення державної політики у інформаційній сфері.

Від державної інформаційної політики залежить як сприйняття громадянами політичної та економічної ситуації в країні, так і формування її міжнародного іміджу.

Правові засади державної політики у інформаційній сфері це нормативно-правові положення, вимоги, на яких ґрунтується та у відповідності з якими формується й втілюється у життя даний різновид суспільної діяльності.

Саме в основних правових засадах державної інформаційної політики знайшли свого відображення такі важливі питання здійснення державної політики в інформаційній сфері як принципи державної інформаційної політики, під якими слід розуміти найбільш важливі, обумовлені особливостями об'єктивного розвитку держави і суспільства закономірності, що були науково обґрунтовані та покладені, шляхом їх закріплення у відповідних правових документах, в основу процесу формування та здійснення державної політики у зазначеній сфері [1]. Вперше дані принципи отримали свої закріплення у Законі «Про інформацію» від 2.10.1992 р. № 2657-ХІІ [2], до кола яких наразі належать: гарантованість права на інформацію; відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією; достовірність і повнота інформації; свобода вираження поглядів і переконань; правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації; захищеність особи від втручання в її особисте та сімейне життя.

На підставі аналізу окремих положень законодавства можна дійти висновку, що сьогодні на законодавчому рівні вже встановлено заборону поширювати «негативну інформацію» (тобто, інформацію, що

містить пропаганду насильства, порнографії, інших кримінально караних діянь), а також передбачено відповідальність за її поширення.

Питання забезпечення поширення «позитивної» інформації засобами масової інформації можна вирішити наступними шляхами:

– забезпечення висвітлення напрямів державної інформаційної політики у державних засобах масової інформації;

– формування, розміщення і виконання державного замовлення на «позитивні» новини, телепрограми та передачі;

– забезпечення можливості доступу громадськості до широкого кола засобів масової інформації (вітчизняних та зарубіжних);

– притягнення до відповідальності за зміст телепрограм та передач, у яких необгрунтовано показується насильство, містяться відеосюжети, які можуть завдати шкоди фізичному, психічному чи моральному розвитку дітей та підлітків, включно з анулюванням ліцензій [3].

На нашу думку, зазначене вище підлягає обов'язковому врахуванню під час законотворчої діяльності, що в подальшому сприятиме вдосконаленню інформаційного законодавства та відповідному забезпеченню державної інформаційної політики.

Отже, підсумовуючи все вищевикладене можемо з упевненістю констатувати, що на сьогодні в Україні закладені найбільш важливі, базисні організаційно-правові засади, необхідні для забезпечення якісної інформаційної політики, яка б гарантувала повноцінний розвиток національного інформаційного простору та тісну співпрацю з європейською, та міжнародною інформаційною спільнотою.

Література:

1. Красноступ Г.М. Основні напрями правового забезпечення державної інформаційної політики / Офіційний веб-сайт Мініюсту України // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/30768>.

2. Про інформацію: Закон України від 2.10.1992 р. № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст.650.

3. Красноступ Г. Правове забезпечення державної інформаційної політики [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_22116

Кац Валентина Володимирівна

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрантка спеціальності
«Публічне управління та адміністрування»*

ДЕРЖАВНА КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Наша сьогоденна Україна є незалежною, суверенною державою, вона не стоїть на місці, а все більше і більше розвивається, але Україна, як і все людство, зіткнулися з низкою глобальних проблем сучас-

ності. Реалії світу, що склалися нині, привели до необхідності змін у свідомості людини. Її погляди розширилися до турботи про долю всього людства. Одним з головних аспектів розбудови незалежної України стала проблема пошуку її нової культурної ідентичності, яку ще в минулому тисячолітті науковці іменували культурним відродженням. Найважливішим інструментом вирішення цієї проблеми є культурна політика.

Термін «культура» походить від латинського слова «culture», що в перекладі означає «обробіток землі, догляд». Цей термін якнайточніше виражає сутність поняття культури, під яким філософи розуміють всі види перетворювальної діяльності суспільства і людини разом з її результатами.

В історії людства не існувало держави, яка б не здійснювала ту чи іншу культурну політику. То ж жодна держава не може обійтись без цілеспрямованої культурної політики, котра є одним з головних факторів стабілізації суспільства. Сьогодні ці проблеми осмислюються як державно важливі та безпосередньо пов'язані із життєздатністю самої держави. На думку експертів Ради Європи, Україна як географічно найбільша європейська держава, яка продовжує модернізуватися, у першу чергу має зосередитися на вирішенні актуальних проблем вітчизняної культури та культурної політики[1].

Державна політика сталого розвитку має ґрунтуватися на основі інтегрованого підходу та поєднуючи культуру як таку, а оновлення культурної політики має відбуватися одночасно на місцевому, регіональному та глобальному рівнях. Враховуючи потужний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у світі.

На сьогодні мається велика необхідність тісної співпраці усіх країн в аспекті інформаційних та міжкультурних комунікацій: «Країни повинні працювати разом над розбудовою інформаційного світу міжкультурних комунікацій і взаєморозуміння, в якому розмаїття культурних цінностей, етнічних та поведінкових моделей складають справжню культуру світу» [2, с.11].

Отже, ми розуміємо, що культура займає дуже важливе значення в житті українського суспільства. Кожен повинен знати культуру власного народу та світову культуру, бо це сприяє духовному розвитку особистості та збагачує її духовний світ.

Література:

1. Культурна політика України: оцінка міжнародних експертів / Рада культурної співпраці Ради Європи //Міністерство культури і туризму України [Електронний ресурс]: офіц. Веб-сайт /М-во культури і туризму України. – К., 1999-2000.

2. Культурная политика в Европе: выбор стратегии и ориентиры: сб. материалов. / сост. Е. И. Кузьмин, В. Р. Фирсов; Рос. нац. б-ка. – М.: Либерея, 2002. – 237 с.: табл

Кобець Ігор Анатолійович
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрант спеціальності «Публічне
управління та адміністрування»

МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Згідно з даними рейтингу світового Індексу сприйняття корупції (СРІ) за 2018 рік Україна посіла 120 місце (із 180 країн). Це на 2 бал більше та на 10 позицій вище, ніж минулого року (30 балів, 130 місце зі 180 країн). Ріст показників України відбувся, зокрема, завдяки оцінці ситуації з боку бізнесу. Про це свідчить аналіз досліджень, на основі яких розраховували Індекс. Позитивний вплив справило запровадження процедури автоматичного відшкодування податку на додану вартість, розширення сфер роботи системи ProZorro. Продажі та діяльність інституту бізнес-омбудсмена.

Але й до цього часу корупція в нашій країні справедливо сприймається суспільством як складне соціальне явище, невід'ємна частина нашого повсякденного життя, що негативно впливає на всі аспекти політичного і соціально-економічного розвитку держави, загрожує демократії і правам людини, завдає шкоди національній безпеці. На сьогодні в Україні питання попередження, виникнення і протидії корупції залишаються одним із найактуальніших, оскільки дане явище чинить реальну загрозу національній безпеці країни. Дієва боротьба з цим явищем як ніколи потрібна сьогодні [1]. Вирішити цю проблему можливо тільки реалізувавши комплекс антикорупційних заходів, які необхідно послідовно здійснювати. Такий комплекс заходів повинен бути спрямований у першу чергу на виявлення причин корупційних ризиків, що можуть сприяти виникненню корупційної поведінки та визначення основних механізмів протидії корупції.

Механізм протидії корупції – це динамічна, взаємоузгоджена та взаємопов'язана система встановлених законодавством України правових форм, засобів і заходів правового характеру, за допомогою яких відповідними інституціями здійснюються превентивні заходи в сфері запобігання корупції і забезпечуються у відповідності до визначених державою стандарти роботи органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, інших суб'єктів правовідносин [2].

Державно-правовий механізм протидії корупції характеризує М.І. Мельник. Зокрема, вчений формулює поняття запобігання корупції, яка, на його думку, є «безпосереднім виразом антикорупційної політики», що визначає ідеологію і стратегію антикорупційних заходів; визначає мету та завдання антикорупційної політики, основні напрями протидії корупції в Україні, об'єкт протидії корупції та суб'єктів її протидії, принципи протидії корупції, заходи протидії корупції. [3, с. 233-258]

Можна виокремити дві головні інституційні складові механізму запобігання корупції [4]:

1. Нормативна складова – сукупність норм чинного законодавства, які спрямовані створювати належні юридичні можливості і за допомогою яких здійснюється закріплення загальних, формально визначених правил поведінки, що покликані забезпечити запобігання виникненню корупції, єдиний порядок та стабільність регулювання суспільних відносин у цій сфері.

2. Інституційна складова – система відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших інститутів держави та інституцій громадянського суспільства, які наділенні повноваженнями у сфері запобігання корупції.

Базовою основою розроблення даного механізму є антикорупційна стратегія України як документ, що визначає основні напрями антикорупційної політики країни. На наш погляд, загальною метою реалізації організаційно-правового механізму протидії корупції в державі має бути викорінення корупції з усіх сфер суспільного життя, визнання цього явища як суспільно небезпечного, загрозливого та руйнівного, що спричиняє негативні політичні, економічні, соціальні наслідки у країні, морально-психологічні деформації у свідомості громадян.

Література:

1. Бездольний М. Ю. Державно-правовий механізм протидії корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2009_2_8

2. Магомедов К. О., Пономаренко Б. Т., Лобанов П. А. Противодействие коррупции в системе государственной службы: учебное пособие. Курск: Изд-во Акад. госслужбы, 2011. 266 с.

3. Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії : монографія / М. І. Мельник. – К. :Атіка, 2001. – 304 с.

4. Середньостроковий план пріоритетних дій уряду до 2020 р. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249634799&cat_id=244828445.

*Коваленко Світлана Василівна,
Полтавський коледж нафти і газу Полтавського національного
технічного університету імені Юрія Кондратюка,
викладач вищої категорії,
Храмова Людмила Михайлівна
викладач-методист*

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

В умовах розбудови правової держави професіоналізм та етична поведінка державних службовців сприяють формуванню позитивного

іміжду державних службовців та держави в цілому, підвищують рівень довіри громадян до діяльності органів державної влади. Наш час висуває зростаючі вимоги до етичних якостей державних службовців.

Питання професійної етики у сфері державного управління завжди привертало увагу представників правової науки. Так, серед радянських вчених-юристів слід згадати Д. Бахраха, В. Манохіна, Ю. Шабанова, В. Попкова, П. Стайнова, К. Лазарова та ін. Активно досліджуються дані питання зарубіжними (Ю. Старілов, Є. Охотський, Ф. Селюков та ін.) та вітчизняними вченими на сучасному етапі. Майже всі дослідники інституту державної служби – як адміністративісти, так і фахівці з державного управління, а також трудового права – приділяють увагу морально-етичним аспектам діяльності державних службовців (В. Авер'янов, Ю. Битяк, І. Коліушко, В. Колтун, Н. Неумивайченко, Б. Гаєвський, Ю. Падафет, М. Рудакевич, О. Лазор тощо) [4, с. 60].

Так, науковець А.Г. Сдобнова вказує на те, що сучасний державний службовець чинить вплив на суспільство – напрям його розвитку, культуру, систему цінностей, спосіб життя тощо. Рівень етичної поведінки, вчинків членів суспільства залежить від багатьох умов, серед яких – рівень етичності функціонування державних службовців [5, с. 167].

Актуальність звернення до питань визначення меж та доцільності законодавчого регулювання моральності та етичності поведінки державних службовців не викликає сумнівів, оскільки прямо пов'язана, з об'єктивного боку, з ефективністю реалізації державою своїх основних функцій та завдань, а з суб'єктивного – з формуванням суспільної думки щодо оцінки державного управління, іміжду держави загалом. Щодо законодавчого регулювання морально-етичних засад діяльності державних службовців на сучасному етапі, слід розрізняти дві його площини – сучасний стан та перспективний, який об'єднує концептуальні (програмні) документи та розроблені законопроекти. Свого часу досить прогресивним та своєчасним було прийняття Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. та закріплення у ст. 5 етичних вимог до державних службовців [1, с. 53]. Згідно статті 8 чинного Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року державний службовець зобов'язаний дотримуватися принципів державної служби та правил етичної поведінки [3].

У більшості демократичних країн світу основні вимоги до професійної етики державного службовця прописуються в Етичному кодексі або в інших законодавчих документах. Звичайно, в кожній країні етичним кодексам притаманні специфічні риси, однак фундаментом постають принципи, які у багатьох випадках збігаються, мають загальний характер [4, с. 61].

Узагальненням стандартів етичної поведінки державних службовців в Україні є Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затверджені Нака-

зом Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 р. № 158, якими вони зобов'язані керуватися під час виконання своїх посадових обов'язків. Згідно Загальних правил етична поведінка державних службовців ґрунтується на принципах державної служби, визначених Законом України «Про державну службу», а також загальних вимогах до поведінки цих осіб, визначених Законом України «Про запобігання корупції». Державні службовці під час виконання своїх посадових обов'язків зобов'язані неухильно дотримуватись загальновизначених етичних норм поведінки, бути доброзичливими та ввічливими, дотримуватись високої культури спілкування (не допускати використання нецензурної лексики, підвищеної інтонації), з повагою ставитись до прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, об'єднань громадян, інших юридичних осіб, не проявляти свавілля або байдужість до їхніх правомірних дій та вимог; повинні запобігати виникненню конфліктів у стосунках з громадянами, керівниками, колегами та підлеглими; зобов'язані виконувати свої посадові обов'язки чесно і неупереджено, незважаючи на особисті ідеологічні, релігійні або інші погляди, не надавати будь-яких переваг та не виявляти прихильність до окремих фізичних чи юридичних осіб, громадських і релігійних організацій. Державні службовці повинні постійно поліпшувати свої уміння, знання і навички відповідно до функцій та завдань займаної посади, підвищувати свій професійний та культурний рівень, удосконалювати організацію службової діяльності. Державні службовці мають шанувати народні звичаї і національні традиції [2].

Отже, можна зробити висновок, що в особі державного службовця слід відрізнити соціальне, професійне та індивідуальне, але саме в єдності цих аспектів виявляється ідеальний образ, який шанується всім суспільством, при цьому особливу увагу привертає до себе етична сторона діяльності державного службовця, яка визначається як нормами права, так і нормами суспільної моралі.

Література:

1. Гулевська Г.Ю. Законодавче регулювання професійної етики державних службовців: сучасний стан та перспективи розвитку / Г.Ю. Гулевська // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2006. – № 12 (62). – С. 51 – 58.

2. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затверджені Наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 р. № 158 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16/print>

3. Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

4. Коломоєць Т., Гулевська Г. Етичні засади діяльності державних службовців: передумови та пріоритети правового регулювання в Укра-

їні / Т. Коломоєць, Г. Гулевська // Право України. – 2006. – № 10. – С. 60 – 63.

5. Сдобнова А.Г. Принципи та норми діяльності державного службовця в контексті дослідження професійно-етичної культури / А.Г. Сдобнова // Університетські наукові записки. – 2018. – № 65. – С. 166 – 174.

Костецький Дмитро Миколайович
Головне управління статистики у Полтавській області,
начальник відділу управління персоналом

РОБОТА СЛУЖБ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Служба управління персоналом – структурний підрозділ у складі апарату державного органу (сектор, відділ, управління, чи департамент з питань управління персоналом чи з питань персоналу тощо) або окрема посада спеціаліста з питань персоналу.

Основні завдання, функції та права служби управління персоналом визначені у Типовому положенні про службу управління персоналом державного органу, затвердженому наказом Національним агентством з питань державної служби від 3 березня 2016 року № 47 [1].

Відповідно до статті 18 Закону України «Про державну службу» [2] служба управління персоналом (підрозділ чи окрема посада) забезпечує здійснення керівником державної служби своїх повноважень, відповідає за реалізацію державної політики з питань управління персоналом у державному органі, добір персоналу, планування та організацію заходів з питань підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, документальне оформлення вступу на державну службу, її проходження та припинення, а також виконує інші функції, передбачені законодавством.

Щоб ефективно виконувати покладені на службу управління персоналом завдання, вона має виступати у ролі: – аналітика – тут йдеться про стратегічне управління персоналом, визначення стратегічних цілей державного органу, узгодження їх із HR-стратегією;

– комунікатора – служба управління персоналом повинна представляти інтереси персоналу у державному органі, заохочувати та мотивувати своїх працівників, забезпечувати реалізацію права голосу кожного державного службовця;

– каталізатора змін – служба управління персоналом має трансформувати, змінювати та оновлювати структуру державного органу.

А також впроваджувати у свою роботу сучасні методи та інструменти управління персоналом на державній службі, а отже приділити свій час:

– розробці HR-стратегії державного органу, колективного договору, що гарантують працівникам можливість долучитися до прийняття важливих рішень в державному органі;

- підвищенню мотивації і прихильності персоналу;
- підвищенню професійної компетентності державних службовців, розширення бази умінь та навичок, складанню індивідуальної програми підвищення рівня професійної компетентності державного службовця та визначення вимог до рівня його професійної компетентності;
- впровадженню процесів управління ефективністю та оцінюванню результатів службової діяльності;
- системі заохочення.

Література:

1. Типове положення про службу управління персоналом державного органу [Електронний ресурс]: наказ Національного агентства з питань державної служби від 3 березня 2016 року № 47 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-16>

2. Про державну службу [Електронний ресурс]: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

Кульчій Інна Олексіївна

Полтавський національний технічний університет

імені Юрія Кондратюка, доцент,

кандидат наук з державного управління

ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІВ ВЛАДИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

З метою захисту національних пріоритетів, прав та інтересів громадян у соціальних мережах необхідними є реалізація цілого комплексу взаємопов'язаних заходів правового, адміністративного, організаційного, наукового, технічного, інформаційного, пропагандистського плану, а також широке залучення до справи інституцій громадянського суспільства, наукових установ, широкого загалу активних учасників соціальних комунікацій. До кола зазначених заходів варто включити:

– удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази впливу держави на процеси, що відбуваються у сфері мережевих соціальних комунікацій;

– розширення й поліпшення координації та організаційно-технічного забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності державних центрів і наукових установ, спрямованої на моніторинг поточної ситуації у соціальних мережах та прогнозування напрямів, шляхів, форм і методів можливого подальшого розвитку інформаційної агресії, що здійснюється проти України, як ззовні, так і всередині країни;

– забезпечення практичної реалізації існуючих правових, організаційних, технічних засобів протидії негативним інформаційним проймам, недопущення фактичного невикористання їх владними органами на всіх рівнях;

– напрацювання і впровадження у практику роботи владних структур усіх рівнів, державних та недержавних засобів інформації науково обґрунтованих методик контрпропагандистських заходів, що передбачають використання соціальних мереж та блогосфери;

– активізація інформаційної діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в усіх соціальних мережах, популярних у громадян України, піднесення рівня відкритості інформації, здійснення широкої роз'яснювальної роботи в ЗМІ щодо проблем, які активно обговорює суспільний загал;

– запровадження практики дієвої участі в соціальних мережах політичних і державних діячів, урядовців, керівників установ і організацій, розгортання представництв міністерств і відомств та підпорядкованих їм бюджетних установ поряд з офіційними порталами і веб-сайтами сторінок у соціальних мережах та блогах;

– розширення державного сектору інформаційної діяльності, зокрема, безпосередня підтримка владою розгортання інформаційних ресурсів, у тому числі сторінок у соціальних мережах та блогів бюджетних організацій: наукових установ, вищих навчальних закладів, особливо бібліотек;

– пропаганда і підтримка формування україномовних ресурсів соціальних мереж, піднесення престижності їх шляхом реклами, організації різного роду конкурсів та оглядів, залучення до активної участі в соціальних мережах відомих учених, визнаних діячів культури і мистецтв, професійних журналістів;

– підтримка формування та функціонування патріотично налаштованих спільнот у соціальних мережах;

– систематичне здійснення державними установами спільно зі ЗМІ та інституціями громадянського суспільства інформаційних кампаній з викриття актів інформаційної агресії, фактів поширення недостовірної інформації;

– здійснення моніторингу і, на його основі, передбачених законодавством засобів впливу, а також роз'яснювальних заходів щодо фактів порушення в соціальних мережах прав та інтересів громадян, зокрема щодо неправомірного збирання їхніх персональних даних, порушення конфіденційності;

– напрацювання і застосування державними й громадськими інформаційними органами, інституціями громадянського суспільства, науковими і освітянськими установами, закладами культури, фаховими співтовариствами ефективних методик, засобів та алгоритмів піднесення загальної інформаційної культури суспільства, підтримки поширення через соціальні мережі знань, формування за їх допомогою здорового способу життя, морально-етичних та патріотичних переконань, суспільної толерантності, культури історичної пам'яті, міжетнічного і міжконфесійного спілкування;

– напрацювання і впровадження через освітні заклади всіх рівнів, установи науки, інституції, зокрема бібліотеки, креативних гуманітар-

них технологій формування у громадян усіх поколінь сучасної інформаційної культури, практичних навичок і потреб участі в соціальних мережах, ведення і використання блогів для навчання й самоосвіти, що сприятиме створенню умов для утвердження в суспільстві нових смислів і мотивацій, зразків соціальної поведінки та світоглядних орієнтирів, стійких морально-етичних та патріотичних переконань, ідей динамічного розвитку, особистого духовного і професійного зростання, суспільної толерантності.

Отже, в умовах України велике значення має поєднання державного і громадського контролю за інформаційними процесами в соціальних мережах та блогосфері. Особлива роль належить розв'язанню нормативних засад, методичного забезпечення і практичній організації співпраці держави з недержавними інформаційними центрами з урахуванням багатющого досвіду Європейського Союзу. На загальне переконання, у відкритому, демократичному суспільстві до мережових соціальних комунікацій повинні застосовуватись лише окремі форми дуже «м'якого» державного регулювання, як це робиться в ЄС. Ці заходи мають бути адекватними наявним викликам, їх різній значущості, характеру і проявам, обґрунтованими і зрозумілими суспільству та здійснюватись із застосуванням демократичних інструментів впливу, які в цілому не обмежують свобод і інтересів громадянського загалу.

Кульчій Олег Олександрович

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі», к.ю.н., доцент*

ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ГАЛУЗІ ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ

Україна з самого початку відновлення своєї державності була і є активним учасником європейської інтеграції. Європейська інтеграція для України – це усвідомлена модель суспільного розвитку, вибір способу життя людини, шлях до розширення кола її можливостей. З огляду на провідну роль освіти в системі стратегічних пріоритетів суспільного розвитку в усіх країнах Європейського континенту, саме стан справ у цій галузі є одним із головних вимірів, за якими оцінюється реальна євроінтеграція України.

Організаційна структура сучасної системи управління освітою в Польщі включає три рівні. На найвищому – три міністерства (освіти, здоров'я та культури), які здійснюють нагляд за всією системою освіти. На середньому – знаходяться три види органів: куратори освіти, які ієрархічно здійснюють педагогічний нагляд за бюджетними закладами; органи територіального самоврядування (відділи освіти) наглядають за закладами місцевого самоврядування; установчі органи (суспільні освітні товариства, фундації), яким підпорядковані суспільні заклади. На третьому рівні – заклади освіти, у яких безо-

середньо здійснюється освітня діяльність: школи (крім вищих шкіл), бурси та інтернати, дошкільні заклади, будинки дитини, навчально-виховні заклади, психологічно-педагогічні консультації, міські спортивні осередки, палаци молоді, педагогічні бібліотеки. Отже, кожний рівень управління має чітко окреслені функції і внутрішню ієрархічну організацію.

Щодо змін в системі управління вищою освітою, слід зазначити, що в Польщі із прийняттям Закону про освіту (1990) був ліквідований кількісний підхід у розподілі абітурієнтів між ВНЗ. Університети отримали значне розширення автономії в управлінні. Крім того, закон сприяв розвитку підприємництва на ринку освітніх послуг, внаслідок чого зросла загальна кількість ВНЗ та кількість студентів, які отримали змогу здобувати навчання за новими правилами вступу [1, с.45].

Новий закон регламентував два рівні освіти: ліценціат (перший рівень) та магістратуру (другий рівень). Однак зауважимо, що право відкривати магістратуру надавалось, тільки закладам державної форми власності. ВНЗ приватного сектору о готували тільки ліценціата. За десять років існування нового порядку в системі вищої освіти попит на спеціальності соціально-економічного напрямку зріс більш ніж в 10 разів [1, с. 46].

Найбільшим попитом також користувалися галузі бізнесу, управління, менеджменту. Проте, найменш затребуваним напрямом підготовки спеціалістів з вищою освітою виявилась галузь сільського господарства.

Новітньою тенденцією прогресивних змін на ринку освітніх послуг в Польщі є поява приватних ВНЗ. Так, в післяреформений період було відкрито більше 200 навчальних закладів. Характерною особливістю є те, що ці заклади чи їх філії відкривались в невеликих містечках, де традиційно не існували вищі навчальні заклади. Тобто, освітній ринок існував в умовах конкурентного середовища, в якому велась жорстка боротьба за клієнта, адже за ним «ідуть гроші».

Наступні тенденцією нових змін в системі вищої освіти Польщі з'явилися після вступу країни до ЄС, адже польські студенти отримали змогу приймати участь в освітніх програмах країн співдружності. Крім того, філії польських ВНЗ могли тепер відкриватися в зарубіжних країнах, відповідно до укладених урядових угод. Регуляторну політику цього процесу здійснювали два міністерства: міністерство освіти і закордонних справ. Цікаво відмітити, що між країнами ЄС існує практика автоматичного визнання дипломів про вищу освіту на підставі двосторонніх угод для лікарів, стоматологів, фармацевтів, ветеринарів, медсестер, акушерів, архітекторів, адвокатів, юристів. Визнання інших дипломів та кваліфікацій регулюється відповідними органами державної влади за особливою процедурою, а особа, яка претендує на працевлаштування, повинна скласти відповідний іспит чи пройти певне стажування.

Отже, після вступу Польщі до ЄС, національні навчальні заклади стали складовою єдиного європейського освітнього простору, внаслідок чого значно покращились основи політичної, економічної, соціальної співпраці між різними типами вищих навчальних та мобільність студентів та науково-педагогічних працівників.

Узагальнюючи вище подану інформацію, на основі аналізу прогресивних ідей польського досвіду децентралізації управління у сфері освіти, ми можемо сформулювати основні положення щодо їх можливого використання в Україні, зокрема: на загальнодержавному рівні – щодо підходів до фінансування на рівні органів місцевого самоврядування, розроблення засад державної політики щодо змісту навчальних програм, підвищення кваліфікації спеціалістів як в окремих галузях, так відповідно й управлінців у сфері освіти, забезпечення прозорих механізмів контролю за якістю освіти; на рівні органів місцевого самоврядування – щодо фінансування закладів освіти, формування і реалізації освітньої політики відповідно до локальних потреб, залучення місцевих громад до спільного вирішення проблем галузі, моніторингу якості освіти на локальному рівні; на локальному рівні (заклади освіти) – щодо залучення громадськості до процесу планування розвитку навчальних закладів, їх ресурсного забезпечення та контролю ефективності функціонування для задоволення потреб громадськості.

Література:

1. Карпуленко М.О. Модернізація системи управління вищою освітою в Польщі в контексті інтеграції до європейського освітнього простору / М.О. Карпуленко // Педагогіка. Наукові праці. – Вип. 99. – Т. 112. – С. 43 – 47

*Кравченко Мілена В'ячеславівна
НАДУ при Президентові України,
професор кафедри соціальної і гуманітарної політики,
доктор наук з державного управління, професор*

КОМУНІКАЦІЙНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Комунікаційна взаємодія між органами державної влади та місцевого самоврядування, бізнесом і громадянами надзвичайно актуальна в сучасних умовах. Щодня відбуваються події, які справляють вплив на формування та реалізацію державної політики, на життя людей. Кожній особі відслідковувати он-лайн всі події міжнародного масштабу, національного рівня, регіонального та місцевого не просто неможливо, але й недоцільно. Задоволення інформаційно-комунікаційних потреб громадян у сфері публічного управління відбувається через офіційні сайти органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, соціальні мережі тощо. Вони стають «поміч-

никами» для громадян та інших зацікавлених суб'єктів в отриманні ґрунтовної, якісної та оперативної інформації.

Вплив комунікації на модернізацію публічного управління – тема, що активно розробляється у рамках науки державного управління. Різні аспекти проблеми відображені у працях вітчизняних учених: Н.Грицяк, Є.Романенка, А.Семенченка [1-3] та ін. Однак зниження довіри громадян до органів державної влади зумовлює потребу надання конкретних пропозицій щодо вдосконалення наявної комунікації у найближчій перспективі.

На наш погляд, до головних умов ефективного комунікаційного партнерства органів державної влади, органів місцевого самоврядування та бізнесу і громадян варто віднести:

- усвідомлення важливості та доцільності реалізації органами державної влади спеціальних заходів з комунікації; усвідомлення тренду зростання комунікаційної політики у сучасній практиці державного управління;
- оперативне, систематичне, прозоре, доступне забезпечення актуальною, достовірною та соціально значущою інформацією;
- повноту і точність інформації;
- інформаційну відкритість і транспарентність, роз'яснення політики;
- поєднання традиційних і новітніх інструментів комунікації;
- розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та електронного врядування;
- пошук нетрадиційних інструментів надання якісної і корисної інформації (нині лідерами є не офіційні сайти, а соціальні мережі (Facebook), ютуб-канали (YouTube), телеграм-канали, блоги, мікроблоги (Twitter), сервіси публікації та обміну фотоматеріалами (Instagrame) тощо);
- чітку позицію у трактуванні управлінських рішень органів державної влади, нормативно-правових актів тощо;
- достатньо просту інтерпретацію інформації, мова повідомлень має бути з мінімальним набором складної спеціальної термінології тощо;
- поряд з «лайт-версією» новин має бути представлена аргументована аналітика, яка б формувала належний вплив на поведінку ринку, бізнесу, громадян;
- розробку комунікаційних стратегій у сфері публічного управління з урахуванням громадської думки;
- посилення взаємодії між інформаційними службами та іншими структурними підрозділами органу державної влади;
- моніторинг зворотнього зв'язку з споживачами інформації, регулярні опитування інтересів різних груп і верств населення з метою посилення взаємодії.

На наш погляд, зазначені умови комунікаційного партнерства сприятимуть переосмисленню концепції управління суспільною інформацією та побудові сучасного комунікаційного простору у сфері публічного управління; сприятимуть підвищенню довіри до органів державної влади та місцевого самоврядування, позитивно вплинуть на усвідомлення відповідального ставлення до інформування громадян. Відкрита оперативна та професійна комунікація дозволить досягати проголошених цілей тих чи інших реформ, локальних змін, ділової активності; покращить надання публічних, адміністративних послуг; зміцнить зворотній зв'язок з громадськістю; посилить рівень соціальної злагоди, взаєморозуміння тощо. Отже, виникатиме позитивний процес модернізації публічного управління.

Література:

1. Грицяк Н. Інформаційно-аналітична діяльність як складова стратегічного управління / Н.Грицяк, О.Попроцький // Вісник НАДУ. – 2013. – № 3. – С.53-58.

2. Романенко Є. Комунікаційна взаємодія органів державної влади та громадськості: сутність та особливості налагодження // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2014. – №2 (21). – С. 190-201.

3. Семенченко А. Сучасні проблеми підвищення рівня професійної компетентності публічних службовців України щодо технологій електронного урядування / А. І. Семенченко, І. Б. Жилияєв, Т. О. Власюк // Стратегічні пріоритети. Серія: : Політика. – 2016. – № 1. – С. 31-42.

Лазор Оксана Дмитрівна,

*Вінницький державний педагогічний університет,
професор кафедри правових наук та філософії,
доктор наук з державного управління, професор*

Лазор Олег Ярославович

*Вінницький державний педагогічний університет,
професор кафедри правових наук та філософії,
доктор наук з державного управління, професор*

ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ ІНДИКАТОРІВ «ДОБРОГО ВРЯДУВАННЯ»

У сучасній практиці зарубіжних країн застосовується широкий спектр інструментарію оцінки ефективності реалізації публічної політики: стандарти, правила, критерії, окремі та інтегральні показники. Над його сутнісним визначенням, наповненням та використанням міркують не лише теоретики, але й практики багатьох країн, намагаючись вкласти у показники те, що саме вони мають вимірювати з метою неупередженого та обґрунтованого слугування у міждержавному порівнянні.

Починаючи з 1990-х рр. зарубіжні фахівці зосередили свої зусилля на «доброму врядуванні» як механізмові розвитку його якісного рівня. У 1994 р. Світовий банк визначив «добре врядування» як: втілення передбачуваної, відкритої й граматно виробленої політики; бюрократія прийнята професійною етикою; виконавчі структури уряду відповідальні за свої дії; сильне громадянське суспільство бере участь у публічних справах; все підпорядковується силі закону [4, с. VII].

Індикатори Світового Врядування (Worldwide Governance Indicators) (далі – WGI), сформульовані на довготривалих дослідженнях Світового Банку, сприяють загалом збільшенню кількості емпіричних досліджень сучасного врядування, моніторингу якості реформ і публічної політики в різних країнах. Одним із таких є показник GRICS (Governance Research Indicator Country Snapshot), що містить сукупні та індивідуальні показники врядування для 215 країн і територій за період з 1996 р., оцінює ефективність врядування у міждержавному порівнянні. Оцінювання проводиться на основі порівняння шести аспектів «доброго врядування», а саме:

- право голосу та підзвітність (Voice and Accountability)
- політична стабільність і відсутність насильства (Political Stability and Absence of Violence);
- ефективність діяльності уряду (Government Effectiveness);
- якість регулювання (Regulatory Quality);
- верховенство права (Rule of Law);
- контроль корупції (Control of Corruption).

Спочатку ці показники були визначені як «фундаментальні концепції врядування» [3, с. 1], згодом – змінювались, уточнювались та доповнювались. Зростання визнання кореляції між управлінням та рівнем розвитку стимулював попит на контроль якості цього процесу в державах.

Запропоновані агреговані показники об'єднують значну кількість респондентів та ґрунтуються на кількох десятках окремих джерел даних.

Попри позитиви та переваги, сучасний спектр критичних поглядів щодо WGI є достатньо широким, насамперед, це суб'єктивність оцінки, упереджена оцінка уявлень (візій), складність комбінацій джерел, недостатня можливість їх використання та порівняння у часі та просторі, довірливість, відсутність нижньої межі доброго врядування та ін.

Звичайно можна дискутувати щодо об'єктивності таких міждержавних порівнянь, але значне відставання України від розвинутих країн, і не тільки, є очевидним, незважаючи на задекларований демократичний шлях її поступу. Так, у рейтингу ООН за індексом людського розвитку (Human Development Index) Україна погіршила свої показники набираючи 0,741 бала (2016 р.), 0,751 (2017 р.) (звіт у 2018 р.), опустилась на 33 позиції та зайняла 88-те місце серед 189 країн у порівнянні з 2015 р. (55 місце).

За рейтингом політичних і громадянських свобод, який враховує 12 свобод: від права власності до фінансової свободи, Україна у 2016 р. отримала рейтинг «частково вільної» держави, набравши 61 з 100 балів у звіті «Свобода в світі», який щороку укладає міжнародна організація Freedom House [2]. За результатами дослідження (2018 р.) соціологічної служби Центру Разумкова спільно з Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва «респонденти найчастіше асоціюють з Україною поняття «демократія» (42%), «свобода» (40%) і «гуманність» (36%)».

Здійснення моніторингу в окремих сферах упродовж тривалого періоду дає змогу виявити певні загальні глобальні тенденції. Зокрема, результати звіту Freedom House «Freedom on the Net 2018» вказують на тривале зниження глобальної свободи Інтернету. Із досліджуваних 65 країн – у 26-ти показники погіршились та лише в 19-ти – намітилися позитивні зрушення. Україну, яка перейшла з категорії «вільних» держав у «частково вільних», позиціонують у 45 балів.

Ще однією з негативних глобальних тенденцій за версією Freedom House як зазначено у звіті «Nations in Transit 2018. Confronting Illiberalism» є спад демократії у 19-ти з 29-ти досліджуваних держав. В Україні відбулось зниження показників демократичних процесів уперше з 2014 р.

Україна за даними міжнародного аналітичного центру Legatum Institute за індексом процвітання, який складається з 2008 р. та є оцінкою світового багатства і благополуччя з 60 позиції опустилась до 111 (2018 р.) зі 149 країн.

Збільшення переліку антикорупційних інструментів, на жаль, не знизило рівня корупції. Відтак, за рівнем корумпованості суспільних відносин Україна станом на початок 2017 р. посідає одне з найвищих місць (131-е зі 176-ти), опинившись за звітом Ernst & Young на першому місці за рівнем корупції серед країн Європи, Близького Сходу та Африки.

Не зважаючи на проведені заходи протидії корупції, за результатами опитування бізнесу 51 % респондентів, які брали участь в міжнародному дослідженні ЕУ [1], присвяченому ризикам шахрайства в 2017 році, ЕУ Fraud Survey, досі вважають цю проблему актуальною. В Україні кількість респондентів, які вважають, що такі явища як хабарництво і корупція широко розповсюджені в країні, на жаль, залишається на неприйнятно високому рівні – 88 % у порівнянні з 2015 р. (80 %). За цим показником Україна опустилась на найнижчу позицію – перше місце серед 41 країн-учасниць дослідження ЕУ. З метою допомогти бізнесу вижити, принаймні 37 % респондентів готові були запропонувати грошову винагороду в обмін на укладення або продовження контракту. Регуляторні норми справили позитивний вплив на етичні стандарти лише в 12 % опитаних компаній.

У 2018 р. показники боротьби з корупцією в Україні кращими не стали. Так за результатами опитування фонду «Демократичні ініціати-

ви» та Центру Разумкова лише 2,5 % українців вважають цю боротьбу успішною, 46,1 % респондентів – повністю провальною. І навіть вже той показник, що 73,7 % опитаних вважають, що «країна рухається у неправильному напрямку» мав би стати для керівників держави застереженням щодо реалізації політики.

За даними швейцарського Міжнародного інституту управлінсько-го розвитку (IMD World Competitiveness Yearbook 2018), Україна зміцнила свої позиції в глобальному рейтингу конкурентоспроможності, піднявшись з 60 на 59 позицію.

Агентство Bloomberg розробило індекс інноваційності (Bloomberg Innovation Index), аналізуючи сім критеріїв для оцінки інноваційних економік. Якщо за версією Bloomberg Україна у 2016 р. (за підсумками попереднього року) увійшла в топ-50 інноваційних економік світу зайнявши 41 позицію, то у 2018 р. – 46, а в 2019 р. – 53 серед 60-ти країн, що за версією цього агентства стало її великою поразкою.

За даними міжнародної дослідницької організації Universitas 21 (U21) Україна серед 50-ти країн за показниками 2018 р. порівняно з 2017 р. втратила також декілька позицій (з 35 на 38) у рейтингу державних систем вищої освіти щодо її якості.

Представлені показники вказують на посилення негативних тенденцій упродовж останніх років, на які варто звернути увагу чиновникам усіх органів публічної влади в Україні. Адже, на думку Ю. Тимошенко «усі попередні спроби змінити країну – 49 стратегій та 144 реформи – були провальними». Одним із чинників такої ситуації є також відсутність у вітчизняній практиці внутрішнього інструментарію оцінювання ефективності публічної політики, що потребує розроблення відповідних стандартів та узгодження їх із міжнародними.

Література:

1. Згідно з дослідженням ЕУ, керівникам не вдається ефективно формувати принципи ділової етики [Електронний ресурс] // Лондон. – 2017. – 5 квіт. – Режим доступу: <http://www.ey.com/ua/uk/newsroom/news-releases/news-ey-senior-managers-failing-to-set-right-tone-on-business-ethics-finds-ey-fraud-survey>

2. Freedom In The World 2017 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.google.com.ua/search?q=Freedom+In+The+World+2017&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjz8qSvxJzTAhVJDSwKHYYEDEIQsAQIRw&biw=640&bih=317#imgrc=wM6bLnImLMMEB>
M:

3. Kaufmann, D., Kraay, A. and Mastruzzi, M. Governance matters VII: Aggregate and individual governance indicators 1996–2007 // Washington DC: World Bank, 2008. – 102 p.

4. World Bank. Governance: The World Bank's experience // Washington DC: World Bank, 1994. – 65 p.

Лахижа Микола Іванович
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка,
доктор наук з державного управління, професор

**ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У
ПОСТКОМУНІСТИЧНИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ: ПИТАННЯ
СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ**

Проведений нами на основі нормативно-правових актів та наукових праць аналіз становлення та розвитку публічно-приватного партнерства (ППП) у Болгарії, Польщі, Казахстані, Білорусі, Росії та Україні свідчить про значну увагу, що приділяється розвитку PPP у посткомуністичних країнах. Разом з тим, рівень залучення приватного сектору до реалізації інфраструктурних проєктів у цих державах поки що характеризується як незадовільний, а можливості, що надаються даним інструментом співпраці, використовуються не повністю.

Тривають пошуки оптимального варіанта інституційного (нормативно-правового та організаційного) забезпечення PPP. Як представники публічного управління, так і бізнесмени все ще стверджують про відсутність знань і достатнього досвіду з підготовки та реалізації проєктів на засадах PPP. За нашими спостереженнями, теоретичні аспекти PPP розглядаються вченими посткомуністичних країн приблизно за однаковим рецептом: аналіз понять, виокремлення принципів, визначення бар'єрів та ризиків, аналіз позитивних результатів та ризиків для публічного та приватного партнерів тощо. Феномен PPP осмислюється, насамперед, з економічної точки зору

Серед досліджень з питань PPP представників української науки державного управління варто виділити напрацювання С. Квітки, С. Сімака, Н. Безбах, Н. Дутко, А. Заскалкина, В. Лісничої, М. Масик, О. Фоменко, які на рівні дисертаційних досліджень концентрують увагу на синергетичній концепції публічного управління, інституційному підході до дослідження механізмів взаємодії громадянського суспільства, влади та бізнесу, пропонують застосування інноваційних методів прогнозування, розкривають механізми партнерства, найбільш прийнятні для впровадження в Україні тощо

Важливо зацентрувати увагу на відсутності єдиного визначення поняття «публічно-приватне партнерство». У країнах, де ще широко використовується російська мова традиційно вживається термін «державно-приватне партнерство», на наш погляд – вужчий й неточний.

У країнах Західної Європи, а також у Болгарії та Польщі, досвід яких вивчався нами, у широкому значенні PPP трактують як співпрацю між суб'єктами публічного та приватного секторів, яка часто веде до створення спільних підприємств. У вузькому розумінні PPP розглядають як публічно-приватне співробітництво з метою реалізації специфічних проєктів.

На наш погляд, ППП у широкому розумінні можна осмислювати як співпрацю публічної адміністрації, бізнесових структур та громадянського суспільства у вирішенні економічних, політичних, соціальних, екологічних, культурних та інших питань, що мають суспільне значення. З точки зору теорії публічного управління ця співпраця ґрунтується на усвідомленні зростаючої ролі громадянського суспільства в управлінських процесах, соціальної відповідальності бізнесу та нового філософського осмислення держави як надавача доступних і якісних публічних послуг.

На наш погляд, мову маємо вести про ППП як соціальну інновацію, інституційне та організаційне поєднання ресурсів держави і бізнесу з метою реалізації суспільно важливих проєктів, спрямованих на розвиток об'єктів інфраструктури, що традиційно відносяться до компетенції держави, шляхом залучення ресурсів приватного сектору (коштів, знань, технологій тощо) на основі угоди та чіткого розподілу відповідальності, ризиків і вигоди.

Отже, йдеться про партнерство – рівноправні відносини, спрямовані на вирішення публічних проблем, що корисно для всіх членів суспільства. Звернення до вивчення та впровадження іноземного досвіду публічно-приватного партнерства має бути корисним для посилення економіки, вирішення регіональних проблем та формування сучасного публічного управління

Початок розвитку ППП в європейських країнах припадає на кінець ХХ століття. У 2013 році загальна вартість операцій з ППП становили 16,3 млрд. Євро (проти 12,8 млрд. євро у 2012 році (зростання на 27%). Серед колишніх соціалістичних країн Польща була піонером у створенні права, пов'язаного з функціонуванням ППП, але в перші роки ХХІ століття її наздогнали не лише Чеська Республіка, Угорщина, Словаччина, а навіть й економічно значно слабші Румунія, Болгарія та Хорватія [1]. Крім того, досвід Болгарії та Польщі, де довелося суттєво змінювати законодавство, свідчить про складність правового урегулювання ППП.

Європейський Союз активно підтримує ППП, що, зокрема помітно із цілей стратегії «Європа 2020» та програми «Горизонт 2020» (рамкова програма досліджень та інновацій), які передбачають широке залучення приватного капіталу та посилення прозорості, чітке визначення завдань, зростання уваги до ринково-орієнтованих заходів і спрощенні процедур.

Особлива увага звертається в посткомуністичних країнах на підтримку розвитку проєктів гібридного партнерства, яке передбачає використання коштів ЄС і відповідають визначеним Європейською Комісією критеріям (ППП у порівнянні з іншими методами вирішення даної проблеми дає додаткові переваги, ППП дозволяє здійснювати ефективно впровадження даного проєкту, ППП дозволяє досягти цілей всіх залучених сторін.) [2, S. 44].

Сприяння розвитку ППП у посткомуністичних країнах може допомогти стабілізувати їх економіку, особливо у сфері фінансів, полегшити управління ризиками публічно-приватних проєктів, активізує участь інвесторів та сприятиме вирішенню соціальних питань

Література:

1. Słodowa-Helpa M. Zagraniczne doświadczenia w zakresie partnerstwa publiczno-prywatnego —inspiracje i rekomendacje dla Polski // Studia BAS.- Nr 3(39).- 2014. - s. 9–50
2. Spychala M., Spychala J. Projekty hybrydowe partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce// PRACE NAUKOWE Akademi i im. Jana Długosza w Częstochowie Pragmata tes Oikonomias 2015, z. IX, s. 39–48// <http://dx.doi.org/10.16926/pto.2015.09.03>

Литвин Ганна Павлівна,

Сахно Ірина Дмитрівна

Полтавський національний технічний університет

імені Юрія Кондратюка, магістранти

Науковий керівник: к.ю.н. Пасічна І.О.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

Проблема забезпечення інформаційної безпеки України не поступається за значимістю забезпеченню економічної безпеки, оскільки від стану захисту конфіденційності, цілісності та доступу до інформації залежить спроможність нашої держави захистити суверенітет, своїх громадян та протистояти інформаційній війні.

Проблеми інформаційної безпеки та захисту інформаційного середовища досліджували багато науковців. Зокрема, проблему відображено у працях А. Марущака, В. Петрика, В. Ліпкана, Б. Кормича, В. Почепцова та інших вчених.

Інформаційна безпека є інтегрованою складовою національної безпеки і її розглядають як пріоритетну функцію держави. Інформаційна безпека, з одного боку, передбачає забезпечення якісного всебічного інформування громадян та вільного доступу до різних джерел інформації, а з іншого – це контроль за непоширенням дезінформації, сприяння цілісності суспільства, збереження інформаційного суверенітету, протидія негативним інформаційно-психологічним пропагандистським впливам та захист національного інформаційного простору від маніпуляцій, інформаційних війн та операцій. Рішення комплексної проблеми інформаційної безпеки дасть змогу як захистити інтереси суспільства і держави, так і гарантувати права громадян на отримання всебічної, об'єктивної та якісної інформації.

Відповідно до Закону України «Про Національну безпеку України» державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, кібербезпеки Украї-

ни тощо [1]. Для забезпечення інформаційної безпеки країни застосовують певні заходи до нейтралізації загроз, якими, на нашу думку, на сьогодні є: кібератаки; низька кваліфікація кадрів; соціальна інженерія; низький технічно-матеріальний стан обладнання; швидкий розвиток технологій та інше.

Найбільшим наслідком деструктивного впливу на інформаційну безпеку країни інформаційна війна. Інформаційна війна більшою мірою має політичну спрямованість та може бути визначена як сукупність цілеспрямованих інформаційних впливів, що здійснюється з використанням інформаційної зброї, а також дії які спрямовані на заволодіння інформацією, що не є загальнодоступною.

Інформаційна війна становить найвищий ступінь інформаційного протидорства, спрямований на розв'язання суспільно-політичних, ідеологічних, національних, територіальних конфліктів між державами, народами, націями та соціальними групами шляхом широкомасштабної реалізації засобів і методів інформаційної зброї [3, с. 365].

Для збереження інформаційної безпеки в Україні потрібно: удосконалити нормативно-правову базу у сфері інформаційної безпеки; розробити заходи забезпечення інформаційної безпеки України; активізувати заходи в Міністерстві оборони зі створення власної системи інформаційної безпеки як складової національної системи інформаційної безпеки [4].

Таким чином, інформаційна безпека країни є важливою частиною національної безпеки та потребує постійної роботи над її забезпеченням. Завдяки забезпеченню інформаційної безпеки країни можливе уникнення інформаційної війни, або мінімізація її наслідків та створення більш складних умов для її здійснення.

Література:

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

2. Світлична В. Інформаційна безпека: багатогранність сутності, види загроз та шляхи забезпечення / В. Світлична // Науково-технічний збірник. – Х. : ХНАМГ, 2013. – № 109. – С. 360-369.

3. Суббот А. Інформаційна безпека суспільства / А. Суббот // Віче. – 2015. – № 8. – С. 29-31.

Литовченко Оксана Леонідівна

*Головне управління статистики у Полтавській області,
головний спеціаліст-економіст*

МЕДИЧНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ

Ситуація в Україні навколо питання охорони здоров'я є однією з найгостріших. Ця одна з найважливіших соціальних галузей існує на

межі виживання. Згідно Конституції, Держава повинна забезпечити громадянам України право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (стаття 49) [1]. Сільська медицина «мертва» (а там, до речі, також живуть люди), медична допомога на рівні районних центрів не відповідає сучасним вимогам ефективності та якості. Крім того, демографічна ситуація в Україні має тенденцію «спадної функції», де не останню роль у цьому процесі відіграє теперішній стан медицини. Смертність серед людей працездатного віку зростає, а тривалість життя скорочується. Нація вимирає! Якщо нас було 52 млн, то зараз трохи більше 43 млн. А скільки буде в недалекому майбутньому?[2].

Насамперед важливо усвідомити, що охорона здоров'я – складна функціональна система і що тільки системний комплексний підхід може дати бажаний результат. Тому в управлінні охороною здоров'я вельми корисною була б участь фахівців із системного аналізу. Вони стверджують, що будь-яка система – це тісна взаємодія певних ланок, які об'єднані спільною метою. Функціональна система живе за певними законами, котрі потрібно не тільки пізнавати, а й постійно їх дотримуватися. Порушення цих законів згубно позначається на дієздатності системи і може призвести до її розпаду [3].

Спеціально уповноваженим центральним органом державної виконавчої влади в галузі охорони здоров'я є Міністерство охорони здоров'я України, компетенція якого визначається положенням, що затверджується Кабінетом Міністрів України. Функції спеціально уповноважених органів державної виконавчої влади в адміністративно-територіальних одиницях України покладаються на відділ охорони здоров'я місцевої державної адміністрації. Основними принципами охорони здоров'я в Україні є: визнання охорони здоров'я пріоритетним напрямом діяльності суспільства і держави, одним з головних чинників виживання та розвитку народу України; дотримання прав і свобод людини і громадянина в галузі охорони здоров'я та забезпечення пов'язаних з ними державних гарантій; гуманістична спрямованість, забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей над класовими, національними, груповими або індивідуальними інтересами, підвищений медико-соціальний захист найбільш вразливих верств населення; рівноправність громадян, демократизм і загальнодоступність медичної допомоги та інших послуг в галузі охорони здоров'я; відповідність завданням і рівню соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, наукова обґрунтованість, матеріально-технічна і фінансова забезпеченість; орієнтація на сучасні стандарти здоров'я та медичної допомоги, поєднання вітчизняних традицій і досягнень із світовим досвідом в галузі охорони здоров'я; попереджувально-профілактичний характер, комплексний соціальний, екологічний та медичний підхід до охорони здоров'я; багатокладність економіки охорони здоров'я і багатоканальність її фінансування, поєднання державних гарантій з монополізацією та заохоченням підприємниц-

тва і конкуренції; децентралізація державного управління, розвиток самоврядування закладів та самостійності працівників охорони здоров'я на правовій і договірній основі [4].

Для якісних змін існуючого стану в медичній галузі України необхідно провести її повне технічне та технологічне переоснащення. Тільки поява нової сучасної матеріальної бази дасть можливість опанувати застосування нових методик та приведе до підвищення рівня кваліфікації лікарів-практиків і випускників медичних ВНЗ, а також до зростання рівня медичного обслуговування в Україні [3].

Для нормального функціонування галузі охорони здоров'я актуальними також є розробка нового порядку нормування штатів лікувально-профілактичних закладів, забезпечення блока економічних перетворень, розробка методики ціноутворення в медицині, механізмів фінансування різних типів медичних закладів, створення системи соціального захисту лікарів, ліцензування, акредитація та атестація медичних кадрів, розробка індикаторів та проведення експертизи надання медичних послуг [2]. Україні тепер потрібна така система управління охороною здоров'я, основною метою якої було б дійсне забезпечення можливості надання необхідної медичної допомоги кожній конкретній людині у визначений час, у визначеному місці, у повному обсязі і з мінімальними витратами. В основу функціонування такої системи повинні бути закладені два засадничих принципи: медична та економічна доцільність, тобто раціональний розподіл обсягів медичної допомоги і витрат на її надання. Тільки в цьому випадку додаткове фінансування галузі може стати ефективним (забезпечити отримання найкращих результатів якості, доступності медичної допомоги і, як наслідок, поліпшення показників здоров'я населення) [2].

Література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 199 р. – К.: Преса України, 1997. – 801 с.
2. Реформа охорони здоров'я. Курсова. Запоріжжя, 2010. Доступний з <http://ref.online-books.net.ua>.
3. Дзеркало тижня № 1 (680) 12-18 січня 2008 р.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я. Доступний з [//moz.gov/](http://moz.gov/)

*Макаренко Ірина Олегівна,
Чернігівський інститут імені Героїв Крут
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний
заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»,
кандидат наук з державного управління
Кардаш Карина Олександрівна,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрант спеціальності «Публічне
управління та адміністрування»*

ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Для розбудови громадянського суспільства та формування правової держави розвиненість системи зв'язків з громадськістю має вирішальне значення. Громадськість зацікавлена в ефективній реалізації державної інформаційної політики. Доступ до інформації повинен бути вільним та максимально спрощеним для пересічного громадянина. Враховуючи це органи публічної влади мають використовувати у своїй діяльності новітні інформаційні технології та сучасну методіку забезпечення взаємозв'язків між владою та суспільством [8].

Якщо розглядати піар як функцію управління, то для системи публічного управління об'єктом управління піар буде громадськість в особі громадян, виборців, партій, громадських організацій, корпорацій та ін. Суб'єктом цих відносин виступають державні органи та органи місцевого самоврядування. Без добрих піар, не може ефективно діяти і демократія, яка визначається як уряд народу, обраний народом й існуючий для народу [1]. Виборці повинні знати, як він працює, мати інформацію про прийняті від їх імені рішення, бути обізнаними, щоб повністю використовувати можливості та послуги, що надаються їм. Піар технології мають допомогти громадянам знати про їхні права та обов'язки за будь-якого уряду. Це вимагається як від місцевих органів управління, так і від центрального уряду [4, с.324].

Основною метою зв'язків з громадськістю є створення зовнішнього і внутрішнього політико-соціально-психологічного середовища, сприятливого для успішної роботи органу державного управління, забезпечення бажаної поведінки громадськості щодо цього органу влади [5, с. 42]. Зазначене особливо актуально за умов просторової «компактності» об'єднаних територіальних громад. Рівень громад актуалізує твердження, що: «Громадські зв'язки – це, насамперед, взаємини між керівництвом організації (а не всією організацією) та громадськістю» [7], де особа голови уособлює весь апарат управління.

Розвиток концепції зв'язків суб'єктів та об'єктів публічного управління триває тожодно становленню цієї галузі і носить принципову роль у генезисі дієвих громадських комунікацій. Так, в останні роки у

державному управлінні починає домінувати нова концепція, коли вертикальним управлінським відносинам протиставляються горизонтальні управлінські відносини, так звані несубординаційні, що визначає нову форму відносин «суб'єкт – об'єкт управління» й охоплює зміст поняття «зворотний зв'язок». Тобто мова йде про те, що процес державного управління не може зводитися до простої схеми «об'єкт – суб'єкт державного управління», оскільки в ньому актуалізуються ще два типи відносин, а саме: відносини між державою в цілому та органами управління; відносини між окремими суб'єктами державного управління [3]. Як відомо, без механізму зворотного зв'язку між суб'єктом і об'єктом процес державного управління втрачає чіткість і цілеспрямованість й об'єднані територіальні громади тут не виняток. Мова йде, про те, що для того, щоб успішно управляти, той, хто керує, повинен знати результати свого управлінського впливу на об'єкти управління.

Слід зазначити, що потреба розвитку рівня двосторонніх комунікаційних процесів ставить перед органами державного управління нові за змістом завдання. Сьогодні є безперечним той факт, що зв'язки з громадськістю як вид соціальних комунікацій грають надзвичайно важливу роль у будь-якій соціальній системі, особливо в період реформ, трансформацій, посилення турбулентності. Проте, незважаючи на це, новітні технології поширення інформації і підвищення ефективності каналів зворотного зв'язку в системі публічного управління використовуються недостатньо. Подолання такого положення, підвищення, з одного боку, рівня доступу суспільства до інформації органів державного управління, а з іншого боку, орієнтація їх діяльності на думку цільових аудиторій стає визначальною передумовою відкритості і прозорості влади, значно підвищуючи її адаптивність до зовнішніх умов, що змінюються [6].

Література:

1. Блэк Сэм. Паблик рилейшнз. Что это такое? М.: Новости, 1989. С. 20.
2. Дмитренко Г., Гошко А. Підвищення ефективності державної служби в Україні: методологічний підхід – «Вісник державної служби України». – 2000. –№ 3.
3. Ковалевіч І.П. Теоретичні засади забезпечення зворотного зв'язку в державному управлінні. Державне будівництво. 2008. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2008_2_17
4. Мельник А.Ф., Оболенський О.Ю., Расіна А.Ю. Державне управління : підручник. К.: Знання, 2009. 582 с.
5. Мельникова К.І., Рязанова С.Є. «Паблік Рілейшнз» як функція управління в органах державної влади. Актуальні проблеми державного управління: Науковий збірник. № 2. – Харків: УАДУ Харківський філіал, 1998. С. 40–46.
6. Митяй О.В. Проблеми комунікативного забезпечення ефективності взаємодії органів державного управління і суспільства в Україні.

Наукові записки Інституту законодавства Верховної ради України. 2017. № 1. С. 160–165.

7. Основи громадських зв'язків для органів місцевого самоврядування України. – Ужгород, 1997. – С. 7.

8. Тимофеев С.П., Кириленко О. В. Зв'язки органів публічного управління з громадськістю як важливий елемент розбудови громадянського суспільства. Наукові праці. Державне управління. 2017. Т.6. – С.61-66.

Макогон Наталія Анатоліївна

*Шевченківська районна у м. Полтаві рада, головний спеціаліст
відділу кадрової роботи Управління соціального захисту
населення виконавчого комітету*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Проведення реформування пенсійного забезпечення для України є дуже актуальним питанням, так як це є одним із основних компонентів соціальної політики, що в свою чергу лежить в основі розвитку державного управління України. Крім цього існує низка факторів які негативно впливають на пенсійне забезпечення, зокрема це зростання демографічного навантаження та неспроможність традиційної солідарної системи забезпечити гідний рівень пенсійних виплат, тому необхідно знайти можливості вирішення даних питань та побудувати ефективну систему пенсійного забезпечення, яка відповідатиме міжнародним стандартам та вимогам.

З прийняттям законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [1] і «Про недержавне пенсійне забезпечення» [4] в Україні було впроваджено трирівневу пенсійну систему. Охарактеризуємо більш детально кожний з даних рівнів.

Перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах солідарності та субсидування, а виплати пенсій і надання соціальних послуг здійснюються за рахунок коштів Пенсійного фонду. Внески до солідарної системи пенсійних виплат сплачуються усіма працюючими громадянами країни та їх роботодавцями. Розмір пенсії залежить від розміру заробітної плати та страхового стажу.

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом. Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень із метою отримання

громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення. Функція нагляду за інвестуванням та виплатою накопичених коштів покладена на недержавні пенсійні фонди. Недержавне пенсійне забезпечення здійснюється пенсійними фондами, страховими організаціями, банківськими установами [1].

Кабінетом Міністрів України та народними депутатами до Верховної Ради України у 2017 році були подані наступні законопроекти «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» [5] та «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій та відновлення належного рівня пенсійного забезпечення», які спрямовані на запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в Україні, проте їх дослідження викликало ряд запитань[4].

Але на сьогоднішній день дані умови залишаються не виконаними та відповідний Законопроект не прийнято, що в свою чергу не запустило функціонування другого рівня пенсійної системи. Якщо не ввести в дію другий рівень, то для вітчизняної пенсійної системи це буде мати дуже складні наслідки, так як зростає навантаження на працюючих, а пенсіонери все більше недоотримають пенсійних виплат. Рівень заміщення втраченого заробітку пенсійними виплатами буде постійно знижуватись із сьогоднішніх 30%-32% до 18%-20% протягом наступних 30 років, хоча дані виплати повинні бути значно більшими, зокрема, відповідно до конвенції Міжнародної організації праці (40%) та директивами Європейського Союзу (50-65%)[4].

Україні перебуває в складному фінансовому становищі і не забезпечує пенсіонерів необхідним обсягом пенсії для підтримання рівня життєдіяльності. У майбутньому проблема старіння населення може призвести до ще більшого загострення кризи в системі пенсійного забезпечення. У реалізації пенсійної реформи повинні бути зацікавлені всі: громадяни, влада, роботодавці та бізнес. Реформування пенсійної системи – складний, багатогранний і комплексний процес, який має істотно змінити баланс політичних, економічних та соціальних інтересів населення, систему державних фінансів, функціонування ринків праці та капіталу. Необхідною умовою її реформування є підготовка суспільства, його свідомості до сприйняття нової пенсійної системи. Реформа може бути успішною лише за умови усвідомлення всіма верствами населення її необхідності і необоротності, а головне, позитивного впливу на умови життя і добробут людей.

Література:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.

2. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>

3. Офіційний веб-сайт Фонду соціального страхування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fse.gov.ua>

4. Пенсійна реформа: основні положення // Урядовий кур'єр від 10 квітня 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/pensijnareforma-osnovni-polozhennya>.

5. «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62088

6. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій та відновлення належного рівня пенсійного забезпечення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62227

Матвієць Юлія Олександрівна

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрант спеціальності «Публічне
управління та адміністрування»*

ЩОДО ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ

Історія земельних відносин України як суверенної, соборної і незалежної держави є продовженням тривалої історичної епохи земельного права, земельного законодавства, моделей земельних відносин часів існування Радянського Союзу і є, передусім, історією розвитку права і власності членів українського суспільства на землю [1].

Історичні дані становлення та розвитку земельних відносин підтверджують той факт, що упродовж XIX-XX ст. земельні відносини, які існували на території України, піддавались перманентним трансформаційним змінам в контексті форм і прав користування, володіння та розпорядження землею [3].

Становлення земельного законодавства в Україні у хронологічному порядку, який систематизовано за такими періодами [2]:

1. Перший період – 1990-1992 рр. – народження нового періоду земельних відносин на основі роздержавлення землі і введення нової організаційно-правової форми господарювання-приватної власності на землю (земля введена у товарно-грошовий обіг ринку).

2. Другий період – 1993-1994 рр. – запроваджено процеси роздержавлення колективних сільськогосподарських підприємств та організацій і надання земель у колективну та приватну власність юридичним і фізичним особами.

3. Третій період – 1995-1999 рр. – початок розробки нормативно-правового супроводу земельних відносин (стаття 13 Конституції України).

4. Четвертий період – 2000-2002 рр. – введення нових кодифікованих нормативно-правових актів.

5. П'ятий період – 2003-2018рр. – концептуальне, інституціональне, інструментальне забезпечення приватизації землі.

При детальному вивченні даного питання, нами встановлено, що протягом усього періоду дії мораторію (1998-2018 рр.), який продовжений до 1 січня 2019 року, серед поширених юридичних схем, які за допомогою державних службовців, посадових осіб, юристів, нотаріусів та ін. суб'єктів державного управління використовувались для відчуження сільськогосподарських земель в обхід дії законів про заборону, можна виділити наступні: зміна власника за договором міни; передача паю через спадщину; відчуження земельного паю за договором позики; продаж земельної ділянки за попереднім договором (згідно ст. 635ЦКУ) [4]; через використання земель особистого селянського господарства, як земель сільськогосподарських угідь; зміна власника через купівлю акцій чи корпоративних прав; земельної ділянки по частинах (згідно п.7 ЗУ №1066 – VI від 05.03.2009 р.); купівля-продаж через «мораторні» вікна (з 1 по 12 січня 2007 р.; з 1 по 13 січня 2008 р.); відчуження через договір емфітевзису (право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб); добровільна відмова від права власності; зміна власника земельної ділянки на основі довіреності; зміна власника за допомогою рішень суду; через довгостроковий договір оренди земельної ділянки з правом першочергового її викупу орендарем після завершення дії мораторію; передача паю за договором довічного утримання; передача земельної ділянки як забезпечення вимог кредитора (земля як застава); укладання договору купівлі-продажу земельної ділянки, який має набути чинності по закінченні дії мораторію; зміна засновників юридичної особи, на балансі якої (у власності чи у користуванні) знаходиться земельна ділянка; через використання земельних інвестиційних фондів при добровільній відмові власника від права на земельну ділянку тощо.

Література:

1. Кулинич П.Ф. Земельне право України на початку XXI ст.: предмет, виклики, перспективи/ П.Ф.Кулинич // Правова держава. – 2014. – Вип. 25. -С. 145-166.

2. Погорелов Є. В. Загальнотеоретичні питання про форми удосконалення законодавства / Є. В. Погорелов // Учёные записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2007. – Т.20(59), № 1. – С. 22–27.

3. Сіряченко І. І. Пропозиції щодо вдосконалення кодифікації земельного законодавства України / І. І. Сіряченко // Південноукраїнський правничий часопис: науковий журнал. – 07/2008. – № 3. – С. 139–142;

4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс] // Інтернет-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Матюха Альона Володимирівна
Полтавська районна державна адміністрація, головний
спеціаліст відділу документообігу та контролю апарату

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Розбудова в Україні насправді демократичного суспільства, її прагнення інтегруватись у Європейський Союз стикаються з багатьма перепонами. Однією з причин є недостатньо ефективна діяльність системи органів державного управління та органів місцевого самоврядування, необхідність її якісного оновлення шляхом запровадження сучасного інструментарію на основі інформаційних технологій, одним із яких є впровадження системи електронного урядування. Поняття електронного уряду визначається як форма державного управління, в основі якої є ефективне використання інноваційних комп'ютерних технологій. На думку В. Дрожжина, «електронний уряд – це використання віртуального простору для вдосконалення моделей надання послуг та підвищення ефективності функціонування органів влади та державних установ» [4].

О. Баранов вважає, що електронний уряд – це уряд, в якому вся сукупність як внутрішніх, так і зовнішніх зв'язків і процесів підтримується й забезпечується відповідними ІКТ. Необхідною умовою переходу до електронного уряду є широка інформатизація всіх процесів у звичайній діяльності міністерств, відомств, місцевих органів виконавчої влади, причому як внутрішніх, так і зовнішніх [2].

Головною особливістю такої форми правління можна назвати залучення великої кількості новітніх комп'ютерних програм, які дають змогу кожній державній інституції отримувати, зберігати та обробляти необхідний обсяг інформації. Кожна галузь правління, як загальної влади, так і органи місцевого самоврядування мають доступ до такої інформації, яка необхідна саме їм. Систематизація і певна фільтрація даних дозволить оптимізувати роботи кожної ланки уряду [3].

Впровадження електронних технологій підтримки державного апарату відкривають нові можливості роботи уряду [5]: систематизація та обробка великого обсягу даних в єдину систему; відкритість роботи державної адміністрації; заощадження фінансових та часових ресурсів на проведення операцій; заохочення розвитку науки; заохочення розвитку державної економіки; постійний доступ до роботи влади зменшить рівень корупції; забезпечення розвитку електронної демократії;

Процес запровадження електронного урядування можна розділити на п'ять основних етапів [3]:

1. Розробка та створення спеціальних державних сайтів, які підпорядковуються різним міністерствам та державним інституціям. На таких інтернет ресурсах повинна знаходитись вичерпна та доступна

інформація про діяльність певного відомства та перелік послуг, які вони надають.

2. Організація онлайн чату державних службовців і громадян. Таким чином кожен за допомогою електронного листування зможе отримати потрібну йому інформацію. Також на сайтах розміщується нова інформація та можливі зміни у діяльності даного підрозділу.

3. Третім етапом являється розробка можливості здійснення різних платежів, заповнення документації, отримання різних документів. Такі послуги повинні надавати не тільки центральні органи, а і місцеві та районні служби.

4. На четвертому етапі необхідно об'єднати всі окремі портали у велику регіональну мережу. Це дасть змогу громадянам оформлювати міжнародні документи без необхідної присутності у центральних службах.

Основним етапом по переходу державної системи в електронний формат являється систематизація всіх реєстрів. Для цього залучено новітню естонську систему X-Road, яка нині плідно тестується програмними спеціалістами. На даний час актуальним питанням лишається впровадження архівування документації в електронний формат та ведення документації за допомогою спеціальних реєстрів та програм [1].

Аналізуючи основні принципи та цілі залучення у роботу уряду таких інструментів, як електронне урядування, можна зробити висновки, що перехід роботи державного органу в електронний формат дасть змогу вивести співпрацю громадянина та влади на новий рівень. Україна вже робить перші кроки для оптимізації та модернізації роботи уряду. Завдяки електронному урядуванню розвиток малого та середнього бізнесу вийде на новий міжнародний рівень. Спрощення системи отримання документів та дозволів на підприємницьку діяльність неодмінно сприятиме підвищенню рівня економіки та покращенню життя населення.

Література:

1. Барікова А. А. Електронна держава: нова ефективність урядування: [монографія] / А. А. Барікова. – Київ: Юрінком Інтер, 2016. – 224с.

2. Клімушин П.С., Серенок А.О. Електронне урядування в інформаційному суспільстві: монографія / П.С. Клімушин, А.О. Серенок. – Х.: Видво ХарПІ НАДУ «Магістр», 2013– 312 с.

3. Нижній Т.В. Теоретичні засади електронного урядування / Т.В. Нижній // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 20. – С. 112-116. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2017/25.pdf

4. Совершенствование государственного управления на основе его реорганизации и информатизации. Мировой опыт / Под ред. В.И. Дрожжинова. – М.: Эко-Трендз, 2013

Мосора Лариса Степанівна
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу, кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДКРИТОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Незважаючи на те, що сьогодні активно обговорюється питання відкритості державної служби та врахування зарубіжної практики її організації, парадоксальним стає той факт, що Законом України «Про державну службу» (2015 р.) не визначено сутності категорії «відкритості державної служби» і не наведено практичних норм її впровадження [1]. У ст. 4 закону, де подано перелік принципів державної служби, про її відкритість взагалі не згадується. Хоч опосередковано про неї йде мова, оскільки до принципів державної служби віднесено забезпечення рівного доступу до державної служби та її прозорість. Отже, враховуючи те, що немає законодавчо закріпленого визначення «відкритості державної служби», інколи важко пояснити, що саме під нею слід розуміти.

Часто у різних законодавчих актах прозорість розглядається споріднено саме через інформаційну відкритість. Тобто, відкритість визначається як забезпечення громадян необхідною інформацією про діяльність органів державної влади, а тому вона ототожнюється із прозорістю і носить тільки інформаційний характер, хоч насправді це не зовсім так. Коли ставиться завдання посилення відкритості та прозорості органів державної влади, то зазвичай йде мова про інформування ними громадян, а не залучення громадськості до державних справ. І в цьому є певний недолік, оскільки зазначені категорії мають відмінності. Окрім того, забезпечення прозорості та відкритості є досить розмитим завданням, що не відображає реальних і чітких кроків, які потрібно реалізувати.

Звернення до текстів окремих законів України дає можливість стверджувати, що категорії «відкритість», «гласність», «прозорість» та «доступність» передусім стосуються безпосередньої діяльності органів державної влади чи місцевого самоврядування щодо інформування громадськості про виконання ними відповідних завдань. Наприклад, у законах України «Про місцеве самоврядування в Україні» (1997 р.) [2], «Про службу в органах місцевого самоврядування» (2001 р.) [3] серед принципів діяльності відповідних органів вказано тільки принцип «гласності».

В Законі України «Про асоціації органів місцевого самоврядування» (2009 р.) [4] принцип гласності щодо діяльності асоціацій відсутній. Але закріплено принципи відкритості й публічності. Така ж тенденція зберігається і в Законі України «Про доступ до публічної

інформації» (2011 р.), в якому закріплюється принцип прозорості та відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень [5].

У Законі України «Про судоустрій і статус суддів» (2010 р.) у ст. 11 йде мова про гласність та відкритість судового процесу, що полягають у можливості отримання громадянами інформації щодо прийнятого судового рішення [6]. У Законі України «Про Кабінет Міністрів України» (2014 р.) уже наводиться принцип «відкритості» та «прозорості» [7]. Відповідно до цього нормативно-правового акта Кабінет Міністрів України створює умови для здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади шляхом оприлюднення звітів за результатами моніторингу виконання своїх рішень та іншої інформації про свою діяльність у засобах масової інформації, на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України, проведення роз'яснювальної роботи щодо цілей, змісту та механізму реалізації державної політики. Усе вищезазначене спрямоване на забезпечення дієвості принципів відкритості та прозорості діяльності Кабінету Міністрів України.

Зважаючи на існування таких суперечностей і неточностей у розумінні категорій «відкритість», «прозорість», «доступність» та «гласність», потрібно більш чіткіше прописати їх на законодавчому рівні. Доречність переведення дискусійного питання про сутність прозорості та відкритості державної служби в площину формування й закріплення їх значення юридичними нормами зумовлена такими чинниками: унаслідок використання зазначеної термінології у наукових напрацюваннях та у чинних законах потрібно окреслити їх зміст, щоб не втрачалась самобутність кожного із термінів; попри неврегульованість відповідних правовідносин спеціальним законом інші нормативно-правові акти, які так чи інакше відображатимуть принципи відкритості чи прозорості, будуть в подальшому також ухвалюватись, а це може викликати деформоване уявлення про сутність таких принципів.

Література:

1. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

3. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>

4. Про прискорений перегляд регуляторних актів, прийнятих органами та посадовими особами місцевого самоврядування : Закон України від 14.12.2010 р. № 2784-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2784-17>

5. Про асоціації органів місцевого самоврядування : Закон України від 16.04.2009 р. № 1275-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1275-17>

6. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/2453-17>

7. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

Морозюк Ярослав Володимирович

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», факультет соціології та права, кафедра «Публічного управління та адміністрування», магістрант

ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПОВНОВАЖЕНЬ СТРУКТУР АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

За умов глобалізаційного розвитку економіки система адміністративного управління теж потребує внесення змін і вдосконалення. Особливої актуальності набуває питання диференціації управлінських повноважень. Під управлінськими повноваженнями розуміють повноваження, що накладаються на особу, яка виконує певні службові обов'язки в межах своєї компетентності. Межі службових повноважень визначаються та закріплюються у статутах організацій, їх положень, службових інструкціях, посадових інструкціях, контрактах, трудових договорах та ін. Компетентність управлінських повноважень, як правило, зменшується по вертикалі ієрархічної структури організації (зверху до низу).

Централізація управлінських повноважень це процес прийняття рішень на найвищому рівні ієрархічної структури управління організацією. А зі збільшенням працівників і підрозділів організації виникає потреба в делегуванні управлінських повноважень від керівника організації до керівника підрозділу, заступників, відповідальних за сектор тощо.

Саме сукупність делегованих управлінських повноважень визначає рівень децентралізації, її межі, що в свою чергу окреслюються у посадових обов'язках працівників, чи то навіть у статутах/положеннях підрозділів. Спільно із переданими повноваженнями підрозділу або посадовій особі визначаються основні завдання, функції та засади діяльності, щодо можливості виконання делегованих задач.

Децентралізація управлінських повноважень передбачає делегування можливості прийняття рішень щодо розв'язання поставлених цілей та завдань на нижчій ланці ієрархічної структури управління організацією. Як централізація, так і децентралізація повинні забезпечувати розподіл функцій та обов'язків усієї структури управління організацією (від вищої ланки управління організацією до нижчої).

Системна, виважена і послідовна централізація та децентралізація управлінських повноважень сприяє якісному формуванню та організа-

ції діяльності всіх управлінських ланок ієрархічної структури організації. Відтак, при якісному та функціональному співвідношенні централізації та децентралізації стає можливим покращення результатів досягнення визначеної мети і цілей організації.

На нашу думку, якісної системи функціонального розподілу між централізацією та децентралізацією можна досягнути за допомогою:

1) закріплення функцій з визначення мети, цілей, постановки завдань і контролю за їх виконанням в організації на вищих рівнях управлінських повноважень (топ-менеджмент);

2) об'єднання усіх видів діяльності організації за напрямками та закріплення їх за підрозділами у відповідності до їхнього функціоналу;

3) надання підрозділам структури управління організації більшої мобільності та гнучкості, для швидкої реакції на зовнішні та внутрішні фактори впливу, їх зміну;

4) самореалізація всіх керівників структурних підрозділів організації, які стають більш мотивованими для досягнення кращого кінцевого результату;

5) визначення пріоритетності завдань з одночасним делегуванням управлінських повноважень на нижчі рівні у зв'язку із можливістю прийняття оперативних рішень для досягнення поставленої мети.

Безумовно, головним для усіх систем управління є формування ефективного поєднання централізації та децентралізації управлінських повноважень.

Першочерговим завданням для керівника/керівного складу організації постає процедура визначення та вибору структури організації, тобто організаційних структур адміністративного управління. Проектування організаційних структур адміністративного управління – це розробка або впровадження корегованої адміністративної системи за формалізованими та функціональними характеристиками її підрозділів. Проектування організаційних структур адміністративного характеру це безперервний пошук або комбінування кількох організаційних структур для вироблення найефективнішого їх поєднання.

Література:

1. Авдан О. Г. Менеджмент [методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни для студентів спеціальності 6.030503 «Міжнародна економіка» денної та заочної форм навчання)] / Авдан О. Г. – Маріуполь: МДУ, 2011 – 146 с.

Неділько Аліна Іванівна
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, старший викладач секції державного
управління і права кафедри фінансів і банківської справи

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНИХ МОДЕЛЕЙ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Для формування сучасної вітчизняної моделі публічного управління яка буде відповідати міжнародному рівню розвитку та, зокрема, європейському, необхідно проаналізувати досвід зарубіжних країн, а також сформовані найбільш ефективні моделі.

В науковій літературі та практиці не склалася єдиної думки, щодо визначення моделі публічного управління. По сутності поняття модель публічного управління можна визначити як взаємозв'язок (залежність) між базовими між базовими аспектами ідеологічної системи і типів державного управління. Моделі публічного управління характеризуються: формою правління, структурною формою, політичним режимом. Практично кожна країна має свою модель державного управління, яка враховує історичні традиції і національні вподобання.

На сьогодні в європейських країнах склалася наступні моделі публічного управління: англосаксонська, континентальна, німецька, скандинавська, кожна з яких притаманна певній групі країн [3].

В європейських федеральних моделях спостерігається централізована тенденція прийняття рішень, а унітарні моделі демонструють рух до децентралізації. Так, в скандинавських країнах влада центральних органів комбінується з значними повноваженнями місцевих органів влади та активною участю населення в процесі прийняття рішень на місцях. Це свідчить про тенденцію до еволюції унітарних систем в федеральному напрямку, і федеральних систем – в унітарному напрямку.

В практиці європейського публічного управління домінує загальний підхід до системи публічного управління і сучасною бюрократії як до політичних феноменів. Крім скандинавської моделі, концепція «політичної бюрократії» орієнтується не на абстрактне спільне благо, а на політичні інтереси та цілі. Можна констатувати, що в більшості моделей ключові посади в державній службі займають політичні чиновники. Тому є всі умови говорити про політизацію державної служби [2].

В Німецькій моделі в основі взято правовий підхід, де ключовими цінностями є верховенство права, захисту прав споживачів, що відображається в індексі GRICS, де верховенство закону стабільно знаходиться на високому рівні. В англосаксонській моделі в основу покладено менеджеріальний підхід, в якому основними цінностями публічного управління є ефективність, економічність та результативність. В скандинавській моделі відмічене поєднання менеджеріальних,

правових та переговорних управлінських культурі ознак на всіх рівнях управління [1].

У промислово розвинених країнах велике значення надається питанню контролю над системою державної служби. Зараз використовуються системи парламентського контролю та адміністративної юстиції, інститут омбудсмена.

Основною формою контролю за діяльністю державних службовців виступає адміністративна юстиція, яка діє як система спеціальних адміністративних судів. Адміністративні суди мають у своєму розпорядженні компетенцією по всіх питаннях щодо статусу державного службовця, його призначення, прав, обов'язків, оплати праці, соціального забезпечення, звільнення і пенсії.

В європейських країнах (Великобританія, Франція, Швеція та ін.) діє інститут омбудсмена, який вивчає скарги, що виникають у зв'язку з діяльністю державних адміністрацій, які передані йому з парламенту. Наявність такої посередницької інстанції покликано на пом'якшення відносини між законодавчою і виконавчою владою [3].

Для європейських країн притаманні різні регіональні проблеми в залежності від характеристик територій. Німеччина характеризується внутрішніми відмінностями – між північчю і півднем, а також між «старими» і «новими» землями. Швеції властива низька щільність населення, обумовлена суворим кліматом і великою віддаленістю населених пунктів один від одного. У всіх європейських країнах постійно виникають регіональні проблеми, пов'язані зі структурними змінами економіки, а також з проблемами зайнятості населення [2].

Регіональна політика в країнах Європейського союзу спрямована на створення умов, які дозволяють регіонам повністю реалізувати наявний у них потенціал і тим самим збільшити їх вклад в розвиток національної економіки. Політика регіонів є складовою частиною підходу в рамках політики «відродження» і має яскраво виражену мету поліпшення конкурентоспроможності окремих регіонів, залучення інвестицій у внутрішні райони.

Отже, досвід зарубіжних країн та різні підходи до вирішення подібних проблем може бути використаний і в Україні, так як вітчизняна модель публічного управління на сьогоднішній день достатньо відійшла від радянської та має риси моделей європейських країн, тому при вирішенні певних питань необхідно аналізувати досвід зарубіжних країн, так як там можливо уже є сформований дієвий підхід.

Література:

1. Калганова Л.А., Головин В.В. Повышение эффективности государственного управления. На примере ФССП России. М., «Юридическая литература», 2005. С. 367–393.

2. Commission on the future delivery of public services – Produced by APS Group Scotland. – 2011. – 90 p

3. Denhardt R.B. The New Public Service. Serving, not steering / R.B. Denhardt, J.V. Denhardt. – expanded edition. – New York: Business Park Driv, 2007. – 240 p.

Овчаренко Анжеліка Олександрівна
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
доцент, кандидат політичних наук

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Україна наближається до Європи і все більше адаптується до європейських стандартів. Цей процес нині також охоплює українську державну службу.

Зокрема, зонтична організація ініціатив громадянського суспільства «Реанімаційний пакет реформ» посилює тиск на новий уряд і закликає до реформи. На їхню думку, чотири елементи повинні стати основою реформи державного управління. З одного боку, загальна професіоналізація високопоставлених державних службовців щодо процедур підготовки, винагороди та відбору на вищі посади в державному управлінні. Політичний нейтралітет державних службовців також повинен бути гарантований в майбутньому. Адміністрація зобов'язана стати більш прозорою і більш інституційно ефективною, щоб планувати і систематично виконувати урядові рішення. Слід уникати зловживання владою з боку влади [1].

У 2015 році Верховна Рада ухвалила новий Закон України «Про державну службу», який є новаторським для українських стандартів, а також в європейському порівнянні. Цей закон, який є лише частиною далекосяжної реформи державного управління, сприяє уряду на різних рівнях з метою боротьби з хронічною відсутністю прозорості і зміцненням верховенства правових норм. Наприклад, у нових правових положеннях встановлюються чіткі критерії вступу на державну службу, прозорі процедури відбору, прийнятні схеми окладів і більш висока оплата. Прозорість, професіоналізм, кваліфікація, а також більш сильна політична незалежність адміністрації – це керівні принципи нового правового регулювання, засновані на так званих умовах SIGMA Європейського Союзу, які повинні підтримувати країни-партнери ЄС в області адміністративної модернізації [2].

Реформа була неминучою. Це ілюструється опитуваннями, згідно з якими більшість громадян України не довіряють своїм установам, бо вважають їх корумпованими і менш орієнтованими на рішення проблем. Тільки армія, навчальні заклади і нова патрульна поліція користуються довірою населення. У всіх інших державних установах недовіра переважає в їх роботі і щирості. Це також відноситься й до державного управління.

Дослідження показали, що громадяни мають потребу в сучасній і надійній адміністрації і мають чітке уявлення про те, як це буде вигля-

дати. Державна служба в даний час розглядається в першу чергу як інструмент незаконного збагачення і можливість накопичувати привілеї та корисні зв'язки. Зібрані дані також показують, що громадяни очікують поваги до них перш за все і що почуття відповідальності і похвали більшості є необхідними критеріями, а також неупередженістю, прозорістю і політичним нейтралітетом.

Тому з'явилися нові підходи, які були закріплені в новому законі. Одним з нововведень є механізм відбору посадових осіб і державних секретарів. Сьогодні вони повинні пройти багатоетапний процес відбору, продемонструвати свою кваліфікацію і мовні навички та задекларувати приватну власність, щоб розвіяти будь-які сумніви. Змагання публічні, транслюються в прямому ефірі в Інтернеті, а ініціативи громадянського суспільства представлені у відбіркових комітетах.

Після початкових труднощів навіть критичні спостерігачі сьогодні визнають, що ці зміни зробили далекосяжний прогрес і процедури прозорими. В рамках «Стратегії 2016-2020» в адміністративній службі були створені нові посади, проведені змагання [3].

Соціальна значущість цієї реформи, яка користується вираженою підтримкою уряду, також визнана Європейським союзом і все частіше бере участь у наданні технічної і фінансової підтримки. На період 2017-2021 років ЄС надав близько 106 млн. євро для підтримки реформи державного управління. Не останню роль в цій підтримці грає кількість центрів обслуговування. Експерти з багатьох країн ЄС консультують Україну на технічному рівні.

Хоча модернізація державного управління відносно повільна, але в довгостроковій перспективі вона являє собою ключову структурну реформу, яка прискорить оновлення України, створення професійного, ефективного управління та має вирішальне значення для успіху інших реформ.

Однак, як і в багатьох проєктах модернізації, ініціатори і прихильники реформи також постраждали від невдач. З одного боку, опір старих кліків, які отримують вигоду від статус-кво, є значним. Наприклад, конкурси для керівників районних адміністрацій були скасовані і частково звільнені від нових правил.

Проте дані підтверджують успіх реформи. Наприклад, в рейтингу глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму 2017-2018 рр. Україна зайняла 81 позицію і в індексі відкритих даних на 31-му місці [5].

Нині триває процес реструктуризації під керівництвом створеного координаційного центру. Широко поширені подвійні структури повинні поступово усуватися, а міністерства перетворюватися з простих адміністративних органів в аналітичні центри, що формують політику. У середньостроковій перспективі існує можливість того, що дедалі стає більше кваліфікованих, молодих і мотивованих нових посадових осіб, які змінять систему в кращу сторону.

Таким чином, реформа може розглядатися як успішний етап, оскільки вона дає зрозуміти, що фундаментальні зрушення можливі навіть у надзвичайно складних умовах.

Література:

1. Miroslav Holub. About Intensive Care Reform Package. August 30, 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://platforma-reform.org/about-intensive-care-reform-package/>

2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.sigmaxweb.org/publications/Sergei_Rus_SP27_99Rev1.pdf]

3. Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/474-2016-%D1%80>

4. Индекс глобальной конкурентоспособности. Информация об исследовании и его результаты. Гуманитарные технологии. Аналитический портал. ISSN 2310-1792 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info>

5. Результаты от е-дата: Украина на 31 месте из 94 в глобальном индексе открытых данных [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ru/rubric-economy/2305985-rezultat-ot-edata-ukraina-na-31-meste-iz-94-v-globalnom-indekse-otkrytyh-dannyh.html>

Овчаренко Олена Петрівна

*Відділ у Полтавському районі Міськрайонного управління у
Полтавському районі та м. Полтаві Головного управління
Держгеокадастру у Полтавській області, державний
кадастровий реєстратор*

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ЗЕМЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В США

Цікавим для вивчення є досвід Сполучених Штатів Америки, де основна частина земельної політики формується на рівні штатів. Аграрний сектор економіки США історично асоціюється зі становленням і функціонуванням фермерської системи в ході економічної реформи. Вважається, що США визначила фермерський тип сільського господарства.

На регулювання земельних відносин поширюються норми зосереджені в окремому Титулі 7 «Сільське господарство» Зібрання законів США, вміщені в кодексі федеральних правил та нормативних актах Міністерства сільського господарства США та Зведеного комерційного кодексу США. Корисним для України досвідом являється те, що американське фермерство побудовано на поєднанні принципів державної допомоги молодим землекористувачам і чіткого контролю за раціональним використанням ними сільськогосподарських земель [2].

Спеціальний Закон про сільських орендарів (Закон Банкхеда-Джона), Закон «Про сільське господарство» та Програма «Земельний банк» і Закон про нього свідчить про те, що в США існує унікальний

виняток із системи загального законодавства, за яким у ньому відокремлено існує автономна підгалузь аграрного законодавства, що функціонує на «спеціалізованій аграрно-правовій системі» [2].

У процесі дослідження виявлено, що у США в міру перетворення сіл на міста почали використовувати системний підхід до міського планування. Міста і населені пункти стали створювати із задалегідь зарезервованої землі на основі планувальних документів для державних і муніципальних потреб: вулиць, ліній комунікацій та інших об'єктів. Проектування столиці (місто Вашингтон) передбачало резервування величезних територій для потреб федерального уряду і жителів міста. У кожному з цих випадків план був виконаний шляхом придбання землі через виплату компенсації приватним власникам або, в дуже рідкісних випадках, за допомогою створення нових земельних ресурсів із звалищ і заболочених територій.

Межування землі при зростанні міст здійснювалося за допомогою прокладання вулиць по приватних територіях, відповідно до яких потім вироблялося додаткове межування. Після межування і купівлі землі у приватних власників території вулиць переходили в громадське користування.

Лінії інженерних комунікацій в основному проходили по територіях вулиць. В деяких випадках приватні землі після межування вилучали знову, резервуючи для розміщення парків, площ, шкіл та інших громадських об'єктів. У міру виникнення потреб, наприклад, у будівництві школи, адміністративної будівлі або прокладання комунікацій, земля використовувалася шляхом встановлення сервітуту, купувалася або вилучалася в судовому порядку. Останнє застосовувалося тільки тоді коли суспільна необхідність в цій землі була яскраво виражена, а проекти будівництва на ній вже профінансовані і підготовлені до реалізації [1].

Одним із важливих інструментів регулювання відносин власності в США є необхідність захищати і забезпечувати здоров'я населення, його безпеку і суспільне благополуччя. Здійснення цього права може обмежити свободу власників у використанні землі у випадках заподіяння власником незручностей і занепокоєння іншим власникам, захисту інтересів власників-сусідів, порушення санітарних вимог, необхідності доступу поліції на території, що знаходяться в приватній власності.

Отже, сучасна концепція права приватної власності на землю в США ґрунтується на тому, що держава володіє важелями регулювання використання власності і може обмежити права приватного власника, а також на досить ефективному правовому механізмі, що базується на визнанні права приватної власності як природного права людини.

Література:

1. Варламов А. Земельный кадастр : в 6 т. / А. Варламов, С. Гальченко. – М.: Колос, 2005. – Т. 2 : Управление земельными ресурсами. – 528 с.

2. Данилишин Б. Земельні відносини в економічній системі України: стан та перспективи розвитку / Б. Данилишин // Земельне право України. – 2008.– №4. – С. 3-10.

Пісклова Тетяна Миколаївна
Шевченківська районна у м. Полтаві рада,
заступник завідувача відділу ведення Державного реєстру
виборців виконавчого комітету

ВИБОРЧЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ.

Починаючи з проголошення Незалежності України, наша держава перебуває у стані циклічного процесу виборів – вибори Президента України, народних депутатів України, місцеві вибори. І всі ми так чи інакше задіяні у цьому процесі: у якості виборців, кандидатів на виборні посади, органів, які сприяють в організації та проведенні виборів тощо. Отже, як учасники виборчого процесу ми маємо бути обізнані з правовими нормами, які його регламентують сьогодні, або ж які пропонуються в майбутньому.

Виборче законодавство є одним із головних чинників, що визначає якість функціонування органів державної влади. Воно покликане забезпечувати демократичні процедури у суспільстві і сприяти розвитку політичних партій, а також регламентує здійснення ними основної функції формування і вираження політичної волі громадян.

Основу виборчого законодавства України складають: Конституція України; спеціальні Закони України, що забезпечують обрання органів і посадових осіб як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях; рішення Конституційного Суду України щодо тлумачення виборчого законодавства України та визначення його конституційності; підзаконні нормативно-правові акти, якими регулюються окремі процедурні питання організації та проведення певних виборів; міжнародні договори, якими встановлено загальноєвропейські стандарти щодо принципів участі громадян у виборах та згоду на обов'язковість яких надано Верховною радою України.

Конституція України, зокрема її Розділ III «Вибори. Референдум», а також відповідні положення інших розділів, присвячені порядку певних виборів. Вона забезпечила повноту вищої нормативної бази для подальшого нормативного закріплення механізмів здійснення народовладдя в Україні.

Щодо кожного виду виборів існують окремі закони, що базуються на основних конституційних принципах народовладдя й охоплюють своїм регулюванням усі істотні сторони цих суспільних відносин. Цю основу складають, такі закони, як – Закон України «Про вибори Президента України» від 05.03.1999 № 474-XIV, який регламентує порядок обрання Гаранта нашої держави. Даний закон є досить чітким та

сталим, хоча і змінювався за період незалежності України понад 10 разів.

Ще одним із основних виборчих законів на загальнодержавному рівні є Закон України «Про вибори народних депутатів» від 17.11.2011 року № 4061-VI, який визначає систему, порядок та процедуру обрання народних депутатів України. Даний закон викликає у суспільстві багато суперечок щодо вибору системи голосування, і на мою думку, повинен більш чітко регламентувати порядок обрання депутатів, виборчу систему, відповідальність за порушення виборчого законодавства та інше.

Конституційне закріплення права територіальних громад на самоврядування, базових принципів формування органів місцевого самоврядування та обрання його посадових осіб, стало основою для законодавчого врегулювання організації місцевого самоврядування, де найважливішим є обрання представників територіальної громади для виконання її самоврядних функцій. Ця норма знайшла себе у Законі України «Про місцеві вибори» від 14.07.2015 року № 595-VIII, який чітко визначив систему, основні засади, особливості та порядок підготовки і проведення виборів до виконавчих органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Також класифікацію законів про вибори можливо доповнити профільними законами, наприклад, Закон України «Про Центральну виборчу комісію» від 30.06.2004 № 1932-IV, Закон України «Про Державний реєстр виборців» від 22.02.2007 № 698-V та інші.

Отже, виборчому законодавству притаманний міжгалузевий, комплексний характер, тобто воно юридично не однорідне, оскільки включає в себе не тільки норми, але й нормативні акти з різних галузей законодавства.

Українське виборче законодавство пройшло довгий шлях свого становлення. Практика національного законотворення характеризується частим переглядом законодавства про вибори, що обумовлюється пошуком політичних компромісів перед проведенням чергових виборів. А тому тема вдосконалення виборчого законодавства не втрачає своєї актуальності й сьогодні.

Процес реформування виборчого законодавства і структури виборчих законів є надзвичайно специфічним і потребує спеціального науково-експертного аналізу з погляду запровадження на території України тих чи інших форм законодавчих актів у сучасних умовах та має на меті насамперед становлення масиву виборчого законодавства, яке б чітко регулювало процес організації та проведення виборів.

Отже, варто уніфікувати положення різних законів у сфері виборів в єдиний документ та розробити Виборчий кодекс, аби встановити рамкові умови проведення виборів в країні для уникнення частих змін виборчих правил та приведення його у повну відповідність до міжнародних норм і стандартів.

Понякіна Ірина Анатоліївна
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрантка спеціальності
«Публічне управління та адміністрування»

АНАЛІЗ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Досвід європейських держав свідчить, що ставлення до гендерної політики в різних державах постійно змінювалось протягом останнього часу, результатом чого є створення відповідних міністерств та комітетів. Членство в міжнародних організаціях сприяло усвідомленню важливості феномена дискримінації, що знаходить відображення в національних законодавствах. Це призвело до того, що в діяльності державних інституцій здійснено перехід від захисту виключно прав жінок до вирішення проблем паритету обох статей.

Національний механізм формування та впровадження гендерної політики включає різноманітні інституції, відповідальні за проведення політики гендерної рівності: окремі міністерства з питань гендерної рівності, становища жінок; департаменти, комітети, відділи з гендерної рівності в межах міністерства; комітети та підкомітети на рівні законодавчої влади; департаменти, комітети, відділи в межах міністерств, які відповідають за питання праці, соціальну проблематику, проблеми сім'ї, молоді, охорони здоров'я тощо, і в обов'язки яких додано вирішення питань гендерної політики; структури, які мають незалежний від уряду статус, наприклад, омбудсмен або агенції із забезпечення гендерної рівності [1, с.93].

Для розгляду процесу формування та реалізації державної гендерної політики в Україні досить цікавим і корисним є, на наш погляд, досвід таких країн, як Нідерланди, а також Швеції та Литви, які є країнами «жіночої культури».

Нідерланди досягли значних успіхів з питань гендерної політики завдяки унікальній організації національного механізму забезпечення політики рівності статей, який базується на міжвідомчому підході [1, с.94]. Головними факторами успіху стали політика державного фемінізму та існування чималої когорти фемократок (феміністок, які увійшли до владних структур, а також державних службовців, які працюють в уряді над створенням політики жіночого рівноправ'я). З боку держави була надана суттєва фінансова підтримка цієї політики, створено систему взаємодії, яка передбачає співробітництво представниць жіночого руху та державних чиновників, а також тісної взаємодії між парламентом та демократками. А завдяки зусиллям створеної ради з питань емансипації було досягнуто розуміння політики рівності статей як обов'язкової складової програми будь-якого кабінету міністрів та створено механізм для розробки та реалізації гендерної політики. Також було засновано посаду державного секретаря з жіночої політики,

який має право вносити на порядок денний засідань уряду актуальні питання реалізації гендерної політики, отримувати від членів кабінету міністрів відповідну підтримку з цього питання. У межах Міністерства культури, рекреації та добробуту було створено департамент з координації політики у сфері рівності статей, який з часом було передано до Міністерства із соціальних питань та зайнятості [1, с.95].

Національний механізм формування та впровадження гендерної політики у Литві базується на Законі «Про рівні можливості», яким передбачено основні напрями досягнення гендерної рівності. Для дотримання цього Закону та принципу рівності прав і можливостей для чоловіків і жінок засновано управління омбудсмена з питань рівноправ'я чоловіків та жінок. Управління омбудсмена є незалежною спеціальною установою, яка має свою компетенцію і підзвітна тільки Сейму. Відповідно до Закону «Про рівні можливості» уповноважений з проблем рівноправ'я статей разом з іншими працівниками управління вивчає скарги щодо випадків дискримінації та сексуальних домагань, за власною ініціативою проводить відповідне розслідування за умови, що факти порушення рівних прав, установлені на основі матеріалів засобів масової інформації та інших джерел, у межах своєї компетенції подає рекомендації до державних урядових і адміністративних установ про перегляд законодавчих актів і встановлення пріоритетів у впровадженні рівних можливостей для жінок і чоловіків, розслідує випадки адміністративних правопорушень, застосовує адміністративні санкції (штрафи тощо), стежить за тим, щоб у засобах масової інформації не з'являлись оголошення дискримінаційного характеру, присутній як спостерігач на вступних іспитах до освітніх або наукових закладів чи на конкурсах з прийому на роботу.

Досягнення гендерної рівності у Швеції здійснюється відповідно до Закону «Про гендерну політику». Для впровадження його в життя створено спеціальні інституції, а реалізація гендерної політики була визнана обов'язковою для всіх структур, незалежно від їх спеціалізації. Контроль за впровадженням гендерної політики здійснюється апаратом омбудсмена з рівних прав і можливостей. Було здійснено запровадження складання офіційної статистики окремо по жінках і чоловіках [1, с.94].

Таким чином, впровадження і реалізація гендерної політики в розглянутих державах забезпечується системним і комплексним підходом, і цей досвід, за умови відповідної адаптації, можна успішно використовувати в Україні, а саме: впровадження ідеологічного та міжвідомчого підходів щодо підвищення статусу жінок у суспільстві; створення системи взаємодії громадських організацій, політичних партій, засобів масової інформації та державних інституцій; антидискримінаційні заходи, залучення до владних структур більшої кількості жінок та гендерно обізнаних громадян; співмірна цінність/рівність оплати праці, заходи проти сексуальних домагань та гетеросексизму, залучення чоловіків до досягнення рівної зайнятості через сприяння

змінам у розподілі домашньої праці, виділення необхідних ресурсів тощо.

Література:

1. Кулачек О. Роль жінки в державному управлінні: старі образи, нові обрії / Моногр./ О. Кулачек – К.: Вид-во Соломії Павлічко «Основи», 2015. – 301 с.

Романенко Марина Олександрівна

Полтавський національний технічний університет

імені Юрія Кондратюка, магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Надання послуг є істотною складовою реалізації державно-владних повноважень органів виконавчої влади. Нова парадигма державного управління на сьогодні визначає надання послуг як основну змістовну частину професійної діяльності державних службовців. Проте нині у сфері державного управління існує ряд невизначеностей, які постають на етапі формування переліку послуг, що надаються конкретними державними органами. Зокрема українське законодавство регулює сферу надання публічних послуг декількома нормативно-правовими актами, проте не дає повного та єдиного переліку державних послуг, які надаються громадянам України, не містить загального визначення послуг.

Першу спробу сформулювати поняття «адміністративні послуги» здійснили вітчизняні дослідники на чолі з В.Б. Авер'яновим у праці «Адміністративна реформа для людини». На їхню думку, адміністративні послуги – це передбачена законом розпорядча діяльність уповноважених органів (органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування), що здійснюється за ініціативою фізичних та юридичних осіб і спрямована на реалізацію їхніх прав, свобод та законних інтересів [1, с. 10].

За визначенням О.Г. Стрельниченко адміністративні послуги – це публічна владна діяльність публічної адміністрації, що відповідно до закону забезпечує юридичне оформлення умов реалізації фізичними і юридичними або іншими колективними особами прав, свобод і законних інтересів за їх заявою [6, с. 173]. Дещо іншої думки щодо цього питання дотримується Т.О. Коломоєць, взагалі не вживає термін адміністративні послуги, а ці послуги визначає як публічні. На її думку публічні послуги – це послуги, що надаються фізичним та юридичним особам державними органами щодо реалізації прав, свобод та законних інтересів у публічній сфері [3, с. 179]. О. Люхтергандт вважає, що поняття адміністративних послуг не охоплює речових (наприклад видання самої ліцензії) і фінансових послуг (видання грошей соціально

незахищеним особам), розуміючи при цьому під адміністративними послугами «позитивні» індивідуальні акти, які приймаються з метою задоволення певних інтересів фізичних або юридичних осіб [4, с. 27].

Окреме бачення визначення адміністративних послуг та в цілому проблеми правового регулювання адміністративних послуг в Україні має Є.Ф. Демський, який узагальнив кілька трактувань поняття адміністративних послуг. Зокрема, на його думку, адміністративна послуга – це вчинення органом (посадовою особою) владних повноважень, дій які забезпечують юридичне оформлення надання суб'єкту звернення відповідних повноважень, що спрямовані на набуття, зміну чи припинення прав і обов'язків для задоволення власних потреб морального, матеріального або особистого характеру [2, с. 79-91].

Можна наводити й інші визначення досліджуваного нами поняття, проте вже зазначені вище положення виразно свідчать про розходження думок учених щодо адміністративних послуг і відсутність єдиного підходу. Не є досконалим и законодавче визначення, так відповідно до п. 1 ст. 1 Закону України «Про адміністративні послуги» адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [5].

Із законодавчого визначення можна виділити ключові ознаки адміністративної послуги: 1) адміністративна послуга надається лише за заявою фізичної або юридичної особи; 2) заява призводить до певного результату, спрямованого на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків особи; 3) адміністративна послуга є результатом здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг; 4) адміністративна послуга надається відповідно до закону.

Література:

1. Адміністративна реформа для людини : науково-практичний нарис / І.Б. Коліушко, В.Б. Авер'янов, В.П. Тимошук, Р.О.Куйбіда, І.П. Голосніченко. – К. : Факт, 2001. – 72 с.

2. Демський Є.Ф. Адміністративні послуги та їх юридична природа / Є.Ф. Демський // Юридична Україна. – 2010. – № 1 (1). – С. 79-86.

3. Коломоєць Т.О. Управлінські послуги в контексті взаємодії особи й органів місцевої влади в Україні : концептуальний і нормативний аспекти / Т.О. Коломоєць // Актуальні проблеми державного управління. – 2002. – Вип. 7. – С. 178– 182.

4. Ляхтергандт О. Проект Адміністративного процедурного кодексу України та сучасне адміністративне процедурне право / О. Ляхтергандт // Юридичний журнал. – 2002. – № 5. – С. 27–31.

5. Про адміністративні послуги : Закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/5203-17

6. Стрельниченко О.Г. Природа надання адміністративних послуг / О.Г. Стрельниченко // Наука і правоохорона. – 2011. – № 2. – С. 171–176.

Семеніхіна Юлія Вікторівна

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, аспірант

ГРОМАДСЬКА ЕКСПЕРТИЗА, ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА

Суспільство й держава перебувають у тісному взаємозв'язку, перше неможливе без другого. Завдяки державі людська спільнота набуває цивілізованості і стає суспільством. Держава і суспільство існують у вигляді суперечливих безупинних взаємодій і взаємовпливу, характер і спрямованість яких значною мірою залежать від рівня розвиненості громадянського суспільства та його інститутів. В протиставленні інтересів держави і громадянського суспільства є встановлення гармонійного єднання приватних і публічних інтересів з метою забезпечення прав людини.

І громадянське суспільство, і держава функціонують для задоволення потреб та інтересів людини. Одна з головних цілей демократичних перетворень в Україні полягає в тому, щоб стимулювати розвиток громадянського суспільства.

Взаємодія громадянського суспільства і держави виявляється в тому, що громадянське суспільство:

- 1) слугує соціальною основою держави, не існує поза державою;
- 2) розвивається в системі взаємодії з державою через партії, вибори, представницькі органи влади, а також через групи та об'єднання за інтересами (лобїзм);
- 3) впливає на створення і функціонування державних органів у власних інтересах (частина партій діє в межах держави через парламентські фракції; лобісти взаємодіють з органами виконавчої влади через консультативні комітети при уряді, його міністерствах - це так зване функціональне представництво);
- 4) потребує від держави охорони і захисту життя, здоров'я, безпеки громадян, але не допускає її втручання в їх приватні інтереси;
- 5) використовує норми права, встановлені і закріплені державою у формах (джерелах) права - нормативно-правових актах, нормативно-правових договорах, правових прецедентах тощо [3].

Звернімо увагу, що є процес моніторингу, як технологія взаємодії громадянського суспільства із владою, що передбачає певні процедури. Для початку необхідно зауважити, що як на нормативному рівні, так і у спілкуванні вживається три поняття: громадський моніторинг, громадська експертиза, громадський контроль, які на сьогодні вжива-

ються практично як синоніми, але громадська експертиза та моніторинг є формами громадського контролю, так як виконують вужчі за контроль функції.

З великими зусиллями Кабінетом Міністрів України 05.11.2008 була прийнята Постанова № 976 «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади», що під інститутами громадянського суспільства в контексті проведення громадських експертиз в Україні визначає: громадські організації; професійні та творчі спілки; організації роботодавців; благодійні і релігійні організації; органи самоорганізації населення; недержавні засоби масової інформації; інші невідприємницькі товариства і установи, легалізовані відповідно до законодавства [2].

Громадська експертиза єдиний вид громадського контролю, що запроваджено в Україні як технологію зворотного зв'язку влади із громадою. Метою громадської експертизи є підвищення ефективності державної політики через урахування думки громадськості щодо проблем та причин, які їх породжують, шляхів їх вирішення. Предметом громадської експертизи є окремі проекти рішень, а також рішення органів виконавчої влади або система заходів (рішень) щодо реалізації органами виконавчої влади державної політики у відповідних сферах. Важливим елементом для всіх форм громадського контролю має стати обов'язкова реакція влади, оприлюднення моніторингового звіту та результатів громадської експертизи. Для цього необхідно розробити та запропонувати форми відповідальності посадових осіб за неналежне реагування органів влади на результати громадського контролю.

Для впровадження системи громадського моніторингу та громадського контролю, а також розвитку технології громадської експертизи в Україні необхідно:

- розробити та впровадити систему просвіти та тренінгів для інститутів громадського суспільства, активу Громадських рад з використання вже діючих механізмів громадської експертизи у своїй роботі;

- налагодити навчання для працівників органів державної влади із роз'ясненням необхідності впровадження технологій громадського контролю, у тому числі виконання норм Постанови від 05.11.2008 № 976 «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади», для того є потреба в розробці навчально-методичної літератури, спеціальних програм, підготовці тренерів;

- вивчити досвід європейських країн та підготувати з його використанням ряд проектів нормативних актів щодо легітимізації технологій громадського контролю, а також організувати сприяння їх прийняттю.

Громадський контроль є ключовим елементом у розвитку демократії, тому дослідження основних його форм, вивчення функцій, специфічної природи, пошук точних визначень є вкрай важливим для впровадження в процес державного управління, особливо на етапі

становлення публічного врядування. Інституалізація технологій громадського контролю дасть змогу владі та усьому українському суспільству зробити значний крок до становлення громадянського суспільства та впровадження європейських цінностей у нашої країні [1].

Література:

1. Комунікація: демократичні стандарти в роботі органів державної влади / за заг. ред. Н. К. Дніпренко. - К. : ТОВ «Вістка», 2008. – 164 с.

2. Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 № 976. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua>

3. Політологія: історія та теорія: Підручник / П. П. Шляхтун. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 472 с.

Сніжченко Сергій Костянтинович

Полтавський національний технічний університет

імені Юрія Кондратюка, магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ НАФТОГАЗОВОЇ ТА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Україна не перша і не остання країна, яка здійснює пошук механізмів та форм поєднання економічних інтересів держави та агентів адміністративно-територіальних утворень, що перебувають під її юрисдикцією. Потреба в критичному переосмисленні наявних концептуальних засад державної політики використання і розвитку нафтогазового потенціалу регіонів на предмет їх «розв'язувальних здатностей» значною мірою зумовлена зміною режиму відтворення економічного життя в країні.

Вплив енергетичних факторів на розвиток національної та світової економіки постійно зростає на фоні поступового збільшення світового ВВП та енергоспоживання. Нафтова і газова галузі мають значення не тільки як традиційні ресурсні галузі промисловості, але і як галузі, що впливають на геополітичні процеси, національну безпеку країн і стан навколишнього середовища. Глобальна специфіка нафтової галузі обумовлена, насамперед, нерівномірним розподілом розвіданих запасів нафти, реальними обсягами та перспективами її промислового видобутку, технологіями переробки і каналами транспортування, масштабами споживання [1].

У сучасних умовах (в Україні і в усьому світі) відбувається якісне ускладнення умов освоєння нафтогазових ресурсів, що визначає вищі витрати та ризики учасників цього процесу. Ефективне функціонування нафтогазових підприємств потребує використання капіталомістких потужностей, виходу на нові ринки постачання та збуту продукції. Це

вимагає застосування нових інноваційних технологій та залучення додаткових інвестиційних ресурсів.

Світовий досвід свідчить, що в індустріально-технологічно розвинених країнах державна політика направлена на підвищення конкурентоспроможності країни через регіональне зосередження зусиль [5]. Ряд зарубіжних дослідників класифікують країни за пріоритетами регіональних зусиль щодо розвитку та використання ресурсного потенціалу.

Згідно з класифікацією шотландського вченого Д. Юїлл із Дослідного центру європейської політики Стратклайдського університету, першу групу складають Австрія, Велика Британія, Данія, країни Бенілюксу, Франція. Основні зусилля регіонального розвитку в цих країнах зазвичай спрямовуються на вирішення проблем зайнятості, а також структурну перебудову галузей економіки регіону, подолання наслідків урбанізації, захист навколишнього середовища. Другу групу утворюють Італія й Німеччина – країни, в яких існують серйозні внутрішні диспропорції в розвитку окремих регіонів та значних частин території держави. До третьої групу входять скандинавські країни, де основні завдання у сфері розвитку держави пов'язано з вирішенням проблем географічно й економічно віддалених районів.

Лідери світової нафтогазової промисловості відіграють провідну роль у проведенні глобальних стратегій, які об'єднують національні економіки й національні ринки. Вони повною мірою забезпечують інтегроване використання диверсифікованих ресурсів, володіють механізмом гнучкої адаптації до мінливих зовнішніх умов, відзначаються мобільністю організаційно-управлінської структури.

У сучасних умовах відбувається глобальна монополізація капіталу і виробництва світовими нафтогазовими компаніями, які стали найважливішими дійовими особами в світовому господарстві. Їх провідні позиції у структурі глобальної економіки забезпечуються концентрацією величезного фінансового, технологічного, кадрового та інтелектуального ресурсів, контролем і перерозподілом енергоресурсів у глобальному масштабі.

Втім уряди промислово розвинених країн завжди приділяли належну увагу економії матеріально-сировинних ресурсів, оскільки ресурсозбереження дозволяє зберегти їхню економічну та політичну незалежність. У цих країнах ресурсозбереження є політикою держави. Залежно від ситуації, що складається, керівники цих країн віддають пріоритет або організаційно-економічним, або нормативним, або правовим елементам ресурсозбереження. У зарубіжних країнах ресурсозбереження зведене в ранг державної політики.

Характерна особливість механізмів ресурсозберігаючого розвитку таких економік – комплексний підхід, що включає інструменти регулювання найважливіших сфер господарської діяльності: структурно-інвестиційний, грошово-кредитний, податковий, ціновий, нормативно-правовий, програмно-цільовий, інформаційний, адміністративно-організаційний, управлінський та стимулюючий.

Таким чином, враховуючи особливості сучасного стану національної економіки України, система державного регулювання регіонального розвитку ресурсного потенціалу має бути адекватною стратегічним цілям економічного зростання – спрямованою на інноваційний тип економіки, розбудову економіки знань, розвиток інноваційних форм господарювання тощо, на що слід задіяти багатий арсенал державних механізмів. Ознакою її формування має стати реалізація принципу саморозвитку регіону, перенесення відповідальності за розвиток регіонів та відтворення ресурсного потенціалу на регіональні та місцеві органи влади, що дозволить значно повніше враховувати інтереси територіальних співтовариств та зрушитися в напрямку досягнення світових критеріїв конкурентоспроможності регіону.

Узагальнення зарубіжного досвіду показує, що в країнах з розвинутою ринковою економікою головним напрямом еволюції державної політики щодо використання і розвитку ресурсного потенціалу регіонів є перехід до національної політики конкурентоздатних регіонів, де держава і бізнес виступають рівноцінними партнерами в її формуванні та реалізації, володіючи рівними правами і відповідальністю за розробку та виконання ухвалених стратегічних рішень в контексті стійкого розвитку регіонів.

Література:

1. Баб'як Л. В., Баб'як О. В. Нафтогазовий комплекс України в умовах ринкової економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vlp.com.ua/node/12151>

2. Все о нефти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vseonefti.ru/>.

Субота Марина Олегівна

*Державна служба з лікарських засобів та контролю за наркотиками у Полтавській області,
головний спеціаліст з питань персоналу*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА КОНТРОЛЮ ЗА НАРКОТИКАМИ У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Державна служба з лікарських засобів та контролю за наркотиками у Полтавській області (далі – Служба) здійснює свою діяльність відповідно до вимог Законів України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», «Про лікарські засоби», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» та Положення про Державну службу з лікарських засобів та контролю за наркотиками у Полтавській області, затвердженого наказом Держлікслужби від 17.02.2017 № 185.

Служба відповідно до покладених на неї завдань бере участь у реалізації державної політики у сфері державного контролю якості і безпеки лікарських засобів та медичної продукції, здійснює перевірку порядку відпуску лікарських засобів, виконання ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів в умовах аптеки, оптової, роздрібною торгівлі лікарськими засобами та обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Станом на 01.01.2018 на території Полтавської області виробництво лікарських засобів здійснює 5 заводів – виробників: ТОВ «Євразія», ПАТ «Лубнифарм», ПАТ «Полтавський завод медичного скла», ПП «Кисень», ПАТ «Національна гомеопатична спілка», зареєстровано 184 суб'єкти господарювання, які здійснюють оптову та роздрібну торгівлю лікарськими засобами, що становить 769 місць провадження діяльності, з них: аптечних складів – 10 (1 – комунальної форми власності та 9 приватної форми власності), аптек – 556 (111 - комунальної форми власності та 445 - приватної форми власності); аптечних пунктів - 203 (102 - комунальної форми власності та 101 приватної форми власності).

З метою недопущення до мешканців області субстандартних, незареєстрованих, термін придатності яких минув, підозрілих щодо фальсифікації та фальсифікованих лікарських засобів, перевірки дотримання Ліцензійних вимог з оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами та здійснення державного ринкового нагляду характеристик медичних виробів протягом 2018 року Службою здійснено:

- 8 перевірок щодо дотримання суб'єктами господарювання ліцензійних умов;

- 20 перевірок дотримання вимог законодавства щодо забезпечення якості лікарських засобів, з них 1 позапланова за зверненням фізичної особи та 19 із залученням (правоохоронними органами);

- 79 перевірки характеристик продукції державного ринкового нагляду.

Основні порушення, які виявляються при проведенні перевірок, є: недотримання нормативних умов зберігання лікарських засобів; застосування лікарських засобів термін придатності, що минув; порушення упаковки виробника, недотримання умов щодо маркування; відсутній наказ про призначення уповноваженої особи та/або письмовий висновок за результатами вхідного контролю; реалізація/застосування лікарських засобів без сертифікату якості виробника; відсутні, або не мають державного повір очного тавра термометри та гігromетри, не ведеться належним чином журнал; не ведеться журнал обліку та реєстрації розпоряджень і повідомлень Держлікслужби.

Службою протягом 2018 року опрацьовано 93 доручення Держлікслужби згідно поданих СГД заяв на проведення перевірок перед видачею ліцензій (копій ліцензій) щодо наявності матеріально-технічної бази, кваліфікованого персоналу, необхідних для прова-

дження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів (в умовах аптеки), оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами.

У складі Служби діє лабораторія контролю якості лікарських засобів та медичної продукції, яка атестована на право проведення контролю якості лікарських засобів Держлікслужбою. На виконання вимог постанови КМУ від 14.09.2005 № 902 «Про затвердження Порядку здійснення державного контролю якості лікарських засобів, що ввозяться в Україну» Службою здійснюється державний контроль якості лікарських засобів, що ввозяться на територію області. Службою налагоджений оперативний зв'язок з уповноваженими особами аптечних закладів та закладів охорони здоров'я. Розпорядження Держлікслужби невідкладно направляються на їх електронні адреси, а також працює сайт Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками у Полтавській області з відповідною інформацією.

Протягом 2018 року до Держлікслужби направлено 1558 повідомлень уповноважених осіб про виявлення та вилучення з обігу незареєстрованих, неякісних та підозрілих щодо фальсифікації лікарські засоби, з них 4 – незареєстровані, 13 – побічна реакція; 1515 – субстандартні лікарські засоби, 20 – фальсифіковані; 6 – підозрілі щодо фальсифікації.

З метою здійснення діяльності щодо запобігання обігу на території області неякісних, незареєстрованих та підозрілих щодо фальсифікації/фальсифікованих лікарських засобів розпорядженням Голови Полтавської обласної державної адміністрації від 09.03.2016 № 93 «Про продовження обласних заходів боротьби з виробництвом та розповсюдженням на території області фальсифікованих, неякісних та незареєстрованих лікарських засобів на 2016 – 2020 роки» на базі Служби створена постійно діюча комісія за участю представників Департаменту охорони здоров'я ПОДА та правоохоронних органів, а саме: СБУ в Полтавській області, НП України в Полтавській області, Полтавської митниці, яка щоквартально проводить засідання, протягом 2018 року проведено 7 засідань. Також протягом 2018 року до Служби надійшло 16 звернень громадян.

На сьогодні для покращення діяльності розроблено Проект постанови з метою подальшої оптимізації та удосконалення системи територіальних органів Держлікслужби та їх структури. Реалізувати зазначену мету пропонується шляхом злиття територіальних органів Держлікслужби з 25 до 7. Таким чином очевидно, що вищезазначені заходи дозволять оптимізувати потреби Держлікслужби в бюджетному фінансуванні та сприятимуть більш раціональному використанню матеріальних активів, а також підвищать ефективність її діяльності.

Література:

1. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>

2. Про лікарські засоби :Закон України від 04.04.1996 № 123/96-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80>.

3. Положення про Державну Службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками: Постанова КМУ від 12 серпня 2015 р. № 647 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-2015-%D0%BF>

Циганенко Сергій Юрійович

*Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю
Полтавської облдержадміністрації, головний спеціаліст відділу інформаційно-видавничої діяльності управління інформаційної політики Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації*

УДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОЦЕСАХ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Ефективна взаємодія держави і громадянського суспільства є однією з важливих передумов розвитку демократії. Успішність цієї взаємодії зумовлюється постійним діалогом, удосконаленням практики взаємовідносин, активною участю громадян у державних справах.

Консультації з громадськістю – це процес комунікації між органами державної влади та місцевого самоврядування і громадянами та їх об'єднаннями. Метою проведення консультацій з громадськістю є прийняття рішень, у яких буде враховано права, інтереси та знання всіх зацікавлених сторін. Консультації з громадськістю надають можливість громадянам впливати на зміст рішень, що ухвалюються органами влади.

В Україні нормативними документами передбачена достатня кількість різноманітних форм участі громадян у формуванні державної політики. Законами України «Про громадські об'єднання», «Про соціальний діалог в Україні», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про інформацію», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про організації роботодавців», «Про органи самоорганізації населення», «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», «Про благодійництво та благодійні організації», «Про волонтерську діяльність», «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про соціальні послуги», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». Закони України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про доступ до публічної інформації», «Про безоплатну правову допомогу», «Про Основні засади (стратегію) державної еколо-

гічної політики України на період до 2020 року» нормуються такі форми взаємодії влади і громади, як: громадські ради, громадські слухання, громадські ініціативи, консультації, круглі столи, опитування громадської думки, організація громади, соціальний моніторинг, створення коаліцій та ін.

Ухвалення управлінських рішень із залученням громадян належить до групових методів політики. Групове ухвалення рішень має низку важливих переваг. Зокрема, більший обсяг знань та інформації, що впливають на рішення; більша кількість альтернатив рішень; дозволяє донести рішення до всіх зацікавлених сторін. У вирішення проблеми втягується більша кількість людей, що робить ухвалені рішення зрозумілими.

Консультації з громадськістю проводяться у формі публічного громадського обговорення, електронних консультацій з громадськістю (безпосередні форми) та вивчення громадської думки (опосередкована форма).

Консультації з громадськістю у формі публічного громадського обговорення, електронних консультацій з громадськістю та вивчення громадської думки з одних і тих самих питань можуть проводитись одночасно.

Постановою Кабінету Міністрів від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» унормовані, зокрема, питання взаємодії органів виконавчої влади з утвореними при них громадськими радами.

Публічне громадське обговорення передбачає організацію і проведення публічних заходів:

- конференцій, форумів, громадських слухань, засідань за круглим столом, зборів, зустрічей (нарад) з громадськістю;
- Інтернет-конференцій, відеоконференцій.

Додатково у рамках публічного громадського обговорення можуть проводитися засідання громадських рад, інших допоміжних органів, утворених при органах виконавчої влади [1].

Відповідно до пункту 8 Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого зазначеною постановою (далі – Порядок), орган виконавчої влади повинен надавати громадській раді проекти нормативно-правових актів, щодо яких проводяться консультації з громадськістю, та матеріали до них. Крім того, підпунктом 5 пункту 5 Типового положення про громадську раду при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній, районній у м. Києві та Севастополі державній адміністрації (далі – Типове положення) передбачено право громадської ради отримувати від органу виконавчої влади проекти нормативно-правових актів у триденний строк після початку консультацій з громадськістю.

На даний час для удосконалення участі громадськості у процесах формування та реалізації публічної політики органам виконавчої влади потрібно звернути увагу на необхідність дотримання положень Порядку та Типового положення щодо надання громадській раді при проведенні консультацій з громадськістю проектів нормативно-правових актів та матеріалів до них.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 р. № 996. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п>

Цимбалюк Віталій Степанович

Кременчуцького національного університету

ім. М.Остроградського, м. Кременчук, Україна

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,

професор кафедри галузевих юридичних наук

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-ОСВІТНЬОЮ СФЕРОЮ

Різновекторні пошуки виходу України із політичної, економічної та інших криз у суспільстві поставили ряд питань. Серед них два ключові: хто винуватий і що робити? Окремі, з комплексом меншовартості, стверджують, що нерозумний народ не може вибрати собі розумну владну, а тільки іноземці можуть чи то модернізувати, чи то реформувати країну. Але провідники такої ідеології чомусь уникають (а може і не знають) уроків історії України і минулих та сучасних цивілізацій. Зокрема, що долучення до державного управління іноземців ніколи не сприяло виходу країни у число першої серед перших, а рано (чи пізно) вело лише до втрати державності нації. А потім полюбують згадувати видатних представників країни, які розсіялись серед інших народів, країн і у різні історичні часи були рушіями прориву соціального, й у його складі світового прогресу.

На розгляд громадськості пропонуються окремі результати багаторічних досліджень. Окремі із них вже знайшли теоретичного обґрунтування і висвітлення для потреб практики [1-5].

Методологічні положення дослідження були визначені на основі праць таких науковців як: І.Арістова, Л.Гузар, М.Загірняк, Р.Калюжний, В.Костицький, В.Локтіонова, В.Ліпкан, О.Максак, А.Митник, І.Митрофанов, В.Настюк, О.Плескун, В.Полохало, Д.Сирота, В.Сіренко, В.Скрипник, Т.Слободяник, В.Тацій, В.Швед, М.Швець та інші.

У ході дослідження сформувався узагальнення, пропозиції та рекомендації. Окремі пропонуються для обговорення зацікавленій науковій громадськості та врахування відповідними органами державної

влади, у переході від реформ (зміні форм старих рішень, у тому числі іноземного досвіду) до модернізації науково-освітньої сфери, у значенні базисного рушія соціального прогресу в Україні:

1. При нормативному закріпленні змін у науково-освітній сфері, перш за все органам влади слід позбутися комплексу меншовартості, манкурства, недовіри до вітчизняного науково-освітнього середовища, перестати вважати, що наука та освіта є вторинні, розглядати цю сферу суспільних відносин виключно як затратну, у тому числі тільки як амортизатор безробіття в умовах економічних криз. Наука і освіта завжди були, є і будуть рушіями інноваційної складової розвитку будь-якої держави. Політика економії державного бюджету на науці та освіті завжди ведуть до втрати інтелектуального потенціалу і державності країни.

2. Дослідження свідчать, що адміністративно-правова вимога публікуватися обов'язково всім науковцям та освітянам, без урахування функцій конкретного напрямку наукових досліджень, у іноземних наукових виданнях є проявом загроз у різних секторах Національної безпеки України. За певних обставин, зокрема в прикладних науках (технічних, біологічних, медичних тощо) обов'язковість публікацій у іноземних виданнях може потягти втрати не лише для економіки країни, але і для її репутаційного, військового потенціалу через відтік критично важливої для країни наукової інформації через її носіїв до конкурентів за кордоном. Патентування інтелектуальної власності – великий резерв суспільного зростання.

3. Мавпуючи іноземний досвід адміністративного стимулювання публікаційної активності реформатори допустили ряд помилок, що були свого часу усунуті за кордоном, але кальковані у нашій країні. Зокрема не враховані джерела фінансування публікацій науковців та освітян. У ході, так званих реформ, весь тягар публікаційної активності в Україні був перекладений безпосередньо на особисті фінансові можливості науковців та освітян, що не є прийнятним для більшості з них. У результаті багато хто із них почали освоювати, так звані, іноземні джерела фінансування наукових досліджень, що потягло за собою відтік за кордон інтелектуального потенціалу України як держави і втрату нею інноваційних позицій, а отже і суб'єктності на міжнародному рівні.

Література:

1. Цимбалюк В.С. Інформаційне право: концептуальні положення до кодифікації інформаційного законодавства. Монографія. К. Освіта України. 2011. 426 с.

2. Цимбалюк В.С. Науково-освітнє право, як підгалузь інформаційного права України: тенденції формування і розвитку. Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі. Мат. IV міжнар. наук.-практ. конф. 19.05.2016р. Житомир. ЖНАЕУ. С.139-140.

3. Цимбалюк В.С. Взаємозв'язок інноваційного права з науково-освітнім правом. Сучасні тенденції розбудови правової держави в Ук-

раїні та світі. Зб. наук. ст. за матеріалами V міжнар. наук.-практ. конф. 18.05.2017р. ЖНАЕУ. Житомир. Видавець О.О.Євенок. 2017.С.196–199.

4. Цимбалюк В.С. Науково-освітня інформатика як об'єкт права. Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі. Зб. наук. ст. за матеріалами VI міжнар. наук.-практ. конф. 19.04.2018р. ЖНАЕУ. Житомир. Видавець О. О. Євенок. 2018. С.239-242.

5. Цимбалюк В.С. Концепти науково-освітньої інформатики як інституту публічного права. Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки. Матеріали II Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму. 20-21 квітня 2018 р. Івано-Франківськ. Університет Короля Данила. 2018. С.268-272. <https://iful.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/zbirnyk-20.04.2018.pdf>. Станом на 16.01.2019р.

Чаюн Анна Михайлівна

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрантка спеціальності
«Публічне управління та адміністрування»*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СПОЖИВЧОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У процесі ринкових перетворень, ускладнених такими явищами, як інфляція та підвищення цін, значно знизився рівень соціального захисту населення. Зростає кількість скарг споживачів на незадовільну якість продукції, надання послуг та обслуговування [6]. Здійснення державної споживчої політики неможливе без відповідного правового регулювання. На сьогодні можна з впевненістю сказати, що в Україні створена і постійно удосконалюється законодавча база в сфері захисту прав споживачів.

Але незважаючи на постійне внесення змін та оновлення нормативно-правової бази залишається проблема недостатньої реалізації прав споживача на отримання необхідної йому достовірної інформації про товари, роботи, послуги, а також права споживачів бути почутими, захищеними та одержати відшкодування збитків за завдану шкоду. Не повною мірою до захисту прав споживачів в Україні залучені громадські організації та спілки.

Сьогодні споживчим громадським організаціям належить провідна роль у справі пропаганди споживчих знань у суспільстві, захисті населення від монополістів і несумлінних виробників, вирішенні питань безпечного виробництва, пропаганді ідей раціонального споживання і розв'язанні проблеми взаємодії людини і навколишнього середовища.

З розвитком ринкових відносин в Україні на початку 90-х років виникла необхідність розроблення ефективного механізму захисту прав і законних інтересів громадян-споживачів. Можемо визначити

три основні етапи розвитку нормативно-правового регулювання захисту прав споживачів в Україні:

Перший етап розвитку законодавства України про захист прав споживачів розпочався з ухвалення Верховною Радою УРСР 16 липня 1990р. Декларації про державний суверенітет України [1], яка заклала основоположні принципи побудови незалежної Української держави, її соціально-економічної та правової системи. 12 травня 1991 р. Україна першою серед колишніх республік СРСР ухвалила Закон України «Про захист прав споживачів» [4]. Наступного року постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 1992 р. «Про створення Державного комітету України у справах захисту прав споживачів» Державну інспекцію України по захисту прав споживачів при Кабінеті Міністрів України перейменовано на Державний комітет України у справах захисту прав споживачів [5].

Другий етап розвитку споживчого законодавства пов'язаний з прийняттям Основного Закону – Конституції України 28.07.1996 р. З цього моменту право споживача стало одним з основних прав людини, яке гарантоване Конституцією України. Одним із основних конституційних прав громадянина, реалізація якого вимагає встановлення певних гарантій, є право споживачів-громадян на придбання товарів належної якості [3].

Третій етап пов'язаний тенденція посилення захисту прав споживачів, забезпечення ефективного контролю за якістю і безпекою продукції та усіх видів робіт і послуг, вдосконалення чинного законодавства про захист прав споживачів.. В Україні простежується тенденція посилення захисту прав споживачів, забезпечення ефективного контролю за якістю і безпекою продукції та усіх видів робіт і послуг, вдосконалення чинного законодавства про захист прав споживачів [4, 2].

Закон України «Про захист прав споживачів», є спеціальним комплексним законодавчим актом, який містить особливі методи і способи захисту прав споживачів. Зазначимо, що цей Закон поширюється на всіх споживачів, які перебувають на території України, під час придбання, замовлення або використання товарів (робіт, послуг) для задоволення власних побутових потреб. Відповідно до положень Закону споживач має право вимагати від продавця (виробника, виконавця), щоб якість придбаного ним товару (виконаної роботи, наданої послуги) відповідала вимогам нормативних документів, умовам договору, а також інформації про товари (роботи, послуги), які вони надають [4].

Сучасне законодавство, що регулює відносини в сфері захисту прав споживачів, налічує понад 100 нормативно-правових актів різної юридичної сили. Згідно з конституційними нормами та засадничими положеннями Закону України «Про захист прав споживачів», регулювання питань цієї сфери відбувається також у таких комплексних законах, як Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні

правопорушення, Кодекс адміністративного судочинства України тощо.

В Україні достатньо розвинена нормативно-правова база у сфері захисту прав споживачів, але проблема захисту цих прав не вирішена так як негативними чинниками залишаються: неконтрольований ринок, недостовірна реклама, підробка товарів, неякісні товари і послуги, проблема відшкодування збитків тощо. Тому нормативно-правова база України у цій сфері потребує подальшого її розвитку та вдосконалення. Крім цього позитивним є те, що в даному питанні уже йдеться не лише про сферу торгівлі й обмін товару, як це було за радянських часів, а про весь споживчий ринок, що включає надання населенню послуг у сферах охорони здоров'я, освіти, зв'язку тощо.

Література:

1. Декларація про державний суверенітет України вид 16.07.1990 р. № 55-ХІІ [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5512>. – Назва з екрану. 10

2. Кодекс про адміністративні правопорушення від 08.12.1984 р. // ВВР УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122. 3

3. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.: зі змінами згідно з законом України від 8 грудня. 2004 р. №2222. – К.: Парламентське вид-во, 2005. – 98 с. 17

4. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1024-ХІІ. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. – Назва з екрану. 54

5. Про створення Державного комітету України у справах захисту прав споживачів: Постанова КМУ від 1 червня 1992 р. N 297 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/297-92-п>. – Назва з екрану. 66

6. Технічне регулювання та підтвердження відповідності в Україні: підручник для вищ. навч. закладів / С.Т. Черепков, С.І. Кондрашов, М.М. Будьонний [та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». – Х. : Підручник НТУ «ХПІ», 2010. – 440 с. 1

Черненко Юлія Сергіївна

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрантка спеціальності
«Публічне управління та адміністрування»*

МЕДИЧНА РЕФОРМА: РЕАЛІЇ УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

У сучасному суспільстві якість медичної допомоги визнається однією з головних та основоположних функцій системи охорони здо-

ров'я держави і в той же час основним та визначальним критерієм її діяльності. Інакше кажучи, це той важіль, який має вагомий вплив на рівень розвитку медичної галузі, і визначається багатьма чинниками – організацією процесу надання медичної допомоги, якістю управління медичною галуззю, реалізацією застосування технологій, сучасних норм, настанов, правил, стандартів, клінічних протоколів, а також ресурсним забезпеченням.

Основоположним принципом медичної реформи, виходячи зі світового досвіду – держава почне оплачувати надану пацієнту медичну послугу, а не фінансувати кількість ліжок-місць у лікарнях. Це дозволить розумно витратити медичний бюджет – направляти кошти тому, кому дійсно необхідна допомога. В цьому полягає принцип – гроші йдуть за пацієнтом [1].

Слід зауважити, що вводиться фінансування напряму сімейного лікаря на первинній ланці медицини. Кожен сімейний лікар має право заключити контракти з двома тисячами пацієнтів. За кожен контракт лікар отримує певну суму на рік. Реальним кроком у цьому напрямку було ухвалення у квітні 2017 року Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я» (№ 2002-VIII). Він передбачає здійснення низки заходів щодо створення мережі державних та комунальних медичних закладів з достатнім рівнем самостійності для ефективного та своєчасного медичного забезпечення населення. Зокрема, Законом задекларовано їх фінансову та управлінську автономію, а також встановлено спрощений порядок реорганізації закладів охорони здоров'я: державних та комунальних установ у казенні підприємства і комунальні некомерційні підприємства [2].

Створення, в свою чергу, Національної Служби Здоров'я України (НСЗУ) за прикладом Британської National Health Service – оператора, який прийматиме основні рішення на локальному рівні – контрактуватиме закупівлю медичних послуг та підписуватиме договори з медичними закладами і лікарями, що займаються підприємницькою діяльністю [3].

Національна служба здоров'я України є окремою урядовою структурою, підзвітною Кабінету Міністрів, яка створюється з метою зміни системи фінансування охорони здоров'я.

Важливим елементом у впровадженні медичної реформи є і дієва система контролю якості при наданні медичних послуг. Ліцензування - процес, яким уряд надає дозвіл на здійснення професійної діяльності практикуючому лікарю або медичній організації (зазвичай після перевірки дотримання мінімальних обов'язкових стандартів). В Україні ліцензування поширюється на всіх юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правової форми та фізичних осіб-підприємців, які провадять господарську діяльність з медичної практики. [4].

Важливою складовою медичної реформи в Україні є запровадження нової моделі фінансування системи охорони здоров'я, яка

передбачає чіткі зрозумілі гарантії держави щодо медичної допомоги, кращий фінансовий захист для громадян у випадку хвороби, ефективний та справедливий розподіл публічних ресурсів та скорочення неформальних платежів [5].

Проведений аналіз міжнародних норм охорони здоров'я та міжнародних наукових публікацій продемонстрував, що реформування сектору охорони здоров'я є складним та досить довготривалим процесом, оскільки медичні заклади залишаються консервативною складовою системи охорони здоров'я держави, незважаючи на зміни в самих системах. Реформування медичних закладів передбачає впровадження і використання сучасних моделей управління, нових методів оплати медичних послуг та збільшення контролю за їх функціонуванням. Механізм контролю якості медичних послуг, який має бути постійним, ефективним і спрямованим на підвищення якості надання медичної допомоги, у нашій державі витіснено різними перевітками, тобто системи управління якістю медичної допомоги в тому вигляді, у якому вона існує у розвинених країнах світу, ми у нашій державі не маємо.

Отже, можна зробити висновок, що доцільним є створення у нашій державі Національного агентства контролю якості (за прикладом інших світових держав), яке б діяло незалежно та не було підпорядковане та підконтрольне МОЗ України, укомплектоване професійними експертами із досвідом роботи у відповідному напрямку.

Література:

1. Безруков В.В., Войтенко В.П., Ахаладзе Н.Г., Писарук А.В., Кошель Н.М. Реформирование медицины. Украина в мировом и европейском контексте, 2017 – 127 с.

2. Дорошенко О.О., Шевченко М.В. Аналіз міжнародного досвіду фінансування вторинної медичної допомоги // Економіка і право охорони здоров'я. – 2017. – № 1 (5).

3. О международном опыте реформирования системы здравоохранения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bit.ly/2qDMKmL>

4. Health Authorities [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bit.ly/2cj10MW>; National Institute for Clinical Excellence [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nice.org.uk/>

5. Закон України Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 5. – Ст. 31: zakon.rada.gov.ua/go/2168-19

Шарій В'ячеслав Іванович
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
доктор наук з державного управління

СУВЕРЕННІ ФОНДИ ДОБРОБУТУ ЯК ІНСТРУМЕНТИ НОВОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВ

Наприкінці 1990-х років минулого століття 90% усіх транскордонних потоків забезпечувала торгівля, а вже в 2014 році відповідний їх обсяг становили фінанси у вигляді короткострокових, гнучких «портфельних», довгострокових, «прямих» інвестицій. Так, у сучасних умовах, інвестиції вважать значно більше, оскільки значно більше фінансів циркулює між державами.

Наприклад, станом на середину 2015 року обсяги світових фінансових резервів перевищували 11 трлн. дол., а попередньому десятилітті вони становили 2 трлн. дол. [2]. Країни, що розвиваються, збільшили свої резерви з 700 млрд. дол. у 2000 році до 7,5 трлн. дол. у 2015 році. Такі показники, що значно перевищують потреби в покритті імпорту, означають, що держави, володіючи такими резервами мають суттєві можливості із вкладення коштів у різні активи. Так, якщо Китай має 4 трлн. дол. у резерві й потребує близько 125 млрд. дол. щомісяця на покриття імпорту, то ці запаси дають Пекіну подушку безпеки мінімум на два роки. Відповідні інвестиційні можливості забезпечують простір для дипломатії й забезпечують щодо певних видів активів, можливості для «торгу» з суперниками.

Зазначимо, що двадцять років тому державні підприємства були накопичувачами для працевлаштування працівників внутрішнього ринку. Це давало підстави сумніватися, що ці компанії, обтяжені поганими боргами й недосвідченим керівництвом, зможуть бути успішними за межами внутрішніх ринків. В сучасних умовах до державних підприємств належать окремі з найбільших світових компаній. Їхня діяльність забезпечена низкою найбільших резервів капіталу. Вони причетні до половини з десяти найбільших угод з ІРО за останні шість років. Майже не нагадуючи колишні державні підприємства, компанії з підтримкою держави часто густо здійснюють прями іноземні інвестиції в світовому масштабі. Так, на них доводиться більше третини всіх відповідних інвестицій на ринках, що розвиваються. Вони займають провідні позиції в більшості листингів на провідних фондових ринках [6]. Хоча державні підприємства, здебільшого, поступаються в ефективності приватним аналогам, проте економічна ефективність у цьому випадку не є такою важливою. Важливішим є те, що державні підприємства значно політично гнучкіші порівняно з більшістю приватних фірм.

Аналогічно стрімко стали розвиватися світові суверенні фонди добробуту. В 2005 році вони почали кидати виклик пануванню захід-

них приватних потоків капіталу. Станом на 2013 рік суверенні фонди добробуту володіли активами на суму від 3 до 5,9 трлн. дол. Цифра варіює в залежності від того, чи враховуються внутрішні вкладення поряд із іноземними інвестиціями, а також від того, чи включаються в калькуляції кошти фондів управління резервами [3]. Наприклад, загальна вартість усіх активів під управлінням хедж-фондів у всьому світі становила рекордні 2,4 трлн. дол. станом на середину 2013 року [1]. Як свідчать дані червня 2013 року, в світі було приблизно сімдесят три суверенні фонди добробуту. Тридцять сім із них управляли коштами в обсязі більше 1 млрд. дол. [6]. Як окрема категорія, суверенні фонди добробуту демонструють високу концентрацію. Так, провідні десять фондів контролюють приблизно 85% від загального обсягу активів відповідних суверенних фондів добробуту, що дорівнює 3,5 трлн. дол. У цій десятці Норвегія є єдиною демократією [5].

Додатковими до цих джерел прямого фінансування держав є великі державні банки. Наприклад, чотири найбільші банки Китаю: ICBC, Китайський будівельний банк, Сільськогосподарський банк КНР, Банк Китаю мають сукупний баланс більше як 9 трлн. дол., а також «стабільно виконують обов'язки щодо співставлення комерційних рішень із більш широкими економічними та соціальними завданнями уряду». Завдяки своєму статусу основного акціонера уряд суттєво впливає на рішення, що приймаються банками [4].

Оцінюючи стратегічні перспективи цих інструментів забезпечення національного добробуту, доцільно орієнтуватися на відповідні суверенні фонди, оскільки вони, здебільшого, характеризуються як такі, що найбільш професійно управляються, бо є «складами» державного багатства [1]. Наприклад, Російська Федерація, включивши шосту частину свого суверенного фонду добробуту у листопадовий пакет 2013 року, запропонувала його Україні, щоб утримати її з Росією.

Таким чином, політичні відносини між країнами «походження» суверенних фондів добробуту й країнами-одержувачами цільових інвестицій є значущим фактором інвестування, а геополітичні мотиви пояснюють варіації в моделях інвестування. Це нове покоління державної комерції. При цьому різні економічні, політичні та правові системи перебувають у постійному контакті.

Суверенні фонди добробуту можна розглядати як державні, так і приватні фонди, оскільки вони чітко не входять до жорстких нормативних і правових систем. Навіть коли вони діють на комерційній основі, то залишаються суверенними, а держави можуть реагувати на нормативні стимули не так, як реагують приватні компанії. Їхні рішення можуть прийматися ізольовано від політичних і ринкових умов.

Коли такі гібриди виходять на світову арену, то структура глобальних фінансів може видозмінюватися до невпізнанності.

Література:

1. Gregory Zuckerman, Juliet Chung, and Michael Corkery, «Hedge Funds Cut Back on Fees», Wall Street Journal, September 9, 2013.

2. International Monetary Fund, Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves (COFER) data, Q2 2015, <http://data.imf.org/?sk=E6A5F467-C14B-4AA8-9F6D-5A09EC4E62A4>.

3. Sovereign Wealth Funds, 2014, KPMG, <http://www.kpmg.com/ES/es/Actualidad/Novidades/Articulos/Publicaciones/Documents/sovereign-wealth-funds-v2.pdf>.

4. Standard & Poor's, «China's Top 50 Banks», September 2013, 51, http://www.standardandpoors.com/spf/swf/ereports/china/China_DimSum/document/AveDoc.pdf.

5. SWF Institute, «Sovereign Wealth Funds Ranking», updated January 2013, www.svinstitute.org/fund-rankings.

6. United Nations Conference on Trade and Development, World Investment Report 2013, July 2013, http://unctad.org/en/PublicationChapters/wir2013ch_en.pdf.

Шевцов Віталій Григорович

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, аспірант

СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ АЛЬТЕРНАТИВ

В умовах активного реформування соціальної сфери життя українського суспільства сьогодні найбільших змін зазнає система управління охороною здоров'я, яка вибудовує європейську модель надання медичних послуг населенню. В той же час, незважаючи на це, значно послабшала увага до розвитку масової доступної стоматології і, як наслідок, суттєво зменшилася її профілактична складова. Дисбаланс державного регулювання проявляється з одного боку стрімким розвитком ринку приватної стоматології, з іншого відсутністю дієвих кроків з боку держави у реформуванні цієї ланки охорони здоров'я. Тож доцільним є аналіз можливих варіантів розвитку державної стратегії регулювання стоматологічної допомоги у період трансформаційних змін.

За даними Державної служби статистики України, територіально найбільша кількість стоматологічних клінік та кабінетів сконцентрована у столиці та п'яти обласних центрах (Київ, Дніпро, Одеса, Запоріжжя, Харків). Отже, Дніпро входить у п'ятірку міст з найбільшою кількістю стоматологічних клінік у країні.

Ринок стоматологічних послуг Дніпра, у своєму сьогоденному вигляді, сформувався після проходження усіх канонічних етапів розвитку, як власне, аналогічний ринок усієї країни. Починаючи з середини 90-х років ХХ століття Показник стоматологічної захворюваності серед дорослих та дітей в країні сягає 93% [1]. Звичайно, що в особливо важкому становищі тут знаходяться жителі сільських районів, через

територіальну віддаленість їх населених пунктів від медичних центрів. Жителі Дніпра, який входить в п'ятірку міст з найбільшою концентрацією стоматологічних клінік в країні, з такою проблемою, звичайно не зтикаються й відсоток осіб які потерпають від стоматологічних захворювань буде меншим, але існують й інші проблеми.

Собівартість надання стоматологічної допомоги завжди була досить високою, але раніше більшу частину цих витрат брала на себе держава. Скорочення бюджетного фінансування призвело до того, що значна частина населення не може сплачувати за стоматологічне лікування, внаслідок чого спостерігається зростання кількості різних захворювань. Один з українських фахівців зазначив, що сьогодні більшість стоматологів лікують не зуби, а їх відсутність, і це абсурд, який є прямим наслідком державної політики [4]. Досвід вирішення подібної проблеми в інших країнах свідчить, що найкращих результатів можливо досягти завдяки своєчасному проведенню цілеспрямованих профілактичних заходів, організованих на державному рівні за рахунок цільового фінансування з державного та муніципальних бюджетів.

Згідно з процедурою аналізу політики, органи державної влади мають ретельно проаналізувати варіанти вирішення проблеми подолання високого рівня стоматологічної захворюваності в Україні.

Перший варіант – невтручання, можна нічого не робити і дозволити ситуації розвиватись самостійно. У такому випадку головним регулятором стануть ринкові закони. Державні та комунальні стоматологічні заклади з часом зникнуть, або їх кількість скоротиться до такої міри, що вони будуть не здатні вплинути на ситуацію. Такий сценарій не вимагає жодних затрат, його часові рамки необмежені, але результатом буде погіршення ситуації. Крім того, присутні великі ризики, оскільки неконтрольована ситуація може мати непередбачувані моменти, тоді як здоров'я нації це, певною мірою, ще й питання національної безпеки.

Другий варіант – запровадження програм щодо попередження розвитку стоматологічних захворювань за рахунок цільового фінансування з державного та муніципальних бюджетів. На відміну від першої альтернативи, цей варіант вимагає чималих витрат та значного часу для отримання результатів. Але це дозволить значно покращити ситуацію, скоротивши кількість стоматологічних захворювань, які призводять до інших важких наслідків для здоров'я людини. У деяких країнах світу, де в державних програмах фінансування стоматології відсутнє, значно зростає кількість захворювань нирок, суглобів, серця та інших органів, від чого люди помирають. Крім того, такий підхід дозволить зберегти державний та комунальний сектор стоматології з гарантованим мінімумом безоплатної стоматологічної допомоги.

Ризики впровадження даної альтернативи є мінімальними, але до речними є проведення прогнозування наслідків і постійний моніторинг з метою оцінювання й упередження можливих ризиків (табл.1).

Табл.1

Порівняння альтернатив державної політики щодо подолання високого рівня стоматологічної захворюваності в Україні

Альтернативи державної політики	Показники оцінювання			
	затрати	часові рамки	очікувані результати	ризики
Невтручання	жодних	необмежені	погіршення ситуації	високі
Впровадження програм з цільовим фінансуванням	великі	значні	покращення ситуації	мінімальні

Таким чином, існують, щонайменше, два варіанти вирішення проблеми високого рівня стоматологічних захворюваності в Україні. На наш погляд, вибір другого варіанту є очевидним і цілком виправданим, оскільки значний рівень затрат тут компенсується отриманими результатами, які матимуть стратегічні наслідки для країни, та мінімальними ризиками.

Література:

1. Гордиенко С. Проблемы и стратегии развития стоматологической помощи в Украине // Медична газета «Здоров'я України 21 сторіччя». – 2018. – №9 (430). – Режим доступу: <http://health-ua.com/article/37268-problemy-istrategii-razvitiya-stomatologicheskoy-pomoshi-vukraine>

Юрченко Юлія Вікторівна

Полтавський юридичний інститут

*Національного юридичного університету ім. Я. Мудрого,
студентка групи ФАРМ-1*

Науковий керівник: д.ю.н. Божко В.М.

ВПЛИВ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНІ ФІНАНСОВІ ГАРАНТІЇ МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ» НА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Стаття 3 Основного Закону нашої держави визначає, що людина, її життя і здоров'я, недоторканість і безпека є найвищою соціальною цінністю, а гарантування прав та свобод людини визначають зміст і спрямованість діяльності держави [1]. Крім того, норми статті 49 Конституції України закріплюють право громадян на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Дане право повинно забезпечуватися державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм [1]. Держава повинна створювати умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування та сприяти розвитку

лікувальних закладів усіх форм власності [1]. Важливою гарантією реалізації вказаного конституційного права є те, що у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога має надаватися безоплатно. Разом з тим, Конституцією чітко передбачено, що її норми є нормами прямої дії, та чи реалізується вказана норма на практиці? Думаю, відповідь на дане питання очевидна. На жаль, майже всі ми рано чи пізно звертаємося до лікарень за медичною допомогою і кожного разу це «влітає нам у добру копійчку». Мова про те, що медична допомога в даних закладах може надаватися безоплатно, взагалі не йде. Через низький рівень економіки та обмежене фінансування дуже важко це побороти. А самотужки «проти системи» не підеш.

Можливо саме тому нагальним стало питання запровадження обов'язкового медичного страхування, яке дозволить збільшити рівень та якість медичної допомоги громадянам нашої країни. Варто зазначити, що це питання викликало дуже багато дискусій як серед пересічних громадян, так і серед науковців. Деякі стверджують, що така реформа є вкрай необхідною аби змінити систему охорони здоров'я на краще, інші ж стверджують, що вона повністю призведе до краху всієї медицини.

Як зазначає Івахненко Ю., ідея введення обов'язкового медичного страхування для України не є новою. Кількість зареєстрованих у Верховній Раді України законопроектів, метою яких було регулювання цієї сфери, вже доходить до двох десятків [2]. Так, у Верховній Раді України лише влітку 2016 р. було зареєстровано 3 законопроекти: один – проект Закону про загальнообов'язкове соціальне медичне страхування в Україні №4981 від 14.07.2016 р., інші два – альтернативні до нього: проект Закону про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування №4981-1 від 18.07.2016 р., та проект Закону про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні №4981-2 від 02.08.2016 р. Загалом, зареєстровані законопроекти пропонують схожі за своєю суттю системи загальнообов'язкового медичного страхування, однак кожен з них має свої особливості [2]. З аналізу офіційного веб-порталу Верховної ради України вбачається, що жоден законопроект ще досі не прийнято. Депутати з якихось причин не кваліфікують його приймати. Тому, як бачимо, з реформами в нашій державі не буває просто.

Однак, 19 жовтня 2017 року Верховна рада ухвалила Закон «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» (далі – Закон) [3]. Чим цікавий цей Закон для нас? Тим, що він, на мою думку, започаткував початок медичної реформи в Україні, в тому числі довгоочікуваного загальнообов'язкового медичного страхування. Чому саме? Про це і поговоримо при аналізі його норм.

Отже, спробуємо проаналізувати деякі положення Закону. В преамбулі Закону йдеться про те, що він повинен визначити державні фінансові гарантії надання необхідних пацієнтам послуг з медичного обслуговування (медичних послуг) та лікарських засобів належної

якості за рахунок коштів Державного бюджету України за програмою медичних гарантій [3].

Однак розпочати аналіз все ж таки хочеться з кінця. Так, з розділу 4 Закону «Прикінцеві та перехідні положення» вбачається, що даний закон введено в дію поетапно, починаючи з 1 січня 2018 року [3]. А пунктом 8 даних положень Кабінету Міністрів України доручено, серед іншого, протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом опрацювати питання запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування [3]. Водночас доводиться констатувати, що цей термін вже давно сплинув, а питання загальнообов'язкового медичного страхування так і залишається не вирішеним, що вже ставить під сумнів реальну дію аналізованого мною Закону.

Особливо, на мою думку, заслуговує уваги стаття 4 зазначеного Закону. У межах програми медичних гарантій держава гарантує громадянам, іноземцям, особам без громадянства, які постійно проживають на території України, та біженцям повну оплату за рахунок коштів Державного бюджету необхідних їм медичних послуг та лікарських засобів, пов'язаних з наданням екстреної, первинної, вторинної, третинної та паліативної медичної допомоги, медичної допомоги дітям до 16 років, а також медичної реабілітації та допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами [3]. Та чи під силу державі в сучасний період надавати такий значний пакет послуг безкоштовно? Вважаю, що однозначно ні. Жодних програм, та передбачених в Державному бюджеті коштів для їх реалізації буде не достатньо. Тому законодавець знову допускає одні і ті ж помилки. Припускаю, що прийнятий Закон може так і залишитися не реалізованим, а буде існувати лише на папері.

Як справедливо зазначила Ольга Богомолець, загальнообов'язкове соціальне медичне страхування – це один із загальноновизнаних та історично підтверджених шляхів забезпечення ефективного захисту громадян від ризиків, пов'язаних із надмірними витратами у разі захворювання. І саме прийняття закону про загальнообов'язкове медичне страхування дозволить виправити ті помилки, які зроблені на цей момент на шляху реформування галузі. Адже у Державному бюджеті України на 2018 рік було закладено лише 25% необхідних коштів для лікування хворих онкологічного профілю, 30% – на лікування пацієнтів із серцево-судинними захворюваннями. Інших пацієнтів могло б забезпечити загальнообов'язкове медичне страхування, яке повинне опікуватися вторинною і третинною медичною допомогою і не стосуватися первинної та екстреної медичної допомоги [4].

Таким чином, «колесо змін» у медичному страхуванні вже закрутилося на законодавчому рівні, залишилося лише визначитися з моделлю такого страхування, ухваливши один із запропонованих законопроектів. Вважаю, що без ухвалення Закону про загальнообов'язкове медичне страхування аналізований мною Закон, неможливо буде втілити в життя і він знову залишиться «формальним». Тому зазначені Закони повинні існувати паралельно та бути взаємодоповнюючими.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – №30. – Ст.141;
2. Івахненко Ю. Чи потрібне в Україні обов'язкове медичне страхування? Юридична газета online – 06 листопада 2017 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/chi-potribne-v-ukrayini-obovyazkove-medichne-strahuvannya.html>;
3. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення. Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII // Відомості Верховної Ради – 2018 – № 5 – ст. 31;
4. Устінов О.В. Запровадження загальнообов'язкового медичного страхування: часу на роздуми немає. Український медичний часопис. Актуальні питання клінічної практики – 6 (122) – XI/XII 2017. <https://www.umj.com.ua/article/117332/zaprovadzhennya-zagalnoobovyazkovogo-medichnogo-strahuvannya-chasu-na-rozdumi-nemaye>.

Ясак Тетяна Іванівна

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрантка спеціальності
«Публічне управління та адміністрування»*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Реформування пенсійних систем у всьому світі викликано необхідністю збалансувати витрати на соціальну підтримку людей, що зростають, з фінансовими можливостями країни. Україна, як і решта країн Європи, стоїть перед кризою системи державного пенсійного забезпечення. Одна із причин – швидке старіння населення. Досвід низки країн доводить, що збільшення ставок відрахувань негативно впливає на рівень зайнятості, призводить до значного збільшення державного боргу, а тому є неприйнятним.

В країнах Західної Європи, особливостями є те що, по-перше, наявність зрілих, всеохоплюючих розподільних схем, доповнених добровільними системами, заснованими на комерційному страхуванні. По-друге, необхідність здійснювати зміни таким чином, щоб не порушувати згоди політичних партій і соціальних партнерів, не зменшувати впевненість населення у довгостроковій дієздатності систем пенсійного забезпечення.

На початкових етапах перетворень практично у всіх державах, зокрема в США, Німеччині, Японії, Італії, були зроблені спроби збільшення доходів пенсійної системи за рахунок підвищення внесків, що викликало активну протидію учасників. Модернізувалася також база стягнення внесків. Наприклад, у Бельгії, Італії, Швейцарії і Португалії був скасований максимальний рівень заробітної плати при обчисленні

страхових внесків. Більш різноманітними були підходи до скорочення пенсійних витрат.

Інший метод – скорочення величини допомоги на душу населення шляхом модифікації механізму нарахування пенсії для нових пенсіонерів чи формули індексації. У Великобританії, Франції, Італії перейшли на обчислення пенсії на основі заробітної плати за весь трудовий період, а не за обрані роки найбільш високих заробітків [1, с.77].

У Східній Європі за моделлю збереження перерозподільної системи та стимулювання розвитку добровільного пенсійного страхування реформувала свою пенсійну систему Чехія. У цій країні зберігається обов'язкова державна пенсійна схема, побудована на розподільних принципах, що доповнюється приватним пенсійним страхуванням. За останніх десять років чисельність учасників приватних пенсійних фондів збільшилася в 15 разів: нині у них бере участь 50% економічно активного населення Чехії. Більшість приватних пенсійних фондів у країні належить іноземним фінансовим структурам зі Швейцарії, Нідерландів, Італії, Бельгії.

В таких країнах, як Чеська Республіка, Румунія і Словенія активно обговорюється можливість приватизації державних пенсійних схем, що вже позитивно вирішено групою країн. У кожному випадку рішення уряду утриматися від цього обґрунтувалося певною мірою великими фінансовими витратами на перехід від розподільної системи, необхідними для виплати пенсій. У Чеській Республіці і Словенії позиція уряду визначалась під впливом сильної опозиції з боку профспілок, які сприймали приватизацію пенсійної системи як таку, що підриває систему державного соціального страхування.

Таким чином, досвід функціонування пенсійних систем в світі свідчить, що будь-яка солідарна пенсійна система дуже залежить від демографічних ризиків. У більшості розвинених країн світу процес старіння супроводжується не тільки зниженням народжуваності, а й зменшенням смертності, і як наслідок збільшенням тривалості життя.

Література:

1. Онишко С. В. Кошти, які акумулюються у пенсійних фондах та можливості їх трансформації в інвестиції / С. В. Онишко, О. В. Вандоляк // Фінансова сфера та її роль у зростанні конкурентних переваг національних економік: матеріали науково-практичної конференції. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2009. – Ч. 1. – С. 461-463.

СЕКЦІЯ 2. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

*Бондаренко Олена Григорівна
Північно-східний офіс Держаудитслужби
Управління Північно-східного офісу Держаудитслужби в
Полтавській області, головний державний аудитор*

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Туризм в Україні – це ключова галузь економіки, розвиток якої повинен забезпечити відкритість вітчизняної економіки, посилити демократичність та євроінтеграційний курс держави [2].

Стратегічною метою розвитку туризму в Україні є створення конкурентоспроможного на внутрішньому та світовому ринках національного туристичного продукту, розширення внутрішнього та збільшення обсягів в'їзного туризму, забезпечення на цій основі комплексного розвитку курортних територій та туристичних центрів з урахуванням соціально-економічних інтересів населення, збереження та відновлення природних територій та історико-культурної спадщини.

Вплив туризму на суспільно-економічний розвиток території розглядається через поняття збалансованого розвитку, який в результаті формування і впровадження відповідної туристичної політики враховує диверсифікацію працевлаштування, збереження довкілля, охорону природних і культурних засобів. Історико-культурна спадщина, наявність краєвидів, якість послуг, що надаються, становлять критерії оцінки збалансованого туризму. Це першорядні та основні показники, які стосуються будь-якої території.

Туристична індустрія – складова туристичної інфраструктури, яку формують усі туристичні підприємства та суб'єкти, що надають основні і супутні для туризму послуги. Це сукупність окремих елементів, які включають різні галузі обслуговування: невеликі ресторани, мотелі, готелі, будинки відпочинку, об'єкти пізнавального, лікувального, оздоровчого, спортивного, ділового призначення та забезпечують обслуговування перевезення і надання туристично-екскурсійних послуг.

Туристичний регіон являє собою географічну територію (місце, регіон), яку гість або туристичний сегмент вибирає з метою подорожі, пізнання та одержання задоволення. Така територія містить усі споруди, необхідні для перебування, розміщення, харчування й організації дозвілля туристів.

Основні вимоги до регіону, щоб його можна було вважати туристичним, – наявність об'єктів туристичного інтересу, можливість на-

дання необхідних для задоволення потреб туристів послуг такої якості, яких очікує клієнт [1].

Фактично усі регіони України мають можливості для подальшого розвитку туристичного бізнесу. Особливо це стосується західного регіону України, а саме Карпати, в тому числі Прикарпаття та Закарпаття. Стрімкий розвиток курортно-туристичного напрямку в регіоні найяскравіше простежується на прикладі Буковеля. У 2001 році, коли курорт тільки почав свою роботу, його відвідало 10 тис. людей. Зараз він приймає стільки туристів щодня. Секрет зростання цих показників у комплексності курорту, правильній концепції та сталому розвитку Карпат. 15 років тому Буковель стартував як зимовий курорт, з тих пір у більшості туристів він асоціюється з лижним відпочинком. Але за останні кілька років формат Буковеля дуже розширився, тепер це ще й повноцінний літній курорт. У 2014 році тут відкрили найбільше штучне озеро в Україні. Його площа – майже 7 га, довжина – 750 м, протяжність пляжу – 2 км.

Секрет успішності Буковеля в тому, що це самий розвинений з інфраструктурної точки зору гірський курорт України. Він успішно конкурує з гірськими курортами сусідніх країн, таких як Словаччина чи Польща. Використання світового досвіду для підвищення конкурентоспроможності туристичної галузі на прикладі Туреччини. Країна, що бажає стати популярним туристичним центром, повинна володіти унікальними природними й культурними комплексами і пропонувати їх на туристичний ринок, а також мати оптимізовану систему природокористування. Саме все це притаманне Туреччині, яка є однією з найпопулярніших туристичних країн Середземноморського басейну. Ця країна володіє значними рекреаційно-туристичними ресурсами. Все це дозволяє розвиватися туризму досить швидкими темпами.

Багата історія Туреччини та її культура, а також географічне розмаїття робить її міжнародний туризм привабливим. Туреччина є однією з небагатьох країн, які приваблюють туристів одночасно рекреаційними курортами, різнобічним історико-культурним туризмом та паломництвом до святинь всього християнського світу. Розвиток цієї галузі має величезне значення для загального розвитку країни, виведення її на світовий туристичний ринок, підняття її економіки.

Полтавщина є одним з наймальовничіших та екологічно чистих регіонів України. Область має значний туристичний потенціал, зумовлений вигідним географічним розташуванням, особливостями історичного розвитку, національно-культурним різноманіттям, специфічною архітектурою, природними об'єктами, наявністю потенційно брендированих туристичних продуктів, унікальним поєднанням урбанізованих та індустріалізованих місцевостей із заповідними територіями.

Ефективний розвиток сфери туризму і діяльності курортів в області може бути реалізований через впровадження ефективного державного регулювання розвитку туризму і діяльності курортів, передбачає

суттєве посилення регулятивної ролі держави в поєднанні з упровадженням європейської моделі державно-приватного партнерства.

Становлення туристичної галузі в Полтавській області стримується невірністю низки питань, розв'язання яких потребує державного регулювання та підтримки виконавчих органів влади.

Першочерговим завданням реалізації Стратегії розвитку туризму та курортів у Полтавській області на 2019 – 2029 роки (далі – Стратегія) є саме розвиток туризму. Разом з тим важливим є і орієнтація туристичного продукту області на міжнародний ринок.

Література:

1. Алексеева Н.Ф., Сакун Л.М. Економіка. Управління. Інновації. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії – 2012. – №2 (8).

2. Савіцька О.П., Савіцька Н.В., Стратегія розвитку туристичної індустрії в Україні: Регіональні аспекти, 2013

3. Рішення Полтавської обласної ради двадцять третьої сесії сьомого скликання від 21.12.2018 №972 «Про затвердження Стратегії розвитку туризму та курортів у Полтавській області на 2019 – 2029 роки»

Валко Оксана Леонідівна

*Управління Північно-Східного офісу Держаудитслужби України
в Полтавській області, провідний державний аудитор*

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА МІСТА

Стратегія як багатоаспектна категорія має теоретичний базис і особливості впровадження на житлово-комунальних підприємствах. Представником функціонального напрямку по праву можна вважати М. Портера, який обґрунтував комплекс методів та інструментів, спрямованих на забезпечення конкурентних переваг і перспективних можливостей для реалізації стратегії [3]. Важливим напрямом обґрунтування концептуальних засад поняття «стратегія» є підхід, запропонований представниками Гарвардської бізнес-школи Andrews та Christiansen [6], які розглядають стратегію як комплексну категорію, розробка якої включає збір та аналіз даних, дії щодо її формування, оцінка та впровадження.

Вчені Гарвардської бізнес-школи побудували основні положення «школи проектування», у рамках якої стратегія визначається як співвідношення між потенціалом компанії та можливостями, які їй надає конкурентне середовище [6]. Слід зазначити, що надаючи перевагу процесам формування й упровадження стратегії, представники «школи проектування» залишають поза увагою процеси адаптації стратегії до умов господарювання, що перманентно трансформуються.

У цьому контексті для вирішення попередніх проблем у сучасній економічній літературі запропонований відповідний інструментарій, а саме: впровадження та реалізація проекту PIMS, який спрямований на визначення впливу маркетингової стратегії на прибуток; матриця Бостонської консалтингової групи (зростання /частка ринку); матриця стратегічного планування бізнесу McKinsey; матриця життєвого циклу компанії ADL; матриця дивізіонального планування компанії Larange; аналіз кінцевої гри компанії Harrigan-Porter [7]; дерево цілей. У сучасних наукових дослідженнях значного розвитку отримав ресурсний підхід до визначення стратегії, в якому значна увага фокусується на ресурсах, які необхідно й доцільно використовувати для забезпечення конкурентних переваг.

У цьому контексті визначають такі напрями розробки стратегії: визначити та класифікувати ресурси, які необхідні для розробки й упровадження стратегії; характеристика можливостей підприємства з орієнтацією на більш ефективну їх реалізацію; визначення потенціалу ресурсів та можливостей щодо забезпечення конкурентних переваг; вибір стратегії використання ресурсів із найбільшою реалізацією потенціалу ресурсів та можливостей; визначення ресурсів, рівень яких необхідно збільшити для підвищення ефективності та результативності діяльності суб'єктів господарювання [7].

Серед концепцій визначення стратегії слід указати на теоретико-методичний підхід, який базується на особливостях управління цією категорією. Г. Мінцберг як представник такого підходу визначає такі типи стратегій: планові, підприємницькі та навчання шляхом набуття досвіду [2]. Запропонований підхід дає змогу здійснити відповідний вибір стратегії на підприємстві та здійснювати управління на кожному етапі виробничо-господарської діяльності. Водночас недоліком цього підходу є наявність деякого відокремлення запропонованих стратегій одна від одної, виникають складності гармонізації представлених стратегій та їх можливої зміни протягом операційного циклу.

Під час формування стратегій слід указати на динамічний підхід, в якому перевага надається оцінці та реагуванню на зміни у зовнішньому середовищі, яке розглядається як багатогранна категорія, що включає цінності споживача, цінності акціонерів та персоналу, можливість реагування підприємства на зовнішні й внутрішні проблеми. Перевагою цього підходу є можливість постійного реагування на зміни, що відбуваються у зовнішньому середовищі. Проте виникає деякий дисбаланс щодо привалювання динамічного складника над іншими функціональними, ресурсними та ін. У наукових дослідженнях спостерігаються зміщення акцентів щодо визначення стратегії як окремої категорії, що має відповідні характеристики та ознаки до обґрунтування її як комплексної категорії. Так, вітчизняні вчені визначають стратегію як сукупність цілей і комплекс дій щодо їх досягнення, які враховують специфіку діяльності комунального сектора, обмеженість фінансових ресурсів, динамічність економічного середовища і перева-

жання соціальної спрямованості функціонування житлово-комунального господарства [5]. Слід зазначити, що в рамках комплексного підходу заслуговують на увагу підходи, запропоновані відомими українськими вченими М. Долішнім [1] і З. Варналієм [4], які під час розробки й упровадження стратегії значну увагу приділяють комплексу інструментів просторового регулювання соціально-економічного розвитку й управлінню економічними, соціальними, екологічними та політичними факторами. Крім того, З. Варналій робить важливий висновок, що стратегія регіонального розвитку має гармонійно вписуватись у загальнодержавну стратегію розвитку.

Отже, ґрунтуючись на положеннях комплексного підходу, доцільно розглядати стратегію розвитку підприємств житлово-комунального господарства як комплекс довгострокових дій, які спрямовані на забезпечення розвитку житлово-комунальних підприємств, шляхом використання методів, інструментарію, моделей, орієнтованих на досягнення мети, у контексті формування конкурентних переваг і реалізації принципів ринкових відносин за гармонізації взаємодії із зацікавленими особами.

Література:

1. Долішній М.І. Регіональна політика: методологія, методи, практика / М.Г. Долішній, П.Ю. Беленький, Є.І. Бойко [та ін.]. – Львів: Друк, 2001. – 720 с.
2. Минцберг Г. Пять «П» стратегии / Г. Минцберг, Дж.Б. Куинн, С. Гошал // Стратегический процесс. – СПб. : Питер, 2001. – 688 с.
3. Портер М.Е. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / М.Е. Портер ; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. – 454 с.
4. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : [монографія] / За ред. З.С. Варналія. – К. : Знання України, 2005. – 498 с.
5. Світлична В.Ю. Організаційні засади формування економічної стратегії підприємств житлово-комунального господарства: автореф. дис.... к.е.н.: спец. 08.10.01 «Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка» / В.Ю. Світлична. – Х. : ХНАМГ, 2004. – 24 с.
6. Andrews K. The Concept of the Corporate Strategy. – 3 rd. Ed. – Homewood, Ill: Richard D. Irwin, 1987. – 132 p.
7. Feurer R., Chaharbaghi K. Розробка стратегії: минуле, сучасність та майбутнє / R. Feurer, K. Chaharbaghi. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua/strategy/str004.html>.

Глушко Максим Сергійович
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрант спеціальності
«Публічне управління та адміністрування»

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Демократичність Української держави і суспільства виявляється, насамперед, у народовладді. Під народовладдям розуміється широка й активна участь громадян в управлінні справами держави і суспільства та створення найсприятливіших умов для надання повноти влади народу. Реальна здатність територіальної громади самостійно або під відповідальністю органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення закріплена в Основному Законі країни. Розуміння територіальної громади в науці сучасної України також відповідає історичним традиціям українського народу. Значний відрізок часу громадське самоврядування здійснювалося на основі звичаєвого права. На праві громад базувалося і Магдебурзьке право в містах середньовічної України. Громади входили до системи місцевого самоврядування, передбаченої Конституцією УНР від 29 квітня 1918 р. і проектами Конституції УНР 1920 р. [1].

Аналіз історичних, археологічних і правових джерел свідчить про те, що економічною основою територіальної громади певний період була колективна власність на землю.

Еволюцію територіальної громади в період Київської Русі досліджував М. Грушевський. Він простежив процес розвитку територіальної громади, починаючи з родин та родів, і показав, як на певному етапі розвитку родинні зв'язки слабшали і зміцнювалися «мотиви територіальної близькості, сусідства, солідарності територіальної й економічної», як внаслідок поділу родин «рідні осідали побіч себе групами, і пізніше, як розросталися й ділилися ширші родини, на старих займанщинах повставали нові родини, зв'язані спорідненням і творили громаду сільській групі «родів» – дворищ досить близько відповідає громада Руської Правди – «верв». Вона, з одного боку, не стільки не велика, що може ручити за своїх членів і відповідати за переступ, зчинений на її території, з другого боку – се союз свободний, її члени самі розпоряджають собою і укладають між собою умови» [3].

Згодом, як підкреслює С. Юшков, «вервь – це архаїчний інститут, який в основних руських центрах повинен був зникнути з розвитком феодалних відносин. Замість верві стали оформлятися сільські громади» [4]. Еволюція територіальної громади в Україні тривала століттями. Роль та значення громади завжди були важливими в українському суспільстві. Наприкінці XIX ст. І. Франко, розмірковуючи над значенням громад у політичному житті держави, писав: «... коли кожний повіт, кожний край, кожна держава складається з громад – сільсь-

ких чи міських, то все одно перша і найголовніша задача тих, що управляють державою, країнами, повітами, повинна би бути така, щоб добре упорядкувати і мудрими правами якнайліпше забезпечити ту найменшу, але основну одиницю. Бо коли громада зле впорядкована, бідна, темна і сама в собі розлазиться, то очевидно, ще й увесь побудований на ній порядок повітовий, крайовий і державний не може бути тривалий» [5].

Останніми роками поняття «територіальна громада» вийшло на новий рівень свого розвитку, до того ж, воно все частіше використовується у різного рівня нормативних документах. Дж. Хілер у 1955 р., дослідивши 94 визначення громад, дійшов висновку що, незважаючи на розбіжності, більшості з них властиві такі ознаки: соціальна взаємодія, площа і загальний зв'язок [5]. Відтоді були сформульовані десятки інших визначень і ознак територіальних співтовариств. Так, К. Йонассен виявив у різних визначеннях місцевих колективів значний збіг таких елементів, як: населення; територіальна база; взаємозалежність спеціалізованих частин співтовариства і поділ праці в ньому; спільна культура й соціальна система, що інтегрують діяльність його членів; усвідомлення жителями єдності та належності до співтовариства; можливість діяти на корпоративній основі для вирішення місцевих проблем [6].

Нинішня територіальна громада в Україні не є аналогом її історичного прообразу. Це одиниця, що створюється державою. Це частина громадянського суспільства, яке являє собою велику самоорганізовану систему, що складається з багатьох інститутів і асоціацій людей.

Резюмуючи викладене, можна зробити загальний висновок про те, що здійснювана в Україні децентралізація влади та дерегуляція бізнесу охоплюють усі сфери життєдіяльності сільських, селищних, міських громад у процесі їх об'єднання в єдині територіальні громади, включаючи й планування земель у нових територіальних межах.

Література:

1. Баймуратов М. Правовий статус територіальної громади в Україні: теоретичні та практичні проблеми / М. Баймуратов // Муніципальний рух: новий етап розвитку: матер. VII Всеукр. муніцип. Слухань «Муніципальний рух в Україні – 10 років розвитку» (6–8 верес. 2001 р., Бердянськ). – Київ: Логос, 2002. – С. 368–371.

2. Руда Н. І. Територіальна громада – суб'єкт конституційно-правових відносин: теоретичний та історичний аспекти / Н. І. Руда // Правова держава: щорічник наук. пр. Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – Київ, 2001. – Вип. 12. – С. 236.

3. Грушевський М. Історія України-Руси: В 11 т.-К., Наук. думка, 1991.–С. 352

4. Юридична енциклопедія [Текст]: в 6т./ Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова) [та ін.]. – Київ: «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана.

5. Франко І. Що таке громада і чим вона повинна бути? // Збір. творів: У 50 т. – К., 1985. – Т. 44. кн. 1. – С. 175

6. Юшков С. В. Русская Правда: происхождение, источники, её значение. – М., 1950. – С. 87.

Гончарук Наталія Трохимівна
Дніпропетровський регіональний інститут державного
управління Національної академії державного управління
при Президентові України, професор кафедри
державного управління та місцевого самоврядування,
д.держ.упр., професор, заслужений діяч
науки і техніки України

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД В УКРАЇНІ

Здійснення в Україні процесів децентралізації влади, реформування місцевого самоврядування вимагає високого рівня професійної компетентності та професійного розвитку депутатів місцевих рад як невід'ємної складової управління людськими ресурсами в органах місцевого самоврядування. Адже депутат місцевої ради повинен компетентно здійснювати свою діяльність у раді та в її органах, до яких його обрано, ефективно працювати у виборчому окрузі, приймати особисту участь в обговоренні, прийнятті та в організації виконання рішень ради, її органів, а також доручень виборців свого виборчого округу. Він має виконувати доручення ради, її органів, сільського, селищного, міського голови, голови районної, районної в місті чи обласної ради, інформувати їх про виконання доручень [2]. У процесі своєї діяльності депутат місцевої ради зобов'язаний додержуватися Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, регламенту ради та інших нормативно-правових актів, що визначають порядок діяльності ради та її органів [2]. Всі депутати місцевих рад, а особливо депутати об'єднаних територіальних громад, повинні бути обізнаними не лише з нормами окремих законів, що регулюють діяльність місцевих рад, а й розуміти всю філософію тих змін, що відбуваються в системі місцевого самоврядування України, роль різних владних інституцій у цьому процесі. Також посилюється депутатська відповідальність за свою діяльність, оскільки тепер у житті громади багато чого залежить від ефективності рішень місцевої ради, виконанню, а не від тих рішень, що приймаються на загальнодержавному рівні [9, с.4]. Окрім того, депутат місцевої ради має бути високопрофесійним у своїй сфері, здатним управляти змінами, розвивати лідерські якості, ризикувати, відповідати на виклики сьогодення.

Це зумовлює необхідність підвищення професійного рівня депутатів місцевих рад. Законом України «Про статус депутатів місцевих рад» (стаття 33) визначено, що депутат місцевої ради має право на

підвищення своєї кваліфікації, а також, що порядок організації підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад визначає відповідна рада [2].

Слід зазначити, що якщо професійне навчання посадових осіб місцевого самоврядування регулюється цілою низкою законодавчих і нормативно-правових актів, серед яких потрібно виділити Конституцію України, Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про службу в органах місцевого самоврядування», указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування» та ін. [1; 3 – 5; 7], то окремого нормативно-правового акту, який би регулював питання підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад на сьогодні не існує. В зазначених нормативно-правових актах мова про професійний розвиток та підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад не йде.

Професійне навчання депутатів місцевих рад передбачено лише в схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад від 1 грудня 2017 р. за № 974-р (далі – Концепція) [6]. Метою Концепції є визначення стратегічних напрямів, механізмів та строків формування сучасної ефективної системи професійного навчання, яка забезпечить підвищення рівня професійної компетентності зазначених осіб, буде зорієнтована на потреби особистості у професійному розвитку впродовж життя та сприятиме впровадженню принципів належного врядування. У Концепції зазначено, що система професійного навчання є цілісною сукупністю взаємопов'язаних компонентів, що включає: визначення потреб у професійному навчанні; формування, розміщення і виконання державного замовлення; формування мотивації до підвищення рівня професійної компетентності; забезпечення функціонування і розвитку ринку надання освітніх послуг у сфері професійного навчання; моніторинг та оцінку якості навчання [6]. Зокрема передбачається, що реалізація основних положень Концепції сприятиме створенню сучасної цілісної, якісної, інноваційної, мобільної та гнучкої системи професійного навчання депутатів місцевих рад з розвиненою інфраструктурою, ефективним управлінням і належним ресурсним потенціалом.

У даний час НАДС розроблено проект нового Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, яке визначає організаційні засади функціонування системи професійного навчання зазначеної категорії осіб та можливість реалізувати своє

право на професійне навчання шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти [8].

Таким чином, аналіз нормативно-правової бази з питань професійного навчання свідчить про відсутність спеціальних нормативно-правових актів, які регулюють підвищення кваліфікації та професійний розвиток депутатів місцевих рад, а також необхідність розробки моделей (профілів) компетентності депутатів місцевих рад і Концепції формування інтегральної компетентності депутатів місцевих рад України з метою створення системи професійного навчання депутатів місцевих рад, її наближення до європейських стандартів безперервної освіти дорослих (освіти упродовж життя), запровадження індивідуальних програм розвитку депутатів місцевих рад, забезпечення фінансування підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Література:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. : поточна редакція від 30 верес. 2016 р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page3>.

2. Про статус депутатів місцевих рад : закон України від 11 лип. 2002 р. № 93-IV : поточна редакція від 28.08.2018 р. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua>.

3. Про службу в органах місцевого самоврядування : закон України від 7 черв. 2001 р. № 2493-III – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>

4. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР : поточна редакція від 24 лют. 2018 р. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page>.

5. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : указ Президента України від 25 черв. 2013 р. №344/2013 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 50. – Ст. 1783.

6. Про схвалення Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 грудня 2017 р. № 974-р. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-shvalennya-konceptsiy>.

7. Про затвердження Положення про систему підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування : постанова Кабінету Міністрів України від 07 лип. 2010 р. № 564 // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 142.

8. Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого само-

врядування та депутатів місцевих рад : проект постанови Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : <http://www.nads.gov.ua>

9. Ткачук А.Ф. Місцеве самоврядування та децентралізація. Законодавство (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 80 с.

Задворкін Дмитро Юрійович

Голова Шевченківської районної у м. Полтаві ради

КОМУНІКАТИВНА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ІНСТИТУЦІЯМИ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасний світ існує в умовах активного зростання ролі інформації і знань як основного стратегічного ресурсу та продукту виробництва. Нова ера розвитку людства – ера комунікативного суспільства – в своїй основі має формування якісно нового способу функціонування соціальної системи. З розвитком нових інформаційно-комунікативних технологій відбуваються динамічні зміни у всіх сферах життя людства, в тому числі і у публічному управлінні. В інформаційному суспільстві відбувається динамічна зміна процесів комунікації через введення нових технологічних засобів. В свою чергу, комунікація приводить до формування нової ціннісної системи, згідно з якою по-новому вирішуються соціальні завдання.

Якість комунікативних зв'язків впливає, зокрема, й на розвиток органів місцевого самоврядування, адже успішна територіальна громада – це громада, яка розвивається, а розвиток громади можливий при врахуванні думки всіх громадян та інституцій, що функціонують на території громади. При цьому, комунікативна взаємодія відбувається також між органами місцевого самоврядування.

Практична робота обов'язково має починатись з інформування громадян. Іншими словами – комунікація є ключем до розбудови соціального капіталу громадян. Ефективність комунікативного процесу формується на таких важливих етапах: формування повідомлення – коротке, чітке, зрозуміле, однозначне; визначення адресату повідомлення – чітка ідентифікація аудиторії; визначення способу передачі повідомлення – оптимального каналу, який мінімізує проблему «зіпсованого телефону»; підтвердження розуміння адресатом повідомлення – перевірка зворотного зв'язку. Розробка і планування інструментів зворотного зв'язку передбачають з'ясування різного роду можливих перешкод (фізичних, фінансових, часових обмежень, культурних варіацій) на шляху просування публічних послуг до споживача.

Якісна комунікативна взаємодія з громадянами сприяє: формуванню політичної підтримки в суспільстві; розподілу відповідальності за прийняття рішень та одержання громадської підтримки під час їх здійснення; покращенню розуміння громадськістю існуючих бюджет-

них обмежень та підвищенню рівня довіри до місцевої влади; пошуку та втіленню нетрадиційних заходів щодо вирішення проблем, а також економічно ефективних шляхів надання послуг.

З одного боку, залучення громадян до вирішення питань місцевого значення означає розширення кількості учасників управлінської діяльності, дозволяючи приймати рішення, спираючись на реальний настрій людей, дозволяє оцінити ставлення населення до рішень, які приймаються чи прийняті. Але, з іншого боку, консультації з жителями можуть ускладнити процес прийняття рішень через їх некомпетентність, необхідність узгодження інтересів різних верств населення, відповідне збільшення матеріальних витрат.

Сьогодні досить актуальною є теза про важливість не залучення, а включення населення до процесу прийняття та реалізації рішень на місцевому рівні. Для прийняття та вирішення управлінських питань більш важливим є процес, в якому людина бере участь постійно, осмислено, відповідально та безпосередньо. При цьому, взаємодія органу місцевого самоврядування з громадянами можлива лише за умови обопільної зацікавленості і відкритості, здатності визнати, почути та вислухати іншого, враховувати іншу точку зору. Тобто, значною мірою ефективність співпраці органів місцевої влади та громадян залежить як від активності жителів, так і від бажання місцевих управлінців залучати їх до вирішення місцевих справ та здатності керувати процесом співучасті.

Практика доводить, що підвищення активності населення спостерігається під час співпраці органів місцевого самоврядування і громадян, коли її ініціатором виступають місцеві ради. Громадянська активність населення залежить від тієї політики, яку проводить місцева влада, і саме вона може переконати людей у важливості й необхідності участі жителів об'єднаної територіальної громади у місцевому публічному житті. Органи місцевого самоврядування повинні зрозуміти важливість залучення жителів до активної участі у процесах управління. Саме тісний контакт з місцевими радами та їх виконавчими органами допоможе жителям дізнатись про складність тих питань місцевого значення, які вирішуються посадовцями, зрозуміти як важко вирішувати серйозні проблеми за наявності обмежених ресурсів.

Ефективні механізми спілкування та взаємодії між громадянами та владою дають можливість збільшити поінформованість громадян і допомагають їм не тільки регулярно оцінювати діяльність органів влади, а й брати участь у розробці та прийнятті рішень, зокрема на місцевому рівні. В Україні протягом останніх років напрацьовано і законодавчо закріплено ряд процедур участі громадськості в процесі розробки та прийняття рішень на місцевому рівні, зокрема: звернення громадян, загальні збори, громадська експертиза, громадські слухання, громадські ради, місцеві ініціативи і референдуми.

Отже, комунікативна взаємодія – це процес, який передбачає забезпечення передачі інформації, обмін нею і комунікативного впливу

комунікантів. Комунікативна взаємодія передбачає наявність суб'єктів взаємодії, інструментів комунікації та цілей комунікації. До суб'єктів комунікативної взаємодії відносяться орган місцевого самоврядування, територіальна громада, громадські організації, підприємства. Якісна комунікативна взаємодія можлива при ефективному використанні відповідних інструментів: офіційних веб-сайтів, місцевих ЗМІ та радіо, соціальних мереж, інформаційних бюлетенів. Комунікативні взаємозв'язки є основою на шляху розбудови демократичного суспільства. Вона виступає не лише каналом зворотного зв'язку між адміністративним апаратом та його зовнішнім середовищем, а є одним із механізмів державного управління. Саме тому необхідно сприяти створенню усіх необхідних умов для забезпечення двостороннього обміну інформацією між владою і населенням.

Задорожний Володимир Петрович
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, доктор наук з державного управління,
доцент, професор кафедри фінансів і банківської справи

ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ Й РОЗВИТКУ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Формування комунальної власності в Україні проходило поетапно, де кожен з етапів мав свої особливості. На сьогодні, згідно з Конституцією України, комунальна власність запроваджувалася як власність відповідної територіальної громади, а сама територіальна громада розглядається як спільність громадян України – жителів міста, села та селища або добровільного об'єднання жителів кількох сіл, що утворює окреме поселення, наділене правом самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

До об'єктів комунальної власності територіальних громад, згідно з Конституцією України, належить рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають у управлінні районних і обласних рад, перелік яких систематизовано за змістом та за напрямками використання і видами діяльності. На нашу думку, перспективи ефективного функціонування й розвитку комунальної власності все-таки є. Їх можна реалізувати, сконцентрувавши увагу на:

- удосконаленні інституційно-правового середовища комунальної власності територіальних громад;
- підвищенні ролі територіальних громад як суб'єктів комунальної власності шляхом запровадження механізмів їхньої участі у процесі вирішення питань місцевого значення;

– підвищенні ефективності управління комунальною власністю шляхом використання сучасних принципів ефективного менеджменту й сучасних управлінських методик і технологій;

– оптимізації структури комунальної власності територіальних громад;

– партнерстві місцевих влад, громад та приватного сектору у процесах розвитку комунальної власності;

– створенні інноваційної інфраструктури на базі комунальної власності.

Таким чином, на наш погляд, в досягненні ефективного використання об'єктів комунальної власності територіальних громад важливе значення має:

– широке впровадження органами місцевого самоврядування, спільно з суб'єктами підприємницької діяльності, інвестиційних програм щодо комунальної інфраструктури з залученням кредитних ресурсів цих суб'єктів;

– дотримання органами місцевого самоврядування оптимальних пропорцій між витрачанням коштів на розвиток комунального сектору економіки та задоволенням комунальними послугами населення громад;

– поєднання бюджетного фінансування об'єктів комунальної власності територіальних громад з можливістю отримання доходів від комерційної діяльності;

– застосування ефективних фінансових форм управління об'єктами комунальної власності, зокрема, довірче управління;

– сприяння розвитку корпоративних відносин в комунальному секторі з метою залучення та акумуляції фінансових ресурсів приватних інвесторів;

– фінансова підтримка функціонування підприємств, що мають стратегічне значення для громад шляхом розміщення органами місцевого самоврядування вільних залишків грошових коштів, як одного з об'єктів комунальної власності для отримання доходів від їх інвестицій у цінні папери (за рахунок відсотків, дивідендів і зростання курсової вартості цінних паперів) цих підприємств.

Зубань Сергій Станіславович

Полтавська міська рада, начальник відділу оперативного реагування управління житлово-комунального господарства виконавчого комітету

УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ МІСТА

Ефективне використання комунального майна територіальної громади є одним з пріоритетних завдань органів місцевого самоврядування в Україні. Не дивлячись на те, що в сучасних умовах економіки

країни приватна форма власності виходить на перший план, комунальна форма власності є невід'ємною частиною функціонування сучасного міста. Тому саме від раціонального використання наявних ресурсів та відповідного обслуговування об'єктів комунальної інфраструктури залежить затишність та інвестиційна привабливість адміністративно-територіальних одиниць в Україні.

Згідно Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», право комунальної власності – це право територіальної громади володіти, доцільно, економно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і в своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування (ст. 1)[2]. Територіальним громадам сіл, селищ, міст, районів у містах належить право комунальної власності на рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, землю, природні ресурси, підприємства, установи та організації, в тому числі банки, страхові товариства, а також пенсійні фонди, частку в майні підприємств, житловий фонд, нежитлові приміщення, заклади культури, освіти, спорту, охорони здоров'я, науки, соціального обслуговування та інше майно і майнові права, рухомі та нерухомі об'єкти, визначені відповідно до закону як об'єкти права комунальної власності, а також кошти, отримані від їх відчуження.

Міське господарство слід розглядати як складний об'єкт управління, що має у своєму складі різні за характером і підлеглистю підрозділи, що надають населенню житлові й комунальні послуги.

Комунальна інфраструктура міста – це комплекс установ і підприємств, які відповідають за своєчасне і нормальне надання послуг населенню у сфері комунальних служб (каналізація і водопостачання, тепlopостачання, електропостачання, транспорт і дороги, інженерні комунікації і тощо). Термін «інфраструктура» походить від поєднання двох латинських слів: *infra* – «нижче», «під» та *structura* – «будівля», «розташування» і в сучасних умовах вживається для означення сукупності споруд, будівель, систем і служб, необхідних для функціонування галузей матеріального виробництва та забезпечення умов життєдіяльності суспільства.

У сукупності ці підприємства і організації житлового господарства та впорядкування міст складають самостійну галузь системи життєзабезпечення міста – комунальне господарство.

Сучасна система житлово-комунального господарства в Україні останніми роками проходить період трансформації. Все більше міст України відмовляється від послуг своїх комунальних підприємств, на зміну яким приходять підрядні організації, які можуть забезпечити належне утримання об'єктів за рахунок великого обсягу ресурсів. Здебільшого дані процеси зумовлені особливостями тендерного законодавства, але вони мають і негативні наслідки.

Укладення договорів на обслуговування комунальної інфраструктури міст з приватними компаніями є одним з чинників утворення

монополії великих організацій, внаслідок чого скорочуються міські комунальні підприємства. В більшості випадках компанії, які надають комунальні послуги, мають юридичні адреси та залучають до роботи фахівців з інших міст України, що спричиняє довгий процес розуміння особливостей та потреб регіону де здійснюється надання послуг.

Схожа ситуація виникає і в транспортній галузі. Комунальні авто-транспортні підприємства, які здійснюють перевезення населення в межах адміністративно-територіальних одиниць здебільшого збиткові, через невідповідність тарифної політики. Неспроможність отримувати дохід для комунальних автотранспортних підприємств, не дає можливості придбання нових транспортних засобів, через що більшість транспортних сполучень обслуговують приватні перевізники.

Полтавська область має ще одну особливість, яка здебільшого негативно впливає на якісне обслуговування комунальної інфраструктури. Комунальні підприємства «Водоканал» та «Теплоенерго», належать до підпорядкування Полтавської обласної ради, а не міських та селищних відповідно, внаслідок чого фінансування підприємств здійснюється за рахунок власних надходжень та коштів обласного бюджету, унеможливаючи вирішення всіх питань та через брак коштів.

Велику роль у управлінні комунальною інфраструктурою населених пунктів повинна відігравати автоматизація процесів та використання інноваційних технологій. Крім впровадження системи раннього виявлення аварійних ситуацій, комунальні підприємства починають впроваджувати автоматизовану систему керування об'єктами (вуличне освітлення, світлофори та інше.). В багатьох містах України вже впроваджено систему «Електронного квитка» та інтерактивні покажчики на зупинках з використанням JPS технологій, впроваджено систему «Безпечне місто», яка не лише використовується для зменшення рівня злочинності та запобігання правопорушень, але й дає змогу контролювати рух комунальної техніки та перевіряти стан благоустрою он-лайн.

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що управління комунальною інфраструктурою є свідомою, цілеспрямованою дією з боку органу місцевого самоврядування на усі об'єкти власності територіальної громади. Тобто орган місцевого самоврядування уповноважений встановлювати правила володіння, користування та розпорядження об'єктами комунальної власності в такий спосіб, який призведе для отримання найбільш позитивного ефекту для територіальної громади.

Розвиток власних комунальних підприємств та впровадження нових технологій – являються ключовим елементом ефективного управління комунальною інфраструктурою міста.

Література:

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280/97– ВР від 21 травня 1997р. — [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.

2. Про житлово-комунальні послуги: Закон України № 2189- VIII від 09 Червня 2018р. — [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.

*Мужайло Василь Дмитрович,
Одеська національна академія харчових технологій,
кандидат економічних наук, доцент
Седіков Денис Вадимович*

Одеська національна академія харчових технологій, аспірант

РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ОРГАНІЗАЦІЇ АКТИВНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Реалізуючи стратегічний зовнішньополітичний курс на євроінтеграцію, Україна у 1997 р. ратифікувала «Європейську хартію місцевого самоврядування». Хартія визначає місцеве самоврядування гарантованим правом та реальними можливостями місцевої влади в межах своєї компетенції управляти великою часткою суспільних справ в інтересах територіальної громади [2].

З розвитком економічної системи регіонів країни виникають та набувають виняткової актуальності нові проблеми, що вимагають наукового вивчення, теоретичного та практичного комплексного розв'язання [1, с. 15-17].

Основними недоліками системи місцевого самоврядування структурно-організаційного характеру в Україні є такі:

1. Районні та обласні ради не мають власних виконавчих органів, ці повноваження виконують місцеві державні адміністрації відповідних рівнів. Відсутність законодавчо визначених механізмів та принципів взаємодії між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями.

2. Територіальна громада не є цілісним об'єднанням та не має спільних чітко визначених інтересів.

3. Незважаючи на широке коло прав, які закріплені за територіальною громадою, її безпосередня участь у суспільно-політичному житті, контроль за органами місцевого самоврядування обмежується переважно виборчими функціями: формування виборних органів місцевого самоврядування, обрання виборних посадових осіб місцевого самоврядування. Однак вибори не гарантують повноцінного контролю громади за діяльністю органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Аналіз організації системи місцевого самоврядування в Україні показує, що на сьогодні вона має досить широкі законодавчо закріплені повноваження щодо самоуправління на місцях. Водночас, якість їх реалізації зменшується через недостатню ефективність діяльності

органів місцевого самоврядування базового рівня, яка, в свою чергу, обумовлюється недосконалістю виборчої системи, недостатнім рівнем професійності кадрів, низьким рівнем участі членів територіальної громади у суспільно-політичному житті, а також недосконалістю фінансово-економічного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування базового рівня [3].

Удосконалення системи місцевого самоврядування України повинно починатися з базового рівня: сільських, селищних та міських громад. Зокрема, це доводить приклад Польщі, яка у 1990 р. розпочала свою доволі успішну адміністративно-територіальну реформу саме з адміністративного і ресурсного зміцнення громад [4, с. 48]. І лише через декілька років було створено повіти, і ще через декілька реформовано за принципами місцевого самоврядування воєводства. Польський досвід показує, що реформування є тривалим процесом і потребує стратегічного бачення та поетапного впровадження [4, с. 49]. Реформування системи місцевого самоврядування повинно мати потужний інформаційний та просвітницький супровід, мета якого – роз'яснити суспільству цілі та шляхи реформування, його конкретні наслідки для кожного громадянина, громади і регіону [5].

З метою підвищення якості самоуправління на рівні громади села, селища, міста доцільним є реалізувати наступні пропозиції: законодавчо визначити місце та роль територіальної громади в системі місцевого самоврядування; надати територіальній громаді юридичний статус, що дасть можливість забезпечити її правові гарантії у відносинах з органами місцевого самоврядування та їх окремими посадовими особами, а також державою загалом; удосконалити механізми відповідальності посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою і державою; вдосконалити й розширити систему підготовки професійних управлінських кадрів для органів місцевого самоврядування.

Література:

1. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування : [навч. посіб. для посадовців органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування]. – Київ : ПРООН/МПВСР, 2016. – 269 с.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
3. Петришина М. О. Зарубіжний досвід реформування місцевого самоврядування: на прикладі Франції та Польщі / М. О. Петришина, О. О. Колодяжний // Молодий вчений. – 2016. – № 1, ч. 2. – С. 47 – 51
4. Крегул Ю. Реформування місцевого самоврядування в Україні / Ю. Крегул, В. Батрименко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2016. – № 1. – С. 17 – 27.
5. Умовна структура виконавчих органів місцевого самоврядування // Децентралізація влади. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/discussion/item/id/1273>.

Муза Олег Валентинович
Академія адвокатури України,
професор кафедри кримінального та адміністративного права,
доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Реформа децентралізації публічної влади в Україні є незавершеною, оскільки не досягнуто кінцевої її мети проведення – збалансованого розвитку і взаємодії публічного та муніципального управління. Ряд ключових питань залишаються бути невирішеними – прийняття конституційних змін (що навряд чи є можливим в умовах проведення чергових парламентських виборів), законодавче закріплення нового адміністративно-територіального устрою, визначення меж публічного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, прийняття нової редакції закону про службу в органах місцевого самоврядування, законодавче визначення правового статусу міських агломерацій.

Контроль визначають як одну із форм організаційно-управлінських відносин – сукупність дій зі спостереження за функціонуванням відповідного об'єкта контролю з метою отримання об'єктивної та достовірної інформації.

У сучасному демократичному суспільстві «публічний контроль» тлумачиться достатньо «широко». Мова йде про два типи відносин, що складаються у сфері контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування:

перший тип відносин – полягає у здійсненні контрольної діяльності у системі публічної влади, за якого, як правило, вищестоящі органи державної влади мають право впливу на результати та обсяг управлінської діяльності нижчестоящих органів державної влади у межах та спосіб, що визначені Конституцією і законодавством;

другий тип відносин – передбачає «вихід» за межі системи публічного управління та здійснення моніторингу владно-управлінської діяльності як владними, так і невладними інституціями, у тому числі міжнародними універсальними та регіональними організаціями.

Існує достатньо чисельна класифікація видів публічного контролю. У контексті нашого дослідження важливо відмітити про виокремлення **контролю за діяльністю децентралізованих органів**. При цьому, за ознакою об'єктів контрольної діяльності зазначений контроль буває зовнішнім і внутрішнім (адміністративним), за часовими параметрами – попередній (превентивний), поточний і кінцевий (підсумковий) контроль.

У Концепції адміністративної реформи в Україні 1998 року відзначалося про те, що «з метою визначення основних напрямів політики реформування організації управління на регіональному та місцевому рівні, організаційного, правового і фінансово-економічного

механізмів забезпечення цього процесу, запровадження режиму оптимального самодостатнього функціонування суб'єктів державного управління та управління в системі місцевого самоврядування, здійснення *ефективного адміністративного контролю* щодо становлення і розвитку місцевого самоврядування» започатковується одним із етапів реформи.

Внутрішній адміністративний контроль – це вид контролю, що здійснюється у порядку підлеглості в межах адміністративної ієрархії. Тут вищий (його спеціалізовані структури та посадові особи) орган перевіряє виконання покладених завдань та функцій нижчим адміністративним органом. Серед переваг внутрішнього адміністративного контролю варто відзначити: професіоналізм його здійснення; більша оперативність; ширший обсяг контролю.

В умовах децентралізації публічної влади та передачі повноважень на рівень місцевого самоврядування, при розмежуванні компетенції місцевих органів влади (мається на увазі місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування) потрібно в першу чергу здійснювати розмежування їхніх повноважень за предметами відань. Це і питання бюджету та фінансів, і використання землі та природних ресурсів, соціального захисту та зайнятості населення, промисловості та сільського господарства тощо. Однак повноваження різних органів публічної влади стосовно наведених питань повинні відрізнятися. Так, місцеві органи виконавчої влади мають реалізовувати переважно контрольні повноваження за здійсненням управлінської діяльності органами місцевого самоврядування в названих сферах і виконувати державні програми по цих напрямках.

Публічний контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування має поєднувати у собі державно-владний контроль (у межах делегованих або переданих повноважень), громадський контроль та міжнародно-правовий контроль (у рамках моніторингу додержання Україною міжнародно-правових зобов'язань).

Вбачається доцільність визначити у Законі України «Про місцеве самоврядування» коло суб'єктів, які уповноважені здійснювати контроль за діяльністю органів та посадових осіб місцевого самоврядування з чітким та вичерпним переліком питань (компетенційних відань). Додатково слід законодавчо розділити правове регулювання внутрішнього та зовнішнього контролю, що має забезпечити додержання прав місцевого самоврядування з боку загальнодержавного та місцевого рівнів, відомчої та позавідомчої моніторингової діяльності.

Існує гостра потреба у прийнятті проекту Закону України «Про громадський контроль» та узгодженню його окремих норм із положеннями Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» в частині розширення та гарантування прав громадським об'єднанням на їх участь у виробленні та прийнятті рішень органами місцевого самоврядування.

Капустін Олег Володимирович
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрант спеціальності «Публічне
управління та адміністрування»

ЗМІСТ ТА СКЛАДОВІ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Проблематика забезпечення економічного зростання на рівні територіальних громад – міст, селищ і сіл набуває дедалі більшої актуальності для сучасної України, виходить на порядок денний нової регіональної політики та внутрішньої державної економічної політики. Місцеве економічне зростання розглядається як стабільний, випереджаючий розвиток, як відтворення регіональної економіки на засадах інтенсивного розвитку, збільшення обсягів валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу. У широкому розумінні «місцеве економічне зростання» – це постійне зростання добробуту громадян, що проживають на території країни – в містах, селищах та селах.

«Потенціал розвитку об'єднаної територіальної громади» – це відповідно можливості безперервного соціально-економічного зростання певної території при використанні всього комплексу ресурсів, особливостей існуючої і перспективної структури її господарства, географічного положення в інтересах підвищення якості життя членів цієї територіальної громади.

Визначальною особливістю потенціалу розвитку об'єднаної територіальної громади виступає пріоритетний характер не тільки досягнутого рівня найважливіших параметрів, а й динаміки економічного і соціального розвитку відповідної території.

Необхідно враховувати, що потенціал розвитку, будучи основою функціонування системи господарювання, повинен мати здатність до інноваційного та якісного розвитку для досягнення ефективного рівня формування території, на яку впливають різноманітні фактори зовнішнього середовища.

В якості головного критерію результативності управління виступає рівень ефективності керованого об'єкта. У зв'язку з цим на регіональному рівні в сучасних умовах висувається завдання створення управлінського потенціалу. Його сутність ми визначаємо, як сукупність всіх видів ресурсів, якими володіє і які використовує регіональна система управління з метою збільшення економічного потенціалу території. Управлінський потенціал виступає в матеріальній та інтелектуальній формах. До матеріальної форми можна віднести витрати на управління, які визначаються змістом, організацією, технологією та обсягом робіт з реалізації відповідних функцій, види і кількість ресурсів, що використовуються: трудових, інформаційних, матеріально-технічну базу. Інтелектуальна форма включає в себе характер і профе-

сіоналізм управлінської праці, кадровий потенціал, методи і технологію управління, якість інформації, організаційні структури, корпоративну культуру, творчий підхід до вирішення управлінських завдань [1, С. 344].

Для ефективного управління об'єднаною територіальною громадою на основі оперативної і якісної розробки управлінських рішень суб'єктам управління необхідна чітка і цілісна картина функціонування територіального господарського комплексу, інформація про яку повинна бути достовірною, своєчасною, оперативно обробленою і централізовано вирішеною. У зв'язку з цим в даний час, в багатьох регіонах, актуальним завданням у сфері управління є необхідність об'єднання всіх інформаційних ресурсів в єдиний простір, що буде платформою для впровадження багаторівневої аналітичної системи управління територією. Здатність аналізувати, систематизувати, нагромаджувати й передавати інформацію сьогодні є найважливішим управлінським навиком. Найбільш ефективно така підтримка прийняття управлінських рішень забезпечується використанням нових комп'ютерних технологій.

Дослідження системи управління потенціалом розвитку об'єднаної територіальної громади включає: виявлення тенденцій; уточнення цілей і завдань розвитку об'єднаної територіальної громади та її підсистем; розкриття чинників, що забезпечують досягнення сформульованих цілей або перешкоджають їм; збір необхідних даних для розробки заходів щодо вдосконалення діючих систем управління; отримання необхідних даних для поєднання сучасних моделей і методів управління до умов конкретної об'єднаної територіальної громади.

Система управління повинна забезпечувати функціонування і розвиток всього об'єкта управління (об'єднаної територіальної громади). Держава, як вищий суб'єкт управління, здійснює соціально-економічну спрямованість дій системи управління об'єднаної територіальної громади, несе відповідальність за її ефективне функціонування.

Отже, управління потенціалом розвитку соціально-економічних систем, як й інших складних систем, відбувається через процеси самоорганізації, що містять періодичні зміни фаз руйнування старих і виникнення нових структур (об'єднаних територіальних громад), а також їх закріплення та підтримання у порівняно стійкому стані. В цілому процес управління потенціалом розвитку об'єднаної територіальної громади являє собою послідовність реалізації управлінських функцій (планування, організація, мотивація, координація, контроль) і процедур суб'єктом управління (відповідним органом місцевого самоврядування, уповноваженими органами державної влади) відносно об'єкту управління (територіальної громади) із дотриманням визначених принципів з метою забезпечення найвищої якості життя та добробуту членів громади.

Література:

1. Підкуйко О. О. Концептуально-понятійні основи забезпечення розвитку територіальної громади / О. О. Підкуйко // Науковий вісник Академії муніципального управління : зб. наук. пр. – К. : Вид.-поліграф. центр Акад. муніцип. упр., 2012. – Вип. 4. – С. 339–345

Колодяжна Анна Сергіївна

*Виконавчий комітет Подільської районної у м.Полтаві ради,
завідувач юридичного відділу*

ТУРИЗМ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Поступово туризм з видів відпочинку перетворюється на індустрію, з великим різновидом туристичної діяльності. До особливостей сучасної тенденції розвитку туристичної індустрії належить взаємозв'язок та формування високорозвиненої національної індустрії туризму з потребою розв'язання соціально-економічних проблем у перехідний період економічного розвитку нашої держави, оскільки за своєю прибутковістю цей сектор економіки є досить таки конкурентоспроможною галуззю, а також певним каталізатором економічного розвитку. Швидкий розвиток регіону неможливий без туризму, адже у сучасній світовій економіці він грає все більш значну роль. Внесок туризму до світового валового внутрішнього продукту з урахуванням непрямого ефекту становить 10 відсотків. Загальна кількість робочих місць, що прямо або опосередковано стосуються сфери туризму, становить 11% [1].

Отже, сфера туризму та курортів стає однією з основних галузей, що впливає на загальний стан і тенденції світової економіки. Незважаючи на ресурсну забезпеченість та безмежні потенційні туристичні можливості, Полтавська область, як і Україна в цілому, на даний час не має можливості конкурувати з розвинутими туристичними державами. В сучасних умовах питання зайнятості сільського населення надзвичайно загострилися. Розвиток зеленого туризму є одним із напрямів розширення сфери зайнятості сільського населення. Зелений туризм дозволяє отримати соціальну та економічну стабільність у сільському регіоні. Для України даний вид туризму досить новий, хоча, як свідчать сучасний досвід та наукові дослідження стає дедалі популярний та перспективний. В Законі України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР наводиться лише трактування терміна «туризм»: «тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає» [2].

Вчені вважають, що «процеси становлення і розвитку зеленого туризму в умовах підприємництва обумовлені соціально-економічними перетвореннями в аграрній сфері економіки України,

зокрема, формуванням нових організаційних форм господарської діяльності на засадах приватної власності» [3].

Під час дослідження особливостей зеленого туризму в Україні виявлено його основні слабкі сторони, а саме: низький рівень нормативно-правового забезпечення розвитку зеленого туризму; нестабільне економічне та політичне становище; відсутність рекламного та інформаційного забезпечення щодо послуг зеленого туризму; нераціональне та незбалансоване використання природного потенціалу.

Необхідно звернути увагу, що для розвитку зеленого туризму в Полтавській області існує також й багато сприятливих факторів: вдале географічне розташування Полтавської області; значне розмаїття історико-культурних, етнічних надбань, ландшафтних; попит на відпочинок у сільській місцевості; доступна цінова політика на відпочинок у сільській місцевості; наявність трудових ресурсів для надання туристичних послуг на селі. Особливого значення для розвитку зеленого туризму в Полтавській області і в Україні в цілому, набуває вдалий досвід іноземних країн. Проведені дослідження свідчать, що зелений туризм вирішує питання зайнятості населення на селі, охорони та відтворення природних ландшафтів, історико-культурної спадщини, відтворення народних промислів, що поступово, але повільно, відбувається на теренах Полтавщини.

Різкий зріст надходжень від туристичної діяльності в Україні прогнозується з 2023 року, що цілком відповідає загальній ситуації у світі. Чинниками зростання можуть стати: активізація малих туристичних підприємств, доходи населення, збільшення тривалості вільного часу, широка сегментація туристичного ринку, збільшення тривалості вільного часу, стан оточуючого середовища, політична та економічна стабільність.

Література:

1. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>.

2. Про туризм: Закон України №324/95-ВР від 15.09.1995 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.

3. Особливості функціонування сільського туризму в Україні та досвід європейських країн [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/pitjulych.htm.

*Кришень Олена Вікторівна
Дніпропетровського регіонального інституту державного
управління Національної академії державного управління
при Президентові України, аспірант*

СОЦІАЛЬНИЙ КОНТЕНТ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Українська держава на сучасному етапі свого розвитку та євроінтеграційного руху як ніколи раніше потребує розроблення якісної стратегії регіонального розвитку, провідним орієнтиром якої виступатиме консолідація локальних дій у сфері регіонального розвитку навколо реалізації загальнонаціональних пріоритетів, головним із яких виступають соціальна безпека та якість життя населення. Тобто пріоритети соціального змісту. Ця проблема надзвичайно актуалізувалася внаслідок суспільно-економічних змін, спричинених військовими діями на Сході України та у зв'язку з анексією Криму. Тому необхідність зміни соціальних пріоритетів захисту населення постає актуальним управлінським завданням як на загальнодержавному, регіональному і місцевому рівнях.

Основою правового механізму регіональної соціальної політики можна назвати закон України «Про засади державної регіональної політики», який було прийнято у 2015 році. Закон визначає основні соціальні засади державної регіональної політики [1]. При цьому важливо зазначити, що нормативно-правові акти наднаціонального, національного та регіонального рівнів забезпечують можливість кореляції основних засад регіональної політики як у полі національного виміру (порівняння між регіонами), так і в рамках наднаціонального виміру (міжнародні нормативно-правові документи).

Місцеві органи виконавчої влади в межах своєї компетенції забезпечують реалізацію державної регіональної політики; погоджують проект державної стратегії регіонального розвитку України; розробляють регіональні проекти та плани заходів з реалізації власних стратегій; підготовку і подання пропозицій щодо програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку; розробляють та упродовжують програми і проекти регіонального розвитку; здійснюють моніторинг та оцінку результативності реалізації стратегій регіонального розвитку і планів заходів з їх реалізації, підготовку та подання звітів тощо.

Координаційний механізм реалізації регіональної соціальної політики реалізується на основі узгодження діяльності органів виконавчої влади всіх рівнів з метою досягнення визначених стратегічних цілей суспільного розвитку. Координація відбувається шляхом включення відповідних положень до Плану заходів з реалізації державної стратегії регіонального розвитку України, планів заходів з реалізації стратегії регіонального розвитку та угод щодо регіонального розвитку.

Основу фінансово-економічного механізму регіональної соціальної політики складають фінансові активи бюджетів всіх рівнів (державного та місцевого), кошти міжнародних організацій, гранти та благодійні внески, а також фінансування з інших джерел в рамках чинного законодавства України.

Тож в нових соціально-політичних та соціально-економічних умовах розвитку українського суспільства, що склалися після 2014 року, постає необхідність у розробці нової регіональної соціальної політики, яка б була заснована з одного боку на європейських підходах та соціальних пріоритетах і цінностях, а з іншого боку, була би здатною ефективно амортизувати негативні результати зовнішніх та внутрішніх викликів через інклюзивність соціального контенту в регіональних програмах. Відмінністю нової регіональної соціальної політики є раціональне співвідношення власних повноважень громад з наявними і потенційними ресурсами, а механізми державної підтримки повинні забезпечувати виключно стимулюючий вплив. Цілісність, згуртованість та інклюзивність соціальної компоненти мають стати основоположними принципами розвитку, співіснування і співпраці територіальних громад, регіонів і держави.

Досліджуючи більш ґрунтовно проблеми регіональної соціальної політики нами було опрацьовано соціальний контент регіональних програм, що реалізуються на Дніпропетровщині [2]. Результати дослідження показали, що в області нині реалізується 51 регіональна програма. За функціональним змістом та основною галузевою спрямованістю ці програми розподілено на 6 груп: екологічні (7), економічні (15), соціальні (12), науково-технічні (2), правоохоронні (2), національно-культурні (10). При подальшому групуванні всі регіональні програми можна інтегрувати у три блоки: екологічний (9), економічний (15) та соціально-гуманітарний (24). Як бачимо, загалом програми соціально-гуманітарного змісту в розрізі регіональної політики складають 47%, тобто кожна друга регіональна програма на Дніпропетровщині в нових умовах є соціально-орієнтованою і перспективною. Перспективний підхід як новація формування сучасної регіональної соціальної політики є очевидним, адже більшість цих програм розрахована на довгостроковий період. Так, програми економічного блоку реалізуються до 2026 року, окремі програми економічного блоку – до 2038 року, програми соціального блоку – до 2022 року. Перспективний підхід як сучасна риса регіональної соціальної політики додатково ідентифікується і в програмах суто соціального спрямування, адже в п'яти програмах із семи, головним виконавцем яких є департамент соціального захисту населення, основними бенефіціарами виступають діти, молодь та сім'я.

Література:

1. Про засади державної регіональної політики: закон України від 05.02.2015 № 13. – ВВР, 2015, № 13, ст.90.

2. Регіональні цільові програми Дніпропетровщини на 2019 рік. –
Режим доступу: <https://oblrada.dp.gov.ua/region-programmes>

Куц Юрій Олексійович

*Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові
України, завідувач кафедри регіонального розвитку та
місцевого самоврядування,
доктор наук з державного управління, професор*

ІНСТИТУТ ОБ'ЄДНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ

Одним із стратегічних завдань сучасного українського поступу є запровадження нової ідеології функціонування виконавчої влади і місцевого самоврядування як діяльності із забезпечення реалізації прав і свобод громадян, надання управлінських, державних, адміністративних та громадських послуг [11]. Сучасне розуміння соціального інституту трактується як система установ, організацій з певною структурою й субординацією, відтворюваною в часі сукупністю норм і правил, які впорядковують управлінські відносини як між установами, так і між людьми.

У науковий обіг одним із перших увів концепт інституту Г. Спенсер, вживаючи це поняття як синонімічне щодо понять «організація» чи «система примусу» [8, с. 251].

Як зазначає П. Бергер, під інституціями хибно розуміють організації, котрі певним чином об'єднують людей (наприклад, школу, тюрму, університет, або Верховну Раду тощо); інституції виступають, таким чином, як регулятивні зразки, тобто, по суті, програми, якими суспільство обмежує поведінку індивідів. П. Бергер зауважує, що «це загальноприйняте вживання надто однобічне..., воно надто пов'язує поняття інституції з тими соціальними сутностями, які визнаються та кодифікуються правом» [2]. Інституція сьогодні має позначати не те, що було інституційоване, а те, що є джерелом інституціювання. Інституції стосуються більше суспільства, ніж суверенної влади, яка постає лише виразником суспільної волі. Інституції трактуються саме як соціально-психологічні феномени [4, с. 74]. З урахуванням цієї обставини, інститут у демократичному суспільстві – завжди інституція, але не завжди об'єктивно існуюча інституція є офіційним інститутом.

«Інституції» інституціоналісти витлумачують як певну «організуючу ідею», первинний елемент, що лежить в основі і соціальної, і політичної структури суспільства та позначає тривало існуюче об'єднання людей або обставин соціального характеру [2]. Інституція як комплекс норм, що регулюють суспільні відносини, протиставляється органам влади та закладам, які забезпечують виконання цих норм.

Таким чином, зовнішній вияв інститутів відбувається через правове закріплення норм, однак глибинний вияв вони знаходять у цінностях, що сповідуються тим чи іншим народом. Інституції є відзеркаленням стану волі та почуттів певної людської групи в певний момент історії. Поняття «інституціоналізації» стосується насамперед норм, цінностей, традицій та порядків, заведених у суспільстві. Інституціоналізація, констатує в «Енциклопедії державного управління» А. Михненко і Е. Макаренко, – утворення стабільних зразків соціальної взаємодії, оснований на формалізованих правилах, законах, звичаях і ритуалах. Інституціоналізація слугує закріпленню практик чи сфери суспільних відносин у вигляді законів чи соціальної норми, прийнятого порядку [6, с. 258].

Під соціальним інститутом А. Михненко розуміє форму (держава, право, політичні партії, збройні сили, церква, школа, родина, мораль) та засіб здійснення спільної діяльності людей, що забезпечує стабільне функціонування суспільних відносин [5, с. 263].

В. Барабаш виділяє три типи інституціоналізації: у стабільних соціальних системах, у конфліктних соціальних системах та в соціальних системах, які зазнають трансформації. Наприклад, у стабільних системах інституціоналізація «передбачає когерентність та несуперечливість елементів системи і уявлень про устрій суспільства з виникаючими та функціонуючими інститутами..., у конфліктних системах... уявлення про належність у діяльності впливових суб'єктів соціальних процесів різко розходяться з існуючими соціальними інститутами» [1, с. 9]. При цьому накопичення невдоволення може призвести до революційних змін. На наш погляд на сьогодні в нашій державі необхідно більше уваги приділяти процесам інституціоналізації саме об'єднаних територіальних громад. Мається на увазі формування нових інститутів дієздатних, спроможних територіальних громад, подолання спротиву старих інститутів існуючих на місцевому рівні. Особливо яскраво це проявляється в процесах об'єднання територіальних громад.

Наступним кроком має бути внесення зміни до Конституції щодо децентралізації, які необхідні для подальшого просування реформи та її завершення. У результаті чергові місцеві вибори восени 2020 року мають пройти на новій територіальній основі районів та громад. Повноваження між рівнями управління повинні бути розмежовані за принципом субсидіарності. Мешканці громад мають бути забезпечені механізмами та інструментами впливу на місцеву владу та участі у прийнятті рішень.

Наступним кроком має бути внесення зміни до Конституції щодо децентралізації.

Необхідно також прийняти ряд важливих законів: Про засади адміністративно-територіального устрою України, Про внесення змін до закону «Про регулювання містобудівної діяльності», Про службу в органах місцевого самоврядування (нова редакція), Щодо державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування, Про

місцевий референдум [3]. Також необхідно прийняти закон щодо впровадження інституту префектів.

З 2015 по 2018 роки в Україні створено 878 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). До складу цих ОТГ увійшли більше 4000 колишніх місцевих рад. 9 млн людей проживають в ОТГ [7].

На сьогодні в Харківській області 18 ОТГ (30,5%) з 59, які передбачені Перспективним планом формування територій громад Харківської області. Причому 6 з них були створені у 2018 році: Великобурлуцька, Пісочинська селищні, Циркунівська, Старовірівська, Олексіївська сільські та Лозівська міська навколо міста обласного значення. Це найбільша ОТГ в Україні, вона об'єднала понад 80 тисяч людей та 18 місцевих рад [10].

Проект Перспективного плану формування територій громад Харківської області був схвалений обласною радою 18 червня 2015 року, а в першій редакції План було затверджено Розпорядженням КМУ від 23 вересня 2015 р. № 991. В процесі роботи рішенням Харківської обласної ради вже були внесені зміни, які також затверджені Розпорядженням КМУ від 21 грудня 2016 р. № 992-р. та від 10 березня №159-р 2017 року. Перспективний план формування територій громад Харківської області на сьогодні складається із 59 об'єднаних територіальних громад.

Проте, в Україні деякі із потенційно ініційованих конфігурацій громад є занадто маленькими, до 5 тис. осіб. За оцінками експертів, фахівців Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, такі маленькі громади можуть не стати спроможними. Є великий ризик щодо їх подальшої життєдіяльності [9]. Багато в чому спротив чинять старі інститути, доречність існування яких викликає сумнів.

Література

1. Барабаш В. В. Інституціоналізація сучасного молодіжного руху України: тенденції та проблеми : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соц. наук : спец. 22.00.04 «Спеціальні та галузеві соціології» / В. В. Барабаш. – Харків, 2005. – 21 с.
2. Бергер П. Л. Що таке інституція? Випадок мови [Електронний ресурс] / П. Л. Бергер ; [пер. Ю. Яремко]. – Режим доступу : <http://www/ji.lviv.ua/n35texts/berger.htm>.
3. Другий етап децентралізації в Україні. 2019-2021 роки. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/about>.
4. Карозерс Т. Трезвий взгляд на демократию / Томас Карозерс // Pro et Contra. –2005, июль-август. – №1 (28). – Том 9. – С. 73–80.
5. Михненко А. М. Інститут соціальний // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. – 2011. – С. 263-264.

6. Михненко А. М., Макаренко Е. М. Институалізація // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентів України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпугенко (співголова) та ін. – 2011. – С. 258-259.

7. Результати першого етапу децентралізації в Україні. 2014-2018 роки. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/about>.

8. Спенсер Г. Основания социологии / Герберт Спенсер ; [пер. с англ.]. – СПб. : Издательство И. И. Билибина, 1877. – (в 2 т. ; т. 1).

9. Формування об'єднаних територіальних громад у Харківській області // Асоціація органів місцевого самоврядування Харківської області. – Режим доступу : <http://association.kharkov.ua/index.php?>.

10. Харківська область на третину виконала план по об'єднанню громад. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric>.

11. Якісні управлінські послуги – головна умова підвищення довіри населення до органів влади: [Моногр.] / За заг. ред. Ю. О. Куца, С. В. Краснопорової. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2005. – 222 с.

Підлісна Тетяна Віталіївна

Хмельницький університет управління та права,

кандидат наук з державного управління,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування,

керівник відділу підготовки Публічних управліців

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Впродовж останніх років наша країна впевнено рухається шляхом глибоких і структурних реформ, які вже допомогли досягти макроекономічної стабільності та повернути позитивну динаміку розвитку української економіки, незважаючи на низку зовнішніх і внутрішніх викликів. Так, валовий внутрішній продукт демонструє стабільне зростання вже 12 кварталів поспіль, зростає обсяг капітальних інвестицій та надходжень до бюджету країни, системно зменшується державний борг, триває найбільша за всю історію країни розбудова та модернізація інфраструктурних та виробничих об'єктів.

Трансформації, що відбуваються сьогодні в усіх ключових напрямках життя держави, є фундаментом для якісних змін у середньостроковій перспективі, основою для підвищення добробуту та рівня життя нас із вами – громадян України[1].

Мета реформи децентралізації – формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та

територіальних громад. Реформа передбачає відповідальність органів місцевого самоврядування перед виборцями – за ефективність своєї роботи, а перед державою – за її законність. В Україні процес децентралізації розпочато 2014 року з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (01.04.2014р.), Законів «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014р.), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015р.) та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації.

Цей процес дозволив формувати відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування значний дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об'єднані територіальні громади (ОТГ).

За 4 роки реформи було створено 882 ОТГ, що об'єднали 4043 громади (36,7% від загальної кількості місцевих рад станом на 01.01.2015 року), це 38% території України і близько 69% населення.

Реформа децентралізації дала поштовх до формування дієздатного та найбільш наближеного до громадянина інституту влади – місцевого самоврядування. Добровільне об'єднання територіальних громад дозволило новоутвореним органам місцевого самоврядування дістати відповідні повноваження та ресурси, що їх раніше мали міста обласного значення.

Інтереси громадян, які мешкають на території об'єднаної громади, тепер представляють обраний голова, депутатський корпус та виконавчі органи ради громади, що забезпечують реалізацію наданих законом повноважень в інтересах громади. У населених пунктах, що увійшли до складу об'єднаної громади, право жителів на місцеве самоврядування та надання послуг громадянам забезпечують обрані ними старости.

Збільшення та об'єднання громад здійснюється шляхом добровільного об'єднання з урахуванням думки громадян. обов'язковим при плануванні створення громад є визначення потенційних ресурсних можливостей громади для економічного та соціального розвитку і можливості забезпечити надання якісних послуг жителям[2].

Метою реформування місцевого самоврядування в Україні є підвищення якості життя людини за рахунок створення умов для сталого розвитку територіальних громад як самостійних та самодостатніх соціальних спільнот, члени яких матимуть можливість ефективно захищати власні права та інтереси шляхом участі у вирішенні питань місцевого значення[3].

Ефективне місцеве самоврядування та забезпечення ним поступального соціально-економічного розвитку відповідних територій має супроводжуватися збільшенням ресурсної та фінансової бази. Децентралізовані повноваження мають бути забезпечені відповідним ресурсом для якісного виконання.

Після прийняття низки законів щодо децентралізації повноважень і регулювання земельних відносин громади дістануть право розпоряджатися землями за межами населених пунктів. Верховною Радою України прийнято закони, які надають можливість децентралізувати частину повноважень ЦОВВ щодо надання базових адміністративних послуг: реєстрацію нерухомості, бізнесу, місця проживання особи – передавши їх на рівень громад.

Сьогодні вже готовий законопроект про муніципальну варту, завдяки якому органам місцевого самоврядування буде надано дієвий інструмент наведення порядку на підлеглий території. Муніципальна варта – це структура, яка має стежити за дотриманням правопорядку, опікуватись питаннями благоустрою, незаконних звалищ, місць для паркування тощо. Вона в жодному разі не може займатися кримінальними справами – це виключно компетенція поліції.

Отримані в результаті децентралізації повноваження та ресурси надали органам місцевого самоврядування більше можливостей для розвитку своїх територій, створення сучасної освітньої, медичної, транспортної, житлово-комунальної інфраструктури.

Місцева влада стала зацікавленою в розвитку інвестиційної привабливості своїх територій на благо громади, адже сплачені тут податки підуть на підвищення якості життя жителів цієї території. Різноманітні дозволи та реєстраційні документи для ведення бізнесу можна буде отримувати на місцях, громади зможуть самостійно залучати інвестиції, сприяючи їх соціально-економічному розвитку.

Переваги реформи багато громад відчули вже сьогодні: в їх містах, селах і селищах почали приводитися до ладу дороги, медичні та освітні заклади – все те, що десятиліттями перебувало у занепаді.

Реформа дала поштовх до повноцінного розвитку громад, можливість поліпшити життя у кожному населеному пункті та у країні в цілому і дозволяє громадянам – кожному з нас – самостійно господарювати там, де вони живуть[4].

Хмельниччина з квітня 2015 року активно впроваджує заходи з реалізації реформи місцевого самоврядування.

Розпорядженням голови облдержадміністрації від 6 квітня 2015 року №154/2015-р утворено обласну робочу групу з розробки проекту перспективного плану формування територій громад області. 10 квітня 2015 року відбулось перше засідання робочої групи, на якому затверджено план розробки проекту перспективного плану, завдання, які стоять перед робочою групою, та шляхи їх виконання.

У травні 2015 року був розроблений та депутатами обласної ради схвалений проект перспективного плану формування громад області, який передбачав утворення 54 ОТГ. Засади добровільності об'єднання громад призвели до необхідності внесення окремих змін до затвердженого перспективного плану. Зміни вносились на підставі обговорень та рішень обласної робочої групи та схвалювались рішеннями сесій обласної ради (5 сесій, остання – 14.06.2018 р.).

На даний час перспективний план формування територій громад області передбачає утворення на території області 62-х об'єднаних територіальних громад. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 року №901-р затверджено зміни до перспективного плану формування територій громад Хмельницької області по всій території області.

У 2015 році на території області утворено 22 ОТГ, у 2016 – 4, у 2017 – 13 ОТГ.

У 2018 році утворено 5 ОТГ (Білогірську, Улашанівську, Ямпільську, Шаровечківську, Новоставецьку), до 7 діючих ОГ відбулось приєднання суміжних сільських рад.

Облдержадміністрацією у 2018 році надано 5 висновків на відповідність Конституції та законам України проєктів рішень щодо утворення об'єднаних територіальних громад (Білогірської, Улашанівської, Ямпільської, Теофіпольської, Новоставецької) та 7 висновків щодо добровільного приєднання сільських рад до існуючих об'єднаних громад (Гуменецької, Крупецької, Розсошанської сільських, Красилівської, Полонської та Волочиської міських ОТГ та м. Славути).

У квітні та грудні 2018 року, відповідно до постанов ЦВК, відбулись перші вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних голів об'єднаних громад Білогірської селищної, Шаровечківської сільської, Улашанівської сільської, Ямпільської сільської, Новоставецької сільської районів.

Станом на 2019 рік в області утворено 45 об'єднаних територіальних громад, їх площа майже 12 тис.кв.км (11,78 тис. кв.км – 57% площі області). До ОТГ увійшли 800 населених пунктів з населенням 517,177 тис. осіб (40,8% від населення області, 347 із 605 сільських, селищних, міських рад увійшли до об'єднаних громад).

Найбільша за кількістю населення – Дунаєвецька міська ОТГ – 37281 осіб;

найменша – Баламутівська сільська ОТГ Ярмолинецького району – 1880 осіб;

11 ОТГ мають чисельність мешканців менше 5 тис. осіб,

7 ОТГ – понад 20 тис. мешканців.

Найбільша за площею – Новоушицька ОТГ – 747 кв.км, найменша – Шаровечківська ОТГ Хмельницького району – 46,8 кв.кілометрів.

Відповідно до оприлюдненого Мінрегіоном рейтингу процесу децентралізації за 2018 рік Хмельниччина у загальному рейтингу областей щодо формування об'єднаних територіальних громад посідає перше місце[5].

За три роки переважна більшість об'єднаних територіальних громад довела свою спроможність вирішувати самостійно питання місцевого значення і свою здатність нести відповідальність за прийняті рішення. Найефективніше працюють та забезпечують розвиток територій такі об'єднані громади як Волочиська та Дунаєвецька міські,

Новоушицька, Чемеровецька та Сатанівська селищні, Гуменецька, Колибаївська та Розсошанська сільські громади.

Позитивна динаміка виконання місцевих бюджетів об'єднаних громад області за 2015-2018 роки на практиці підтверджує ефективність впроваджуваних реформ децентралізації фінансових ресурсів держави. Станом на 1 січня 2019 року до загального та спеціального фондів бюджетів об'єднаних територіальних громад надійшло 1509,7 млн.грн. податків, зборів та обов'язкових платежів (без врахування міжбюджетних трансфертів). Це – 22,5% у зведеному бюджеті області.

Об'єднаними територіальними громадами забезпечено виконання планових показників 2018 року на 104,7 відсотка, понадпланово отримано 67,9 млн.гривень.

У червні минулого року у Хмельницькому пройшов Всеукраїнський форум старост об'єднаних територіальних громад. Понад 300 представників громад із 22 областей України зібралися на форум, щоб обмінятися досвідом, поділитися успіхами та обговорити проблеми, які виникають у процесі роботи. Хмельниччина за рейтинговим оцінюванням Мінрегіону є лідером за кількістю обраних старост серед інших регіонів. В області їх уже обрано 204, у той час як загалом по країні їх налічується 788.

На підтримку розвитку об'єднаних громад з державного бюджету було виділено субвенцію місцевим бюджетам на формування інфраструктури ОТГ, загальний обсяг якої за 3 роки склав 512 млн.грн. Завдяки цим коштам було реалізовано понад 600 проєктів та заходів в різних сферах життєдіяльності громад.

Сума фінансових надходжень на розвиток територій громад області і з державного бюджету, і від податків за останні 3 роки могла б бути значно більшою, якби кожен керівник району чи міста, сільський чи селищний голова вчасно зрозумів переваги об'єднання та доніс це до мешканців громад.

Проте, 258 міських, селищних, сільських рад області ще не увійшли до об'єднаних громад.

На даний час не утворено жодної об'єднаної територіальної громади у Віньковецькому та Старокостянтинівському районах.

Наразі відбувається процедура утворення першої ОТГ в Ізяславському районі – Плужненської сільської ОТГ, висновок на проєкти рішень 3-х сільських рад, які планують об'єднатись, затверджений головою адміністрації 31 січня 2018 року, направлено звернення в ЦВК щодо призначення перших виборів депутатів сільської ради та голови громади.

У Красилівському районі об'єднані громади займають – 36% території району, у Білогірському – 51%, Чемеровецькому – 60%, у Кам'янець-Подільському – 64%. Керівникам районів та головам ОТГ доручено більш активно проводити роз'яснювальну роботу у сільській місцевості для утворення нових ОТГ або приєднання сільських рад до існуючих ОГ.

Завдяки внесенню змін у законодавство міста обласного значення отримали можливість об'єднуватися за принципом приєднання територій – без додаткових виборів. Наразі в Україні утворено 24 ОТГ із центрами у містах обласного значення. Тепер мешканці приєднаних сіл користуються всіма пільгами і перевагами міста, а міста мають додаткові ресурси. В нашій області лише місто Славути скористалось цією можливістю[6].

Облдержадміністрацією спільно з Центром розвитку місцевого самоврядування, обласним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, Регіональним відділенням Асоціації міст України з 2015 року надаються консультації, організаційна та методологічна підтримка процесів утворення об'єднаних територіальних громад.

За підтримки Програми "U-LEAD з Європою" організуються виїзні семінари керівників ОТГ, спеціалістів виконкомів місцевих рад, сільських голів в об'єднані громади інших областей для обміну досвідом.

В обласному Центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації за професійними програмами та за програмами тематичних короткострокових семінарів на теми децентралізації державної влади та реформи місцевого самоврядування здійснюється навчання керівників та працівників райдержадміністрацій та виконавчих органів місцевих рад.

Органи місцевого самоврядування об'єднаних громад області активно беруть участь та перемагають у конкурсах на отримання міжнародної фінансової допомоги для реалізації власних проєктів, покращення надання адміністративних та освітніх послуг, навчання спеціалістів місцевих рад тощо.

Закон «Про добровільне об'єднання громад» чинний, і у тих громад, які ще не об'єднались, ще є шанс вирішити своє майбутнє шляхом власного вибору та бажання більшості мешканців.

Література:

1. Офіційний веб портал Кабінету Міністрів України, [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi>
2. Офіційний веб портал Кабінету Міністрів України, [Електронний ресурс] – <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>
3. Актуальні проблеми реформування органів місцевого самоврядування. <https://buklib.net/books/35891/>.
4. Офіційний веб портал Кабінету Міністрів України, [Електронний ресурс] – <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>
5. Офіційний веб портал Хмельницької обласної державної адміністрації, [Електронний ресурс] – https://www.adm-km.gov.ua/?page_id=22902
6. Електронний ресурс – <https://decentralization.gov.ua/areas/0382>

*Попова Юлія Михайлівна,
Полтавська державна аграрна академія
кандидат економічних наук, доцент кафедри публічного
управління та адміністрування
Свистун Людмила Анатоліївна,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка
кандидат економічних наук, доцент
Трайно Микола Анатолійович
Полтавська державна аграрна академія, магістрант
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СУБВЕНЦІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

В умовах децентралізації з метою державної фінансової підтримки розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ) Урядом визначено порядок і умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам ОТГ, які будуть спрямовані на формування місцевої інфраструктури. Зокрема, це передбачено відповідною постановою Кабінету Міністрів № 200 [1], яка забезпечує розподіл і спрямування державних коштів на формування якісної інфраструктури ОТГ, посилення їхньої економічної спроможності та поліпшення надання послуг населенню громад.

Аналіз діючого законодавства та практики використання інфраструктурної субвенції об'єднаними територіальними громадами дозволив установити, що субвенція надається для формування інфраструктури ОТГ, що належить до комунальної власності, та спрямовується на:

1. Розроблення проектної, містобудівної та планувальної документації (стратегія сталого розвитку ОТГ, план-схема, генеральний план).
2. Підвищення якості надання адміністративних послуг, зокрема створення, модернізацію центрів надання адміністративних послуг та придбання обладнання і програмного забезпечення.
3. Створення сучасних систем організації управління громадою – комунікаційних мереж, баз даних, систем оповіщення населення, наприклад:
4. Реконструкція, капітальний ремонт, переобладнання, перепрофілювання будівель бюджетних установ з метою їх використання відповідно до повноважень та потреб ОТГ з обов'язковим застосуванням енергоефективних технологій.

5. Нове будівництво, реконструкція, капітальний ремонт вулиць, доріг, мостів, переходів комунальної власності, що поліпшують доступність жителів до об'єктів та установ, у яких надаються адміністративні, соціальні та ін. послуги.

6. Закупівлю транспортних засобів для підвезення дітей до навчальних закладів, транспортних засобів спеціального призначення та комплектувальних виробів до них для комунальних підприємств, пожежної і спеціальної рятувальної техніки та пожежно-рятувального оснащення, спеціалізованих санітарних транспортних засобів для лікувальних закладів.

7. Нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів водопостачання та водовідведення, об'єктів поводження з відходами та рекультивацію територій сміттєзвалищ тощо.

8. Здійснення інших заходів щодо об'єктів комунальної форми власності, які є важливими для посилення спроможності територіальної громади, забезпечення належного рівня безпеки та цивільного захисту;

9. Погашення в установленому законодавством порядку зареєстрованої органами Казначейства на початок бюджетного періоду бюджетної кредиторської заборгованості місцевих бюджетів, що виникла під час здійснення видатків місцевими бюджетами за рахунок коштів, отриманих з державного бюджету за програмою «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури ОТГ»;

10. Будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання доріг місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах;

11. Спільне фінансування інших програм і проектів, що реалізуються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів [1;2].

При цьому головними умовами надання субвенції є:

1) спрямування субвенції на фінансування проектів згідно з планом соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади, відповідно до напрямів, визначених Постановою КМУ № 200 та умов, оформлених за формою, встановленою Мінрегіоном, та календарний план реалізації яких не перевищує 3 роки;

2) погодження поданого виконавчими комітетами міських, селищних, сільських рад ОТГ переліку проектів, видатки на які здійснюватимуться за рахунок коштів субвенції, з відповідними проектними заявками, складеними за формою, встановленою Мінрегіоном, спеціально утвореною для їх розгляду при Мінрегіоні комісією;

3) врахування потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення під час розроблення проектної документації і закупівлі транспортних засобів загального користування, шкільних автобусів тощо.

Література:

1. Децентралізація: урядова підтримка ОТГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/cooperation/library>
2. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів від 16.03.2016 № 200 (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/200-2016-%D0%BF>

*Попова Юлія Михайлівна,
Полтавська державна аграрна академія
кандидат економічних наук, доцент кафедри публічного
управління та адміністрування
Свистун Людмила Анатоліївна,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, кандидат економічних наук, доцент
Філоненко Вікторія Юріївна
Полтавська державна аграрна академія, магістрантка
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»*

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ МІЖМУНІЦИПАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

На сьогодні однією з форм взаємодії органів місцевого самоврядування (ОМС) з метою забезпечення спільного сталого розвитку є міжмуніципальне співробітництво (ММС), взаємне партнерство територіальних громад. У кожній громаді є проблеми, які самостійно вирішити не можливо у зв'язку з відсутністю необхідних ресурсів. Виходом із даної ситуації може бути залучення на партнерських відносинах ОМС іншої громади. Як показує практика, покращити якість надання тих чи інших послуг можливо лише шляхом поєднання зусиль, проведення комплексу робіт на всіх стадіях партнерства.

Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування» територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби [2].

Згідно визначення, наданого в Законі України «Про співробітництво територіальних громад» [3], ММС – це відносини між двома або більше територіальними громадами, що здійснюються на договірних засадах у визначених цим Законом формах з метою забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення

якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання ОМС визначених законом повноважень.

ММС передбачає об'єднання громадами зусиль та ресурсів (фінансових, кадрових, земельних, інформаційних тощо) з метою отримання обопільної користі. Наприклад, декілька невеликих громад знаходяться одна від одної на відстані досяжності громадським транспортом у межах однієї години. Чи є сенс (і можливість) у кожному з цих міст будувати окремий власний спортивний комплекс, сміттєпереробний завод, аквапарк тощо. Очевидною є економічна обґрунтованість створення таких комунальних підприємств спільно та реалізації цих проєктів із взаємною вигодою. Звичайно, необхідно, щоб такі спільні проєкти базувались на основі стратегічних планів розвитку, які мають бути погоджені цими громадами та попередньо досліджені на ефективність. Саме в цьому і полягає суть ММС.

Перевагами організації ММС є: зменшення виробничих витрат та забезпечення заощадження коштів; збільшення кількості користувачів / отримувачів послуг; збільшення власних інвестиційних ресурсів; підвищення рівня довіри серед кредиторів та здатність залучати зовнішнє фінансування як від держави, так і від приватних партнерів; отримання кращих послуг за меншою ціною. Отже, для кількох учасників ММС робить доступним та ефективним те, що ніколи не було б доступним та ефективним для одного [1].

Разом із тим, ММС не є виключно позитивним процесом. Він може нести в собі певні ризики (недоліки), зокрема: повільний процес ухвалення рішень (оскільки потребує прийняття кількох рішень не одного ОМС, а усіх, хто бере участь у співробітництві); низька якість інформування громадськості про прийняте рішення (в результаті чого зростає недовіра населення до спільної діяльності та до ОМС в цілому); суб'єктивні чинники (потреба приймати не популярні рішення, ділитися владними повноваженнями, дослухатися до думки партнерів); недовіра до відкритості та прозорості діяльності (намірів) партнерів [4].

Таким чином, ММС є корисним інструментом соціально-економічного розвитку громад, проте він не позбавлений певних недоліків, які слід враховувати при організації співробітництва.

Література:

1. Попова Ю. М. Сучасний стан і перспективи розвитку міжмуніципального співробітництва / Ю. М. Попова // Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». – 2018. – №10. – С. 97-101.

2. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр

3. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.

4. Сербіна А. Міжмуніципальне співробітництво як засіб вирішення спільних проблем / А. Сербіна // Місцеве самоврядування. – 2018. – № 10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2018/october/issue-10/article-39928.html>

Прокопенко Леонід Львович

*Дніпропетровський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентіві України,
доктор наук з державного управління, професор*

СОЛЕЦТВА У ПОЛЬЩІ: ЗАВДАННЯ ТА КОМПЕТЕНЦІЯ

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» передбачив запровадження інституту старости. У зв'язку з цим особливий інтерес представляє аналіз зарубіжного досвіду діяльності аналогічних субмуніципальних одиниць, зокрема у Польщі. У Польщі, відповідно до ст. 5 Закону Республіки Польща «Про гмінне самоврядування» від 8 березня 1990 р., гміни для ефективного виконання публічних завдань можуть створювати допоміжні одиниці управління, в тому числі солецтва (у так званих сільських гмінах). За станом на 1 січня 2014 р. у Польщі налічувалося 40 583 солецтва [2; 5].

До завдань солецтва віднесено: взаємодія з місцевими громадськими організаціями з питань формування належних суспільних засад відносин жителів (готовність допомогати сусідам, культури співжиття мешканців, взаємоповаги, господарності, поваги до власності); освітньо-виховні заходи для зміцнення родини, культури, сімейного життя; організація різних форм сусідської допомоги; організація допомоги та дозвілля для дітей та молоді; заходи щодо зміцнення безпеки і громадського порядку; організація та співробітництво з компетентними органами з метою поліпшення санітарно-гігієнічних умов, пожежної безпеки та протиповеневих заходів [3].

Згідно ст. 36 Закону розпорядчим органом у солецтві є сільські збори, а виконавчим – солтис (сільський староста). До виключної компетенції сільських зборів відноситься: обрання та відкликання органів солецтва; прийняття подань до ради гміни щодо організації та сфери діяльності солецтва; розробка економічних програм розвитку солецтва та співпраця з органами гміни з питань економічного розвитку; висловлення позиції та ухвалення рішень з питань використання існуючих прав солецтва щодо майна гміни; порушення питань перед радою гміни щодо передачі частини комунального майна у використання та управління; ухвалення рішень, що стосуються прийняття або повернення об'єктів комунального майна, визначених органами гміни; діяльність і уповноваження солтиса щодо здійснення управління майном тощо [3; 5].

Членами сільських зборів є постійні жителі солецтва, які мають право голосу. Коло осіб, що мають право голосу на сільських зборах,

визначається на підставі списку виборців, складеного для проведення виборів в органи гміни на поточний термін повноважень. Список оголошується солтисом не пізніше, ніж за 7 днів до дня зборів. Учасники зборів відзначають свою присутність в списку відвідуваності, який є додатком до протоколу зборів і слугує для визначення дійсності зборів [1].

Сільське збори скликає голова солецької ради: за власною ініціативою; за письмовим запитом 40 жителів солецтва; за письмовим запитом солецької ради або солтиса; за письмовим запитом органу гміни. Збори веде голова солецької ради. Якщо він не може провести сільські збори, то призначає заступника на певний термін. Порядок денний встановлюється радою солецтва після консультації з солтисом. Він може бути змінений або доповнений за вимогою будь-якого члена сільських зборів до початку обговорення першого пункту порядку денного. Пропозиція приймається, якщо її підтримують не менше 1/10 присутніх членів зборів [1].

До компетенції солтиса відноситься: представництво солецтва у зовнішніх зносинах; скликання сільських зборів, і з цією метою розміщення оголошень про сільські збори у місці і терміні, визначених статутом солецтва; виконання рішень ради гміни, що стосуються солецтва, а також ознайомлення з рішеннями ради якнайширшого кола жителів солецтва; збирання сільськогосподарського і лісового податку в якості колектора податкового органу у порядку, визначеному радою гміни; участь в роботі сесій ради гміни, а також у роботі її органів без права участі у голосуванні; зобов'язання брати участь у засіданнях комісій і ради гміни, коли розглядаються питання солецтва [4].

Діяльності солтиса допомагає солецька рада у складі п'яти осіб. Солтис та члени солецької ради обираються на п'ять років (на термін каденції ради гміни) таємним прямим голосуванням з необмеженого числа кандидатів постійними жителями солецтва, які мають право голосу. Організацію та сферу діяльності допоміжної одиниці визначає рада гміни окремим статутом після проведення консультацій з жителями. У статуті окреслюється: назва і рамки діяльності, засади і порядок виборів органів допоміжної одиниці, організація і завдання її органів, сфера завдань доручених одиниці гміною та спосіб їх реалізації, порядок і форми контролю або нагляду органів гміни за діяльністю органів допоміжної одиниці [5].

Література:

1. Organy sołectwa i rada sołecka. – Tryb dostępu : <http://www.wspolnota.org.pl/portal-dla-radnych/jednostki-pomocnicze/statut-jednostek-pomocniczych/w-gminie-wiejskiej/organy-sołectwa-i-rada-sołecka/>
2. Sołectwo. – Tryb dostępu : <https://pl.wikipedia.org/wiki/So%C5%82ectwo>.
3. Sołectwo i sołtys. – Tryb dostępu : <http://www.wos.org.pl/prawo/sołectwo-i-sołtys.html>.

4. Sołtys. – Tryb dostępu :
<https://pl.wikipedia.org/wiki/So%C5%82tys>.

5. Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. – Tryb dostępu :

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180000994/U/D20180994Lj.pdf>.

Романенко Олександр Петрович
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка магістрант спеціальності «Публічне
управління та адміністрування»

РОЗВИТКОК ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ РЕГІОНУ

Механізм управління розвитком туристично-рекреаційною галузю повинен функціонувати таким чином, щоб створювати сприятливе середовище для розвитку туризму в регіонах України в яких туристично-рекреаційний комплекс є одним з базових складових елементів їх розвитку.

Проте, в галузі існує цілий ряд проблем які знижують конкурентоспроможність вітчизняного туристичного продукту на регіональному туристичному ринку. Дослідження ринку туристичних послуг на рівні регіону на відміну від вивчення окремих аспектів дослідження мікрорівня є більш актуальним, оскільки підприємства індустрії туризму більшою мірою залежні від інфраструктури та пов'язані з іншими галузями економіки, а також на регіональному рівні конкуренція більш висока ніж на рівні окремих підприємств. Наявність розвиненої туристичної інфраструктури у багатьох випадках є визначальним фактором, що впливає на вибір споживачем місця призначення при наявності певної мети відпочинку [4].

Розвиток одних елементів регіональної інфраструктури туризму без пропорційного розвитку інших призводить до дисбалансу в її структурі і неповного задоволення потреб споживачів, знижує ефективність функціонування туристичних підприємств.

В цілому інфраструктура, як економічна категорія, є достатньо вивченою. Науковий пошук в цій сфері характеризується множинністю підходів та авторських позицій щодо трактування її сутності. В Законі України «Про туризм» ст. 19 зазначено, що «...об'єктами туристичної інфраструктури є готелі, інші об'єкти, призначені для надання послуг з розміщення, заклади харчування, курортні заклади тощо» [3].

Інфраструктура регіонального ринку туристичних послуг складається із сукупності підприємств, що створюють умови для ефективного функціонування туристичних підприємств, – виробнича інфраструктура, і підприємств, які безпосередньо беруть участь у задоволенні різноманітних потреб туристів, – інфраструктура сфери послуг.

Розвиток інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг залежить від ряду факторів: загальноекономічного, галузевого, соціальнокультурного, екологічного та ін. Саме вплив тих чи інших факторів зумовлює непропорційність та недостатній рівень розвитку регіональної туристичної інфраструктури [1, с. 41].

Попри те, що державна політика розвитку туристичної галузі спрямована на усунення найбільш проблемних місць в розвитку галузі, як на національному, так і на регіональному рівнях, її безпосередній вплив на розвиток галузі є незначним через відсутність належного фінансування. В таких умовах активну роль у розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг в регіоні повинні відігравати місцеві органи управління (що випливає з основних цілей реформи по децентралізації), а також об'єднання (асоціації, агентства) з розвитку туризму на місцевому та регіональному рівнях, суб'єкти, що здійснюють та/або забезпечують туристичну діяльність [2].

Підвищити ефективність функціонування ринку туристичних послуг на регіональному рівні можна за допомогою узгодження напрямів його розвитку з елементами організаційно-економічного механізму і реалізації відповідних методів та прийомів організаційно-економічного механізму на мікро-, мезо та макрорівнях [4, с. 201].

Необхідно зазначити, що частина туристичної інфраструктури в регіоні формується на національному рівні (макрорівні) і охоплює візові та митні обмеження, нормативно-правове регулювання, інфраструктуру правопорядку, систему охорони здоров'я та ін. В свою чергу якість надання туристичних послуг залежить від ефективності організації та надання послуг конкретними підприємствами сфери туризму та підприємствами інфраструктури, що потребує розвитку культури бізнесу та контролю за дотримання встановлених вимог і правил обслуговування туристів (мікрорівень) [2].

Розвиток індустрії туризму багато в чому залежить від комплексного і раціонального розвитку туристичної інфраструктури спрямованої на забезпечення оптимального використання всіх видів ресурсів: природно-рекреаційних, фінансових, трудових, інформаційних та задоволення туристично-рекреаційних потреб на ринку. Можна зробити висновок, що інфраструктура ринку туристичних послуг регіону, будучи його допоміжною (забезпечуючою) підсистемою, одночасно виконує роль каталізатора, що значно активізує туристичний попит, а також, значною мірою, визначає рівень конкурентоспроможності туристичного продукту.

Література:

1. Величина, А. В. Проблемы развития туристской инфраструктуры региона (на примере Вологодской области) / А.В. Величина // Проблемы развития территории. – 2013. – № 4 (66). – С. 40-48.
2. Гоблик, В. В. Ресурсне забезпечення розвитку кластерів у рекреаційно-туристичному комплексі регіону / В. В. Гоблик, Т. Д. Щербан та С. Ю. Добош // Електронне наукове фахове видання: Економіка та

суспільство. – 2017. – Випуск 9. – С. 759-762. – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/132.pdf.

3. Закон України «Про туризм» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Закон від 15.09.1995 № 324/95-ВР. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.

4. Лендел, О. Д. Шляхи оптимізації управління розвитком туристично-рекреаційного комплексу регіону / О. Д. Лендел // Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Економіка; збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 1 (38). – С. 200-207

*Сахарова Катерина Олександрівна,
Дніпропетровський регіональний інститут державного
управління НАДУ при Президентові України, аспірант*

ОЦІНКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГРОМАДИ ЯК СКЛАДОВА ОЦІНКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ

Починаючи з 1990 р. у межах Програми розвитку ООН (UNDP) публікуються доповіді про розвиток людини. В першому докладі було сформульовано основну думку цієї програми: «... головна мета і сенс економічного та суспільного прогресу складаються не у прискоренні розвитку ринкової економіки, а в забезпеченні кожній людині можливостей реалізувати свій потенціал і вести здорове, повноцінне, творче, активне життя. Кожна людина представляє собою особистість, яка розглядається як головний пріоритет суспільного розвитку і як активний учасник соціально-економічної політики» [1].

Експерти UNDP в рамках концепції розвитку людського потенціалу, яка ставить людину в центр суспільної прогресії і розглядає економічний ріст не як ціль, а як засіб для розвитку людського потенціалу, був розроблений показник – індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП), представляючи себе одним з основних параметрів ефективності економіки тієї чи іншої країни. Концепція базується на тому, що враховує не тільки економічні показники, але й соціальні, такі як рівень охорони здоров'я, освіта. Цей індекс визначається на основі трьох показників: 1) індекс очікуваної (при народженні) тривалості життя (довголіття); 2) індекс досягнутого рівня освіти, що вимірюється як загальний показник грамотності дорослого населення та сукупної долі тих, хто навчається; 3) індекс життєвого рівня, що вимірюється як реальна душа валової внутрішньої продукції (паритет купівельної спроможності – ПКС – у дол. США).

Очікувана тривалість життя (при народженні) – це кількість років, які може прожити новонароджений, якщо протягом його життя рівень смертності відповідатиме рівню, який мав місце при його народженні.

Відсоток грамотного дорослого населення – це частка населення у віці від 15 років і старше, що може з розумінням ознайомитись і

написати короткий простий текст, що стосується їх повсякденного життя.

Валовий контингент учнів – кількість осіб, що навчаються, певного рівня навчання, незалежно від того, що вони належать до вікової групи, що відповідає цьому рівню.

Реальний ВНД на душу населення на душу населення (ПКС в дол. США) – показник ВНД на душу населення країни, конвертований в долари США, з урахуванням паритету купівельної спроможності валюти країни.

ПКС – грошова одиниця цієї валюти, необхідна для покупки аналогічної корзини товарів і послуг, яку можна закупити на долар США у Сполучених Штатах Америки. ПКС дозволяє здійснити типове порівняння дійсних рівнів цін з урахуванням тимчасової динаміки, тоді як обмінний курс може сприяти підвищенню або зниженню купівельної спроможності.

Значення ІЛР змінюється в межах від 0 до 1. ІЛР, рівний 1, буде мати країна, в якій середня тривалість життя дорівнює 85 рокам, ВНД на душу населення (за паритетом купівельної спроможності) становить 40 000 дол. США, у якій 100 % дорослих населення є грамотними, а всі, хто досяг відповідного віку, відвідують початкову або середню школу, або навчаються в вищому або середньому спеціальному навчальному закладі. ІЛР, який дорівнює 0, буде мати країна, в якій середня тривалість життя дорівнює 25 рокам, ВНД на душу населення (за ПКС) складає 100 доларів США, у якій 100 % дорослого населення неграмотні та ніхто не отримує ніякої освіти [1].

Залежно від значення ІЛР країни прийнято класифікувати за рівнем розвитку: дуже високий (42 країни), високий (43 країни), середній (42 країни) і низький (42 країни) рівень.

До речі, за 2017 рік Україна отримала значення ІЛР 0,751, що є нижчим за середнє значення для країн у групі з високим індексом людського розвитку, який становить 0,757, та нижчим за середнє значення для країн Європи та Центральної Азії, що складає 0,771. Останнім часом рівень життя в Україні, що визначається валовим національним доходом (ВНД) на душу населення, дещо зріс: приблизно на 9% у 2015-2017 рр. [1].

Індекс людського розвитку – показник, застосовний до міждержавного порівняння. Даний показник має в основному соціально-економічний характер. Оскільки оцінюються такі явища, як стан умов життя (охорона здоров'я, екологія), охоплення навчанням та рівень освіти (освітня сфера), розмір ВВП (незважаючи на те, що це, по суті, економічний показник, в даному випадку він використовується для характеристики можливості покращити умови життєдіяльності). Якщо показник ІЛР використовується для розрахунків не за країнами, то він, як правило, модифікується. Розглянута методика є однією з основних визнаних методів оцінки розвитку людського потенціалу. У своєму вихідному варіанті вона не може бути застосована для вимірювання

інтелектуального потенціалу територіальної громади, але принципи, які закладені в ній, слугуватимуть орієнтиром для розробки методики оцінки інтелектуального потенціалу громади. Більше того, після індексу людського розвитку експерти ООН під впливом реальних процесів інтелектуалізації економічного розвитку запропонували інший індекс – індекс розвитку інтелектуального потенціалу.

Література:

1. Індекс людського розвитку: Україна посіла 88 позицію серед 189 країн: режим доступу: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/pressreleases/2018/human-development-indices--where-does-ukraine-rank--.html>

Скороденко Олександр Леонідович

Шевченківська районна у м. Полтаві рада, завідувач сектору організаційного відділу виконавчого комітету

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Місцеве самоврядування є обов'язковим елементом конституційного ладу будь-якої демократичної країни та полягає у праві населення самостійно й під свою відповідальність вирішувати питання місцевого значення. Місцеве самоврядування – гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади самостійно або під відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах чинного законодавства. Одним із дискусійних питань є питання визначення повноважень самоврядних органів, що існують на рівні району в місті. Складність організації влади в багатьох із міст України з районним поділом зумовлюється конфліктом інтересів між самоврядними органами міста як цілісного соціально-економічного і політико-правового явища і самоврядними органами районів як окремих його складових.

Вивчення вітчизняного досвіду організації управління в містах з районним поділом дозволяє говорити про існування трьох моделей управління на рівні існуючих в Україні районів у містах: існування районних у місті рад з власними виконавчими органами, як виконавчі органи міської ради, та існування і районних у місті рад і районних адміністрацій як органів виконавчої влади (м. Київ, м. Севастополя). На жаль на сьогодні переважає тенденція ліквідації районних у містах рад, яка приймається виключно рішеннями міських рад. Із 118 районів в містах, районних у містах рад з власними виконавчими органами залишилося тільки 52.

На сьогодні немає єдиної позиції щодо управління містом і питання ліквідації районних у місті рад все ще залишається відкритим. Питання щодо утворення або не утворення районних рад у містах має відповідати, перш за все, інтересам мешканців територіальної громади

району у місті та потребує виваженого і диференційованого підходу з урахуванням населення міста та його території. Твердження прихильників ліквідації районних у місті рад, що це сприятиме утворенню єдиної системи управління міським господарством і скороченню адміністративно-управлінського персоналу, насправді не підтверджується на практиці. Адже при ліквідації районних у місті рад скорочується лише депутатський корпус. Хоча відповідно до чинного законодавства про місцеве самоврядування в Україні депутати районних рад, як і депутати міської ради працюють виключно на громадських засадах, без зарплат із міського бюджету. На базі ж ліквідованих виконавчих органів районних у місті рад створюються районні адміністрації, майже з тими ж функціями, але безпосередньо підпорядковані міському голові та підзвітні міській раді. Тобто фонд видатків на утримання працівників районної адміністрації, як свідчить практика, майже не зменшується у порівнянні з видатками на утримання виконавчих органів районних у місті рад.

Отже, питання організації управління на рівні району у місті перш за все потребує чіткого та несуперечливого конституційного і законодавчого врегулювання, в основі якого має бути застосований принцип субсидіарності. Адже його реалізація під час розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування у містах з районним поділом дозволить здійснювати управління на різних адміністративних рівнях найефективніше, оскільки райони в містах були створені спеціально для покращення якості управління, наближення влади до об'єкта управління. Робота органів публічної влади у місті з районним поділом у будь-якому випадку повинна бути скоординована таким чином, що міська рада відпрацьовує стратегію розвитку міста, розробку перспективних планів соціально-економічного розвитку міста, виконує ті повноваження, які найефективніше здійснюються в масштабах всього міста, а на рівні районів у містах мають вирішуватись питання життєзабезпечення територіальної громади району.

Терентій Христина Миколаївна

*Львівський національний університет імені Івана Франка
магістрант факультету управління фінансами та бізнесу*

*Науковий керівник: Маліновська Ольга Ярославівна,
к.е.н., доц. кафедри економіки та менеджменту*

Львівський національний університет імені Івана Франка

ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

На даний час, в Україні тема питання вирівнювання економічного розвитку країни набула особливої уваги. Це зумовлено нерівномірністю економічного та соціального розвитку областей країни,

підвищенням техногенного навантаження на окремі території, нераціональним ресурсоспоживанням та затратним типом виробництва, спадом життєвого рівня населення регіонів держави.

Згідно статті 1 Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» стимулювання розвитку регіонів – комплекс правових, організаційних, наукових, фінансових та інших заходів, спрямованих на досягнення сталого розвитку регіонів на основі поєднання економічних, соціальних та екологічних інтересів на загальнодержавному та регіональному рівнях, максимально ефективного використання потенціалу регіонів в інтересах їх жителів та держави в цілому [1].

Стимулювання розвитку регіонів є одним з головних завдань державної регіональної політики України задля зменшення регіональної диференціації у рівнях соціально-економічного розвитку та рівнях життя населення в регіонах, покращення інвестиційної діяльності, сприяння ефективному використанню бюджетних коштів і місцевих ресурсів, зміцнювання конкурентоспроможності регіональної економіки. Також воно спрямоване на узгодження пріоритетів економічного розвитку регіонів із відповідними загальнодержавними пріоритетами, сприяння міжрегіональній інтеграції та співробітництву.

Економічний розвиток регіону – це процес, який повинен забезпечити зростання економічного добробуту населення регіону шляхом ефективного використання всіх наявних регіональних ресурсів. Він досягається шляхом розширення діючих та створення нових підприємств різних за розміром та власністю, об'єктів ринкової інфраструктури, організацій та установ, які забезпечують створення робочих місць в регіоні [2, с. 76]. Лише системні перетворення в економічній сфері допоможуть досягти сталого розвитку регіонів. Для цього необхідно формувати й реалізовувати стратегії стимулювання сталого розвитку регіонів. У серпні 2014 р. було прийнято постанову про Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 р. Це об'ємний, науково обгрунтований і структурований документ, який, проте, не розкриває особливостей регіонального розвитку на загальнодержавному, регіональному, локальному та місцевому рівнях державного управління і самоврядування. Адже стратегічні завдання на цих рівнях диференціюються та конкретизуються під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників.

Державна стратегія регіонального розвитку України визначає:

- 1) тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів;
- 2) пріоритети державної регіональної політики на відповідний період;
- 3) стратегічні цілі і напрями регіонального розвитку та міжрегіонального співробітництва;
- 4) оперативні цілі, що забезпечать досягнення стратегічних цілей;
- 5) основні завдання, етапи та механізми їх реалізації;

б) систему моніторингу та оцінки результативності реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України [3].

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної регіональної політики, здійснює моніторинг реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України. Наразі, уряд затвердив План заходів з реалізації другого етапу Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року.

Стратегія регіонального розвитку держави неоднорідна за регіонами. Це пояснюється істотними відмінностями територій щодо забезпеченості ресурсами, рівня розвитку різних сфер економіки, темпів економічного зростання тощо [4].

Пріоритетом діяльності українського уряду у формуванні державної регіональної політики повинна бути побудова конструктивного рівноправного діалогу між центральними, регіональними, а також органами місцевого самоврядування. Формування нової якості таких відносин стає можливим на основі перенесення центру прийняття рішень щодо розвитку регіонів саме на регіональний рівень з урахуванням наявних місцевих ресурсів.

Тому, головними напрямками стимулювання сталого розвитку регіонів України в економічній сфері повинні бути: зростання інвестицій у розробку та впровадження нових технологічних процесів у промисловості, сільському господарстві, транспорті, будівництві; розширення функцій місцевих податкових платежів; збільшення бюджетних інвестицій і кредитів на розвиток економіки регіону.

Література:

1. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» 8 вересня 2005 року № 2850-IV // – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>

2. Білорус О. Г. Глобальний сталий розвиток : [монографія] / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. – К. : КНЕУ, 2016. – 488 с.

3. Закон України «Про засади державної регіональної політики» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.90 // – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19?lang=ru>

4. Маліновська О. Я., Пфістер Д. Г. Співробітництво територіальних громад / О. Я. Маліновська, Д. Г. Пфістер. Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток територіальних громад в умовах децентралізації: правові, економічні та соціальні аспекти» – Миколаїв: МНАУ, 2018. – 424 с.

Толуб'як Віталій Семенович
Тернопільський національний економічний університет, доктор
наук з державного управління

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні в Україні активно здійснюється реформа місцевого самоврядування. Розбудова цього інституту, як показує світовий досвід, є однією з ознак демократичної держави та громадянського суспільства, а успіх залежить від ефективності кадрового забезпечення. Трансформаційні процеси зумовлюють потребу в ініціативних, високоосвічених, творчих, професійно підготовлених кадрах, які здатні ефективно надавати послуги населенню, приймати оптимальні управлінські рішення та нести за них персональну відповідальність.

Загальновідомо, що для того щоб здійснити будь-яку реформу, потрібні лідери, які прагнуть змін та вміють організувати інших працювати на досягнення визначених цілей. Разом з тим, будь-яка реформа приречена на провал, якщо немає вправних виконавців, які здатні забезпечити виконання визначених завдань задля досягнення кінцевої мети. Масштаб запланованого потребує від останніх, здавалося б, очевидного і простого набору компетентностей: стратегічного і критичного мислення, вміння працювати не на забезпечення процесів, а на досягнення результатів, розуміти і застосовувати європейські стандарти публічного управління, виробляти державну політику та працювати зі стейкхолдерами, здатність управляти змінами та проектами [3]. Отже, освіта є основним ідентифікатором розвитку будь-якого суспільства та фактором державотворення і культури. Важливою ланкою системи освіти є професійна освіта, адже підготовка висококваліфікованих, конкурентоздатних фахівців є основою кадрового потенціалу держави [2]. А професійний розвиток і постійне підвищення рівня професійної компетентності – це не просто імператив закону про службу в органах місцевого самоврядування, а необхідна складова успішності здійснення реформ.

Від ефективності діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування та депутатського корпусу залежить якість реформ, а в кінцевому результаті рівень життя мешканців конкретної територіальної громади. Про важливість підготовка компетентних, ефективних працівників органів державної виконавчої влади, місцевого самоврядування і громадських активістів та перспективи розвитку нових освітніх програм зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування» зазначив директор Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації та ліцензування Міністерства освіти і науки України А. Шевцов на круглому столі в м. Івано-Франківськ [4]. Це в черговий раз підтверджує про те вагоме значення, яке набувають питання підго-

товки, перепідготовки та підвищення кваліфікації муніципальних службовців для забезпечення сталого місцевого розвитку.

Діюча система підготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування потребує як внутрішньої, так і зовнішньої модернізації, що передбачає насамперед реформування професійного навчання як елементу розвитку інституційної спроможності публічного управління, підвищення рівня професіоналізму та культури службовців ОМС, здатності компетентно і відповідально виконувати управлінські функції, впроваджувати новітні соціальні технології, сприяти інноваційним процесам на рівні територіальної громади. Депутатський корпус місцевих рад фактично залишається поза увагою державної системи професійного навчання, окрім невеликої частини депутатів місцевих рад, які є державними службовцями або посадовими особами місцевого самоврядування. Рівень освіти депутатів місцевих рад у багатьох випадках здебільшого не дає їм змоги кваліфіковано здійснювати свої повноваження та виконувати покладені на них обов'язки. В системі місцевого самоврядування повну вищу освіту має 61,5% посадовців, а серед спеціалістів нижчої категорії, яких майже третина, цей показник складає 41%. За відсутності вертикалі управління, коли кожен орган місцевого самоврядування є окремим, самостійним органом відповідальність за прийняття рішення найчастіше покладається саме на цю категорію осіб, які безпосередньо контактують з клієнтом-споживачем послуги [1].

З більш як 230 тисяч депутатів місцевих рад на кожних чергових виборах 40-60% обираються вперше. При щорічному оновленні корпусу службовців органів місцевого самоврядування на 20 %, навчанням охоплено 11-12% [1]. Отже, підготовка спеціалістів для органів місцевого самоврядування важливою складовою державної кадрової політики, спрямованої на формування високопрофесійних кадрів та підвищення якості їх роботи.

Таким чином, сьогодні система місцевого самоврядування в Україні потребує нових службовців, які мають відігравати ключову роль у здійсненні реформ на місцевому рівні. Саме вони повинні бути ініціаторами і головними проєктувальниками демократичних перетворень у місцевому самоврядуванні, ефективними менеджерами та лідерами команд. Для сучасного муніципального службовця не є достатнім мати необхідні знання у економічній, соціальній чи правовій сферах та вміти застосувати їх на практиці, а також вміти володіти численними управлінськими, комунікативними та лідерськими навичками.

Формування якісно нового службовця органів місцевого самоврядування, здатного відповідати вимогам часу, надавати якісні управлінські послуги, вирішуючи проблеми життєзабезпечення власної громади є сьогодні важливим завданням державної кадрової політики.

Література:

1. Аналіз зробленого та погляд на майбутнє 2 ч. URL : <https://www.csi.org.ua/articles/2008-2010-mistseve-samovryaduvannya-ta-region/>

Дацків І. Є. Якість підготовки кадрів як фактор європейської освіти інтеграції. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9832/1/37.pdf>

Кому потрібні професійні держслужбовці і як їх навчити? <https://www.pravda.com.ua/columns/2018/08/23/7189947/>

Сайт Івано-Франківського обласного телебачення «Галичина». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=p7CL4MK6QTs>

Чечель Анна Олександрівна

Донецький державний університет управління

доктор економічних наук, доцент

СУСПІЛЬНА ВАРТІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ЯК КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ВЛАДИ

Перехід до публічного управління висвітлює актуальність питання щодо розподілу ресурсів та ефективності їх використання, як принципів умов сталого розвитку. Політичне середовище, що сприяло розвитку публічного менеджменту, виникало завдяки глобальній конкуренції, впливу більш широких ринкових сил, а також ідеологічним викликам, пов'язаним з децентралізацією державного управління та регулювання. Акцент на пряме управління, бюджетне планування та формалізацію правил було замінено ініціативою, відповідальністю та продуктивністю. Отже, в основі ефективного використання ресурсів окремої громади лежить прагнення створити діалог між адміністраціями публічної влади та громадянами про те, на які цінності будуть направлені громадські прагнення та зусилля, і повною мірою розглянути можливість поєднання економічної ефективності та організаційних форм, включаючи раціональні організації в умовах децентралізації. Зосереджуючись на громадянах, громадянстві та демократії як загальних цінностях, необхідно враховувати зацікавленість в ефективному досягненні цілей за допомогою організаційних засобів, які залучають громадян до постійного діалогу з посадовими особами та експертами.

Так, на думку Марка Мура державні керівники, перш за все, повинні аналізувати публічну вартість підприємств публічного сектору [1], використовуючи два ключові орієнтири: по-перше, це цінність вкорінена в бажаннях і сприйнятті людей, а по-друге, в цьому випадку державний сектор задовольняє загальним бажанням окремих осіб, а саме, він передбачає виробництво товарів та послуги, які не можуть бути надані через ринок, а також захищає особисті права зацікавлених сторін та висвітлює обов'язки відповідальних осіб.

Відповідно, публічна адміністрація має бути професійною ареною, яка активно інтерпретує суспільні цінності, сформульовані в політичних процесах, та оцінює ризики, пов'язані з проведенням альтернативних програм, де рішення приймаються шляхом задоволення політично виражених бажань громадян та клієнтів щодо суспільних благ.

Суспільні блага – це блага, надання яких окремій особі неможливе без одночасного надання їх іншим особам. Це означає, що не можна позбавити когось можливості користуватись, наприклад, світлом маяка чи системою національної безпеки (невиключеність у споживанні); надання суспільного блага новому споживачеві не потребує додаткових виробничих витрат (неконкурентність у споживанні).

Отже, у загальному підході саме теорія суспільної вартості, яка спрямована на посилення ролі суспільно сформованих цінностей, намагається узгодити концептуальні протиріччя між традиційними державними адміністраціями, які прагнуть обмежити корупцію та наблизити міжнародний досвід шляхом створення більш децентралізованої правової організації, та нового публічного управління, яке зосереджується майже виключно на різкому скороченні державної бюрократії за допомогою заходів та організаційних практик на основі економічної ефективності та формуванні суспільних цінностей та інтересів, які доцільно класифікувати як економічні, соціокультурними, політичні та екологічні.

Відповідно Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади та на виконання Закону України «Про адміністративні послуги» [3] з ініціативи органів місцевого самоврядування територіальних громад в Україні розпочато процес створення Центрів надання адміністративних послуг [4]. Але сьогодні, коли органи влади здебільшого зосереджені на розбудові діяльності ЦНАП, оцінювання якості послуг для них ще не стало першочерговою потребою. Аналіз досвіду діяльності таких ЦНАП дає надію, що саме їхня активність у створенні й застосуванні комплексної системи оцінювання спонукатиме органи влади до її практичного використання для поліпшення якості послуг.

Література:

1. John B, Moore MH (2011) Public Value: Theory & Practice. Palgrave MacMillan. New York.

2. Закон України «Про адміністративні послуги» від 6 верес. 2012 р. № 5203-VI (зі змінами). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.

3. Діяльність ЦНАП та оцінка якості надання адміністративних послуг: Практичний посібник підготовлено в рамках діяльності Проєкту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади. м.

Шпекторенко Ігор Валентинович

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління, доктор наук з державного управління, професор

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД УКРАЇНИ З ПОЗИЦІЇ ПРОФЕСІОЛОГІЇ

Обличчям органу місцевого самоврядування в першу чергу є депутати, від компетентності, моральності, бажання до самовдосконалення та інших якостей яких значною мірою залежать динамізм і успішність проведення реформ у нашій країні та її регіонах.

Зауважимо, що депутатська діяльність на місцевому рівні не може вважатися професією у класичному її розумінні. Соціологи здавна намагалися дати визначення поняття «професія», яке існувало ще за часів середньовічних університетів. У ХІХ ст. професії стали відносити до занять, що передбачають попереднє тривале навчання, в результаті якого видавався дозвіл на здійснення професійної діяльності. Це було зроблено з метою створити монополію на професійну діяльність, регулювати ринок праці та виключити тих, хто не відповідав вищезазначеним вимогам [1, с. 3177].

А. М. Carr-Saunders, Р. А. Wilson у 30-х рр. ХХ ст. поділили заняття на професійні та непрофесійні [4]. Ознаки професії (згідно з Т. Капlou [3], Е. Хьюзом [7], Х. И. Виленським [9], Г. Харриес-Дженкінс [6], О. М. Сьомочкіним [2]): заснування професійних асоціацій, уточнення назви заняття, розробка етичного кодексу, суспільне визнання, відкриття та швидкий розвиток навчальних закладів, повний робочий день, закон про професійну практику, згідно з яким здійснення професійної діяльності людиною, яка не має відповідної кваліфікації, вважається злочином, етичний кодекс та захист прав клієнтів; практичне навчання, введення іспитів, присудження ступеня, що свідчить про можливість здійснювати професійну діяльність. І. Флайшман стверджував, що професії досягли високого статусу завдяки державному втручанню та регулюванню п'яти областей: області навчання певних професій, отримання ліцензії на здійснення професійної діяльності, законодавчої області, камеральної системи, правила поведінки [5].

До основних характеристик професії відносять також спеціалізоване знання, професійну компетентність, професійну поведінку, що ґрунтується на професійній етиці та культурі. Було запропоновано чотири типи професій [4]: визнані професії, нові професії, напівпрофесії та заняття, які претендують на статус професій. Область ділового адміністрування, відноситься до занять, виду або різновиду діяльності, що претендують на статус професій. Отже, депутатство з наукової

точки зору можна вважати заняттям, різновидом діяльності, що претендують на статус професій.

Відповідно до теорії рис професії характеризуються монополією на проведення експертної роботи, мають на суспільство стабілізуючий вплив, надають послуги клієнтам, а саме – допомагають клієнтам вирішити проблеми, які вони не можуть вирішити самі.

Важливим атрибутом професії є незалежність професіонала, оскільки він володіє унікальним професійним знанням. До першого критерію віднесемо знання та вміння, які можуть бути придбані за допомогою професійної освіти та навчання. Крім професійної освіти певний рівень володіння професійними знаннями і вміннями досягається шляхом набуття професійного досвіду особисто або під керівництвом наставника (стажування, ротация), досвідченого професіонала в даній сфері професійної діяльності. У кожній професії існують свої інструменти визначення професійної придатності, до яких відносяться іспити на початковому етапі роботи в певній професійній галузі та тестування результатів подальшого навчання й перебування в професії, а також відповідні критерії оцінювання.

До другого критерію відноситься обслуговування клієнта, який можна назвати концептом соціального інтересу [8]. Справжні професіонали ставлять інтереси й потреби клієнта понад усе. Обслуговуючи клієнта, вони розглядають їх інтереси і потреби більш широко та глобально, з соціальної точки зору.

Професійна етика є третім критерієм, що характеризує професію. Певним набором етичних правил і норм керуються представники певної професійної групи. Ці правила визначають манеру та характер поведінки, який доречний під час здійснення професійної діяльності. Отримання допуску до професійної діяльності від професійної спільноти відзначимо як четвертий критерій професії.

Допуск до професійної діяльності здійснюється в разі здачі спеціальних іспитів і вміння правильно, з точки зору представників цієї професії, вести себе при здійсненні професійної діяльності.

До п'ятого критерію професії віднесемо саморегулювання й автономність професійної діяльності. Професійні спілки, спільноти та асоціації створюються для захисту своїх професійних інтересів при взаємодії з клієнтами і суспільством в цілому.

Таким чином, депутатська діяльність в місцевих радах є різновидом формально непрофесійної діяльності (відсутні професійні стандарти, профілі компетенцій, етичні стандарти окреслені узагальнено; захист прав клієнтів передбачається, але його недотримання дуже рідко призводить до позбавлення депутатського мандата). Існування цієї діяльності існування якої легалізоване та нормативно закріплене в спеціальних нормативно-правових документах державного рівня (Закони України та підзаконні акти). Депутатська діяльність в місцевих радах має не лише сервісний, а й консалтинговий характер, спрямована на задоволення потреб людей, що дозволяє охарактеризувати цю

діяльність соціальним інститутом. Депутатська діяльність на місцевому рівні, маючи ознаки подвійної кар'єри, має соціальну детермінацію діяльності та соціальну регуляцію поведінки, розглядається нами як процес сприяння (забезпечення) соціальної організації та управління, що здійснюється депутатом як посередником соціальної комунікації, контролю та влади на основі правових відносин. Депутатам місцевого рівня досить легко зберігати монополію на надання послуг.

У той же час відомим політиком-депутатом, або професійним місцевим політиком місцевого значення стати можна. Депутатська діяльність є заняттям, яке претендує на статус професії (у наш час депутати Верховної Ради України здійснюють свою діяльність на постійній основі хоч і не повний робочий день, їхня трудова книжка знаходиться у самій Верховній Раді України). Депутатство в місцевих радах можна вважати різновидом занять, що виступає додатковою діяльністю (громадською) стосовно основної професії. Діяльність депутатів місцевих рад звичайно має суспільне визнання, певні, не сконцентровані в одному документі положення етичного змісту, має спрямовуватися на захист прав клієнтів (вищі соціальні мотиви), компетентність, певну монополію на проведенні експертної роботи в радах та комісіях рад; депутати повинні здійснювати на суспільство стабілізуючий вплив, надавати послуги клієнтам, а саме – допомагати клієнтам вирішити проблеми, які вони не можуть вирішити самі.

Можна говорити про певну незалежність депутата місцевої ради-професіонала, оскільки він володіє унікальним професійним знанням та досвідом.

Депутати місцевих рад не мають повного робочого дня. Інструментів визначення професійної придатності депутатів місцевих рад не існує, як, власне і критеріїв зазначеної придатності. Умовно критерієм ефективності діяльності є задоволеність виборців працею депутата. Заняття депутатською діяльністю зараз не передбачає попереднє тривале навчання за цим профілем. Основні знання, вміння та навички депутати місцевих рад набувають за допомогою першої професійної освіти та навчання (не завжди вищої) та додаткової освіти, самоосвіти. Навчання депутатів місцевих рад має у кращому випадку несистемний характер (у системі підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в НАДУ та її регіональних інститутах, відомчих ВНЗ України). Тут допуск до діяльності отримується не через професійні іспити, присвоєння ступенів (надання ліцензій на діяльність), не від професійної спільноти, а від громадян, виборців, електорату шляхом прямих виборів.

Офіційною підставою влади депутата місцевої ради є його законодавчо закріплені повноваження, однак їх не можна вважати повноцінним професійним стандартом, що визначає зміст їхньої компетентності.

Депутатами місцевих (і не лише) рад нерідко стають ті особи, які не відповідають вимогам, що існують не формалізовано, а у вигляді

певного соціального замовлення (електоральних настроїв, інтересів різних соціальних груп, прошарків, корумпованих груп та осіб). Тому нерідко ставлення та оцінка депутатської діяльності супроводжується наявністю найрізноманітніших соціальних яриликів.

Заснування професійних асоціацій у депутатського корпусу місцевих рад має свою специфіку, оскільки вони не надають допуску до цього виду занять, мають переважно «клубний» характер, забезпечуючи встановлення та розвиток контактів нинішніх та колишніх представників депутатського корпусу, обговорення політичних та інших проблем, опосередковано впливаючи на підвищення професійного статусу, досвіду та легального заробітку.

Література:

1. Максимова Л. Н. Особенности становления института профессий за рубежом // Мат IV Всерос. социологической конференции. – М. : РОС, 2012. С. 3177 – 3185.

2. Семочкин А. М. Эффективность профессиональной деятельности руководящих кадров при принятии решений в особых условиях : дис. ... канд. психол. н. / Александр Михайлович Семочкин ; РАГС. Москва, 1998. 185 с.

3. Caplow Th. The Sociology of Work. N.Y. : McGraw Hill Book Company, 1964. 344 p.

4. Carr-Saunders A. M. World population, past growth and present trends. Michigan : Barnes & Noble, 1965. 336 p.

5. Fleischmann E. Die freien Berufe in Rechtsstaat. Dunker und Humblor. Berlin. 1970. 47 p.

6. Harries-Jenkins G. Professionals in organizations. In Jackson, J. A. (Ed.), Professions and professionalization. London : Cambridge University Press, 1970. Ch. 3. P. 51 – 107.

7. Hughes E. Men and their Work. N.Y. : Free Press, 1958. 202 p.

8. Kubr M. Management Consulting: a Guide to the Profession. Bookwell Publications; Revised edition. 2005. 927 p.

9. Wilensky H. I. The Professionalization of Everyone? // American Journal of Sociology. – 1964. Vol. 70 (2) (Sep., 1964). P. 137 – 158.

СЕКЦІЯ 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ ТА ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСТВА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

*Богатирчук Марія Олегівна,
Євтушенко Ольга Костянтинівна
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, студенти
Науковий керівник – к.ю.н., Пасічна І.О.*

КОНКУРСНИЙ ВІДБІР КАДРІВ НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

В умовах активного реформування у сферах державного та суспільного життя виникає потреба застосування не лише нормативно-теоретичних знань, але і практичних навичок, зокрема, використання зарубіжного досвіду з питань відбору кадрів на державну службу [1, с. 323]. Законом України «Про державну службу» встановлено вимоги до кандидатів та розроблено систему відбору їх на вакантні посади. Крім того, з січня 2019 року в дію вступило Розпорядження Кабінету Міністрів № 474-р від 24 червня 2016 р. «Деякі питання реформування державного управління» та Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року, згідно з якими розроблені основні напрями реформування (рис. 1).

Рис. 1 Напрями реформування відповідно до Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року [2].

Аналізуючи зазначені напрями реформування, спостерігається лише теоретично-описовий зміст кожного із напрямку, а також недостатність практичного застосування. Так, актуальним є практичне спрямування розроблених реформ та дослідження світового досвіду з метою впровадження їх у систему відбору кадрів на державну службу в Україні. В першу чергу варто розглянути досвід розвинених країн, зокрема США, Франції та Японії, де система відбору є дієвою.

У Сполучених Штатах Америки у законі про державну службу закріплені система заслуг, конкурсні іспити для відбору кадрів та призначення на переважну більшість посад. Крім того, в США існує детальна класифікація посад та робіт, що ґрунтується на врахуванні складності обов'язків та відповідальності, яка безпосередньо пов'язана

з рівнем матеріальної винагороди. У системі публічної служби США виділяються два типи посад: кар'єрні (лише кадрові службовці) та загальні. На загальні посади можуть призначатися представники інших професійних груп. Особливою характеристикою системи державної служби США є її гнучкість (можливість займати різні посадові позиції, за умови проходження кваліфікаційних процедур) [3].

Беручи до уваги досвід Франції, варто зазначити, що країна вважається закритістю державної служби, проте не є ізольованою від суспільства. Ключовим принципом у відборі кадрів є готовність до повної віддачі у служінні інтересам держави, відповідно характерним є висока престижність державної служби у суспільстві та кадрова стабільність державного апарату, що забезпечує певну стійкість держави під час змін політичного характеру. Особливостями є «безперервність» державної служби (вступивши на державну службу, як правило, залишаєшся в системі протягом всього трудового життя) та «класовість» (гарантовано поступове кар'єрне зростання). Такі потенційні перспективи в кар'єрному зростанні є вагомою позитивною перевагою в системі публічної служби [3].

Звертаючись до досвіду Японії, необхідно відзначити обмежену чисельність держслужбовців у порівнянні з країнами Європи та США. Система державної служби в Японії, залежно від характеру діяльності поділяється на дві основні групи: звичайна та особлива (службовці найвищого рівня), діє специфічна система «довічного» найму, сутність якої полягає в обумовленості посади та розміру винагороди – тривалістю безперервного стажу в одній організації. Призначення на посаду здійснюється за результатами вступних іспитів, які проводяться за принципом вільного доступу (час та місце оприлюднюється у ЗМІ). Рада зі справ персоналу щороку організовує конкурсні іспити для державних службовців звичайної категорії. Проте, мають місце обмеження для претендентів на керівні посади. Основним критерієм є наявність відповідної освіти, проте успішне складання іспитів не гарантує призначення на посаду, оскільки рішення про призначення приймається в кінці випробувального терміну (шість місяців) [3].

Отже, розглянувши теоретичні аспекти впровадження реформ та стратегій в процес відбору та діяльності фахівців державних служб, дослідивши практичний зарубіжний досвід, можна зробити наступні висновки та навести доречні, на наш погляд, рекомендації: 1) необхідно ретельно дослідити досвід кандидата, його мотивацію на заміщення вакантної посади, результати роботи та причини завершення досвіду на попередніх посадах; 2) включити до процесу відбору тестування на знання законодавчих та нормативно-правових документів (згідно з обраною посадою) ситуативного характеру та обов'язковий іспит-презентацію власних ідей щодо розвитку відповідного напрямку державної служби, враховуючи результати за останні 3-5 років, аналізуючи статистику, зарубіжний досвід та законодавство; 3) ввести голосування щодо кандидатів на заміщення вакантної посади та керівництва

у відповідному підрозділі чи напрямку. Таким чином, розглянутий світовий досвід запропоновані ідеї, на нашу думку, значно покращать відбір кваліфікованих кадрів та можливість потенційного розвитку державних службовців і держави загалом.

Література:

1. Кагановська Т. Є. Конкурсний відбір як основа кадрового забезпечення органів державного управління: вітчизняний і зарубіжний досвід / Т. Є. Кагановська // Форум права. – 2011. – №3. – С. 322-330

2. Деякі питання реформування державного управління України : Розпорядження Кабінету Міністрів № 474-р від 24 червня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua>.

3. Драган І. О. Підходи до удосконалення кадрового менеджменту в системі державної служби: аналіз зарубіжного досвіду / І. О. Драган // Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». – 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua>.

*Глебова Алла Олександрівна,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка,
доцент кафедри туризму та адміністрування
Маховка Вікторія Михайлівна
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка,
доцент кафедри туризму та адміністрування*

СУЧАСНІ ОНЛАЙН- СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

В умовах реформування інституту публічного управління, проведення адміністративної реформи, законотворчий і нормотворчий процеси у сфері державного управління роль і значення державного службовця зростає. Оскільки всі зміни планує, здійснює і реалізує саме державний службовець, який є «обличчям» держави. Ефективність його діяльності залежить від професійних якостей та знань, тобто інтелектуального капіталу. Саме в умовах децентралізації знання дозволяють забезпечити ефективність трансформаційних змін та забезпечити сталий розвиток. Водночас, саме знання мають здатність до «швидкого старіння», що обумовлює необхідність у формуванні системи постійного навчання. У світовій практиці управління вона має назву «освіта протягом життя». Тому, ми пропонуємо саме для підготовки і навчання державних службовців використовувати здобутки сучасної дистанційної освіти.

Зокрема, дистанційної платформи Prometheus, яка пропонує різні курси, але низку актуальних саме для державних службовців: «Конфлікт інтересів: треба знати», «Від теорії до практики», «Критичне мислення», «Декларуй добросовісно», «Медіа грамотність: практичні навички», «Публічні закупівлі», «Управління персоналом на державній службі», «Ефективний бюджетний процес в органах місцевого самоврядування» та інші курси. Наприклад, курс «Ефективний бюджетний процес в органах місцевого самоврядування» забезпечує формування наступних компетенцій: готувати проєкт рішення про місцевий бюджет на плановий рік із додатками до нього; формувати пояснювальну записку до проєктів бюджетів; складати помісячний розпис доходів і видатків бюджетів; обчислювати обсяги надходжень та витрат місцевих бюджетів, бюджетних трансфертів; складати кошториси бюджетних установ (індивідуальні та зведені); здійснювати фінансування передбачених у бюджеті видатків; готувати зміни до місцевого бюджету; здійснювати контроль за дотриманням бюджетного законодавства, аудит та оцінку ефективності управління бюджетними коштами відповідно до законодавства. Таким чином, державний службовець незалежно від рангу і структурного підрозділу та підпорядкування має можливість не тільки отримати нові знання, але і сформувати комплексний підхід до вирішення проблем, які пов'язані із професійною діяльністю.

Вони дозволяють не тільки оновлювати знання, але і формувати комплексні знання про події та явища, які відбуваються у процесі реформування публічного управління. Перевагою використання такої платформи є те, що одночасно можливо отримати актуальні знання не тільки від викладачів, але і фахівців, оскільки для підготовки даних курсів досить часто залучаються провідні спеціалісти. Таким чином, онлайн-платформи дистанційного навчання на сучасному етапі є сучасним інструментом формування професійних компетенцій державних службовців незалежно від рангу, посади і місця роботи.

Література:

1. Prometheus [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:AMU+BP_101+2017_T1/about

Демченко Володимир Миколайович

Херсонський національний технічний університет,

кандидат філологічних наук, доцент

МОВЛЕННЯ УПРАВЛІНЦЯ ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

В умовах прямої демократії сама громада впливає на добір публічних службовців – через дотримання ними установлених правил і наявність відповідних чеснот. З іншого боку, будь-яка невдала дія управління викликає недовіру до інституту влади в Україні. Тому він мусить

мати відповідну компетентність, що складається з комплексу знань й умінь, серед яких визначальне місце займають комунікаційні, оскільки цей посадовець є представником влади, тобто носієм високої культури та мови.

Остання складова передбачає знання власне мовних аспектів – орфографії, синтаксису, стильових різновидів функціонування національної мови, а також її історії та особливостей контактування з іншими мовами. Публічний службовець має знати, що українська мова в умовах Російської та Радянської імперій зазнала чималого впливу російської мови як метрополійної, що було результатом ідеологічної орієнтації на «зближення мов і народів». Також він має знати, що будь-які ознаки мовного штучного «зближення» мають виявлятися та прибиратися з державної мови, зокрема з ділового її стилю, що найбільше був захарашений моделями й кліше з російської мови.

У цій доповіді ми проаналізуємо вживання лише одного калькованого терміна, яких надто багато в державних документах і практиці діловодства, через призму його неорганічності в українській мові та загальної загрози для національної ідентичності.

Кальковані мовні одиниці найчастіше функціонують у межах словосполучень, де їх неорганічність постає лише в контексті всього фразеологізму. Так, сполука «виконати щось шляхом певної дії» є однією з активних мовленнєвих моделей (підкреслюємо головну лексему). У російській мові – «выполнить задание путем определенного действия». Зрозуміло, що ми мусимо використати правильну форму «через щось» («Вивчали шляхом виявлення рівнів сформованості... – ...через виявлення...»); «створення можливостей для розвитку дитини шляхом надання комплексу якісних послуг – ...через надання...») або й простіше – «за допомогою...» (саме цей відповідник фіксується у словниках, однак суто як значення, а не слово на заміну калькованому. На жаль, така мовна формула в ділових / наукових текстах відчутно поступається аналізованій калькованій «шляхом...».

Поряд із власне бездумним калькуванням у цьому разі лексема «шлях» у такому контексті не відповідає російській первинній «путь». У словнику «шлях» визначається як «смуга землі, призначена для їзди та ходіння; дорога», у сполученні з означеннями конкретизується – наприклад, «залізничний шлях» [2, с. 493]. Аналогічно визначається й «путь» (як повний синонім), однак однією з його сем фіксується «напрямок» («просуватися у певному напрямку», «напрямок руху куди-небудь, до певного місця») [1, с. 405], що й дало можливість сформулювати російськомовну модель «осуществляют путем» (тобто певним чином).

Отже, перший автор означеної сполуки (канцелярист, освітянин або науковець) мав вжити слово «путь», яке формально також існує в українській мові. Тобто це мало бути, наприклад, «вирішити завдання путтю множення». Можливо, ця немилозвучність і примусила ту особу вжити лексему «шляхом», однак не це важливо для нас сьогодні, а сам

мотив калькування – «щоб як у російській мові» (як би це не було нелогічно й неорганічно в українській). При цьому в англійській маємо варіант «accomplish the task by multiplying» (тобто «через», «чимось»), аналогічно в іспанській – але взагалі без прийменника («resolver el problema multiplicando»).

Аналізована лексема «шлях» функціонує й у дещо іншій моделі ділового / наукового мовлення, де більш конкретно означає напрямок: «шляхи вивчення», «єдиний правильний шлях розвитку системи» тощо. Однак у такому контексті вона більшою мірою виявляє сему «засіб» (тобто «засоби вивчення», «єдиний правильний засіб розвитку системи»). Зауважимо, що в цьому значенні педагоги вживають термін «спосіб», розмежовуючи таким чином предметні й комплексні засоби. Однак вважаємо, лексема «спосіб» саме й становить такий приклад, «засіб» же має використовуватися в будь-якому значенні й контексті.

До сьогодні канцелярські кліше «в даний час», «на сьогоднішній день» (на сьогодні), «по відношенню до» (стосовно, щодо), «в якості» (як), «у тому числі» (зокрема), «маємо на увазі» (говоримо про), «перевірка на предмет» (перевірка щодо), «примірний план» (варіант – орієнтовний) та багато інших становлять загрозу для цілісності української мови, її лексичної суверенності – і відповідно цілісності й суверенності української держави. виправити таку ситуацію можна просто – лише категорично вживаючи в офіційному мовленні правильну форму, що мусить робити навчений (компетентний) публічний службовець.

Література:

1. Етимологічний словник української мови / ред. кол. О.С. Мельничук (гол. ред.) та ін. К. : Наук. думка, 2012. Т.6. 568 с.
2. Словник української мови / ред. кол. Білодід І.К., Бурячок О.О. та ін. К.: Наукова думка, 1977. Т.8. 928 с.

Калантиря Валерій Іванович

*Управління Північно-східного офісу Держаудитслужби в
Полтавській області, головний державний аудитор відділу
контролю у галузі освіти, науки, спорту та інформації*

ОСОБЛИВОСТІ ЛІДЕРСТВА В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Розвиток такого компонента управлінської діяльності, як лідерство, відноситься до сфери стратегічного планування організаційних відносин, що обумовлено складністю цього соціального феномена як у функціональному, так і в змістовному аспектах. Феномен лідерства був чи не найактуальнішою темою в науці про управління протягом багатьох десятиліть. Однак в коло проблем, що відносяться до органів виконавчої влади, цей компонент управління фактично не було включено.

Лідерство в системі органів виконавчої влади в галузі досить абстрактних категорій переведено в операціоналізоване поняття, а також уточнені необхідні для дослідження пов'язані з лідерством категорії: керівник, лідер, керівник-лідер, лідерська управління. Відповідно до авторської інтерпретацією ці категорії визначаються в такий спосіб: лідерство – це елемент управлінської взаємодії, що перевищує межі формальної організаційної структури, що ґрунтується на базі статусних характеристик суб'єкта і об'єкта управління, в результаті якого спостерігається групове згуртування членів організації; лідерське управління – це дієвий керівництво з використанням лідерства в якості катализатора ефективних владних відносин, що сприяють досягненню організаційних цілей; керівник – це посадовий статус члена колективу, що характеризується правом на управління; лідер – це соціально зумовлена позиція члена колективу, що дозволяє на неформальній основі регламентувати діяльність співробітників; керівник-лідер – це персоналізоване поєднання формальної владної посадової позиції зі значущими для колективу соціально-психологічними якостями особистості.

Кабінет Міністрів України продовжує модернізувати свій підхід до управління людськими ресурсами на державній службі у напрямку приведення державної служби у відповідність до принципів та стандартів, які широко апробовані у Європейському союзі. Один з ключових аспектів цієї модернізації стосується розвитку лідерів – керівників усіх рівнів на державній службі, й особливо – вищої керівної ланки державної служби, які повинні бути спроможними та відповідальними за впровадження змін у процесі здійснення системних реформ. Саме якість лідерства є фундаментом для подальшого реформування інституту публічної служби [1].

В Україні запроваджено та успішно реалізується низка програм для керівників середньої та вищої ланки державної служби спрямованих на розвиток лідерства. Стратегічною метою цих програм є розвиток лідерських та управлінських навичок, необхідних керівникам вищого корпусу державної служби для оперативного реагування на вимоги та виклики, що виникають у зв'язку з процесами суспільної трансформації, економічного розвитку, європейської інтеграції. Розробка та впровадження програми розвитку лідерства пов'язані з визнанням провідної ролі керівників вищої ланки в системі державного управління, їхнього впливу на реалізацію реформ, зокрема професіоналізації державної служби. Державні службовці вищого корпусу мають бути взірцем для інших та вести працівників за собою. Впровадження таких програм відповідає потребам вдосконалення системи та процедур управління людськими ресурсами на державній службі, в тому числі, вищими керівними кадрами. Вони покликані надавати допомогу керівникам, розвивати їхні компетенції та забезпечувати можливості для обміну досвідом та підвищення кваліфікації відповідно до вимог часу.

Виділяючи в якості основного напрямку розвитку лідерства освітню складову, слід наголосити на необхідності застосування нових форм навчання, які б сприяли актуалізації практичних управлінських навичок на основі лідерства як одного з управлінських компонентів. На сьогоднішній момент такою формою може бути реалізація такої специфічної області творчої діяльності як соціальні технології, застосування яких сприяє вирішенню поряд з управлінськими проблемами і проблеми організаційної екології. Соціальні технології в контексті їх застосування в галузі управління можна визначити як спосіб перекладу теоретичних і практичних знань в соціально значущі особистісні характеристики службовців, що сприяють ефективному здійсненню ними своїх повноважень, виходячи з сучасних завдань держави, спрямованих на формування громадянського суспільства.

Література:

1. Розвиток лідерства на державній службі як умова належного врядування. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua>

Кокошвілі Софія Леонідівна,

Пузир Денис Олегович

Полтавський національний технічний університет

імені Юрія Кондратюка, студенти

ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ ТА ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСТВА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Серед основних цілей державної кадрової політики визначено: підготовка та професійний розвиток вищих керівних кадрів державної служби, здатних забезпечити ефективність державної політики у сфері державного управління, та лідерство у проведенні адміністративної та економічної реформ; формування дієвого кадрового резерву на обіймання керівних посад у державному управлінні; відновлення технологій добору кадрів на обіймання управлінських посад та розроблення механізмів залучення до роботи висококваліфікованих фахівців, успішних підприємців, працівників фінансової та економічної сфер, здібних випускників вищих навчальних закладів, проведення профорієнтаційної роботи серед молоді [1].

Головною метою реалізації Програми розвитку лідерства є сприяння забезпеченню професіоналізації керівних кадрів державного управління відповідно до пріоритетних напрямів Стратегії державної кадрової політики, при цьому Програма сприяє не тільки розвитку лідерських здібностей, але й підвищує обізнаність з питань нового законодавства про державну службу.

Сучасний державний менеджмент – результат складного багаторівневого процесу, який базується на теорії державного управління, в

тому числі, теоріях з питань лідерства (ситуаційній, функціональній); формує нову стратегію та підходи щодо управління. Він передбачає реформування та модернізацію державного суспільного сектору з орієнтацією на впровадження в його діяльність основних складових ринкових механізмів, підвищення ефективності функціонування системи державного управління на основі базових компетенцій лідерства: ефективної комунікації, орієнтації на результат, управління людськими ресурсами, аналітичного мислення. Вивчення лідерства в системі державного управління є багатоплановим завданням та носить достатньо системний характер в контексті запровадження лідерства як інституту здійснення ефективної влади.

На сьогодні головними проблемами створення професійної, політично неупередженої та ефективної державної служби є недостатній рівень застосування сучасних технологій управління людськими ресурсами на державній службі, відсутність цілісної та ефективної процедури управління державною службою в усіх державних органах України та їх апараті.

Для вирішення проблем, які виникають при реформуванні державної служби Верховною Радою України прийнято Закон України «Про державну службу» [2], розроблено ряд документів, які ефективно сприятимуть цьому процесу. Отже суттєвим фактором ефективності реформування системи державного управління є професіоналізм державних службовців. Професіоналізація є стійкою тенденцією розвитку державної служби в Україні.

Література:

1. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки: Указ Президента України від 01.02.2012 № 45/2012 // [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>

2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. Редакція від 01.01.2019 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

Лопушинський Іван Петрович

*Херсонський національний технічний університет,
доктор наук з державного управління, професор,
заслужений працівник освіти України*

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД У ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Як відомо, професійне навчання – це набуття та вдосконалення професійних знань, умінь та навичок учасниками професійного навчання, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації для їхньої професійної діяльності.

З метою модернізації системи професійного навчання публічних службовців та депутатів місцевих рад 6 лютого 2019 року Кабінет Міністрів України ухвалив постанову за №106 «Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» [1].

Цим Документом Уряд затвердив Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад.

Міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади в межах затверджених їм відповідних бюджетних призначень під час складання кошторисів було доручено передбачити, починаючи з 2020 року, кошти на підвищення кваліфікації державних службовців апарату цих органів, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників у розмірі не більше ніж 2 відсотки фонду оплати праці.

Крім того, Кабінет Міністрів України рекомендував іншим державним органам та організаціям, на які поширюється дія Законів України «Про державну службу» та «Про службу в органах місцевого самоврядування», у межах затверджених їм відповідних бюджетних призначень під час складання кошторисів передбачити, починаючи з 2020 року, кошти на підвищення кваліфікації державних службовців апарату цих органів у розмірі не більше ніж 2 відсотки фонду оплати праці.

Також було рекомендовано органам місцевого самоврядування керуватися затвердженим цією постановою Положенням щодо підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад та під час складання і затвердження відповідних місцевих бюджетів передбачити, починаючи з 2020 року, видатки на підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування у розмірі не менше ніж 2 відсотки фонду оплати праці [1].

Відповідно до Положення [1] система професійного навчання публічних службовців та депутатів місцевих рад *має базуватися на таких принципах*: обов'язковості та неперервності професійного навчання впродовж проходження державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, роботи в державних органах, здійснення повноважень депутата місцевої ради; цілеспрямованості, прогностичності та випереджувального характеру; інноваційності та практичної спрямованості; індивідуалізації та диференціації підходів до навчання; відкритості та академічної доброчесності; наближеності освітніх послуг до місця проживання та проходження служби особи; гарантованості фінансування професійного навчання [1].

Інституційна структура системи професійного навчання повинна включати: замовників освітніх послуг у сфері професійного навчання; суб'єктів надання освітніх послуг у сфері професійного навчан-

ня (провайдерів); саморегулівні професійні об'єднання (професійні асоціації, професійні мережі) суб'єктів надання освітніх послуг у сфері професійного навчання (провайдерів) [1].

Учасники професійного навчання можуть реалізовувати своє право на професійне навчання через: *підготовку* – успішне виконання учасниками професійного навчання відповідної освітньо-професійної програми, що є підставою для присудження ступеня вищої освіти за рівнем магістра за спеціальностями, потрібними для професійної діяльності на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування, зокрема за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань «Публічне управління та адміністрування»; *підвищення кваліфікації* – набуття учасниками професійного навчання нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань; *стажування* – набуття учасниками професійного навчання практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у професійній діяльності або галузі знань; *самоосвіту* – самоорганізоване здобуття учасниками професійного навчання певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, дозвіллям [1].

Отже, очікувані Урядом результати професійного навчання публічних службовців та депутатів місцевих рад мають охоплювати професійні знання та професійні компетентності, потрібні учасникам професійного навчання для належного виконання ними встановлених завдань і обов'язків.

Література:

1. Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. № 106 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF>

Маланчій Микола Олександрович

Державна прикордонна служба України, начальник департаменту, к.держ.упр.

ІНДИКАТОРИ ОЦІНЮВАННЯ ЗДАТНОСТІ ПРИЙМАТИ РІШЕННЯ КЕРІВНИКАМИ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Підвищення рівня обороноздатності держави, черговим кроком у розбудові якої стало прийняття нового Закону України «Про національну безпеку» обумовлює необхідність здійснення послідовних заходів подальшого розвитку професійної компетентності особового складу Державної прикордонної служби України, зокрема у напрямках забез-

печення бойової готовності, підвищення рівня професійної підготовки та службової дисципліни особового складу

За безпосередньою участю автора в Прикордонній службі були розроблені профілі професійної компетентності посад [1].

Основною складовою профілю є управлінські (менеджерські, лідерські) компетенції.

Здатність приймати рішення – процес, який починається з аналізу і оцінки виникнення проблемної ситуації та завершується вибором кращої дії з чисельних альтернатив, яка спрямована на усунення проблемної ситуації.

Це значить : 1) аналіз і оцінка ризиків; 2) прогнозування; 3) вибір кращої дії (рішення); 4) автономність і відповідальність.

Індикатори оцінювання

1. Здійснює добування, збір, вивчення та узагальнення інформації про обстановку на ділянці відповідальності підрозділу та в колективі (серед підлеглих), приймає рішення відповідно до обставин.

2. Здійснює аналіз обстановки, оцінку ризиків та загроз, робить адекватні висновки, прогноз її розвитку, аналіз мети, завдання, заради досягнення(виконання) яких приймається рішення.

3. При реалізації поставлених завдань старшим начальником (керівником) вміє самостійно визначити мету, завдання підрозділу чи підлеглим (колективу), вибрати доцільне рішення та варіант практичної реалізації. При прийнятті рішення, в першу чергу, орієнтується на основну мету, і лише потім – на другорядну, прийняті рішення забезпечують просування підрозділу, колективу (підлеглих) до успішного виконання поставлених завдань

4. При прийнятті (виробленні) рішень ґрунтується на ясному баченні мети, всебічній обґрунтованості, реальності виконання, повноті і цінності інформації, усебічному розкритті якісних і кількісних параметрів рішення, можливих наслідках його реалізації, оцінці результатів, розробці організаційного механізму реалізації рішення (що, хто, коли і як повинний робити і відповідати за результати).

6. При прийнятті рішення вміє зробити вибір із декількох альтернативних варіантів найбільш оптимальний (доцільний) який буде реалізовано і він забезпечить досягнення поставленої мети, враховує компромісні варіанти, можливі негативні наслідки та побічні ефекти, оцінює їх вплив на результати виконання поставлених завдань, рішення приймає оперативно, автономно і відповідально, в максимально короткі терміни

7. При прийнятті рішення керується нормами права, отриманими знаннями, накопленням практичним досвідом, керується ними при виборі найбільш оптимального (доцільного) рішення яке забезпечує кращий результат в існуючій обстановці. Бере на себе відповідальність за наслідки рішень.

8. Прийняті рішення не принижують будь-чиїх інтересів, гідності, прав людини, критично оцінює прийняті рішення і результати їх реалі-

зації, здійснює моніторинг оцінок, зауважень і пропозицій місцевих органів влади, взаємодіючих органів, громадськості та оперативно приймає рішення на їх реалізацію.

У числі вимог до психіки особи і психології групи при виконанні службово-бойового завдання важливо враховувати:

– мотивацію військовослужбовця, а також відповідність соціально значущих колективних або групових, професійних або діяльнських і стимулюючих групу мотивів службово-бойового завдання;

– якісні параметри найзначущих пізнавальних, емоційних і вольових психічних процесів військовослужбовця;

– психологічну готовність військовослужбовця до дій в нештатних обставинах і спрацьованість, згуртованість бойових груп;

– специфічні якості окремої особи або групи, створеної для службово-оперативних дій.

Література:

1. Маланчій М. Критерії оцінювання професійної компетентності державних службовців / М.Маланчій // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2013. – Вип. 4 (19). – С. 175–184.

Михайленко Ірина Юріївна

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрантка спеціальності
«Публічне управління та адміністрування»*

ЩОДО ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Невід'ємною складовою політики держави, що турбується за добробут, розвиток і безпеку своїх громадян є соціальний захист. Він є засобом збереження стабільності та злагоди в суспільстві, що трансформується, інструментом, за допомогою якого держава може впливати на життя людей, отримує підтримку урядового курсу. І саме від соціального захисту залежить цивілізаційний розвиток будь-якого суспільства.

В Україні конституційно закріплено поняття «соціальний захист», яке включає право на забезпечення громадян у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також по старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, здійснюваним за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними [1].

В науковій літературі під поняттям соціального захисту розуміють державну підтримку певних категорій населення, які можуть зазнавати

негативного впливу ринкових процесів, забезпечення відповідного рівня життя шляхом надання правової, фінансової, матеріальної допомоги окремим громадянам (найбільш вразливим верствам населення), а також створення соціальних гарантій для економічно активної частини населення, забезпечення прийнятних для країни умов життя та праці громадян, у тому числі через установлення соціальних стандартів” [2, с. 23]. Деякі вчені під системою соціального захисту сьогодні мають на увазі сукупність законодавчо визначених економічних, соціальних, юридичних гарантій і прав, соціальних інститутів та установ, що забезпечують їх реалізацію та створюють умови для підтримки життєзабезпечення і діяльного існування різних соціальних верств і груп населення, передусім соціально-вразливих” [3, с. 45]. Окремі автори розглядають соціальний захист як систему державного гарантування прав громадян України на матеріальне забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законодавством України” [4]. В.Скуратівський, О.Палій, Е.Лібанова підкреслюють, що “соціальний захист – це комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на захист добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах” [5, с. 104].

Ці визначення відображають підходи різних авторів до сутності даного поняття, а об’єднує їх те, що під соціальним захистом розуміється лише той обсяг соціальних гарантій, що безпосередньо надається державою. Кінцевою метою соціального захисту є надання кожному члену суспільства, незалежно від соціального походження, національної або расової належності можливості вільно розвиватися, реалізувати свої здібності. Інша мета – підтримання стабільності в суспільстві, тобто попередження соціальної напруженості, яка виникає у зв’язку з майновою, расовою, культурною, соціальною нерівністю.

У результаті проведеного нами аналізу існуючих джерел можна зробити висновок про те, що значна частина дослідників соціального захисту використовує інструментальний підхід і розглядає феномен соціального захисту в широкому і вузькому значеннях, визначаючи його передусім як сукупність (систему, комплекс) якихось заходів, дій, заходів, програм, стратегій і т. ін., рідше – як систему гарантій, систему суспільних відносин, політику або систему державної політики, обов’язок держави, суспільний механізм, соціальний інститут. Ця система в основному спрямована на: дотримання прав людини (соціальних і інших); забезпечення соціальних гарантій, гідного життя (якості життя) людини або окремих груп населення, задоволення потреб; підтримку доходів населення в особливих ситуаціях, створення умов самореалізації і т.д. У такому контексті об’єктом соціального захисту зрештою є людина, зокрема її матеріальне або суспільне становище, незалежно від її статі, віку, національності і т. ін., а також різні групи і спільності (зокрема трудящі, працевзайняті, населення і ін.), сам же

соціальний захист як суспільне явище виник на відносно пізніх стадіях розвитку людського суспільства (капіталізм, соціалізм, індустріальне суспільство і т.ін.) [6].

Виходячи з вище викладеного можна зробити висновок про те, що соціальний захист має розглядатися як категорія, що відображає сукупність відносин, які складаються в суспільстві з приводу виробництва, розподілу і перерозподілу суспільного продукту з метою забезпечення адекватної соціальної адаптації і інтеграції індивідів, не здатних самотійно справитися з негативною дією соціальних ризик.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254к/96-вр>

2. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. - К.: Знання-Прес, 2000. - 209 с.

3. Социальная работа: теория и практика: Учеб. пособие / Отв. ред. Е.И.Холостова, А.С.Сорвина. -М.: ИНФРА-М, 2001. - 427 с.

4. Українські Закони. Соціальний кодекс України: Проект / В.С.Журавський та ін., Християнсько-демократична партія України. - К.: Логос, 1998. - 319 с.

5. Скуратівський В., Палій О., Лібанова Е. Соціальна політика. - К.: Вид-во УАДУ, 2003. - 265 с.

6. Лаврухін В. В. Соціальний захист населення: понятійно-категорійний аналіз / В. В. Лаврухін // Державне управління: теорія та практика. 2014. - № 1. - С. 61-70.

Руденко Ігор Михайлович,

Полтавський коледж нафти і газу

Полтавського національного технічного університету

імені Юрія Кондратюка, кандидат філософських наук

РОЛЬ ЛІДЕРСТВА У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

В умовах обрання євроінтеграційного курсу перед Україною постало завдання побудови професійної державної служби. Ключовим показником ефективності функціонування системи публічного управління є лідерство. З цього приводу Г. Бергуччі відзначав, що «здатність урядових інституцій домогтися від свого персоналу результативної праці суто в державних інтересах залежить від спроможності, мотивації та добросовісності чоловіків і жінок, які працюють у цих установах, а також від якості лідерства» [1, с. 143].

Актуальність проблеми лідерства слід пов'язувати передусім з тим, що сучасний керівник-управлінець, в умовах здійснення реформ та необхідності забезпечення конкурентоспроможності країни, має бути передусім особою з інноваційним типом мислення, здатною скеровувати діяльність колег на шлях творчого виконання завдань. Це

вимагає здійснення виваженої державної кадрової політики, спрямованої на підготовку нової генерації фахівців органів державної служби, підвищення кваліфікації вже працюючих у напрямку формування та розвитку їх лідерських якостей.

Відповідно до Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Закону України «Про державну службу» одними із першочергових завдань країни є побудова прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності; розробка механізму залучення до роботи у сферах державного управління висококваліфікованих фахівців, успішних підприємців; здійснення підготовки та сприяння професійному розвитку вищих керівних кадрів державної служби, здатних забезпечити ефективність державної політики у сфері державного управління та лідерство у проведенні адміністративної та економічної реформ. Іншими словами, йдеться про необхідність підготовки державних службовців, котрі б володіли лідерськими якостями.

Зарубіжні дослідники (І. Беніс, П. Друкер, П. Сенге, Р. Стоділ, Р. Такер та інші) серед ключових якостей управлінців-лідерів виокремлюють допитливість, упевненість, рішучість, відповідальність, толерантність тощо. Вітчизняні дослідники (І. Романчук, І. Карнаух, Ю. Ковбасюк, В. Міляєва, Р. Сторожев та інші) звертають увагу передусім на професійні компетентності лідерів. Зокрема, на думку Ю. Ковбасюк, до ключових компетентностей слід віднести: *орієнтацію на результат* (відповідальність, здатність діяти відповідно до визначених цілей тощо); *аналітичне мислення* (здатність об'єктивно сприймати, вивчати та викладати інформацію); *управління людськими ресурсами* (підбір кадрів, мотивування діяльності працівників тощо); *ефективну комунікацію* (забезпечення постійного зворотного зв'язку з працівниками) [2].

Досить ґрунтовно до вивчення проблеми професійних компетентностей лідера в державному управлінні підійшов Р. Сторожев, Дослідник виокремив наступні групи професійних якостей державного службовця: *харизматичні* (сміливість, мужність, добротність, стресостійкість, витримка, впевненість у собі, захоплення, переконання та інші); *комунікативні* (здатність переконувати і мотивувати співробітників, уміти налагоджувати співпрацю, ставити чіткі та зрозумілі завдання перед підлеглими тощо); *організаторські* (уміння працювати в команді, здатність брати на себе відповідальність, уміти бачити і розкривати потенціал кожного працівника, створювати добрий мікроклімат); *«синдром хамелеона»* (бути відкритим до змін, мати такт і дипломатичний талант, здатність до взаємодії); *адміністративні* (креативність, здатність до сприйняття нових ідей і продукування своїх ідей, уміти передбачати, розпоряджатися, узгоджувати, приймати рішення тощо); *інтелектуальні* (здатність будувати стратегічні плани, аналітично мислити, бути кваліфікованим у своїй сфері діяльності, уміння

вчитися, вдосконалюватися, працювати над собою, здатність до інновацій, мобільність тощо); *управлінської майстерності* (орієнтація на результат у проведенні реформ, уміння розробляти рішення, володіння управлінською культурою тощо); *поведінкові* (індивідуальний підхід до підлеглих, уникнення конфліктів та інше) [3].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що сучасний державний службовець – це особа, котра, маючи ґрунтовні фахові знання та здібності до самонавчання, високі моральні, професійні та сформовані лідерські якості, здатна забезпечити ефективність і злагодженість управлінської роботи державних органів та органів місцевого самоврядування. У зв'язку з цим постає необхідність у модернізації системи фахової підготовки та перепідготовки управлінських кадрів, що сприятиме становленню державного службовця нового типу.

Література:

1. Бертуччі Г. Розкриття людського потенціалу задля підвищення ефективності державного сектора: міркування щодо головних висновків Всесвітньої доповіді UNDESA'S 2005 про стан державного сектора // *Демократичний розвиток: вищі державні службовці та політико-адміністративні стосунки*: Матеріали XVIII Міжнародного конгресу з підготовки вищих державних службовців (Київ, 15–17 черв. 2005). Київ, 2005. С. 141–147.

2. Ковбасюк Ю. В. Розвиток лідерства на державній службі як умова належного врядування // *Дайджест Національної академії державного управління при Президентові України*. 2014. Вип. 7 (13). С. 3–13.

3. Сторожев Р. І. Професійні компетенції лідерства в державному управлінні // *Теорія та практика державного управління*. 2017. Вип. 3 (58). С. 1–8.

Скороденко Ольга Олександрівна
Шевченківська районна у м. Полтаві рада,
головний спеціаліст загального відділу

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Мотивація (з лат. *movere*) – це спонукання до дії; динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, що керує поведінкою людини, який визначає її організованість, активність і стійкість, тобто здатність діяльно задовольняти свої потреби. В управлінні мотивація – це процес стимулювання працівників до здійснення ефективної діяльності, спрямованої на досягнення цілей підприємства. Мотивація необхідна для ефективного виконання прийнятих рішень і запланованих завдань [2]. Мотивація є одним з важливих факторів підвищення ефективності діяльності усієї організації, адже процес діяльності організа-

ції можна добре спланувати і організувати, але якщо працівники не відповідально ставляться до своїх обов'язків і не зацікавлені особисто у розв'язанні проблем і задач, що постали перед ними, то результати контролю і підбиття підсумків не будуть втішними [3].

Ефективний менеджмент ґрунтується на поєднанні реальних цілей, життєвих цінностей і установок, очікувань і потреб працівника з цілями організації. Людина, яка поділяє цілі й усвідомлює цінності своєї організації, здатна визначити для завдання, знаходити шляхи їх вирішення, здійснювати самоконтроль, тобто переходити від зовнішнього мотивування до самовмотивування. Воно можливе за певних об'єктивних умов, серед яких важливу роль відіграють задоволення первинних потреб працівника, висока культура виробництва, реальне самоуправління [5].

Отже, мотивація є однією з провідних функцій управління, оскільки досягнення основної мети залежить від злагодженості роботи людей. Ефективність роботи керівника визначається вмінням переконати працівників працювати краще і створити у них внутрішні спонуки до активної трудової діяльності, а також підтримувати зацікавленість у праці, ініціювати переживання задоволення від отриманих результатів. Важливо також, щоб працівники досягали цілей організації добровільно і творчо [4]. Проте креативність і творчість досить складно реалізувати в органах публічної влади, адже роботу посадових осіб регламентують законодавчі і нормативно-правові акти та регламент роботи установи зокрема, які визначають чіткі межі діяльності. Ми можемо спостерігати і досить високу плинність кадрів в органах місцевого самоврядування, а подекуди й низькі результати діяльності, адже матеріальне заохочення посадових осіб у вигляді заробітної плати є не надто високим. Саме тому варто застосовувати не лише матеріальну мотивацію для стимулювання покращення ефективності роботи працівників, а й моральну, яка у багатьох випадках є більш дієвою та раціональною в порівнянні з грошовою винагородою за виконану роботу. Мотивація виникає із незадоволення потреб і дій, що дають їй поштовхи, якщо вони успішні і задовольняють ці потреби. Деякі потреби, такі як їжа (фізіологічні), задовольняються лише на деякий час. Інші потреби, такі як необхідність спілкування та дружніх стосунків (соціальні) можуть задовольнятися на тривалий час, але можуть залишатися незадоволеними інші потреби (потреба у підвищенні кваліфікації, навчанні). Тому завжди важливо з'ясувати, які специфічні потреби дають поштовх виникненню мотивації у певного працівника на даний час.

Важливим фактором мотивації насамперед виступає система стимулювання праці, зокрема встановлення високого рівня грошової винагороди, тарифних ставок, доплат, премій, підвищення у посадових осіб категорії та рангу, доручення складних і відповідальних завдань, можливість навчатися за рахунок організації .

Проте варто не забувати, що будь-які зміни в діяльності установи, не залежно від ступеня ефективності прийняття рішень «на папері», не будуть впровадженні належним чином без відповідної внутрішньої мотивації персоналу підприємства. Тому при розробці системи управління персоналом особливу увагу потрібно приділити системі мотивації.

Провідна роль у процесі мотивації належить потребам людини, які в узагальненому вигляді можуть розглядатися як сукупність трьох основних груп: матеріальних, трудових і соціальних, тобто мотивацію доцільно поділити на матеріальну і нематеріальну.

Матеріальна мотивація – це найбільш очікуваний спосіб винагороди працівників, яка являє собою систему матеріальних стимулів праці, ціллю якої є забезпечення співвідношення заробітної плати працівників з кількістю і якістю праці.

Під матеріальною мотивацією слід розуміти прагнення достатку, певного рівня добробуту, матеріального стандарту життя. Прагнення людини до поліпшення свого добробуту зумовлює необхідність збільшення трудового внеску, а отже, і збільшення кількості, якості та результативності праці. Особливо актуальною є проблема матеріальної мотивації для країн з ринковою економікою, до яких належить і Україна. Це зумовлене принаймні двома причинами: 1) низьким рівнем доходів, деформаціями в їхній структурі та диференціації; 2) необхідністю становлення нових за змістом форм і методів матеріального стимулювання зайнятих в економіці.

Провідну роль у матеріальній мотивації трудової діяльності відіграє заробітна плата як основна форма доходу найманих працівників. По-перше, вищий рівень заробітної плати (проти середньоринкового її значення) сприяє зниженню плинності кадрів, а отже, забезпечує формування стабільного трудового колективу. У разі зниження плинності персоналу в органах місцевого самоврядування відчутно покращиться рівень роботи посадових осіб, адже не треба буде витрачати зусилля чи нести матеріальні збитки у зв'язку з навчанням нового працівника усім особливостям роботи, а натомість спрямувати усі зусилля на вдосконалення роботи з громадянами і це у свою чергу призведе до зростання довіри серед громадян до органів публічної влади. По-друге, проведення політики високої заробітної плати дає змогу відібрати на ринку праці найбільш підготовлених, досвідчених, ініціативних, орієнтованих на успіх працівників, продуктивність праці яких потенційно вища за середній рівень.

Слід зазначити, що сьогодні заслуговують на увагу сучасні системи мотивації персоналу, що застосовуються в європейських організаціях, а саме матеріальні винагороди: ставка заробітної плати; додаткові виплати; участь в акціонерному капіталі; медичне обслуговування; страхування; відпочинок за містом.

Не менш важливу роль у системі мотивації відіграє нематеріальне заохочення, що направлене на підвищення лояльності співробітників

до компанії одночасно із зниженням витрат на компенсацію співробітникам їх трудовитрат. Під нематеріальними ми розуміємо такі заохочення до високорезультативної роботи, які не видаються співробітнику у вигляді готівки чи безготівкових грошей, але можуть вимагати від компанії інвестицій в якість робочої сили, а саме: можливість розвитку і навчання, планування кар'єри, оздоровлення, пільгове харчування тощо. Основний ефект який досягається до допомогою нематеріальної мотивації - це підвищення рівня лояльності та зацікавленості співробітників в компанії.

Цікавим способом удосконалення мотивації праці є мотивація вільним часом або модульна система компенсації вільним часом. Особливість мотивації вільним часом полягає в тому, що розходження в навантаженні працівників, які обумовлені роботою в різний час доби і дні тижня, компенсуються безпосередньо наданням вільного часу, а не грошовими надбавками. Ця форма немонетарної мотивації досить розповсюджена в органах місцевого самоврядування і використовується коли працівнику за понаднормову роботу або за роботу у вихідні дні надається відгул у зручний для нього час. Використання гнучких форм зайнятості (скорочений робочий день, збільшення відпустки, гнучкий графік роботи, надання відгулів та ін.) надає можливість вибору працездатному населенню між робочим часом та відпочинком.

Отже, система мотивації є важливим чинником у діяльності не тільки органів місцевого самоврядування, а й підприємств, установ і організацій усіх форм власності, адже кожна особистість, усвідомлюючи власну потребу у тому чи іншому, намагається знайти спосіб задовольнити її. Таким чином працівник вчиняє певні дії на шляху до реалізації власних потреб (грошова винагорода, потреба у спілкуванні, потреба у визнанні, тощо) і врешті решт задовольняє свою потребу не припиняючи при цьому професійної діяльності до виникнення нової потреби.

Література:

1. Богиня Д. Стимули і антистимули розвитку трудового менталітету в сучасних умовах / Дмитро Богиня // Україна : аспекти праці. – 2001.– №3.– С. 3–10.
2. Бондар, В. Еволюція мотивації як функції управління [Текст] / В. Бондар // Наукові записки. Серія «Культура та соціальні комунікації» / За заг. ред. канд. філос. наук, доц. Л.В. Квасюк. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. – Вип. 2.
3. Ващенко, Александр Николаевич. Мотивация и вознаграждение в современном воспроизводственном процессе : монография / А.Н. Ващенко. - М. : Маркетинг, 2005. - 314,[1] с.
4. О. В. Винославська, О. А. Бреусенко-Кузнецов, В. Л. Зливков, А. Ш. Апішева, О.С. Васильєва. За наук. ред. О.В. Винославської. Психологія: Навчальний посібник: Київ: ІНКОС, 2005. 425с.

5. Витик С.В. Управление системой мотивации персонал //Збірник статей VII Міжнародної науково-практичної конференції 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://science.usue.ru/images/docs/itogi/1454_Dostoyniy%20trud%20sbornik%20trudov%20vnutrenniy%20blok.pdf.

Ситник Аліна Олександрівна,

Рицар Анна Олександрівна

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістранти Навчально-наукового
інституту фінансів, економіки та менеджменту,
Науковий керівник к.ю.н. Пасічна І.О.*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку у світі, в тому числі в Україні, досить актуальним та болючим є питання гендерної рівності. Гендерна рівність стала показником, що характеризує рівень демократичності та розвиненості держави. Уже давно минув час, коли з думками жінок не рахувались, правлячі посади в державах та на підприємствах займали виключно чоловіки. На сьогодні дедалі частіше жінки займають ключові позиції в органах державної влади, очолюють правлячі партії чи є президентами країни, займають керівні посади на підприємствах тощо.

Подібні тенденції спостерігаються у більш розвинутих країнах. Права жінок почали підтримувати держави після започаткування активного міжнародного руху, особливо наслідки цієї діяльності відчутні на міжнародному рівні. Склалась така тенденція в світі, за якої у більш розвинутих країнах існує гендерна рівність, в менш розвинутих – гендерна нерівність. Для України питання забезпечення гендерної рівності є надзвичайно актуальним, особливо в умовах євроінтеграції.

Саме тому гендерна політика в Україні в умовах обраного курсу на побудову європейських демократичних інститутів постає зовсім у новому, актуальному світлі. І вимагає утвердження цінності гендерної рівності як у суспільстві загалом, так і у різних його інституціях, зокрема. Це, насамперед, недопущення гендерної дискримінації, забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень (у першу чергу, через обрання в представницькі органи влади та призначення на урядові посади), забезпечення рівних можливостей для жінок і чоловіків щодо поєднання професійних і сімейних обов'язків, унеможливлення проявів гендерного насильства тощо [1].

В нашій державі існує велика кількість прикладів того, що жінка займає вагоме місце в суспільстві. Водночас, існує й багато прикладів, коли права жінок порушуються.

В цілому гендерна рівність визначається як: процес справедливого ставлення до жінок і чоловіків; одна з важливих ознак правової держави; показник рівня розвиненості відкритого суспільства; умова розвитку і розвитку демократії [2].

На нашу думку, на гендерну нерівність негативно впливає: ігнорування вкладу жінок в розвиток суспільства; невелика частка жінок в українському парламенті (близько 10 %); середній розмір заробітної плати жінок значно менший від заробітної плати чоловіків; існування насильства в сім'ях; більша частка безробітних серед жінок.

Таким чином, український жінці сьогодні живеться нелегко, на її плечах лежить тягар економічних, соціальних та інших проблем. Жінці, жінці-матері, в першу чергу, потрібна серйозна, всебічна підтримка з боку держави та громадських організацій. Інтереси жінок повинні активно лобюватися на рівні представницьких, виконавчих, судових органів державної влади, в ЗМІ, в сфері освіти і виховання. Тому сьогодні є дуже важливою проблема законотворчого процесу щодо забезпечення рівних прав і рівних можливостей жінок і чоловіків, заснованого на тому, що права людини є невід'ємною частиною загальних прав людини.

Література:

1. Пищуліна О. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті Європейської стратегії України / О. Пищуліна // Центр Разумкова. – 2016. – Вип. 2. – С. 123-128.

2. Стройко Т.В. Рівень гендерної рівності в умовах євроінтеграційних прагнень України / Т.В. Стройко // Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. – 2018. – Вип. 14. – С. 740-744.

Трегубенко Галина Петрівна

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, старший викладач,*

*Дніпропетровський регіональний інститут державного
управління Національної академії державного управління при
Президентіві України, аспірант кафедри права та європейської
інтеграції*

СТВОРЕННЯ СПІЛЬНОТ ПРАКТИКІВ ЯК ІННОВАЦІЙНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

На сьогоднішній день Спільнота практик «Інновації та кращі практики місцевого самоврядування» тісно співпрацює зі Школою місцевого самоврядування DESPRO. Підготовка лідерів для місцевого самоврядування проводиться у Школі за двома очними сесіями (тривалістю 3 дні кожна), в рамках яких проходять семінари, тренінги, «круглі столи», представлення кращих практик та тренінгу з інтерак-

тивних методик викладання для дорослої аудиторії (тренінг для тренерів) [1].

Станом на січень 2019 року у співпраці з проектом DESPRO діє спільнота практик «Сталий розвиток», до якої приєдналося більше 6000 представників органів місцевого самоврядування, виконавчої влади, громадських організацій, практиків з різних сфер діяльності, які: діляться своїм досвідом, поширюють кращі практики місцевого самоврядування та налагоджують співробітництво заради сталого розвитку; навчаються на е-курсах, щоб розробляти «правильні» проекти розвитку, зростати професійно і надавати якісні послуги; використовують проектний підхід у своїй діяльності, просувають управління з допомогою проектів в свої організації.

Наприклад курс «Планування локальних та міжмуніципальних систем поведження з твердими побутовими відходами» покликаний: допомогти громадам, насамперед об'єднаним територіальним громадам (ОТГ), у плануванні та організації послуги поведження з твердими побутовими відходами (ПТВ) на рівні громади; допомогти ОТГ підвищити ефективність через механізми співробітництва територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво). Курс відкритий постійно для зарахування для усіх зацікавлених учасників спільноти. Курс безплатний, тобто учасники працюють за своїм графіком і по закінченню його система генерує електронний сертифікат [2].

На сьогодні успішно діє платформа Всеукраїнська мережа фахівців та практиків регіонального та місцевого розвитку РЕГІОНЕТ, створена за ініціативи і фінансового сприяння проекту ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні». Це неформальна та політично незаангажована професійна експертна спільнота, що ставить за мету своєї діяльності формування системи ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для впровадження в Україні європейських стандартів життя.

РЕГІОНЕТ є спільнотою провідних фахівців і практиків у сфері регіонального та місцевого розвитку з усіх регіонів України, що взаємодіють з метою професійного розвитку, залучення до вироблення та реалізації політики регіонального розвитку, а також для забезпечення органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади усіх рівнів та інших суб'єктів розвитку територій і громад кращими практиками регіонального та місцевого розвитку.

Мережа має за мету підвищити спроможність системи управління в сфері регіонального та місцевого розвитку через: відбір, згуртування і цільову промоцію фахівців та практиків; постійне підвищення професійного рівня учасників – через навчання, обмін досвідом між учасниками і професійне наставництво; спрощення комунікації між носіями знань і навичок та споживачами їх продуктів і послуг – через каталогізацію продуктів та відкритий доступ до каталогу користувачів.

РЕГІОНЕТ складається з Учасників мережі – фізичних осіб, відібраних за професійними критеріями та за правилами, що встановлю-

ються окремим Положенням про відбір учасників мережі РЕГІОНЕТ. Головним критерієм відбору є наявність у кандидата конкретного продукту (послуги) – кращої практики, яку він, як автор ідеї чи як носій досвіду готовий далі втілювати сам, або сприяти її втіленню іншими. При цьому професійний та соціальний статус кандидата не має значення – він може бути експертом, службовцем, громадським активістом, науковцем тощо [3].

Отже, самоосвіта як спосіб навчання державних службовців фактично пропонує нам зробити наступний крок від онлайн-форм навчання до інноваційної системи організації дистанційного навчання – створення онлайн-груп фахівців, спільнот практиків, в яких завдяки механізмам взаємодії відбувається обмін досвідом та самонавчання.

Література:

1. Школа місцевого самоврядування DESPRO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://despro.org.ua/upload/medialibrary/Despro_pager
2. Community of Practice – Спільнота практик: сталий розвиток : веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://udl.despro.org.ua/>
3. РЕГІОНЕТ : веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://regionet.org.ua/ua/>

Хорішко Андрій Михайлович

*Управління Північно-східного офісу Держаудитслужби в
Полтавській області, начальник юридичного відділу*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Законодавство України про працю встановлює високий рівень умов праці та всемірну охорону трудових прав працівників, передбачає досить широке коло нормативно – правових документів, що регламентують систему оплати праці як громадян, так, зокрема, і державних службовців. Відповідно до Конституції України «кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом» (частина 3 статті 43 Основного Закону України) [1].

Державний службовець досить обмежений у джерелах отримання доходів на відміну від працівників приватного сектору економіки. Він не може мати інший оплачуваний дохід, тому заробітна плата повинна максимально забезпечувати всі життєві потреби, відповідати ринковим умовам та сприяти добробуту працівника. Одним із інноваційних рішень питання оплати праці державних службовців є встановлення посадових окладів на посадах державної служби за групами оплати праці з урахуванням юрисдикції державних органів та мінімального розміру посадового окладу групи 9 у державних органах, юрисдикція

яких поширюється на територію одного або кількох районів, міст обласного значення на рівні не менше двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року.

Завдяки цим нововведенням врегульовано розбіжності між оплатою праці державних службовців різних міністерств та відомств.

В результаті дії таких змін посадові оклади, надбавки за ранг державної служби та вислугу років істотно збільшені. Відповідно, протягом 2016-2018 років згідно статистичних даних щодо рівня заробітної плати державних службовців фонд оплати праці в органах державної влади зріс майже у 2,6 рази, розміри посадових окладів в середньому у 4 рази, доплати за ранг від 2 до 10 раз в залежності від посади державної служби.

Надбавка за ранг, згідно нового законодавства має досить стійку позицію, при цьому аналізуючи розміри цієї надбавки та фактичний вплив на формування фонду оплати праці державних службовців виникає протиріччя. Адже надбавка за ранг має найменшу питому вагу в структурі заробітної плати державного службовця середньої ланки – від 2,5% в 2015 році до 3,5 % в 2018 році. При цьому, як показує аналіз заробітної плати державних службовців, вона не несе ні стимулюючого навантаження, так як її розмір може змінюватись лише раз на три роки і тільки при виконанні працівником відповідних умов, ні матеріального навантаження на фонд оплати праці. Тому постає питання доцільності встановлення такої надбавки як окремої виплати. Необхідно зробити її однією із складових посадового окладу та для цього потрібно створити більш розгалужену та гнучку систему рангів у межах однієї посади, із більш коротким терміном присвоєння чергового рангу.

При формуванні посадових окладів потрібно забезпечити рівний та об'єктивний підхід до оцінки праці в групі співробітників, зокрема тих, що займають однакові по категорії посади. Надбавка за вислугу років за Законом України «Про державну службу» встановлюється залежно від стажу державної служби, а право на її отримання настає після завершення першого року перебування на державній службі у співвідношенні до посадового окладу [2].

Ще одна проблема, яка виникає – дискримінація в оплаті молодих спеціалістів та висококваліфікованих фахівців, які не працювали на державній службі. Так, службовець середньої ланки з максимальним стажем роботи може отримувати заробітну плату вище, ніж молодий керівник, який раніше працював у недержавному секторі економіки.

Для вирішення цього питання доцільно звернутися б до зарубіжного досвіду Сполучених Штатів Америки, Німеччини, де надбавка за вислугу років включена до шкали критеріїв, на підставі яких формується посадовий оклад, що одночасно стане стимулом до кар'єрного зростання та сприятиме довготривалому перебуванню працівника на державній службі.

Отже, розміри посадових окладів доцільно встановлювати залежно від рангу, який має давати право працювати на відповідних посадах та стажу державної служби, що стане мотиваційним стимулом довготривалого перебування у структурі державної служби.

Система оплати праці державних службовців повинна бути максимально простою та складатись максимум із 4 складових: посадового окладу, який буде сформований із двох чинників (ранг + вислуга років) та забезпечуватиме гідну оплату за виконані працівником посадові обов'язки, надбавки чи премії за виконання понад нормованої роботи, які виконуватимуть мотиваційну функцію та матеріальних допомог, як соціальних виплат та додаткового заохочення працівників.

Враховуючи викладене, можна зробити висновок, що будь-яка реформа не починає діяти відразу після вступу закону в силу, тому необхідно продовжувати курс на прозорість системи, яка встановлена у Законі України «Про державну службу».

Література:

1. Конституція України / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.

2. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. Редакція від 01.01.2019. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Бойко Валентина Вячеславівна

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, старший викладач секції державного
управління і права кафедри фінансів і банківської справи*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ДЕРЖАВНОЮ АУДИТОРСЬКОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ

Взаємоузгодженні дії суб'єктів, що забезпечують контроль за виконанням державного бюджету, напряду впливають на ефективність використання бюджетних коштів і реалізацію функцій держави.

Одним із суб'єктів, що здійснює контроль за дотриманням бюджетного законодавства при здійсненні видатків державного бюджету є орган державного фінансового контролю, повноваження якого полягають у стеженні за цільовим та ефективним використанням коштів державного бюджету і місцевих бюджетів (включаючи проведення державного фінансового аудита) та за станом внутрішнього контролю та внутрішнього аудита у розпорядників бюджетних коштів [1].

Даний орган щомісячно надає Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України та Міністерству фінансів України звіти про узагальнені результати контролю за дотриманням бюджетного законодавства [2]. В Україні дотепер функції органу державного фінансового контролю за дотриманням бюджетного законодавства виконувала Державна фінансова інспекція України, що діяла відповідно до БКУ та Постанови КМУ «Про затвердження Положення про Державну фінансову інспекцію України» [2]. 8 жовтня 2015 р. інспекцію реорганізовано шляхом перетворення у Державну аудиторську службу України як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Урядом через Міністерство фінансів України.

Основним завданням у діяльності органів Державної аудиторської служби України є реалізація державної політики у сфері державного фінансового контролю та здійснення відповідних заходів, спрямованих на забезпечення ефективного, законного, цільового, результативного використання та збереження державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, досягнення економії бюджетних коштів.

За результатами діяльності органів державного фінансового контролю за 2018 рік: проконтрольовано та досліджено 1072,4 млрд грн фінансових та матеріальних ресурсів держави; виявлено втрат фінансових та матеріальних ресурсів на суму 2,6 млрд. гривень, з яких відшкодовано майже 1,0 млрд. гривень; встановлено фактів неефективного

використання коштів і майна на 15,5 млрд. гривень; попереджено порушень та недоліків на 21,8 млрд. гривень

Внаслідок застосування дієвих заходів щодо відшкодування та повернення завданих державі втрат за підсумками 2018 року загальна ефективність роботи органів державного фінансового контролю в частині співвідношення обсягів відшкодованих втрат бюджетних коштів порівняно з видатками на їх утримання становила 129,2 % [3]. Загалом, ефективність діяльності, в порівнянні з попередніми роками значно зросла, проте, незважаючи на те, що даний орган позиціонується як один з найважливіших в системі органів фінансового контролю, в його діяльності вбачають чимало недоліків, а саме: більшість контрольних процедур має фіскальний характер, що давали можливість лише виявити фінансові порушення, констатувати негативні явища, але не дають змогу запобігти їм; переважання заходів подальшого (наступного) контролю; низький рівень дієвості механізму адміністративних стягнень; зростання фінансових порушень у сфері використання бюджетних коштів; слабка взаємодія органу з правоохоронними та судовими органами [4].

Окрім того, варто зауважити, що правовий статус служби визначено Положенням про Державну аудиторську службу України, затвердженого постановою КМУ від 3 лютого 2016 р. № 43 [5]. З огляду на це потрібно законодавчо закріпити коло повноважень Держаудитслужби та закріпити її статус як незалежного органу контролю, що не підпорядковується Міністерству фінансів України, є окремим відомством в системі центральних органів виконавчої влади, що безпосередньо підпорядковується Прем'єр-міністру України.

Література:

1. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>

2. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Державну фінансову інспекцію України» від 6 серпня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article/105000>

3. Публічний звіт про діяльність Державної аудиторської служби України за 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=146550>

4. Державна фінансова інспекція як елемент системи державного управління: історія виникнення, проблеми діяльності та шляхи їх подолання. // М.В. Гавриленко, Н.В. Піскунова, с.62-66 (с.65)

5. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України» від 3 лютого 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248815750>

*Божко Володимир Миколайович,
Полтавський юридичний інститут Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, доцент
Александрова Єлизавета Юріївна
Полтавський юридичний коледж Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого, студентка IV курсу*

ДОСЛІДЖЕННЯ МАТЕРІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

В Основному Законі нашої держави Україна проголошена не лише суверенною, незалежною, демократичною, правовою, але й соціальною, зміст і спрямованість діяльності якої визначають права і свободи людини та їх гарантії. Задля досягнення вказаних цілей у ч.1 ст.46 Конституції України задекларовано право громадян на соціальний захист, що включає не лише їх право на забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, але й у разі безробіття з незалежних від них обставин. Окрім того, пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом (ч. 3 ст. 46 Конституції України).

Відповідно до ч.1 ст.8 Основного Закону України, в нашій державі визнається і діє принцип верховенства права. В своєму Рішенні від 2 листопада 2004 року №15-рп/2004 Конституційний Суд України наголосив, що «верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо».

Отже, єдиний орган конституційної юрисдикції стверджує, що усі правові акти (як нормативні, так і правозастосовні) мають відповідати принципам соціальної справедливості, свободи, рівності. Подібну правову позицію сформульовано і в його Рішенні від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, відповідно до якого, «зазначені ... принципи ... передбачають ... правові гарантії, правову визначеність і пов'язану з ними передбачуваність законодавчої політики ... необхідні для того, щоб учасники відповідних правовідносин мали можливість завбачати наслідки своїх дій і бути впевненими у своїх законних очікуваннях, що набуте ними на підставі чинного законодавства право, його зміст та обсяг буде ними реалізовано».

Але чи втілюються зазначені конституційні принципи у законодавстві, яке регламентує відносини щодо матеріального забезпечення безробітних?

У ст.5 «Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14 січня 1998 року (далі – Основи) законодавцем названо низку принципів загальнообов'язкового державного соціального страхування, у тому числі й наступний: забезпечення рівня життя, не нижчого за прожитковий мінімум, встановлений законом, шляхом надання пенсій, інших видів соціальних виплат та допомоги, які є основним джерелом існування.

Відповідно до названих Основ 2 березня 2000 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», який, в свою чергу, ґрунтується на принципах, зазначених у його ст.2. Слід звернути увагу на те, що 5 липня 2012 року Верховною Радою України було змінено їх перелік і виключено принцип «надання допомоги по безробіттю на рівні, не нижчому за прожитковий мінімум, встановлений законом, та матеріальної допомоги у період професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації».

То ж після виключення цього принципу матеріальне забезпечення безробітних може не забезпечувати їм прожитковий мінімум? Інакше навіть законодавець виключав цей принцип із ст.2 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»? А з іншого боку, у статтях 1, 3, 22, 46, 48 Конституції України та у ст. 5 Основ наша держава гарантує громадянам забезпечення рівня життя, не нижчого за прожитковий мінімум, шляхом надання соціальних виплат та допомоги, які є основним джерелом існування людини.

Відповідно до ст.7 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» для безробітних (а, отже, осіб, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів) встановлено два види виплат: допомога по безробіттю, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності; допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

То ж чи забезпечується виконання хоча б принципу, проголошеного в ч.3 ст.46 Конституції України щодо вказаних двох видів матеріального забезпечення безробітних? На жаль, ні. Адже допомога по безробіттю застрахованим особам, котрі протягом 12 місяців, що передували початку безробіття, працювали менше 26 календарних тижнів, а також особи, які бажають відновити трудову діяльність після тривалої (більше 6 місяців) перерви, та всі застраховані, звільнені з останнього місця роботи з підстав, передбачених ст.37, п.3, 4, 7, 8 ст. 40, статтями 41 і 45 КЗпП України, мають право на допомогу по безробіттю без урахування страхового стажу, відповідно до ч. 2 ст. 23 названого Закону, в мінімальному розмірі.

Відповідно до п. 1 Постанови правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випа-

док безробіття «Про мінімальний розмір допомоги по безробіттю» від 12 вересня 2018 року №175 з 1 січня 2019 року мінімальний розмір допомоги по безробіттю для осіб, зазначених у ч.2 ст.22 Закону, становить 610 грн. Згідно ж зі ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» від 23 листопада 2018 року, із 1 січня 2019 року розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб становить 1921 грн. на місяць.

Таким чином, мінімальний розмір отриманої допомоги по безробіттю не забезпечить навіть прожитковий мінімум самого безробітного.

Слід також звернути увагу на те, що серед видів матеріального забезпечення безробітних, перерахованих у чинній редакції ст.7 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», немає ані матеріальної допомоги по безробіттю, ані одноразової матеріальної допомоги безробітному та непрацездатним особам, які перебувають на його утриманні. Хоча всі ці виплати були передбачені в першій редакції Закону, прийнятого 02 березня 2000 року та, на жаль, були виключені Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2005 рік» та деяких інших законодавчих актів України» від 25 березня 2005 року.

На нашу думку, таке скорочення видів матеріального забезпечення безробітних також суперечить ч.3 ст.22 Конституції України, адже звужує зміст прав і свобод. Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005 це означає зменшення ознак, змістовних характеристик можливостей людини, які відображаються відповідними правами та свободами, тобто якісних характеристик права. Адже зміст прав і свобод людини – це умови і засоби, які визначають матеріальні та духовні можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування і розвитку.

Отже, законодавець порушив не лише припис ч.3 ст.46 Конституції України, згідно якої соціальні виплати та допомоги, що є основним джерелом існування громадян, мають забезпечувати рівень їх життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом; ст.48, відповідно до якої кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло, але й ч.3 ст.22 Основного Закону України, згідно якого при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Таким чином, дослідивши законодавство, яке регулює відносини щодо матеріального забезпечення безробітних, виявили, що воно суперечить не лише Конституції України, але й принципам, проголошеним єдиним органом конституційної юрисдикції.

*Бочкарьова Дарія Дмитрівна,
Третяк Карина Олександрівна
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, студентки Навчально-наукового
інституту фінансів, економіки та менеджменту
Науковий керівник к.ю.н. Пасічна І. О.*

СУЧАСНИЙ СТАН РЕЙДЕРСТВА В УКРАЇНІ

В умовах становлення та розвитку вітчизняного економічного середовища гострим є питання незаконного захоплення підприємницьких структур шляхом рейдерських атак. Це явище перетворилося на реальну загрозу в економіці: руйнується вітчизняний бізнес, підприємництво і виробництво, посилюється напруга в економічному просторі країни.

У працях вітчизняних вчених Б.М. Андрушківа та Н.Б. Кирич, З.С. Варналія та І.І. Мазур, М.І. Мельника, О. Белікова, О.Ляшенко описано основні передумови та причини поширення та розвитку рейдерства в Україні, охарактеризовано основні шляхи протистояння рейдерським атакам як підприємницьких структур так і держави. Проте у працях вітчизняних науковців недостатньо чітко висвітлено динаміку та тенденції розвитку рейдерства в Україні, оскільки сьогодні відсутня офіційна інформація про кількість та інтенсивність рейдерської діяльності.

У фаховій термінології Міністерства внутрішніх справ України «рейдерство» – силове захоплення спірних підприємств в тому числі на виконання відповідних судових рішень на користь тих чи інших власників [1].

Так, Варналій З.П. розглядає рейдерство як недружнє, поза межами дії цивільного законодавства, спрямоване проти волі власника, захоплення чужого майна на користь іншої особи, встановлення над майном повного контролю нового власника в юридичному та фізичному розумінні з використанням корумпованості чиновників та з застосуванням сили [2].

Рейдерами можуть бути: окремі особи, що використовують корумпованість певних структур влади й управління, що прагнуть заволодіти чужим житлом й іншою власністю; спеціальні фірми або групи людей, що об'єдналися з метою професійного зайняття рейдерством; галузеві холдинги, що прагнуть до усунення конкурентів у своїй сфері шляхом їхнього поглинання; великі холдинги й фінансово-промислові групи; несумлінні керівники, що мають доступ до особливо важливих для компанії документів, схем керування та активів [3].

Зазначимо, що основними чинниками рейдерства в Україні є: слабкість правової системи, недосконалість судової влади, корумпованість органів влади, відсутність державних інститутів, які б ефек-

тивно захищали права власника, правовий нігілізм як у суб'єктів господарювання так і представників органів влади.

Результати проведених досліджень дозволили виявити ряд загрозливих тенденцій. Так, аналіз кількості рейдерських атак на суб'єкти господарювання за регіонами України показав, що явище рейдерства продовжує набувати масштабу.

З 2013 року в Україні відбулося 1690 рейдерських захоплень. 539 – за останні півтора року. Про це повідомляє Opendatabot, платформа для роботи з відкритими даними.

З 2014 року кількість рейдерських захоплень щороку зростає. Найбільша кількість відбулася у 2017 році – 414. Найменшу кількість рейдерських атак було зареєстровано Генеральною прокуратурою у 2014 році – усього 234 справи.

Найчастіше рейдерські захоплення відбуваються в місті Києві та Київській області. За останні 5 років тут було зареєстровано 412 атак. На другому місці – Дніпропетровська (133) та Львівська (89) області. Кількість рейдерських атак по областях зафіксовано на рисунку 1 [4].

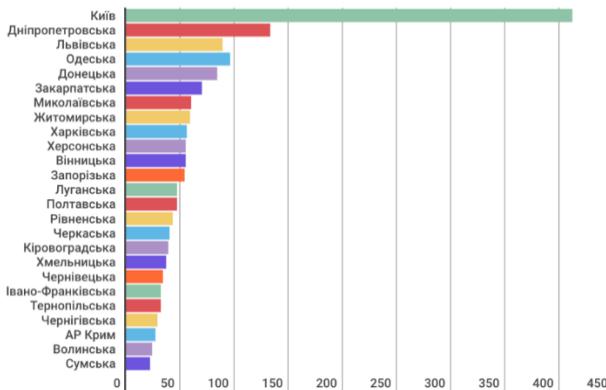

Рис. 1. Кількість рейдерських атак по областях

Генеральна прокуратура України відносить до рейдерських захоплень правопорушення, які проходять за двома статтями кримінального кодексу: протидія законній господарській діяльності (ст. 206 КК) та протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206-2 КК). Протидія законній господарській діяльності зустрічається майже у три рази частіше.

Виходячи з викладеного, для здійснення протидії рейдерству необхідно забезпечити розробку і реалізацію наступного комплексу заходів: визначення і законодавчого закріплення поняття «рейдерство», внесення змін до законодавства України, варто розділити законні злиття (поглинання) і рейдерство; вдосконалення податкової системи, зменшення податкового тиску на підприємства, спрощення

системи обліку; одним з важливих механізмів протидії рейдерству є успішна боротьба з корупцією в органах державної влади, у тому числі правоохоронних і в судах.

Без зменшення рівня корупції в Україні приймати всі інші заходи щодо протидії рейдерству безперспективно, оскільки в нашій країні активно використовується «чорне рейдерство», побудоване саме на корумпованості та хабарництві посадових осіб органів виконавчої влади і суддів.

Отже, рейдерство дійсно є надзвичайно актуальною проблемою в сучасному суспільстві, яка набирає статусу загрози національної безпеки України. Через нестійкість, корумпованість державних органів, прогалин у законодавстві, неформованих інституцій прав власності такий феномен в Україні не лише виникає, а набирає високих «темпів зростання». І хоча в розвинених країнах рейдерство є ефективним інструментом впливу на неефективні підприємства, у нас це інструмент перерозподілу власності та особистих інтересів.

Література

1. Рейдерство як економіко-правове явище: загальна характеристика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://otherreferats.allbest.ru/>

2. Рейдерство в Україні та його вплив на фінансову безпеку підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.confcontact.com/>

3. Основні передумови та шляхи подолання рейдерства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/juli/1.htm>

4. Сервіс моніторингу реєстраційних даних українських компаній та судового реєстру для захисту від рейдерських захоплень і контролю контрагентів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://opendatobot.ua/blog/198-raiders>

Волошин Олексій Анатолійович

Департамент фінансів Полтавської облдержадміністрації,

головний спеціаліст відділу фінансів

соціально-культурної сфери

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Як відомо, управління бюджетами різних рівнів – це складний багаторівневий процес, у ході якого постійно виникає необхідність у пошуках нових ефективніших методик розпорядження бюджетними ресурсами та доцільного використання коштів платників податків. Контроль за обсягами бюджетних видатків практично неможливий без

управлінських заходів і технологій, орієнтованих на конкретний кінцевий результат.

Наразі у світовій практиці застосовуються різноманітні методи бюджетування, які із розвитком управлінської та фінансової практики вдосконалювалися, інтегрувалися, доповнюючи один одного. Дотепер були відомі різні методики, які переносять акцент із управління бюджетними ресурсами на управління бюджетними результатами, забезпечують більшу прозорість бюджетів, справедливіший розподіл бюджетних коштів.

Програмно-цільове бюджетування – найсучасніший на сьогодні метод бюджетування, спрямований на управління бюджетними ресурсами у короткій та середній перспективі. Цей метод передбачає розробку та реалізацію бюджетних програм, орієнтованих на кінцевий результат (згідно зі стратегічними цілями, метою, завданнями та напрямками), із застосуванням показників оцінки їхньої результативності й ефективності використання бюджетних коштів[1].

В Україні у рамках реалізації реформи міжбюджетних відносин програмно-цільовий метод на рівні місцевих бюджетів, які мають взаємовідносини з державним бюджетом, почав застосовуватися із складання проектів місцевих бюджетів на 2017 рік, а на рівні місцевих бюджетів, що не мають взаємовідносин з держбюджетом – зі складання проектів бюджетів на 2019 рік[5].

Головною метою запровадження програмно-цільового методу у бюджетному процесі було встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їхнього використання.

Іншими словами, увага переноситься із позиції «утримання бюджетної установи» на позицію «надання бюджетної послуги», тобто фінансується не конкретна установа, а послуга, яка потрібна громадянам. Це повністю відповідає ключовому принципу європейської демократії – принципу субсидіарності, який імplementований у ст. 7 Бюджетного кодексу України:

«Принцип субсидіарності – розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами повинен ґрунтуватися на максимально можливому наближенні надання суспільних послуг до їх безпосереднього споживача»[2].

Формування бюджету в розрізі бюджетних програм є одним із найголовніших елементів програмно-цільового методу. Бюджетна програма є сукупністю заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій.

Основним документом, що використовується розпорядниками бюджетних коштів місцевих бюджетів на стадії виконання та моніторингу бюджетних програм, є паспорт бюджетної програми, що визначає мету, завдання, напрями використання бюджетних коштів, відпові-

дальних виконавців, результативні показники та інші характеристики бюджетної програми[2]. Паспорти бюджетних програм відповідно до чинного законодавства оприлюднюються у встановлені терміни на веб-сайтах розпорядників коштів, що сприяє більшій транспарентності бюджетного процесу.

Однією з найважливіших особливостей програмно-цільового бюджетування є орієнтованість на надання оптимального обсягу бюджетних послуг за одиницю витрачених бюджетних коштів. Такі співвідношення вимірюються показниками, які містяться у паспорті кожної бюджетної програми, та є основою для проведення моніторингу ефективності бюджетних програм за підсумками фінансового року.

Результативні показники бюджетних програм, що застосовуються у процесі моніторингу ефективності програми, в українській практиці поділяють на чотири групи: показники затрат, продукту, ефективності та якості. Варто відзначити, що програмно-цільовий метод бюджетування охоплює всі чотири стадії бюджетного процесу: планування, затвердження, виконання (включно із внесенням змін) та звітування. Бюджетний процес за програмно-цільовим методом за своєю суттю є циклом, що починається з визначення переліку соціальних та економічних проблем і передбачає поетапне впровадження усіх заходів, потрібних для їх подолання. Кожен новий цикл бюджетування починається з оцінки ефективності бюджетної програми після завершення попереднього циклу її реалізації, тобто визначається ступінь досягнення мети програми.

Виходячи з вищевикладеного, можна стверджувати, що при плануванні бюджету за програмно-цільовим методом зміщуються акценти з планування витратків на аналіз соціально-економічних результатів використання коштів; розподіл ресурсів ґрунтується не лише на наявності коштів, а й на результативних показниках; посилюється відповідальність розпорядників бюджетних коштів за кількість та якість наданих населенню послуг[6].

Програмно-цільовий метод бюджетування є лише частиною цілої низки реформ державного управління, широке впровадження яких необхідне для покращення діяльності органів публічного управління. Збільшити ефективність розподілу витратків бюджетів за рахунок удосконалення лише однієї управлінської технології бюджетування не видається можливим, тому впровадження програмно-цільового методу невід’ємно потребує також і створення ефективної системи фінансового контролю, звітності та аудиту.

Література:

1. Балдич Н. Впровадження програмно-цільового методу бюджетування на рівні місцевих бюджетів в Україні: проблеми та перспективи. – К. : Фондація польсько-української співпраці, 2015 р. – 77 с.

2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI.– Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17>.

3. Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів: Наказ Міністерства фінансів України від 26.08.2014 р. № 836 (зі змінами). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1103-14>.

4. Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.09.2002 р. № 538-р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=538-2002-%F0>.

5. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 р. № 142-р. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249797370>.

6. Станкус Т. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів / Т.Станкус – Х. : Фактор, 2017. – 128 с.

Гавриленко Олександр Олександрович
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрант

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сьогодні підприємство має різні напрями діяльності, починаючи від видобування, переробки і закінчуючи наданням послуг у сфері інтелектуальної власності. Проаналізувавши будь-який суб'єкт господарювання, можна виокремити такі основні елементи, за допомогою яких воно отримує прибуток, як матеріальна база, умови роботи, права на інтелектуальну власність та трудовий колектив (кадрові ресурси). Розглядаючи детальніше кожен із зазначених елементів, можна стверджувати, що трудовий колектив має найбільший вплив на виробничий процес. Саме від нього залежить якість продукції, стан матеріальної бази та робочих місць, реалізація права інтелектуальної власності, а також ефективність діяльності підприємства в цілому.

Кадрова безпека є поняттям складним і багатограним, тому вчені виокремлюють різні підходи до його трактування. Аналіз наукових праць відомих вчених, зокрема таких як Ю. Чаплигіна, Н. Швець, О. Кириченко та інших свідчить про різноманітність тлумачень терміну «кадрова безпека».

Так, Ю. Чаплигіна дає визначення кадрової безпеки як складової безпеки підприємства, що є кількісно-якісною характеристикою стану захищеності інтересів підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз і ризиків, пов'язаних з персоналом та використанням його людського, інтелектуального і соціального капіталу [1].

В свою чергу, Н. Швець розглядає кадрову безпеку як процес запобігання негативним впливам на економічну безпеку підприємства

через ризики і погрози, пов'язані з персоналом, його інтелектуальним потенціалом і трудовими відносинами загалом [2].

Натомість, О. Кириченко трактує кадрову безпеку як правове та інформаційне забезпечення процесу управління персоналом шляхом вирішення правових питань трудових відносин; підготовки нормативних документів, що їх регулюють; інформаційного забезпечення всіх структурних ланок управління персоналом, що скоріше є функціями кадрової безпеки або її задачами [3].

Незважаючи на те, що на даний момент існує безліч різноманітних теорій щодо визначення поняття кадрової безпеки та способів її забезпечення, основні концептуальні засади даної системи не сформовано, не визначено також і її місце у загальній системі економічної безпеки суб'єкта господарювання. До проблем кадрової безпеки можна віднести дві групи:

1. Об'єктивні, дія яких не залежить від поведінки, волі роботодавців (наприклад специфічна трудова ментальність українців, недосконале законодавство та інші).

2. Суб'єктивні, що залежать від дій роботодавців (недосконала професійна підготовка керівників, неефективна система управління персоналом та інші) [4].

Кадрова безпека суб'єктів господарювання має специфічні, властиві тільки їй особливості, що дозволяють виокремити у системі економічної безпеки суб'єкта господарювання. Забезпечення кадрової безпеки є достатньо складним процесом в управлінні підприємством. Проте, незважаючи на складність її забезпечення, а також новизну даного чинника для більшості українських підприємств, кадрова безпека є тим елементом сучасного менеджменту підприємств, без реалізації якого не можна забезпечити надійність персоналу та стійкий розвиток суб'єктів господарювання. Тому необхідний комплексний підхід до забезпечення кадрової безпеки, що, крім перевірки кандидатів при працевлаштуванні та організації дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку, включає також мотивацію персоналу до розвитку та самовдосконалення.

Література:

1. Чаплигіна Ю. С. Етимологічний аналіз категорії «кадрова безпека» / Ю. С. Чаплигіна // Управління розвитком. – 2011. – № 4 (101). – С. 102-104.

2. Швець Н. К. Методи виявлення і збереження кадрової безпеки, або як перемогти зловживання персоналу / Н. К. Швець // Персонал. – 2006. – № 5. – С. 31-36.

3. Кириченко О. А. Менеджмент зовнішньо-економічної діяльності: навч. посіб. / О. А. Кириченко. – [3-тє вид., переробл. і доп.]. – Київ: Знання – Прес, 2002. – 384 с.

4. Байстрюченко Н.О. Значення кадрової безпеки у забезпеченні економічної безпеки суб'єкта господарювання / Н.О. Байстрюченко, В.В. Кудлай // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 27 травня 2015 р. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. – Суми : СумДУ, 2015. – С. 423-424.

*Голець Юлія Олександрівна,
Грунько Анастасія Ігорівна
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, студенти
Науковий керівник: к.ю.н. Пасічна І.О.*

ВПЛИВ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

На шляху до інтеграції України в європейський простір та забезпечення належного рівня платоспроможності і фінансової стабільності, досить важливою проблемою є проведення ефективної фінансової політики та досягнення стабільного економічного розвитку держави. У сучасних умовах дослідження процесу забезпечення економічної безпеки країни є надзвичайно актуальним питанням, оскільки існує ряд проблем, що характеризують фінансовий стан України як кризовий. До них віднесемо: низький рівень доходів населення та його платоспроможності, зниження обсягів підприємницької діяльності та, як наслідок, доходів державного та місцевих бюджетів, хронічне явище дефіциту державного бюджету.

Так, проблема оптимального перерозподілу повноважень та фінансових ресурсів між центральними та місцевими органами влади та самоврядування є однією з найбільш актуальних у контексті підвищення ефективності бюджетної системи України. Рационально побудована та збалансована система бюджетних відносин є запорукою дієвості соціально-економічної політики держави, адже від адекватного забезпечення перерозподілу значних фінансових ресурсів і від гнучкості способів їх використання у значній мірі залежить стабільність економічного розвитку країни.

Під бюджетною децентралізацією розуміємо систему відносин, що виникають між рівнями влади в процесі передачі повноважень та відповідальності щодо прийняття управлінських рішень та бюджетних надходжень від державних органів до органів місцевого самоврядування.

На процес бюджетної децентралізації в Україні впливають чинники державного та місцевого рівня. В свою чергу, до ключових факторів, що обумовлюють запровадження бюджетної децентралізації в Україні, які визначаються необхідністю усунення недоліків та вирішення проблем діючої моделі міжбюджетних відносин на місцях, віднесено такі: зниження якості публічних послуг, низький рівень фінансово-ресурсної бази органів місцевого самоврядування для реалізації власних повноважень, зниження рівня бюджетної забезпе-

ченості на утримання і розвиток місцевої інфраструктури, зростання дефіциту місцевих бюджетів, високий рівень централізації та фінансової залежності від Державного бюджету [1].

Реформа бюджетної децентралізації спрямована на розширення повноважень управлінських органів нижчих рівнів, задля надання додаткових фінансових ресурсів органам місцевого самоврядування. Однак, в такому разі виникає суперечність з приводу ефективності використання бюджетних коштів, оскільки більшість органів місцевого самоврядування не мають достатньо досвіду з розпорядження державними ресурсами. На наш погляд, реформі бюджетної децентралізації повинно було передувати два основні процеси: розроблення стратегічних планів щодо ефективності використання бюджетних коштів на рівні держави; підвищення кваліфікації посадових осіб територіальних громад.

Реалізація процесу бюджетної децентралізації стимулює регіони до фінансової автономії, пошуку додаткових власних ресурсів, активізації внутрішнього потенціалу, дозволяє збалансувати потреби та можливості, що є необхідною умовою прискорення соціально-економічного розвитку та забезпечення бюджетної безпеки регіону.

Однак, одночасно потребує вирішення проблема недостатнього рівня відповідальності розпорядників бюджетних коштів, адже часто бюджетні видатки спрямовуються не на досягнення результатів, а на виконання певних функцій. На бюджетний процес негативно впливають й інституційні деформації в економіці України, до найсуттєвіших з яких належать корупція та тінізація економіки. У сфері бюджетних відносин масштаб корупційних дій окремих чиновників та їхніх груп є доволі значним [2].

Оскільки, сутність економічної безпеки держави в умовах бюджетної децентралізації полягає в можливості та здатності бюджетної системи забезпечувати якість життя населення на належному рівні, соціально-економічну і суспільно-політичну стабільність, запобігати виникненню та протидіяти впливу внутрішніх і зовнішніх загроз при оптимальних витратах фінансових ресурсів і раціональному їх використанні, можемо зробити деякі висновки. Отже, з одного боку, здійснення децентралізації є необхідним кроком з огляду на євроінтеграційний зовнішньополітичний курс держави, а з іншого – трансформація державного устрою може створити нові виклики для українського суспільства, особливо у процесі здійснення адміністративно-територіальної реформи та на перших етапах функціонування нової системи організації влади.

Економічно активніші громади (громади міст обласного значення) отримують розширення ресурсної бази, оскільки більшість їхніх доходів залишаться у місцевих бюджетах. Громади ізольованих сільських районних бюджетів, які мають вужчу податкову базу, де можливості збору нових податків (податку на нерухомість, місцевого акцизу та ін.) є значно меншими, відчують від реформи більший

стрес. Ресурсна база таких бюджетів лише скоротиться. Тому, для забезпечення однієї з цілей децентралізації, – покращення фінансової спроможності громад, необхідним є пошук нових шляхів та механізмів удосконалення цієї реформи [3].

Отже, при розширенні повноважень органів місцевого самоврядування щодо прийняття управлінських рішень по формуванню та використанню бюджетних ресурсів необхідно чітко розуміти переваги та ризики від реалізації бюджетної політики, визначати необхідний та достатній рівень її впровадження, адже поглиблення бюджетної децентралізації здатне спричинити горизонтальну бюджетну конкуренцію між регіонами та в майбутньому викликати горизонтальний бюджетний дисбаланс, що безумовно вплине на економічну безпеку держави.

Література:

1. Возняк Г.В. Особливості міжбюджетних відносин в контексті досягнення фінансової спроможності територіальних громад / Г.В. Возняк // Світ фінансів. – 2017. – № 2. – С. 17–23.

2. Євтушенко Н.М. Розвиток бюджетної децентралізації місцевого самоврядування на сучасному етапі. / Н.М. Євтушенко // Бюджетно-податкова політика та регіональний розвиток України: матер. міжн. наук.-практ. конф., 22 травня 2015 р. – Ірпінь: Вид-во НУДПСУ, 2015. – С. 152 – 155.

3. Осипенко С.О. Місцеві бюджети в умовах децентралізації фінансових ресурсів: дис. канд. ек. наук: 08.00.08 / С.О. Осипенко – Мелітополь, 2016. – 233 с.

Жигилій Руслан Сергійович

*Департамент соціального захисту населення Полтавської
обласної державної адміністрації, заступник начальника
управління – начальник планово-фінансового відділу управління
фінансів та стаціонарних установ*

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК СТИМУЛЮЮЧИЙ ФАКТОР СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Соціальний розвиток – категорія, яка включає фінансово-економічну, культурну, освітню складову, характеризує рівень медичного й соціального забезпечення, обсяг ефективного використання природно-ресурсного та трудового потенціалу держави, прозорість владних рішень, наявність відкритого діалогу з громадськістю, ступінь реалізації прав і свобод громадян, стабільність та якість соціальних стандартів.

Основою державної політики в соціальній сфері на 2019-2020 роки залишається запровадження нової моделі соціального захисту населення шляхом передачі повноважень на місцевий рівень через децентралізацію державної влади [1, с. 86]. Загалом політика держави в

соціальної сфері має бути спрямована на нівелювання негативного ефекту від погіршення стану економічного сектору; зменшення соціальної напруженості у зв'язку з неможливістю працевлаштування, зростанням рівня споживчих цін, наявністю збройного конфлікту на сході країни; допомогу малозахищеним верствам населення та забезпечення соціально-побутових, культурних, освітніх та психологічних потреб громадян з метою сприяння всебічному та комфортному розвитку особистості [2, с.183]. Від ефективності соціальної політики, яка провадиться державою, прямо залежать темпи та ступінь соціального розвитку населення країни. Із урахуванням нестабільності та нерівномірності соціального розвитку ризику, які супроводжують реалізацію основних засад соціальної політики, прогнозовано зберігатимуться й у II півріччі 2019 року. Однак, про високу вірогідність подолання Україною регресивних процесів у соціальному розвитку свідчить значення Індексу людського капіталу за оцінкою Світового банку в 2018 році: 50 позиція у світовому рейтингу серед 157 країн. Зазначений показник характеризує ступінь освіченості та професійної підготовки населення, працевлаштування та зайнятості, тривалості життя; отже, його рівень дозволяє зробити висновок, що населення України має потенціал стати рушійною силою докорінних позитивних змін у соціальної сфері.

Пріоритетом держави на 2019 рік має бути забезпечення принципів ефективності та достатності у фінансуванні соціальних видатків, пенсій, системи освіти та охорони здоров'я; відповідності зростання соціальних стандартів темпам росту реальних доходів громадян та прозорості в системі діалогу владних структур із громадськістю. Основними заходами, спрямованими на подолання кризових явищ у соціальної сфері, є проведення психологічної та культурної роботи; розробка програм працевлаштування, перенавчання та профорієнтації; надання освітніх, медичних та соціальних послуг малозахищеним верствам населення; впровадження інноваційних моделей надання соціальних послуг, зокрема паліативний догляд вдома; наближення соціальних послуг до жителів села та їхня відповідність потребам територіальних громад [3, с. 521].

Поєднання комплексного та індивідуального підходів у наданні соціальних послуг дозволить максимізувати соціально-економічну ефективність реформ та підвищити рівень життя населення. Регіональна політика держави має враховувати територіальні особливості, природно-ресурсний та трудовий потенціал шляхом застосування децентралізаційних механізмів: світовим досвідом доведена більша ефективність та мобільність локальних систем у порівнянні із загальнонаціональними. Надання якісних соціальних послуг та максимальне охоплення соціально вразливих верств населення в процесі децентралізації влади в Полтавській області можливо забезпечити через розгалужену мережу установ та закладів системи соціального захисту населення шляхом здійснення співфінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів та ресурсів об'єднаних територіальних громад.

Отже, вихід соціального розвитку України на принципово новий якісний рівень можливо забезпечити через проведення збалансованої політики доходів і витрат держави, неухильне дотримання оновлених соціальних стандартів, модернізацію системи освіти та охорони здоров'я, а також максимальне сприяння повній зайнятості населення.

Література:

1. Волохова, І.С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні: монографія. / І.С. Волохова; Одеський національний економічний університет. – О.: Атлант, 2014. – 461 с.

2. Макарова, О.В. Соціальна політика в Україні : монографія. / О.В. Макарова; Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України. – К., 2015. – 244 с.

3. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів : національна доповідь. / За ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НАН України М.А. Хвесика; ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. – 776 с.

Капустіна Катерина Василівна

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрант спеціальності «Публічне
управління та адміністрування»*

ЕКОНОМІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ

Цивілізаційний вибір України, її головний пріоритет внутрішньої та зовнішньої політики полягає у повномасштабній інтеграції з Європейським Союзом. Варто зазначити, що тривалий період співробітництва України та ЄС вже посприяв формуванню різноманітних комплексних інструментів, послідовний та ефективний характер їх використання повинен стати підґрунтям сталого економічного зростання і розвитку держави, основою національної стратегії трансформації всіх суспільних сфер та впровадження євростандартів задля зростання якості та рівня життя населення нашої країни. Українською метою є формування основних передумов, які необхідні для набуття країною членства в ЄС до 2020 р.

У 1998 р. була затверджена Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу [1], і Україна проголосила стратегічний курс на євроінтеграцію, забезпечення всебічного входження країни до європейського політичного, економічного і правового простору, а також на створення передумов, необхідних для набуття Україною членства у ЄС.

Однак, необхідно зазначити, що один з чинників, що призвів до ускладнення та уповільнення євроінтеграційного процесу була відсут-

ність конкретної спрямованості економічних та суспільно-політичних реформ на початкових роках незалежності саме на євроінтеграцію. Це стало причиною того, що європейська політика стосовно членства України у ЄС не розвивалась, адже її було спрямовано на підтримку сусідських політичних стосунків, а не членства України в даному об'єднанні.

На думку автора, особливе місце варто відвести етапу 2004-2007 рр., адже в цей період спостерігалось розширення ЄС, коли 10 країн приєднались до ЄС, в т. ч. і постсоціалістичні, які раніше входили разом з нашою країною до складу СРСР. Як стверджує М.С. Калина [2], європейська політика щодо розширення ЄС була сформована без врахування України як країни, яка також може виявити бажання стати його членом. Ми погоджуємось з цією думкою, адже у перше десятиліття незалежності українська політика чітких орієнтирів на євроінтеграцію, хоча мала значні перспективи у сфері східного розширення ЄС.

ЄС сьогодні займає особливе місце у сфері міжнародних економічних відносин, що підтверджується його визначальною роллю у світовій політичній системі, наявністю досягнень у соціально-економічній сфері, які свідчать про ефективність стратегії, яку обрали західноєвропейські країни, а також про ефективність механізмів та методів інтеграційного процесу.

Економічними передумовами євроінтеграції України є:

I: зростання обсягів традиційного експорту сільськогосподарських товарів в ЄС в результаті безмитного доступу для українських сільськогосподарських товарів у рамках тарифних квот.

II: встановлення 7-10-річний перехідного періоду та компенсаційного пакету щодо використання географічних зазначень. Запровадження в Україні єдиного уніфікованого режиму попереднього контролю державної допомоги, що діяв на спільному ринку країн-членів ЄС, дав можливість уникнути застосування до вітчизняних товарів на внутрішньому ринку ЄС захисних заходів, що передбачені Угодою СОТ про субсидії та компенсаційні заходи.

III: усунення загрози функціонуванню ринків енергоресурсів України: Угода не передбачає прийняття додаткових до вже існуючих в рамках Енергетичного співтовариства зобов'язань.

IV: обмеження можливості застосування торговельних обмежень ЄС щодо хімічної та металургійної продукції з України та створення кращих перспектив для інтеграційних процесів на рівні металургійних компаній.

V: формування переваг у сфері держзакупівель – підвищення рівня конкуренції у сфері закупівель, перерозподіл державних ресурсів на користь більш ефективних компаній, особливо малих та середніх [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що економічною основою інтеграції України до ЄС є економічна доцільність цього процесу, її бажання подальшого розвитку, що підкреслює і переорієнтація зовнішньої торгівлі колишніх республік СРСР на більш розвинені країни-

сусіди. Вагомою причиною економічного характеру, яка зумовила прийняття Україною євро інтеграційного курсу, є те, що між країнами-членами ЄС усуваються усі або певні економічні бар'єри, формується єдиний ринковий простір, що характеризується розвитком конкуренції та ефективною територіальною та галузевою структурою виробництва. За рахунок цього виграють усі країни, зростає рівень продуктивності праці та значно зменшуються витрати при здійсненні ЗЕД.

Література:

1. Указ Президента України «Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу від 07.07.1998 р. № 615/98» (втратив чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/615/98>.

2. Калина М.С. Євроінтеграційна політика України в контексті розширення Європейського Союзу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej2/txts/pol-prav/05kmsrjs.pdf>.

3. Угода про асоціацію України з ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

Коваленко Олена Олександрівна

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, професор кафедри цивільно-правових
дисциплін, господарського та трудового права,
доктор юридичних наук, доцент*

МІЖНАРОДНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПРАВА НА ПРАЦЮ: ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО ВИЗНАННЯ ТА ДОТРИМАННЯ В УКРАЇНІ

Входження України до Європейського Союзу як повноправного учасника зумовлює необхідність приведення національного законодавства у відповідність до європейських та міжнародних стандартів прав людини. Зокрема, і особливо, це стосується права на працю – адже в цьому праві, відображена потреба держави і суспільства у необхідності створення матеріальних і духовних цінностей.

Конституція визначила Україну як демократичну, соціальну та правову державу, яка визнає людину, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпеку найвищою соціальною цінністю. І тому цілком логічно, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності української держави, яка відповідає за неї перед людиною. Утвердження і забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави. Таким чином, Основний закон нашої держави, підкреслюючи пріоритет прав і свобод людини, зробив акцент на соціальному напрямі розвитку всіх сфер суспільного життя, що дозволяє визнавати Україну державою соціальною.

Своєрідним «провідником» «соціальності» держави є норми права. Вони, а точніше їх зміст, надають змогу визначити чи є держава соціальною, а отже сучасною і цивілізованою, і, одночасно, встановлюють шляхи реалізації функцій та напрямів соціальної держави. І першу скрипку у цьому процесі грають міжнародні та конституційні норми, закладаючи фундамент для втілення у дійсність. Таким чином, закріплення державою прав людини є по суті їх визнанням і проголошенням можливості їх реалізації. Саме від цього моменту природні права людини отримують можливість ефективної реалізації, саме тоді і людина, і суспільство отримують користь від визнання цих прав, а, отже, і право, і держава, яка його санкціонує, досягають своєї мети існування: служіння людині. Тому проголошення і визнання права на працю є необхідними на державному рівні, інакше наслідки можуть бути невідворотно негативними.

Міжнародне трудове право закріплює, визнає право на працю і при формуванні світових та європейських стандартів права на працю, враховує не тільки значення праці для кожної конкретної людини та суспільства в цілому, але й притаманну йому природність. Адже ключовим моментом у визначенні права на працю в цих стандартах є визнання кожного носія здатності до праці її власником, який, користуючись свободою волі, може вирішувати долю відносно її застосування. Це дозволяє стверджувати не тільки про визнання та визначення права на працю на міжнародному рівні, а й про закладення фундаменту для подальшого створення механізму реалізації свободної волі людини щодо права на працю.

У ст. 1 ч. II Європейської соціальної хартії (переглянутої) мова йде про зобов'язання щодо ефективного здійснення права на працю Сторін – Урядів держави – членів Ради Європи, які підписали та ратифікували цю Хартію. А от те, що розуміється як можливість заробляти, визначене у ч. I – правом на працю не іменується, однак, привертає увагу щодо форми припису щодо усіх визнаних цією Хартією прав, і, у тому числі, щодо права на працю. А саме: сторони визнають метою своєї політики, яку вони запроваджуватимуть усіма відповідними засобами як національного, так і міжнародного характеру, досягнення умов, за яких можуть ефективно здійснюватися такі права та принципи: кожна людина повинна мати можливість заробляти собі на життя професією, яку вона вільно обирає.

Україною ця хартія підписана 7 травня 1999 року і ратифікована тільки 14 вересня 2006 року із такими заявами: «Україна бере на себе зобов'язання вважати частину I Хартії декларацією цілей, до здійснення яких вона прагнучиме всіма відповідними засобами...». Таким чином, Україна пішла в обхід щодо взяття на себе чіткого обов'язку надати реальну можливість дістати, реалізувати це право. Вона обрала шлях, якщо можна так висловитися, «прагнення до здійснення» пошуку ресурсів для втілення цього права у реальність. Це дає підстави для констатації суттєвої різниці між юридичним визнанням

права на працю за Європейською соціальною хартією у країнах, які її ратифікували без заяв та в Україні, яка використала право на ратифікацію із заявами. Адже саме можливість дістати, включена у визначення права людини, надає цьому праву елемент практичної здійсненності, реальності. І отже саме від цього свого зобов'язання Україна відмовилась. Що це означає для України?

Говорити взагалі про те, що держава не має обов'язку по забезпеченню права дістати можливість заробляти людині собі на життя не можна. З огляду на те, що Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права Україною ратифіковано без змінення державою визначення права на працю, а отже із визнанням для себе несення зобов'язань по забезпеченню можливості це право дістати, а Європейську соціальну хартію – із зміною (шляхом заяв), а отже і без визнання цих обов'язків – думаю, що мова повинна йти про невизначеність, нечіткість, суперечливість у діях законодавця, що призведе до порушення дієвості механізму реалізації права на працю. Бо спостерігається двояка ситуація – одні нормативно-правові акти містять обов'язки держави щодо забезпечення можливості право на працю дістати, а інші ні. Тому загальна необхідність зміни погляду української держави на ч. І Європейської соціальної хартії з декларації цілей на зобов'язання очевидна.

*Кривошапка Влада Ігорівна,
Роєнко Василь Петрович*

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, студенти*

ДО ПИТАННЯ ПРО АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Загальновідомо, що фінансова система є найважливішою ознакою незалежності держави. Тому вивчення витоків становлення і розвитку національних фінансів є особливо актуальним у період розвитку в економіці та суспільстві. Значний внесок у розвиток фундаментальних теоретичних та методологічних основ сучасної фінансової науки, внесли такі вчені як А. Даниленко, О. Кириленко, В. Суторміна, Й. Федосов, Б. Карпінський, О. Герасименко та багато інших, які наслідували викладання фінансової думки, започатковану М. Алексеєнком, М. Бунге, І. Янжулом та іншими науковцями.

Проте в наукових працях недостатньо розкрито роль, значення та особливості проблематики фінансової системи України. Актуальним залишається аналіз проблем та перспектив розвитку в сучасній фінансовій системі України.

Фінансова система – це сукупність окремих її ланок, що мають особливості в створенні та використанні фондів фінансових ресурсів, які зосереджені в розпорядженні держави, не фінансового сектора

економіки, певних фінансових інститутів, домогосподарств для фінансового забезпечення економічних і соціальних потреб в цілому, окремих його верств населення, господарських структур, окремих громадян [1].

Структура фінансової системи України складається з таких елементів: державні фінанси, фінанси підприємницьких структур, централізовані та децентралізовані фонди фінансових структур, державний кредит, фінансовий ринок, страхові та резервні фонди, фінанси домогосподарств [2].

Сучасний фінансовий ринок в Україні ще недостатньо розвинутий. Разом з тим, він уже досяг того рівня розвитку, коли використання його можливостей може в значній мірі сприяти вирішенню ключових економічних проблем.

Найважливішими проблемами розвитку фінансової системи України на сучасному етапі є: відсутність політики захисту вітчизняного товаровиробника; відсутність ефективної державної підтримки розвитку малого і середнього бізнесу; недосконала процедура банкрутства підприємств; недосконалість діючої системи оподаткування; неефективний контроль за сплатою податків; недостатній контроль за цільовим і раціональним використанням бюджетних коштів; низький рівень довіри до держави взагалі і до банківської системи зокрема [3].

Фінансова система повинна бути гнучка, динамічна, саморегульована. Держава повинна знайти оптимальний підхід до реструктуризації, керувати розвитком і забезпечувати стабільність всієї системи. Нині ситуація ускладнюється різким зростанням цін на товари і послуги, видачею заборгованостей населенню, що стало причиною чергової інфляції.

Здійснюючи фінансову політику, не слід забувати, що розвинута та збалансована фінансова система країни завжди створює сприятливі умови для розвитку підприємств усіх секторів економіки, адже вона забезпечує приплив інвестицій та різноманітних капіталовкладень в дані сфери, а отже підвищує їх здатність ефективно функціонувати на ринку в сьогоденних умовах.

Підбиваючи підсумок, для подолання проблем фінансової політики, та фінансової системи загалом, варто сприяти збільшенню обсягу фінансових ресурсів країни, проводити контроль за ефективністю використання наявних фінансових ресурсів та їх цільовою направленістю. Слід звернути більше уваги на проблеми економічного розвитку та зростання, розробці законодавчо-нормативної бази.

Література:

1. Стукало Н.В. Глобалізація та розвиток фінансової системи України // Фінанси України. – 2017. – №5. – С. 29–35
2. Шокун В.В., Пилипенко Л.П. Про питання вдосконалення фінансової системи України // Фінанси України, 2015, №10, С. 14–23.
3. Ващишин А.М., Яремко Л.А. Фінансова система і соціально-економічна стабільність // Фінанси України. 2013. – №10, С. 80–85.

Островий Олексій Володимирович
Донецький державний університет управління, здобувач

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРНЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В Україні, як і в багатьох інших країнах світу, в державній власності знаходиться лише певний сегмент об'єктів національної критичної інформаційної інфраструктури. Значно більша її частина, яка представлена в різних сферах національної економіки (банківському секторі, енергетиці, хімічній промисловості тощо), знаходиться в державній власності.

Тому, з метою забезпечення національної безпеки, є доцільним розвиток державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері кіберзахисту, яке передбачає спрямування спільних дій приватного та державно-господарського секторів і взаємодію між ними в галузі кібербезпеки на системній основі.

Слід погодитись з висновками експертів, які виокремлюють такі основні глобальні причини запровадження ДПП в галузі кібербезпеки в світі:

- активна приватизація деяких секторів критичної інфраструктури (що є не лише українським, але й глобальним трендом), внаслідок якої державні органи не можуть самостійно гарантувати повноту захисту критичної інформаційної інфраструктури;

- накопичення великої кількості електронних інформаційних ресурсів, які мають важливе значення для діяльності як приватних власників, так і органів державного управління;

- залежність інфраструктури від інформаційно-телекомунікаційних систем та їхньої вразливості;

- зростаюча конвергенція комп'ютерних мереж, внаслідок чого ураження однієї з інформаційно-комунікаційних систем може суттєво позначитися на функціонуванні інших;

- у підприємств малого та середнього бізнесу зазвичай бракує повноважень і ресурсів для повноцінного захисту власної інформаційної інфраструктури, тому вони зацікавлені в отриманні відповідних послуг від державних органів та/або від крупних корпорацій [1, с. 56-63].

Необхідність розвитку державно-приватного партнерства при запобіганні кіберзагрозам, визначено як одно з пріоритетних завдань в Стратегії кібербезпеки України. Однак, як свідчать результати досліджень, організаційно-правові механізми реалізації такого співробітництва в цій сфері знаходяться в початковому стані.

Міжнародний досвід теж підтверджує доцільність використання ДПП, як сукупності різних форм і довгострокової взаємодії держави й бізнесу, для формування дієвих систем кіберзахисту та вирішення суспільно важливих завдань і проблем в цій сфері, що забезпечується

завдяки поєднанню ресурсів приватного сектору та регуляторних інструментів держави на взаємовигідних умовах і праці обох сторін на єдиний результат.

При цьому приватні компанії відрізняються можливістю фінансування проєктів, гнучкого прийняття рішень та прийняття підприємницьких ризиків, а також значним практичним досвідом в професійній сфері. Державні структури, в свою чергу, отримують можливість виконувати безпосередньо комплекс регуляторних функцій, беручи участь у вигляді методичного забезпечення, надання преференцій та ряду гарантій. Враховуючи зростаючу останніми роками кількість кіберзлочинів та системність загроз, що має місце у всьому світі, країнами напрацьовано певний досвід щодо протистояння.

Так, у Європейському Союзі сформовано відповідну політику, яка передбачає не лише формування власно державної політики в цій сфері, а й участь недержавного сектору, зацікавленого у вирішенні проблем кібербезпеки.

За результатами досліджень ситуації з забезпеченням кібербезпеки у країнах-членах ЄС, яке здійснено BSA – Software Alliance (організацією, яка представляє інтереси найбільших «софтверних» компаній світу), лідерами у ДПП в зазначеній сфері стали п'ять країн: Австрія, Німеччина, Нідерланди, Іспанія та Великобританія. При цьому слід зазначити, що аналіз здійснювався за 25 критеріями, згрупованими наступним чином: правові підстави функціонування кіберпростору; організаційні інституції та механізми; ДПП; секторальна кібербезпека; кібербезпекове просвітництво [2].

Інтеграція держави та приватного сектору в боротьбі з кіберзлочинністю, запровадження ДПП в галузі кібербезпеки здатне прискорити її розвиток та створити передумови для посилення національної безпеки. Разом з тим, вивчення позитивного європейського досвіду і його адаптація до вітчизняних умов, дозволить сформувати сучасне, дієве підґрунтя для формування ефективної державної політики в цій сфері задля створення механізмів співробітництва та партнерства в сфері кібербезпеки.

Література:

1. Марушак А., Панченко В. Взаємодія державного та приватного секторів у сфері кібернетичної безпеки: іноземний досвід та перспективи для України. – Інформаційна безпека, людина суспільство держава. – 2014.- № 3(16). – С.56-63.

2. BSA – Software Alliance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bsa.org/about-bsa>. (дата звернення: 14.11.18). – Назва з екрана.

Pasichna Iryna
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University,
Ph.D. in Law

FEATURES OF TAX LEGAL RELATIONS

The improvement of tax legal relations is particularly important at the present stage of development. Therefore, the definition of the features of tax legal relations is necessary. There is a relatively stable approach to the definition of tax legal relations in tax law as a public relation regulated by the tax law rules. Tax relations have features of financial relations, but at the same time, these features in tax relations have peculiarities of manifestation.

Tax relations are a special kind of economic relations. Therefore, its essence is largely determined by economic content. The purpose of economic relations is the appropriation of a part of the taxpayer's income. The state as the owner aims at appropriating the results and realizes its right in accordance with the law through the system of taxes.

Tax relations have a power and property nature. This character is due to the imperative nature of the tax law, implemented on the principle of command and execution. Taxes are the state property, which, in turn, as the owner realizes its right with the power help. In tax relations, the state as a power carrier realizes the ownership of a part of the taxpayer's income through legal coercion, which predetermines legal inequality of entities. State property rights to taxes can occur regardless of the taxpayer income received. Tax relations as well as financial relations are monetary. The state itself acquires ownership of funds, distributes and uses them for socially necessary needs. Logical continuation of the previous feature is the complex nature of tax relations. Complexity consists in the combination, interconnection and interdependence of various types of tax legal relations: monetary and non-monetary, material and procedural. All relations are closely interconnected and have a common goal – the public funds formation.

The sphere of the emergence and development of tax relations is a special segment of public financial activity. Tax relations provide the creation of state and local funds (public funds). Distribution and using of funds of funds are regulated by other sub-branches of financial law. Tax relations, relations of state obligatory insurance, state credit, etc., are transformed into budgetary legal relations, although the «qualitative change» of the object does not actually develop. The same funds received, distributed and directed to financing needs. In this way the legal regime of the object, the subjects and content of relations have changed.

An essential feature of tax relations is the specifics of their structural elements. The subjects of the tax relations are the state and taxpayers. The object of tax relations are money as taxes and results of actions including the tax information. The purpose of tax relations is ensuring budget formation. Tax relations are mediated by the alienation of results of taxpayer's activity in the state or communal ownership.

Tax relations are public. Public interest in the tax sphere is a property interest protected by the law in the flow of taxes to the budgets. Public-law nature is determined by the fact that the mandatory subject of these relations is the state represented by the authorized body, which realizes power. At the same time, power is connected with the satisfaction of the public state interest. The public nature of tax relations involves double conflict [1, p. 51-51]. First, it is a conflict of opposite interests – the public state interest and the private taxpayer interest. The conflict of opposite interests is connected with the fact that the taxpayer tries to circumvent taxes or to avoid paying them, to reduce the object of taxation, etc. Instead, the state protects its right of ownership and interest in constant tax revenues in the statutory terms [2, p. 22].

Based on the foregoing, we came to the conclusion that tax relations are the kind of financial relations that are property and public, arise in the sphere of taxes payment, complex are conflictual.

Definition of the concept of tax relations is also practical, since it gives an opportunity to outline the range of social relations that are regulated by the tax law rules.

References:

1. Chernadchuk, V. D. (2008). Status and prospects of development of budgetary legal relations in Ukraine. Sumy: University book [in Ukrainian].
2. Pasichna, I. O. (2015). Status and prospects of development of tax legal relations in Ukraine. Poltava: PoltNTU [in Ukrainian].

*Петренко Тарас Сергійович,
Кононенко Костянтин Геннадійович
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, студенти*

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Сучасна світова економіка ґрунтується на необмеженому залученні до господарського обігу природних ресурсів. Це призводить до поглиблення екологічної кризи та хижацького вичерпання природних ресурсів. При цьому природні ресурси набувають форми активів, що потребує відповідного інструментарію регулювання. Що може сприяти розвитку економіки та одночасно збереження екологічного стану в державі. Однак, ураховуючи динаміку суспільно-політичних й економічних факторів існує потреба у поглибленні методологічних засад формування інструментів регулювання природокористування, насамперед фінансово-економічних як найбільш дієвих.

Ще у 1998 році Верховною Радою України було затверджено «Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки». Цим документом було визначено основні напрями поліп-

шення сучасної екологічної ситуації в Україні, яку було визнано кризовою [1].

Подоланню екологічної кризи стає на заваді неефективність організаційно-управлінської системи природокористування та охорони довкілля у країні. Хоча держава й має великий потенціал у цій галузі: спеціальні органи управління з відповідними штатами і повноваженнями, велика кількість нормативно-правових актів, що регулюють екологічні правовідносини, покращення стану довкілля не відбувається, а навпаки, продовжується деградація природних об'єктів [2].

Тому розуміння факторів, що визначають поведінку природокористувачів, є необхідною умовою розроблення дієвого набору інструментів регулювання природокористування. В основі економічних теорій щодо мотивації діяльності суб'єктів господарювання, відповідно до законодавства, лежить припущення про те, що керовані природокористувачі усвідомлено і раціонально ухвалюють рішення природоохоронних вимог. В основі таких рішень лежить аналіз витрат і вимог. Такий аналіз передбачає порівняння витрат необхідних для дотримання нормативів, з витратами що виникають у разі їх невиконання. Природокористувач найчастіше обирає варіант, що передбачає мінімізацію витрат. Імовірність виявлення порушень, а також строгість та своєчасність покарання це ключові зіставні що визначають частоту появи правопорушень. До факторів, що стимулюють до дотримання нормативних вимог відносяться не тільки санкції, що застосовуються регулятором, а й дію ринкових механізмів [3]. Так, поширення інформації про негативні екологічні наслідки діяльності може викликати негативну реакцію з боку споживачів, інвесторів, ринку, тобто вплинути на фінансові показники господарської діяльності. Отже, роль у системі регулювання природокористування інструментів фінансово-економічного регулювання є визначальною, оскільки вони передбачають непряму мотиваційну, стимулюючу та компенсаційну дію суб'єкта управління.

Література:

1. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: Постанова Верховної Ради України від 05.03.1998 № 188/98-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/188/98-p>

2. Зуєв В. Правове регулювання реалізації екологічного управління в Україні та шляхи його вдосконалення / Віталій Зуєв. Всеукраїнська екологічна неурядова організація «МАМА-86» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mama-86.org.ua/ecodemocracy/exptrts_zuev_u.htm

3. Сакаль О.В. Особливості формування засобів фінансово-економічного регулювання природокористування в умовах інституціональних трансформацій / О.В. Сакаль // Міжнар. наук.-практ. конф. «Регіональна політика: історія, політико-правові засади, архітектура,

урбаністика» (Київ, 22-23 листопада 2017 р.). – Київ- Тернопіль, 2017. – Ч. 2. – С. 205-207.

*Попова Юлія Михайлівна,
Полтавська державна аграрна академія
кандидат економічних наук, доцент кафедри публічного
управління та адміністрування
Свистун Людмила Анатоліївна,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, кандидат економічних наук, доцент
Чена Тетяна Олександрівна,
Полтавська державна аграрна академія, магістрантка
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»*

СУЧАСНА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Підприємництво, як одна із конкретних форм прояву суспільних відносин, не тільки сприяє підвищенню матеріального і духовного потенціалу суспільства і створює сприятливе підґрунтя для практичної реалізації здібностей і талантів кожного громадянина, але й веде до єднання нації, збереження її національного духу і національної гордості. Роль держави як суб'єкта підприємницького процесу може бути різною в залежності від суспільних умов, ситуації, що складається у сфері ділової активності, і тих цілей, які ставить перед собою держава. В рамках даного дослідження розглянемо інструменти держави, спрямовані на підтримку малого і середнього підприємництва (МСП) в Україні.

Перш за все, основний інструмент – це відповідне законодавче поле. Так, Стратегією сталого розвитку «Україна–2020» [4] створення сприятливого середовища для ведення бізнесу та розвитку МСП визначено одним із середньострокових напрямів реформування. Державна фінансова підтримка МСП надається за рахунок державного та місцевих бюджетів. Основним нормативно-правовим документом у даному напрямі є Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва» [3], яким визначено, що державна підтримка суб'єктів МСП включає фінансову, інформаційну, консультативну підтримку, зокрема підтримку у сфері інновацій, науки, промислового виробництва, підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва, що провадять експортну діяльність, підтримку у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів для ведення бізнесу.

Крім того, з 02.08.2017 р. набрав чинності Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [2], який встановлює

правові засади проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції, спрямований на забезпечення захисту та розвитку конкуренції, підвищення прозорості функціонування системи державної допомоги.

Сучасним інструментом надання державної допомоги є «Портал державної допомоги», розроблений Антимонопольним комітетом України за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги ЄС для збору інформації про чинну та нову державну допомогу, що містить реєстр державної допомоги, реєстр рішень, реєстр справ тощо [1].

Стратегічні напрямки визначені у Стратегії розвитку МСП в Україні на період до 2020 року, схваленій розпорядженням КМУ від 24.05.2017 р. № 504-р. [5]

Крім того, підтримка МСП на державному рівні полягає в наступному: наданні фінансових продуктів та програм допомоги МСП з боку державних банків (АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АБ «Укр-газбанк»); залученні безробітних до організації підприємницької діяльності, що є однією з активних форм підтримки безробітних, яка здійснюється Державною службою зайнятості у разі відсутності на ринку праці підходящої роботи; підтримці АПК з боку Мінагрополітики.

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію політики у сфері підприємництва є Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

Також потрібно зауважити, що відповідно до чинного законодавства, фінансова державна підтримка суб'єктів малого підприємництва на державному рівні реалізується в рамках бюджетної програми «Мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва», головним розпорядником та відповідальним виконавцем якої є Державна регуляторна служба України.

Нажаль, на сьогодні з державного бюджету на підтримку та розвиток МСП виділяється недостатній обсяг фінансових ресурсів. Невиконання планів фінансування національної програми сприяння розвитку малого підприємництва, очевидно, пов'язане з тим, що органи виконавчої влади, які, на жаль, змінюються надзвичайно часто, розглядають цю статтю бюджету за залишковим принципом.

Разом з тим, існує і позитивний досвід підтримки МСП на регіональному рівні. Прикладом державної підтримки розвитку МСП за рахунок місцевого бюджету є м. Київ, зокрема Положення про фінансово-кредитку підтримку суб'єктів МСП у м. Києві, що реалізується Київською міською державною адміністрацією та Німецько-Українським фондом [6].

Програма фінансово-кредитної підтримки суб'єктів МСП у м. Києві спрямована запобігти спеціалізації МСП здебільш на торговельно-посередницькій діяльності. Фінансування отримають пріоритетні для міста галузі промисловості, створення освітньої інфраструктури та надання послуг в сфері житлово-комунального господарства. Київсь-

кою міською владою на фінансово-кредитну підтримку у 2018 виділено 10 млн грн. За рахунок цих коштів для київських підприємців компенсуватиметься 50 % номінальної відсоткової ставки, що встановлюється кредитним договором. Так, для кінцевого позичальника відсоткова ставка буде найнижчою в Україні – близько 7,5 % [6].

Позичальниками можуть бути суб'єкти господарювання – резиденти України, які зареєстровані в місті Києві, виробничі потужності яких розміщені на території міста Києва та які підпадають під визначення суб'єктів малого або середнього підприємництва згідно з положеннями Господарського кодексу України. Сума кредиту в національній валюті не може перевищувати суму еквівалентну 250 000 євро. Максимальний строк надання фінансово-кредитної підтримки не може перевищувати 2 роки.

У квітні 2018 року Укргазбанк у межах даної Програми видав перший в Україні кредит на суму 2,6 млн грн ТОВ «Реабілітімед» для розширення виробничих потужностей і придбання сучасного німецького обладнання для виробництва ортопедичної та медичної продукції, яка б відповідала світовим стандартам якості [6].

Разом з тим, підтримка МСП має координуватись Регіональними фондами підтримки підприємництва, створеними у межах Українського фонду підтримки підприємництва – структури, яка за державні кошти впроваджує затверджені урядом заходи та програми, спрямовані на забезпечення для МСП можливості отримати освітню, консультаційну, гарантійну і, зокрема, пільгову фінансово-кредитну підтримку.

Література:

1. Портал державної допомоги: офіційна сторінка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pdd.amc.gov.ua/main/home/amkuforms>

2. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 01.07.2014 р. № 1555-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18>

3. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

5. Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року: Розпорядження КМУ від 24.05.2017 р. № 504-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-%D1%80>

6. Хотенко О. Державна підтримка малого та середнього підприємства /О. Хотенко // Інститут податкових реформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ngoipr.org.ua/blog/derzhavna-pidtrymka-malogo-ta-serednego-pidpryyemnytstva/>

*Рохман Владислав Володимирович
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, студент*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ДЕРЖАВНИЙ ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

У сучасних реаліях євроінтеграції, умовою успішної інтеграції України до ЄС є створення належних умов для реалізації громадянами права кожного на підприємницьку діяльність і розвитку малого підприємництва.

Підприємець, який діє самостійно та на власний ризик, потребує правових гарантій з боку держави, яка має забезпечити не лише свободу підприємницької діяльності, що не заборонена законом, але й створити ефективний механізм охорони й захисту прав та інтересів підприємців. Але в сучасних умовах рівень розвитку конкуренції на товарних ринках залишається низьким, що негативно впливає на ефективність їх функціонування. Ознаками недостатнього рівня розвитку конкуренції є: зростання цін, яке не може бути пояснено впливом інших факторів; підвищення рівня концентрації товарних ринків та значна їх монополізація; низький рівень продуктивності праці та інноваційної спрямованості національної економіки.

Теоретичні аспекти забезпечення прав підприємців у сфері економічної конкуренції досліджували вітчизняні науковці: Н. І. Авдєнко, М. Г. Авдюкова, В. В. Аргунова, О. М. Бандурка, Л. Р. Біла, В. Л. Грохольський.

Дослідження даної проблеми залишається розкритим неповністю, що обумовлює подальші наукові розробки та поглиблений аналіз цієї проблематики. Комплексний аналіз прав підприємців у сфері економічної конкуренції та можливостей розвитку конкуренції на товарних ринках як засобу забезпечення сталого економічного зростання.

Підприємницька діяльність, як зазначається у ст. 42 ГК України, є самостійною та ініціативною, систематичною, на власний ризик господарською діяльністю, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємствами) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [1]. При цьому необхідно зазначити, що отримання прибутку – це основна мета підприємця, стратегічним же напрямком його діяльності є збільшення власних капіталів, економічне зростання, яке є неможливим без правової стабільності.

Діяльність підприємців повинна бути ефективною і корисною. Підприємець особисто зацікавлений у своїй справі, тому він використовує свої знання для розширення масштабів власного бізнесу і завдяки цьому має більше шансів досягти успіхів. Отже, підприємець виконує важливу суспільну функцію, його діяльність необхідна будь-якому суспільству.

Важливим у цьому зв'язку є чітке визначення правового статусу підприємця, тобто його прав, обов'язків і відповідальності. Особливого значення визначення правового статусу підприємця набуває в умовах євроінтеграції. Зокрема, це передусім стосується України, де підприємництво робить лише перші кроки, а нинішні українські підприємці ще не досягли світового рівня. Для того, щоб вийти на ринок ЄС з конкурентоспроможною продукцією та здійснювати ефективну та рентабельну діяльність, необхідно чітко в законодавстві окреслити права та обов'язки суб'єктів підприємницької діяльності.

Сьогодні в Україні з метою забезпечення свободи розвитку підприємництва, встановлення правових гарантій його функціонування окреслені певні права, обов'язки і відповідальності суб'єктів підприємницької діяльності.

Економічна конкуренція (конкуренція) – змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначити умови обороту товарів на ринку [2].

Прагнення підприємців досягти певних переваг у підприємницькій діяльності зі значно меншими витратами, ніж за умов добросовісної конкуренції, і стає причиною появи недобросовісної конкуренції.

Таким чином, права підприємців у сфері економічної конкуренції регулюється низкою нормативно-правових актів, Законами України, які розкривають основні аспекти та особливості діяльності підприємницького сектору. Права суб'єктів підприємницької діяльності визначаються господарським законодавством. Їх можна класифікувати відповідно до їхнього змісту: засновницькі права, права в галузі управління, майнові права. На сьогодні Україна є однією зі світових лідерів за кількістю порушень ділової репутації, реалізації піратських копій та контрафактної продукції. Основними шляхами боротьби з такими явищами є: удосконалення законодавчої бази, а саме, збільшення відповідальності суб'єктів господарювання.

Література:

1. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003. Редакція від 07.02.2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

2. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. Редакція від 07.03.2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>

*Скрильник Олена Олександрівна,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, кандидат юридичних наук, доцент
Скрильник Андрій Сергійович*

*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, кандидат економічних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Здійснивши аналіз світової практики функціонування державного фінансового контролю, є доцільним відзначити, що як важливий державний інститут державний аудит існує сьогодні майже у всіх країнах світу. З метою вивчення та поширення світового досвіду у контролюючій практиці, на світовій арені діє міжнародна організація вищих органів державного фінансового контролю (INTOSAI), також, враховуючи ріст глобалізації у сфері виникають і наднаціональні контролюючі органи, що реалізують функцію контролю за публічними фінансами різних економічних та фінансових спілок, як наприклад, Європейський суд аудиторів, що діє від імені Європейського парламенту.

В межах практики здійснення фінансового контролю на просторах Європейського Союзу, необхідно звернути увагу на таку організацію, як Європейська рахункова палата, або Європейський суд аудиторів (European Court of Auditors). За своєю суттю – це один із семи інститутів, який керує Європейським Союзом. Сама Європейська рахункова палата була створена у 1975 році для аудиторської перевірки бюджету ЄС та його установ. Основні функції цього контролюючого органу можна окреслити наступним [1]:

– перевірка звітів про доходи і витрати Європейського Союзу, всіх його інститутів та органів, що мають доступ до фондів Європейського Союзу;

– контроль якості управління фінансами;

– складання доповіді про результати своєї роботи після завершення кожного фінансового року, а також подання до Європарламенту висновків та пропозицій з цих питань, які віднесені до компетенції Європейської рахункової палати;

– допомога Європарламенту у здійсненні контролю за виконанням бюджету Європейського Союзу.

З метою виконання покладених на Європейську рахункову палату функцій, аудитори здійснюють виїзні інспекції в інші інститути ЄС, держави ЄС або інші держави, які отримують фінансову допомогу від ЄС.

Всі методи, що застосовує в своїй діяльності Європейська рахункова палата, безумовно направлені на забезпечення ефективності та економії використання публічних коштів Євросоюзу на всіх рівнях та

отримання максимальної грошової вигоди громадянами ЄС. Разом з тим, незалежний статус Європейської рахункової палати як повноправного інституту Євросоюзу та учасника бюджетних відносин гарантоване Конституцією ЄС.

Разом з тим, Європейська рахункова палата фактично позбавлена повноважень відносно притягнення суб'єктів, по відношенню до яких вона здійснює контроль до юридичної відповідальності. Для притягнення відповідних суб'єктів до відповідальності Європейська рахункова палата звертається до Європейського антикорупційного офісу [1].

Доцільним є розглянути таку міжнародну організацію, як Eurofisc. Зазначена міждержавна мережа була започаткована в 2010 році як результат домовленості міністрів економіки та фінансів 27 країн ЄС. Було досягнуто домовленості Eurofisc-мережі, утвореної національними податковими адміністраціями країн-членів ЄС, які будуть займатись виявленням випадків транскордонного шахрайства з ПДВ та боротьбою з ним. В межах Eurofisc передбачений механізм багатостороннього швидкого оповіщення та обміну даними по новим видам транскордонного шахрайства з ПДВ, який щорічно завдає багатомільярдних збитків національним бюджетам країн Євросоюзу.

Крім того, у Євросоюзі, також 2010 року був створений, і вже 2011 року впроваджений новий орган, що покликаний виявляти небезпеку глобальної фінансової кризи на ранніх етапах. Мова йде Європейський комітет з системних загроз (European Systemic Risk Board – ESRB). Основними завданнями діяльності цього органу є макропруденційний нагляд за фінансовою системою ЄС, для того щоб сприяти запобіганню або пом'якшенню системних ризиків для фінансової стабільності в Євросоюзі. Європейський комітет з системних загроз повинен сприяти ефективному функціонуванню внутрішнього ринку у ЄС і тим самим забезпечити стійкий внесок фінансового сектору в економічне зростання.

Загалом ESRB став одним з нових структур, створених в останні роки у ЄС для моніторингу фінансового, банківського, фондового і страхового ринків Євросоюзу. Доцільно відзначити, що ESRB є незалежним органом Євросоюзу. Він є частиною Європейської системи фінансового нагляду (ESFS), мета якого полягає у забезпеченні нагляду за фінансовою системою Євросоюзу. У своїй діяльності ESRB підтримується Європейським центральним банком.

Тож, у процесі формування фінансового контролю Євросоюзу були сформовані основні типології інституційного механізму його реалізації, а саме:

1. Аудиторський суд (із судовими функціями). ВОФК семи країн – Франції, Бельгії, Люксембургу, Португалії, Іспанії, Італії та Греції можна віднести до категорії «судів». ВОФК таких країн як Греція і Португалія, є складовими судової і конституційної системи, існують на паритетних засадах з іншими судами.

2. Колегіальний орган, що не має судових функцій. Тут прикладом є Нідерланди та Німеччина.

3. Незалежне контрольне управління, очолюване Генеральним контролером. У Великобританії, Ірландії та Данії діє модель контролюючого управління, що не виконує судових функцій. У цих країнах ВОФК очолює Генеральний контролер.

4. Контрольне управління у складі структури уряду, очолюване Генеральним контролером. Четверта модель є системою, що склалася у Швеції та Фінляндії, де ВОФК належать до структури владних органів. При цьому і Швеція, і Фінляндія мають по дві контролюючі організації: орган, підзвітний урядові, та ще один контролюючий орган, очолюваний членами Парламенту [2].

Також існують три спеціалізовані наднаціональні регулятори: Європейська банківська організація (European Banking Authority) в Лондоні, Європейська організація страхування і пенсійного забезпечення (European Insurance and Occupational Pensions Authority) у Франкфурті і Європейська організація з цінних паперів і ринків (European Securities and Markets Authority) у Парижі. Ці органи зможуть контролювати фінансові інститути країн Євросоюзу в разі згоди керівництва цих країн і тоді, коли внутрішні фінансові регулятори будуть не в змозі впоратися з труднощами, що виникають. Європейські регулятори виконують функцію контролю фінансових питань усередині Євросоюзу, які можуть вплинути на загальну економічну і фінансову стабільність ЄС. Крім того, органи виступають і в ролі арбітра в спірних питаннях між регуляторами різних країн Євросоюзу.

Література:

1. Яковюк І. В. Рахункова палата в інституційному механізмі ЄС: загальнотеоретична характеристика // Державне будівництво та місцеве самоврядування – Випуск 19 – 2010 [Електронний ресурс]. Режим доступу:

http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/3116/1/Jakovyk_35.pdf

2. Вальчук К.М. Механізм фінансового контролю Євросоюзу // Наше право №1 – 2016[Електронний ресурс]. – Режим доступу:[http://irbis-](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=URN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nashp_2016_1_33.pdf)

[nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=URN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nashp_2016_1_33.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=URN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nashp_2016_1_33.pdf)

Смаглюк Вікторія Валеріївна
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, кандидат наук з державного
управління, доцент секції державного управління і права
кафедри фінансів і банківської справи

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ

В умовах інтеграції української економіки до Європейського Союзу та утвердження якісно нової господарської системи в Україні важливим завданням є формування стабільного соціально-економічного розвитку суспільства, високого рівня добробуту населення.

У цьому контексті потребує реформування та вдосконалення існуюча податкова система України, задля створення більш сприятливих умов ведення бізнесу та економічного розвитку загалом, оскільки саме податкова система в країні може вплинути на інвестиційний попит, зменшити податкові витрати, створити усі умови для успішної зовнішньоекономічної діяльності, підвищити рівень моральної відповідальності особи перед суспільством.

На сучасному етапі правове регулювання податкової системи в Україні здійснюється за відсутності єдиної загальнодержавної програми, що пояснює її непослідовність. Наслідком цього є складність та суперечливість податкового законодавства, внесення численних змін до законів щодо оподаткування, надмірне податкове навантаження на окремих платників податків, зниження ділової активності суб'єктів господарювання, численні конфлікти між контролюючими органами та платниками податків, складність в оформленні звітної документації тощо. Чинна податкова система України регулюється десятками Законів України, постановами Кабінету Міністрів України та іншими нормативно-законодавчими актами, окремі положення яких мають протиріччя, а тому на сьогодні виникає нагальна потреба у реформуванні податкової системи України, кінцевою метою якого повинно стати спрощення податкового законодавства, його адаптація до законодавства Європейського Союзу.

Основними недоліками податкової системи України є: високий рівень податкового навантаження; – наявність великої кількості податків і зборів, створюючи ситуацію, яка ускладнює ведення бізнесу; несвоечасне відшкодування податку на dodану вартість суб'єктам господарювання; суперечлива назва податків та мети його стягування; нестабільність податкового законодавства, що не дозволяє компаніям розробляти власні плани на довгострокову перспективу; занадто високі розбіжності в оподаткування фізичних осіб-підприємців, які працюють на загальній та спрощеній системах; недосконалі й значно витратні системи адміністрування податків і зборів; низький рівень податкової культури, ухилення від податків.

Отже, дійсно існує проблема щодо покращення адміністрування податків та зборів шляхом підвищення довіри між органами державної податкової служби та бізнесу, а також створення ефективної системи консультативного обслуговування платників податків.

Однією з основних проблем сучасної податкової системи країни є її фіскальна спрямованість, а не орієнтація на підтримку сталого економічного зростання. Надто високе податкове навантаження на виробництво та низьке навантаження на природні ресурси робить економіку несприятливою до зростання, гальмує покращення позиції країни в податковій конкуренції, що набирає обертів у нових країнах-членах ЄС, де внаслідок реформ вдалося знизити податкове навантаження на капітал.

Отже, можна охарактеризувати сучасну податкову систему України так: 1. Податкова система України має фіскальну спрямованість, через що немає ефективного розподілення ресурсів у найбільш пріоритетні галузі економіки. Внаслідок цього країна знижує свій рівень конкурентоспроможності на міжнародній арені. Беручи до уваги сучасний рівень податкової конкуренції, складність звітності, закритість податкових органів невідшкодування надходжень до бюджету залишаються на низькому рівні. 2. Не чітко урегульовано законодавство з практикою оподаткування малих та середніх підприємств, що стримує формування стабільного прошарку населення – середній клас. 3. Високий рівень корумпованості державних службовців, які безпосередньо пов'язані з податковою політикою.

Для вирішення проблем та подальшого удосконалення існуючої системи оподаткування необхідно:

- удосконалити середовище оподаткування для активізації підприємницької діяльності, забезпечити рівність усіх платників перед законом та поступово підвищити морально-етичний потенціал платників податків, тобто сформувати відповідальне ставлення платників до виконання своїх податкових зобов'язань;

- поетапно знижувати податкове навантаження на національну економіку;

- зменшувати майнову нерівність через запровадження податку на нерухоме майно відповідно до його площі та розташування;

- спростити податкову систему шляхом скорочення кількості податків та зборів;

- спростити фіскальний розрахунок податку шляхом створення єдиного рахунку для оплати.

Таким чином, в Україні необхідно створити національну податкову систему, адаптовану до міжнародних стандартів, яка забезпечить максимальні надходження до бюджету, реалізує підтримку інновацій та екологічних тенденцій в економіці, збалансує інтереси учасників податкових відносин, трансформує основну функцію податкових органів з контрольно-каральної на обліково-інформаційну з консультативною складовою.

За таких перспективних перетворень, на нашу думку, Україна зможе себе позиціонувати на високому міжнародному рівні та створити всі належні умови задля процвітання та добробуту нації.

Усик Антоніна Вікторівна

*Управління Північно-східного офісу Держаудитслужби в
Полтавській області, провідний державний аудитор*

РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Функціонування належним чином інституту публічного аудиту в Україні дозволить вчасно виявляти відхилення від визначених цінностей демократичного суспільства та вимог законності, результативності, ефективності й економічності використання та управління коштами державного та місцевих бюджетів, державним та комунальним майном, суспільними ресурсами і на основі цього розробляти комплекс дієвих заходів і способів щодо їх усунення та недопущення у майбутньому. З огляду на це, створення дієвого та законодавчо обумовленого інституту публічного аудиту стане передумовою побудови та модернізації системи державного управління та фінансового контролю.

Згідно з Лімською декларацією керівних принципів контролю, аудит – це «невід’ємна частина системи регулювання, метою якої є виявлення відхилень від прийнятих стандартів і порушень принципів законності, ефективності та економії витрачання матеріальних ресурсів» [2].

Публічний аудит – це сукупність взаємообумовлених дій щодо зовнішнього незалежного публічного оцінювання, аналізу результативності й ефективності діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, визначення відхилень від планових (нормативних) соціально-економічних показників виконання програм та заходів державного та локального (місцевого) рівня, що здійснюються незалежним спеціалізованим органом на всіх рівнях публічного управління (державного та місцевого) за участю представників громадськості чи на їх замовлення.

Метою публічного аудиту є підвищення прозорості, ефективності та результативності управлінських рішень у публічній сфері, відповідальності та підзвітності органів публічної влади суспільству.

Світовий досвід показує, що предметом публічного аудиту виступає достовірні й об’єктивні інформація про діяльність органів публічної влади та інших суб’єктів господарювання, що стосуються формування та використання суспільних ресурсів/цінностей, яка розглядається в контексті законності, достовірності, доцільності, ефективності та результативності.

Предмет публічного аудиту конкретизується його об’єктом, в загальному яким є діяльність органів публічної влади та інших суб’єктів

господарювання, що стосуються формування та використання суспільних ресурсів/цінностей [3].

Складовими публічного аудиту як цілісної системи суспільних взаємовідносин є: законність дій органів публічної влади: встановлення правильності та доцільності публічних рішень органу державної/місцевої влади, виявлення та аналіз причин недотримання норм чинного законодавства та нормативно-правових актів органом публічної влади чи посадовою особою; ефективність діяльності органу державної/місцевої влади: перевірка та оцінювання доцільності та відповідності обраних методів вирішення суперечностей та/або проблеми та використаних ресурсів отриманим результатам діяльності органу публічної влади; результативність діяльності органу державної/місцевої влади: встановлення можливого рівня досягнення органом публічної влади наперед визначених цілей та причин відхилення фактичних результатів діяльності від наперед визначених цілей [1].

Створення в Україні інституту публічного аудиту забезпечить: проведення незалежної експертно-аналітичної оцінки ефективності та результативності діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, реалізації ними функцій державного управління та фінансового контролю; своєчасне виявлення та попередження фактів порушень посадовими особами суспільних цінностей та інтересів, обов'язків, покладених на них законодавством України, а також зловживань службовим становищем; розроблення комплексу засобів та способів усунення виявлених порушень та відхилень, недопущення їх у майбутньому; дотримання усіма учасниками соціально-економічних та політичних відносин принципів демократизму, відкритості влади та пріоритетів прав людини надання важливої для суспільства інформації про результативність та ефективність державного управління та контролю тощо.

На сьогодні проведення публічного аудиту в Україні не може обмежуватися тільки перевіркою фінансової звітності органів державної влади та місцевого самоврядування, його спрямованість має поширюватися на всі сфери публічного управління і забезпечувати відкритість та прозорість усієї інформації, яка формується на усіх рівнях державного управління та фінансового контролю [4].

Література:

1. Іванова Т.В. Публічний аудит як інноваційний механізм модернізації публічного управління// Інвестиції: практика та досвід № 8/2018
2. Лимская декларация руководящих принципов контроля (Принята IX Конгрессом Международной организации высших контрольных органов (ИНТОСАИ) в 1977 году). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604_001
3. Обушна Н.І. Модернізація системи державного фінансового контролю в Україні в контексті утвердження парадигми публічного аудиту // Вісник НАДУ при Президентіві України (Серія «Державне управління») №4 – 2016.

4. Оболенський О. Ю. Публічний аудит: цілі та економічний зміст/ О. Ю. Оболенський, Н. І. Обушна // Теорія та практика державного управління. – 2015. – № 1 (48). – С. 84-92.

Хмельницька Вероніка Володимирівна
Державна служба з лікарських засобів та контролю за
наркотиками у Полтавській області,
головний спеціаліст-бухгалтер

ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ: ПОНЯТТЯ ТА СКЛАДОВІ

З розбудовою національної фінансової системи в Україні постали питання про необхідність перегляду багатьох базових категорій фінансової науки, одними з яких були категорії «державні фінанси» та «публічні фінанси». Однією з причин цього перегляду була поява нових видів фондів грошових коштів:

1) бюджети органів місцевого самоврядування, які за Конституцією України не є державними фондами й не можуть розглядатися як приватна власність будь-яких осіб;

2) фонди обов'язкового державного соціального страхування, крім Пенсійного фонду, які відповідно до чинного законодавства є неприбутковими самоврядними організаціями.

Таким чином, поряд з державними фінансами виникли фінанси органів місцевого самоврядування, які як і державні фінанси мають публічний характер. Тобто, виходячи з цього, слід вказати на те, що термін «державні фінанси» не є синонімом терміну «публічні фінанси», так як державні фінанси є вужчим поняттям, ніж публічні фінанси, які включають в себе як і державні фінанси, так і фінанси органів місцевого самоврядування та інші публічні фонди [1].

Незважаючи на відносну самостійність державних й місцевих фінансів в межах держави, публічні фінанси являють собою єдину категорію, що підтверджується унітарним устроєм держави; єдністю грошової системи, економічної фінансової та митної політики; єдністю державної та місцевої систем управління та регулювання фінансово-кредитної системи.

В умовах ускладнення та диверсифікації функцій держави, посилення соціальної спрямованості державної політики постають нові завдання щодо регулювання суспільного виробництва. Свої перерозподільні завдання публічні фінанси вирішують передусім шляхом створення централізованих фінансових фондів, найбільшим із яких є бюджет.

Цей підхід базується на розумінні публічного інтересу, який включає державний інтерес лише як один із різновидів публічного інтересу, носієм якого є держава в особі відповідних державних органів. При цьому фінансовою основою для реалізації та задоволення державних інтересів є державний бюджет. Відповідно до ст. 95 Кон-

ституції України, виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків. Тоді, за ознаками публічності, Державний бюджет і всі позабюджетні державні фонди коштів є різновидом публічних фондів та об'єктом публічних фінансів як різновиду суспільних відносин [2].

Публічні фінанси включають:

– публічні державні фінанси (фонди коштів державного бюджету України та місцевих бюджетів, кредитні ресурси, надані під державні та місцеві гарантії, кошти Нацбанку та інших держбанків, державних цільових коштів, Пенсійного фонду та фондів загальнообов'язкового соціального страхування, а також кошти суб'єктів господарювання державної та комунальної власності, отримані ними від їхньої господарської діяльності);

– публічні приватні фінанси (фінанси малого бізнесу, корпоративні фінанси, фінанси банків, фінанси некомерційних організацій) – фонди коштів як нематеріальна форма наслідку відносин, які виникають між державою, місцевим самоврядуванням, суб'єктами господарювання приватної форми власності.

Склад публічних фінансів визначається й у Законі України «Про відкритість використання публічних коштів», згідно з яким до публічних коштів належать: кошти державного бюджету України та місцевих бюджетів, кредитні ресурси, надані під державні та місцеві гарантії, кошти Нацбанку та інших держбанків, державних цільових коштів, Пенсійного фонду та фондів загальнообов'язкового соціального страхування, а також кошти суб'єктів господарювання державної та комунальної власності, отримані ними від їхньої господарської діяльності.

Отже, публічні фінанси – це суспільно-економічні відносини, які виникають у процесі утворення, розподілу (перерозподілу) і використання публічних фондів грошових коштів, пов'язаних із задоволенням усіх видів публічного інтересу та регулюються шляхом установаження імперативних приписів держави або органів місцевого самоврядування, які поширюються на учасників відносин у сфері господарювання усіх форм власності.

Література:

1. Березовська С.В. Публічні фінанси: поняття та суть [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7362/Березовська%20Публ.%20фін.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

2. Корецька С.О. Аналіз категоріального апарату публічних фінансів [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_19_9

3. Куценко Т.Ф. Публічні фінанси в Україні: зміст та структура з урахуванням сучасних тенденцій розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2016_6_15

Ясинська Мирослава Євгенівна
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, магістрантка спеціальності «Публічне
управління та адміністрування»

СИСТЕМА ПОДАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ЗВІТНОСТІ РОЗПОРЯДНИКАМИ ТА ОДЕРЖУВАЧАМИ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ І ДЕРЖАВНИМИ ЦІЛЬОВИМИ ФОНДАМИ

Концепцією розвитку електронного урядування в Україні, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р., передбачено удосконалення автоматизованих процесів формування та виконання бюджетів різних рівнів у сфері фінансової та бюджетної політики. Складовою цих автоматизованих процесів також є електронне звітування суб'єктів державного сектору з використанням інформаційних технологій та електронного цифрового підпису.

В рамках реалізації Плану заходів щодо модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2016 – 2018 роки, затвердженого наказом МФУ від 28.11.2016 № 1038, Державною казначейською службою України (далі – Казначейство) створена Система подання електронної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів і державними цільовими фондами (далі – АС «Є-Звітність»), яка відповідно до наказу Казначейства від 27.12.2017 № 421 введена в дослідно-промислову експлуатацію.

АС «Є-Звітність» передбачає створення особистого електронного кабінету розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів та фондам загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування (далі – клієнти Казначейства), які складають та подають фінансову та/або бюджетну звітність до органу Казначейства за місцем обслуговування.

АС «Є-Звітність» являє собою єдиний формат подання електронної звітності клієнтів Казначейства і є важливим кроком модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі.

Зміни до наказу Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44 «Про затвердження Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування» в частині складання та подання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування через систему подання електронної звітності Казначейства внесено наказами Міністерства фінансів України № 340 від 02.03.2018 року та № 700 від 17 серпня 2018 року.

З метою підготовки до здачі фінансової та бюджетної звітності в електронному вигляді з використанням АС «Є-Звітність» починаючи зі

звіту за I квартал 2018 року, до 28 лютого 2018 року було здійснено заходи щодо підключення до системи АС «Є-Звітність». Дорожня карта щодо підключення до системи та її детальний опис було розміщено на веб-порталі Казначейства в розділі «Електронні сервіси».

При поданні звітності в електронному вигляді застосовуються вимоги Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» і «Про електронний цифровий підпис».

Впровадження АС «Є-Звітність»:

– Зменшує затрати робочого часу на заповнення звітності, оскільки формування бюджетної звітності автоматичне.

– Зробило можливим здійснення контролю головними розпорядниками бюджетних коштів та розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня, до мережі яких включені розпорядники (одержувачі) бюджетних коштів, у момент складання та подання звітності до органу Казначейства підвідомчими установами, а також дотримання строків подання звітності, встановлених органом Казначейства. А в разі необхідності можна своєчасно звернути увагу підвідомчих установ на викривлення та неточності, допущені при заповненні відповідних форм звітності.

– Забезпечує автоматизовану консолідацію всіх форм фінансової та бюджетної звітності на кожному рівні консолідації.

– Прискорює перевірку органами Казначейства звітності, у тому числі на відповідність даним бухгалтерського обліку Казначейства, що формуються в його інформаційній системі.

Серед задач, поставлених перед Казначейством, в процесі модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі та запровадження Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі є складання загальної консолідованої фінансової звітності про загальний майновий стан та результати діяльності суб'єктів державного сектору та бюджетів за формами, затвердженими Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 102 «Консолідована фінансова звітність» (Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2010 № 1629).

Вирішення цього завдання забезпечує створення системи подання електронної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів і державними цільовими фондами.

Вперше загальна консолідована фінансова звітність про загальний майновий стан та результати діяльності суб'єктів державного сектору та бюджетів буде оприлюднена за 2018 рік не пізніше 1 червня 2019 року.

Отже, створення системи подання електронної звітності має безліч переваг, основними з яких є: подання звітності до Казначейства не виходячи з офісу через мережу Інтернет з використанням кваліфікованого електронного підпису; виключення паперового обміну звітними даними на ланці «Клієнт-Казначейство»; автоматичний аналіз та пере-

вірка звітності, виключення людського фактору та помилок в обрахунках; створення електронного архіву фінансової та бюджетної звітності; єдина інформаційна систему звітних даних суб'єктів державного сектору та бюджетів, із використанням яких Казначейством складатиметься загальна консолідована фінансова звітність про загальний майновий стан та результати діяльності суб'єктів державного сектору.

Література:

1. Розпорядження КМУ від 05.09.2018р. № 649-р «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні»

2. Наказ МФУ від 28.11.2016р. №1038 «Про затвердження Плану заходів щодо модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2016-2018 роки»

3. Наказ МФУ від 24.01.2012 № 44 «Про затвердження Порядку складання фінансової, бюджетної та іншої звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів»

4. Лист ДКСУ від 31.01.2018р. № 14-08/94-1951 «Щодо запровадження АС «Є-Звітність»

5. Г. Шамрай. Окремі питання фінансової та бюджетної звітності у 2018 році//Казна України. – 2018. – № 08 (65).

6. Публічний звіт Голови казначейства Тетяни Слюз про підсумки діяльності Державної казначейської служби України за 2018 рік.// Веб-портал Державної казначейської служби України www.treasury.gov.ua

Наукове видання

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
В УКРАЇНІ**

**Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної
конференції**

Комп'ютерна верстка – І. О. Кульчій

Підп. до друку 14.04.2019 р. Формат 60x84 1/16.
Папір ксерокс. Друк RISO.
Ум. друк. арк. – 17.
Тираж 100 прим.

Тиражування виконано в поліграфічному центрі
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка
36011, м. Полтава, Першотравневий проєкт, 24
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК, № 3130 від 06.03.2008 р.
